

ΥΠΟΕΡΓΟ: ΥΠΟΕΡΓΟ 2 «ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ, ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗΣ, ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕ ΙΔΙΑ ΜΕΣΑ, ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΔΔΑ» του Έργου «SUB4. Αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού του Δημόσιου Τομέα» με κωδικό ΟΠΣ ΤΑ 5150174

της Δράσης 16972 ΤΑΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ**

Κωδικός εκπαιδευτικού υλικού:

Κωδικός Πιστοποίησης προγράμματος: 980

**ΥΠΟΕΡΓΟ 1: ΤΟΥ ΈΡΓΟΥ ΜΕ ΤΙΤΛΟ «SUB. ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΑΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ» ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΝΝΕΑ (9)
ΑΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ Ν.4940/2022**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΣΕ ΕΥΠΑΘΕΙΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Απόφαση υπ' αριθμ. 7783/15-9-2025 Προέδρου του Ε.Κ.Δ.Δ.Α.

Μέλη Ομάδας

Συντονιστής: Δρ. Χαράλαμπος Διονάτος (κωδ. ΟΠΣ:007113),

Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Συγγραφείς:

Δρ. Γεώργιος Πίγκος (κωδ. ΟΠΣ:017484),

Προϊστάμενος Διεύθυνσης της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (ΓΓΑ)
Ειδικός Επιστήμων στη Φυσική Αγωγή, με εμπειρία στην τριτοβάθμια Εκπαίδευση και
στη Διοίκηση Οργανισμών/Δομών

Αντιπρόεδρος του Δ.Σ. της Παγκόσμιας Ομοσπονδίας «Άθλησης για Όλους» (FISpT)
και Γενικός Γραμματέας της αντίστοιχης Ευρωπαϊκής (UESpT)

Δρ. Σοφία Μπακογιάννη (κωδ. Ο.Π.Σ: 022562),

Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας ΙΝ.ΕΠ, Συντονίστρια Τομέα Πολιτιστικής και Τουριστικής
Ανάπτυξης

MSc. Μάρθα Γκιτάκου (κωδ. Ο.Π.Σ: 028185),

Διεύθυνση Αγωνιστικού Αθλητισμού, Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού

Αξιολογητές/τριες:

Μαρία Λένη (κωδ. Ο.Π.Σ: 023004),

Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας ΙΝ.ΕΠ

Φωτεινή Βουτσά (κωδ. Ο.Π.Σ: 024483),

Υπεύθυνη Προγραμμάτων ΙΝ.ΕΠ.

Περιεχόμενα.....	3
Ξενόγλωσσοι όροι.....	7
Ελληνικοί όροι	7
Πίνακας Γραφημάτων	9
Πίνακας Σχημάτων	9
Πίνακες	10
Πρόλογος	11
Επιμέρους στόχοι του επιμορφωτικού προγράμματος.....	18
Βιβλιογραφία	20
Α. Ελληνική Βιβλιογραφία.....	20
Β. Διεθνής Βιβλιογραφία.....	21
1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ	26
Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες: ορισμός, κατηγοριοποίηση, ιδιαίτερες ανάγκες.	
Οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού.....	26
1.1. Σκοπός Ενότητας	26
1.2. Προσδοκώμενα αποτελέσματα	26
1.3. Σύνοψη περιγραφή	27
1.4. Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (ορισμός, κατηγοριοποίηση, ιδιαίτερες ανάγκες).....	27
1.5. Οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.....	31
1.6. Κοινωνικός αποκλεισμός ευπαθών κοινωνικών ομάδων από τις αθλητικές δραστηριότητες και τις επαγγελματικές προοπτικές	33
1.7. Ειδική αναφορά λόγω της ανάγκης για εξειδικευμένη γνώση προσέγγισης για τις κατηγορίες αναπηρίας	34
1.8. Κοινωνική Ένταξη.....	38
1.9. Αθλητισμός και θετικές επιδράσεις στην απόκτηση ποιότητας ζωής	41
1.10. Επίδραση της άθλησης σε ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο.....	43
1.11. Ψυχοσυναισθηματικά οφέλη της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες σε άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.....	44
1.12. Βήματα για την Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης	50
1.13. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	53
Α. Ελληνική Βιβλιογραφία.....	53
Β. Διεθνή Βιβλιογραφία	53
2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ	58
Ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Οι παρεμβάσεις των Διεθνών Οργανισμών και της Ε.Ε. για την δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.	58
2.1. Σκοπός ενότητας.....	58
2.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	58

2.3.	Σύντομη περιγραφή	59
2.4.	Ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας απέναντι σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	60
2.5.	Οι παρεμβάσεις των Διεθνών Οργανισμών και της Ε.Ε. για την δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.	65
2.6.	Μεθοδολογία και πρακτικές για την κοινωνική ένταξη και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. Η Δια βίου Άθληση ως πολύ-παραγοντική κοινωνική επένδυση.....	77
	<i>Διάγνωση αναγκών και ανάλυση κοινωνικού πλαισίου.....</i>	<i>78</i>
	<i>Ενδυνάμωση και συμμετοχή των ωφελομένων.....</i>	<i>79</i>
	<i>Διεπιστημονική συνεργασία και ολοκληρωμένες υπηρεσίες</i>	<i>79</i>
	<i>Πρακτικές κοινοτικής ανάπτυξης</i>	<i>80</i>
	<i>Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας.....</i>	<i>80</i>
	<i>Προώθηση ίσων ευκαιριών στην εργασία</i>	<i>81</i>
	<i>Χρήση καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων</i>	<i>82</i>
	<i>Συνεχής αξιολόγηση και ανατροφοδότηση</i>	<i>83</i>
2.7.	Αθλητισμός: Δυναμική αντιρρόπησης κοινωνικών ανισοτήτων και επαγγελματική προοπτική	84
2.8.	BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	90
A.	Ελληνική Βιβλιογραφία.....	90
B.	Διεθνής Βιβλιογραφία	91
3.	ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ	101
	Πτυχές της Οργάνωσης και Διοίκησης για την προσέγγιση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Διαχείριση της αλλαγής και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ.	101
3.1.	Σκοπός της διδακτικής ενότητας.....	101
3.2.	Προσδοκώμενα αποτελέσματα	102
3.3.	Σύντομη περιγραφή.....	103
3.4.	Πτυχές της Οργάνωσης και Διοίκησης για την προσέγγιση διαφορετικών ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Διαχείριση της αλλαγής και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ.	104
3.5.	Πτυχές της Οργάνωσης & Διοίκησης του Αθλητισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων/ατόμων.	112
3.6.	Διαχείριση της αλλαγής στη διαφορετικότητα και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ	116
3.7.	Το εθνικό κοινωνικό πλαίσιο για την προώθηση πολιτικών και δράσεων προσέγγισης κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων/ατόμων, σε συγκερασμό με τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές καλές πρακτικές.....	121
	Πολιτικές και προγράμματα καλής πρακτικής εφαρμογής για επαγγελματική	

προοπτική των ευπαθών κοινωνικών ομάδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα	124
Δύο βασικοί πυλώνες Αθλητικής στρατηγικής πολιτικής στο σχεδιασμό της ΓΓΑ με εξειδικευμένα προγράμματα για τα άτομα ΕΚΟ	134
3.8. Οργανώσεις και διαχρονικοί φορείς για την παροχή φροντίδας σε ΕΚΟ στην Ελλάδα	142
3.9. Νομοθετικό πλαίσιο – Προγράμματα για ενίσχυση και προώθηση στην εργασία.....	148
3.10. Έργα του Ταμείου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας που σκοπό είχαν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων ΕΚΟ.....	150
3.11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	154
Α. Ελληνική Βιβλιογραφία.....	154
Β. Διεθνής Βιβλιογραφία	156
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ	162
Σχεδιασμός και ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη δημιουργία και υλοποίηση Ολιστικών και καινοτόμων Αθλητικών δράσεων.	162
4.1. Σκοπός Ενότητας	162
4.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	163
4.3. Σύνομη περιγραφή	164
4.4. Στρατηγικός Σχεδιασμός Αθλητικών Δράσεων/Γεγονότων.....	165
4.5. Βασικές Αρχές «Συνισταμένης» Διοίκησης (Management) στον Αθλητικό χώρο.....	170
▪ Η αρχή του Σχεδιασμού (Planning)	171
▪ Η αρχή της Οργάνωσης (Organizing)	176
▪ Η αρχή της Διεύθυνσης (Directing)	179
▪ Η αρχή του Συντονισμού (Coordinating)	180
▪ Η αρχή της Ελέγχου/Αξιολόγησης/Ανατροφοδότησης (Reviewing)	180
▪ Η αρχή Αναβάθμισης των γνώσεων των στελεχών (Upgrading)	182
4.6. Μεθοδολογία και ανάπτυξη καλών πρακτικών για τη βέλτιστη προσέγγιση και ένταξη των ευπαθών κοινωνικά ομάδων στην αγορά εργασίας μέσω του αθλητισμού.	183
4.7. Ενδεικτικές καλές πρακτικές διοργάνωσης Αθλητικών προγραμμάτων για άτομα ΕΚΟ στην Ευρωπαϊκή ένωση και στον Ελλαδικό χώρο.	185
4.8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	188
Α. Ελληνική Βιβλιογραφία.....	188
Β. Διεθνής Βιβλιογραφία	189
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ	201
Εργαστήριο σχεδιασμού επαγγελματικής κατάρτισης ευπαθών κοινωνικά ομάδων διαμέσου της δημιουργίας αθλητικών εκδηλώσεων/δράσεων/προγραμμάτων.	201
5.1. Σκοπός Ενότητας	201
5.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	201
5.3. Σύνομη περιγραφή	202

5.4.	Σχεδιασμός και ανάπτυξη δεξιοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης ευπαθών κοινωνικά ομάδων για την υλοποίηση Αθλητικών δράσεων	203
5.5.	Υπό την οπτική της Οργάνωσης και της Συνισταμένης Διοίκησης οι διακριτοί ρόλοι του «Στρατηγικού Συντονιστή» και του «Εμψυχωτή/Καθοδηγητή».....	208
5.6.	Οι πολυεπίπεδος ρόλος Επιμορφωμένου Στελέχους Αθλητικών Δράσεων, προερχόμενος από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες	217
5.7.	Διεύρυνση και προσαρμογή του ρόλου και των δεξιοτήτων του Επιμορφωμένου Στελέχους Αθλητικών Δράσεων (ΕΣΑΔΕΚΟ) που προέρχεται από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες	219
5.8.	Βέλτιστη γνώση χρήσης επικοινωνιακών μέσων προβολής και τρόποι προώθησης αθλητικών δράσεων	221
5.9.	Καλές πρακτικές υλοποίησης αθλητικών δράσεων για την εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων των ΕΚΟ σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο .	224
5.10.	Παραδείγματα εργαστηριακής άσκησης σχετικά με στρατηγικό σχεδιασμό, την οργάνωση και τη εφαρμογή υλοποίησης ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων για ΕΚΟ	248
5.10.1.	Παράδειγμα εργαστηριακής άσκησης: Μέρος 1ο	249
5.10.2.	Παράδειγμα εργαστηριακής άσκησης: Μέρος 2ο	251
5.11.	BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	253
A.	Διεθνής Βιβλιογραφία	253

Ξενόγλωσσοι όροι

Sport for All= Άθληση για Όλους

SWOT: Strengths=δυνατότητες

Weakness=αδυναμίες

Opportunities=ευκαιρίες

Threats=απειλές

Planning = Σχεδιασμός

Organizing = Οργάνωση

Staffing = Στελέχωση

Directing = Διεύθυνση

Coordinating= Συντονισμού

Reviewing =Αναθεώρηση (ουσιαστικά Έλεγχος/Αξιολόγηση/Ανατροφοδότηση)

Upgrading= Αναβάθμιση

Bullying = Ο εκφοβισμός και παρενόχληση (ή μπούλινγκ) η οποία αναφέρεται στη σωματική και ψυχολογική κακοποίηση ή μείωση ατόμων σε μια ομάδα

S.M.A.R.T. στόχοι : Specific=Συγκεκριμένος

Measurable=Μετρήσιμος

Attainable/Achievable/Acceptable=Επιτεύξιμος/Αποδεκτός

Relevant/Realistic= Σχετικός/Ρεαλιστικός

Time-bound=Χρονικά δεσμευμένος/προσδιορισμένος

Ελληνικοί όροι

Βλάβη = Απώλεια ή περιορισμένη λειτουργία ενός οργάνου ή μέρους του σώματος

Αναπηρία = Βλάβη που περιορίζει την ικανότητα του ατόμου να επιτελέσει συγκεκριμένα έργα (να περπατήσει, να ακούσει, να γράψει, να αφαιρέσει κτλ)

Μειονεξία = Ένα πρόβλημα ή βλάβη που αντιμετωπίζει ένα άτομο με αναπηρία όταν αλληλοεπιδρά με το περιβάλλον (πχ ένας κωφός βρίσκεται σε μειονεκτική θέση όταν παρακολουθεί κάποιον ομιλητή χωρίς διερμηνέα).

Ενσωμάτωση = Απώλεια της ιδιαιτερότητας των παιδιών/ατόμων με Αναπηρίες ή χρόνια προβλήματα και προσπάθεια να λειτουργούν όπως όλοι οι άλλοι του κοινωνικού τους περιβάλλοντος

Ένταξη = Ισορροπημένη και ουσιαστική ένταξη του παιδιού/ατόμου στις ομάδες των συνομηλίκων, η απρόσκοπτη χωρίς εμπόδια συμμετοχή του στην αθλητική δραστηριότητα και η πλήρης αποδοχή του ως ψυχοκοινωνική οντότητα με τις όποιες ιδιαιτερότητες ως μέλος ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου

Πίνακας Γραφημάτων

	Σελίδα
1. Γράφημα 1. Καταγραφή του ποσοστού της αθλητικής/σωματικής δραστηριότητας των Ευρωπαίων πολιτών (ανά χώρα)	65
2. Γράφημα 2. Απεικόνιση της πολυεπίπεδης και διεπιστημονικής προσέγγισης για την προώθησή της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης	77
3. Γράφημα 3. Ποσοστό θετικής επίδρασης της αθλητικής δραστηριότητας ανά ηλικιακή περίοδο, ανά φύλο	87
4. Γράφημα 4. Η αποτελεσματική διαχείριση της αλλαγής από την εκάστοτε διοίκηση καλείται να δημιουργήσει μια εφαρμοσμένη/ες πολιτική/ες η οποία/ες να διαμορφώσει/ουν μια κουλτούρα που αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα ως πλεονέκτημα και όχι ως εμπόδιο.	119
5. Γράφημα 5. Αποτελέσματα από σχετική έκθεση της Eurostat (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία) για το έτος 2017.	123
6. Γράφημα 6. Η διάρκεια και οι προσαρμοσμένες Αθλητικές δραστηριότητες των ΕΑγΟ σε ανοιχτούς χώρους για τα άτομα ΕΚΟ	140
7. Γράφημα 7. Δημιουργία Καινοτόμων Δράσεων για υλοποίηση ΕΑγΟ με στόχευση τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες	206
8. Γράφημα 8. Η σχέση και οι αρμοδιότητες των δύο κύριων επαγγελματιών/ρόλων, οι οποίοι αποτελούν το κλειδί για την επιτυχία σχεδιασμού και υλοποίησης αντίστοιχα των αθλητικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων	212

Πίνακας Σχημάτων

	Σελίδα
1. Σχήμα 1. Οι θετικές επιπτώσεις των εφαρμοσμένων πολιτικών της Δια βίου άθλησης	41
2. Σχήμα 2. Συνεργασία ΓΓΑ με φορείς για την κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων.	70

3	Σχήμα 3. Η θεώρηση μιας ολοκληρωμένης, τεκμηριωμένης επιστημονικά και δομημένης πολιτικής για τα άτομα ΕΚΟ	111
4	Σχήμα 4. Προκλήσεις για το σχεδιασμό μιας αθλητικής δράσης ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων	171
5.	Σχήμα 5. Ο κύκλος σχεδιασμού και εκπαίδευσης για συνεχή επαγγελματική και γνωσιακή εξέλιξη των Συντονιστών/Εμπνηχτών	215
6	Σχήμα 6. Τα βασικά βήματα σχεδιασμού και υλοποίησης των στοχευμένων Αθλητικών Δράσεων	250

Πίνακες

		Σελίδα
1	Πίνακας 1. Πίνακας αναφοράς των κύριων προγραμμάτων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και συναφών δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της επαγγελματικής προοπτικής και κοινωνικής ένταξης ΕΚΟ	129
2	Πίνακας 2. Ποσοστιαία ανάλυση των Ειδικών προγραμμάτων περιόδου 2023-24 ανά ευάλωτη κοινωνική ομάδα, με μεγαλύτερα ποσοστά των ΑμεΑ και των χρονίων παθήσεων	142

Πρόλογος

Ένα από τα κοινωνικά θέματα που αποτελούν μια καθοριστική παράμετρο τόσο στην Ελληνική όσο και στην Ευρωπαϊκή κοινότητα με σημαντική επίδραση στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της κάθε χώρας, αποτελεί η ανάπτυξη πολιτικών για την επαγγελματική προοπτική των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Ενώ σε θεσμικό επίπεδο υφίστανται διεθνείς πολιτικές για την σωματική άσκηση και γενικές εθνικές κατευθυντήριες οδηγίες για τη σωματική δραστηριότητα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, οι υπεύθυνοι χάραξης αθλητικής πολιτικής οφείλουν να παρέχουν σαφή σχέδια στρατηγικού σχεδιασμού και μεθόδων υλοποίησης (Davidescu *et al.*, 2024), ώστε να διασφαλιστούν και να υποστηριχθούν με απτές πρακτικές εφαρμογής και πόρους (εξειδικευμένο προσωπικό, οικονομική υποστήριξη και υλικοτεχνική υποδομή) τα δικαιώματα των αντίστοιχων προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων, για την πλήρη, χωρίς αποκλεισμούς και αποτελεσματική συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας (Kersten *et al.*, 2025, Mascarinas, & Blauwet, 2018), που σχετίζεται με τη φυσική δραστηριότητα, διαμέσου της ανάλογης δια βίου μάθησης.

Με την παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου «Ευρώπη 2020», οι στόχοι της πολιτικής συνοχής έχουν αποκτήσει ένα πολυδιάστατο χαρακτηριστικό, δίνοντας ολοένα και μεγαλύτερη προσοχή στους κοινωνικούς στόχους. Έτσι, η ανάλυση που θα αναπτυχθεί στα επόμενα κεφάλαια, στοχεύει στην επέκταση της αξιολόγησης της πολιτικής συνοχής στην οικονομική ανάπτυξη προσθέτοντας την κοινωνική διάσταση για να προσδιορίσει τις επιπτώσεις όσον αφορά την επίτευξη των δύο στόχων που είναι συμπληρωματικοί στο ευρωπαϊκό μοντέλο: την οικονομική ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή διαμέσου των επαγγελματικών δυνατοτήτων και προοπτικών για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Ο αθλητισμός και εν γένει η αθλητική δραστηριότητα, αποτελεί μια από τις πιο δυναμικές και αναπτυσσόμενες εκφάνσεις ενός κοινωνικού φαινομένου παρέχοντας καθοριστικές δυνατότητες και συμβάλλοντας δημιουργικά στην ανάπτυξη σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, διαμορφώνοντας σθεναρές υποδομές αειφόρου ανάπτυξης, που εμπεριέχει το κεφαλαίο της μακροπρόθεσμης κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης των μελλοντικών γενεών και της επαγγελματικής τους προοπτικής. Οι μεσο-μακροπρόθεσμες θετικές επιδράσεις της Διά βίου Άθλησης, όπως αποτυπώνονται από την εφαρμογή διαφορετικών μορφών και επιπέδων (Αγωνιστικού ή Άθλησης για όλους/αναψυχής) αθλητικής δραστηριότητας στο διαφορετικό ηλικιακό φάσμα μιας

κοινωνίας (Rhodes *et al.*, 2017) κάθε χώρας (και ειδικότερα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης), είναι πολύπλευρες και πολυπαραγοντικές (Chan, & Hutchings, 2024, Spaaij *et al.*, 2014) με παρατηρούμενες διαφοροποιήσεις από χώρα σε χώρα, ωστόσο όλες εστιάζουν στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής και της οικονομικής ζωής των πολιτών. Για το λόγο αυτό ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) στο πλαίσιο ενός Παγκόσμιου σχεδίου δράσης για τη φυσική Δραστηριότητα 2018–2030 (GAPPA) με κατεύθυνση τη περιφερειακή πολιτική υγείας και διακυβέρνησης, συνιστά σε όλες τις χώρες να θεσπίσουν κατευθυντήριες γραμμές για τη σωματική δραστηριότητα και να θέσουν στόχους φυσικής δραστηριότητας, ώστε να βοηθήσουν όλες τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πληθυσμού τους να επιτύχουν και να διατηρήσουν τα επίπεδα συμμετοχής τους στη φυσική δραστηριότητα, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα ένα πλέγμα ενταξιακής διαδικασίας και επαγγελματικής τους προοπτικής (Bull *et al.*, 2020).

Ο όρος ευπαθείς κοινωνικές ομάδες παραπέμπει στις ομάδες εκείνες του πληθυσμού που στερούνται την πρόσβαση στους βασικούς και απαραίτητους κοινωνικούς τομείς όπως το δικαίωμα στην απασχόληση και τις υπηρεσίες (Limantè, & Tereškinas, 2022). Οι σύγχρονες κοινωνίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν κατακερματισμένες και συχνά ανταγωνιστικές κοινότητες, με μόνο έναν μικρό αριθμό να έχει πρόσβαση σε ολιστική και επαρκή κοινωνική πρόνοια καθώς και υπηρεσίες που στοχεύουν παράλληλα και στην επαγγελματική τους προοπτική.

Απόρροια της μη πρόσβασης είναι η μειονεκτική θέση τους μέσα στο κοινωνικό σύνολο και η χαμηλή ποιότητα της ζωής τους έναντι των υπολοίπων συνανθρώπων τους ακόμη και στους βασικούς κοινωνικούς τομείς όπως: στέγαση, απασχόληση, εισόδημα, ιατρική περίθαλψη και κοινωνική ασφάλιση.

Με βάση τα προαναφερόμενα γίνεται κατανοητό πως, τα προνόμια τα οποία λαμβάνουν οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες από τις κοινωνικές και δημόσιες υπηρεσίες είναι ελάχιστα και στις περισσότερες περιπτώσεις αδυνατούν να τους προσδώσουν κοινωνική και επαγγελματική προοπτική.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι τα άτομα με αναπηρία δεν αποτελούν μια ομοιογενή κοινωνικής θεώρησης ομάδα. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί ότι τα άτομα με αναπηρίες που προέρχονται από εύπορες ανοιχτού χρώματος οικογένειες, τυγχάνουν καλύτερης ιατρικής-περίθαλψης, παροχής φαρμάκων και ανέσεων, πρόσβασης σε αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και

περισσότερες δυνατότητες κοινωνικής επαφής και επαγγελματικής αποκατάστασης, σε αντίθεση με τα ανάπηρα άπορα άτομα (Βασιλειάδου, 2005) που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα (Ζύγκιρη, 2020) ή προέρχονται από διαφορετικές εθνότητες από εκείνες που διαβιούν. Επίσης ανάλογη διαφοροποίηση υφίσταται μεταξύ των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σύμφωνα με το φύλο. Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία (Chan & Hutchings, 2023, 2024), οι γυναίκες που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως αυτές των ατόμων με αναπηρίες η συμμετοχή και οι συνεισφορές τους στους οργανισμούς εξακολουθούν να παραβλέπονται σε σχέση με την αντίστοιχη των ανδρών. Η εξέταση της επαγγελματικής σταδιοδρομίας των γυναικών με αναπηρίες μέσα από το πρίσμα της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού (HRM) επιτρέπει την ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών που υποστηρίζουν την ένταξη και την πρόοδό τους στο εργατικό δυναμικό και βοηθά στη δημιουργία των θεμελίων για νομοθετικές, θεσμικές και οργανωτικές αλλαγές που αντιμετωπίζουν τις μοναδικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει αυτή η ομάδα.

Παράλληλα, η απόκτηση ειδικών δεξιοτήτων των εξειδικευμένων αθλητικών εκπαιδευτών οι οποίοι θα προέρχονται από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και οι οποίοι θα μπορούν να προσεγγίζουν και να καθορίζουν την αθλητική δραστηριότητα ανάλογα με την πολιτισμική/οικονομική ή την κινητική ικανότητα των αθλουμένων (Αμίτσης *et al.*, 2005), με στόχο την ενσωμάτωση (με άμβλυνση της ιδιαιτερότητας) ειδικά των Ατόμων με αναπηρία (Αμανατίδου, 2020), θεωρείται κεντρικής σημασίας για τη διατήρηση και τη βελτίωση της ποιότητας της αθλητικής παροχής (Townsend *et al.*, 2022) και της κοινωνικής ένταξης.

Σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία η άσκηση και η φυσική δραστηριότητα παρέχει ένα καλά αναγνωρισμένο πολυσχιδή υπόβαθρο για τη διατήρηση της υγείας, την πρόληψη ή/και την βελτίωση συνθηκών ζωής και την κοινωνική ένταξη (Καμπερίδου, 2016), για όλα τα άτομα χρόνιων ασθενειών, καθώς και τα άτομα με αναπηρίες. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, περίπου 1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως ζουν με σωματική, διανοητική, αισθητηριακή ή διανοητική αναπηρία, ενώ περίπου το 80% των οποίων είναι σε χώρες χαμηλού ή/και μεσαίου εισοδήματος (Saran *et al.*, 2020). Αποτελεί επίσης τεκμηριωμένη επιστημονική θέση (Ranasinghe *et al.*, 2024) ότι υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ατόμων με αναπηρία και του γενικού πληθυσμού, τόσο στην προσέγγιση όσο και την μεθοδολογία εφαρμογής της σωματικής δραστηριότητας. Παρά τον υψηλότερο

επιπολασμό της χρόνιας, μη μεταδοτικής νόσου σε άτομα με αναπηρίες, όπως η παχυσαρκία, ο σακχαρώδης διαβήτης και η στεφανιαία νόσος, οι μελέτες αποκαλύπτουν ότι αυτός ο πληθυσμός είναι λιγότερο πιθανό να συμμετέχει σε μια συστηματική σωματική δραστηριότητα για να βοηθήσει στη μείωση των κινδύνων για την υγεία (Yang *et al.*, 2022, Ginis *et al.*, 2021). Επιπλέον, η συμμετοχή σε αθλητικά προγράμματα προώθησης της υγείας και της ευεξίας που θα μπορούσε να αμβλύνει αυτούς τους κινδύνους (Μίχος, 2022), τα οποία θα μπορούσαν να εκπονηθούν από εξειδικευμένα αθλητικά στελέχη που επίσης προέρχονταν από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (όπως ΑμεΑ, μετανάστες, χρόνια πάσχοντες, κτλ) θα μπορούσαν να αντirroήσουν με μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα δυσμενείς σωματικές και ψυχικές καταστάσεις που προκαλούνται από διάφορους περιβαλλοντικούς, κοινωνικοοικονομικούς και διαπροσωπικούς φραγμούς, οι οποίοι διαμορφώνουν ένα αρνητικό ισοζύγιο στις κοινωνικές ομάδες των ατόμων με αναπηρία (Saran *et al.*, 2020, Σούλης, 2016) και τους αποτρέπουν να ασχοληθούν με την άθληση.

Οι διαφορετικές Εθνικές, Ευρωπαϊκές (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007, 2010, 2011, 2017, 2018) αλλά και Διεθνείς πολιτικές, οι οποίες εστιάζουν σε αυτές τις ειδικές ανάγκες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, καθώς και το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο για την εκπαίδευση των αντίστοιχων κοινωνικά ατόμων (Pomoni *et al.*, 2020), στοχεύουν στο να προστατεύουν τα βασικά δικαιώματα τους και παράλληλα να προσπαθούν να διευθετήσουν θέματα, πόρους και υποδομές, ώστε να διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στη σωματική δραστηριότητα, την αθλητική συμμετοχή και της αντίστοιχης επαγγελματικής προοπτικής μέσω του αθλητισμού. Παρόλα αυτά, υπάρχει ακόμη και σήμερα ένα αξιοσημείωτο χάσμα μεταξύ της θεσμικής κατοχύρωσης και της απτής πραγματικότητας εφαρμογής, με αποτέλεσμα να απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη διεύρυνση αυτών των ευκαιριών στην εκπαίδευση και την επαγγελματική προοπτική στον αθλητικό χώρο για τα ευπαθή κοινωνικά άτομα (Yang *et al.*, 2022). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ενώ πολλοί Διεθνείς οργανισμοί και κυβερνήσεις αναγνωρίζουν ότι ένα ποικιλόμορφο εργατικό δυναμικό (προερχόμενο από διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές ομάδες) είναι απαραίτητο για τη βελτίωση της λήψης αποφάσεων, την ευημερία των εργαζομένων και την οργανωτική απόδοση και ανταγωνιστικότητα, οι γυναίκες που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, η συμμετοχή και συνεισφορά τους στους οργανισμούς

εξακολουθεί να παραβλέπεται και να μην αξιολογείται με την δέουσα σημασία σε σύγκριση με την αντίστοιχη των ανδρών (Chikwe *et al.*, 2024). Η εξέταση των πολιτικών ενίσχυσης των δυνατοτήτων επαγγελματικής σταδιοδρομίας των γυναικών ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσα από το πρίσμα της διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού, επιτρέπει την ανάπτυξη πολιτικών και πρακτικών που υποστηρίζουν την ένταξη και την πρόοδό τους στο εργατικό δυναμικό και βοηθά στη δημιουργία των βάσεων για νομοθετικές, θεσμικές και οργανωτικές αλλαγές με στόχο την έμφυλη κοινωνική ισότητα.

Με βάση όλα τα παραπάνω είναι απολύτως απαραίτητο όλα τα διοικητικά στελέχη του δημόσιου τομέα (Υπουργεία, εποπτευόμενα ΝΠΔΔ Α' και Β' βαθμού), τα οποία είτε ασκούν αρμοδιότητες ή/και λειτουργίες στο πλαίσιο των πολιτικών και υπηρεσιών των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, ή εμπλέκονται στη χάραξη των εν λόγω πολιτικών, να ενημερωθούν για το διεθνές περιβάλλον γύρω από τον Αθλητισμό και τις Αθλητικές δραστηριότητες για τα αντίστοιχα άτομα, καθώς και για τις καλές πρακτικές που έχουν αναδειχθεί στην Ελλάδα, στην Ευρώπη και στο Διεθνές επίπεδο (Ranasinghe *et al.*, 2024, Mascarinas & Blauwet, 2018, Verdot & Schut 2012).

Επίσης αποτελεί ύψιστης σημασίας, η απόκτηση ικανοτήτων και η γνώση αξιοποίησης με τον βέλτιστο τρόπο των νέων τεχνολογιών στην προώθηση και υλοποίηση των ανάλογων αθλητικών πακέτων υπηρεσιών, καθώς και της προβολής τους τόσο στις τοπικές κοινωνίες, αλλά και σε εθνικό επίπεδο. Παράλληλα, απαιτείται εξοικείωση με τις βασικές τεχνικές και αναβάθμιση των βασικών δεξιοτήτων τους, ώστε να είναι δυνατή η κατανόηση των χαρακτηριστικών των ειδικών ομάδων στόχων (Cassidy, *et al.*, 2023), καθώς και των αντίστοιχων προσαρμογών που επιβάλλεται να πραγματοποιηθούν στις διαφορετικές αθλητικές δραστηριότητες/διοργανώσεις, ώστε να παρέχεται απρόσκοπτη δυνατότητα συμμετοχής ανά ειδική ομάδα στόχο.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (World Health Organization, 2021) και τη διεθνή βιβλιογραφία (Ginis, *et al.*, 2021), τα άτομα με κάποιο είδος αναπηρίας ανέρχονται περίπου στο 15% του συνολικού πληθυσμού (ή περίπου 1,5 δισεκατομμύρια πολίτες), με μια συνεχώς παρατηρούμενη τάση ανοδικού ρυθμού, λόγω και της αύξησης των χρόνιων παθήσεων υγείας, σε συνδυασμό με την ραγδαία γήρανση του πληθυσμού.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι η αναφορά του όρου «Άτομα με Αναπηρία» (ΑμεΑ) καθώς και του «Ατόμων Χρόνιων Παθήσεων Υγείας» είναι η προτεινόμενη ορολογία σε πολλά διεθνή ακαδημαϊκά περιοδικά, αντίστοιχες Εθνικές και Διεθνείς οργανωτικές οντότητες, ενώ είναι και η ενδεδειγμένη αναφορά που προτιμούν οι περισσότεροι ακτιβιστές του κινήματος για την αναπηρία (Marks, 1997) και κατά συνέπεια θα είναι οι χρησιμοποιούμενοι όροι για τα αντίστοιχα άτομα, τόσο στην παρούσα τεκμηρίωση, όσο και κατά την διαδικασία της επιμόρφωσης.

Το άρθρο 21 παρ.3 του Ελληνικού Συντάγματος αναφέρει ότι: «Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και λαμβάνει ειδικά μέτρα για τη προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και της περίθαλψης των απόρων», καθώς και το Άρθρο 25 παρ.1 του Συντάγματος επίσης αναφέρει ότι «...τα δικαιώματα του ανθρώπου ως ατόμου και ως μέλους του κοινωνικού συνόλου τελούν υπό την εγγύηση του Κράτους».

Τη θεσμική αυτή δέσμευση της ελληνικής πολιτείας έναντι των ευπαθών κοινωνικών ομάδων όπως των ΑμεΑ, έρχεται να επικυρώσει και η δήλωση στη Συνθήκη της Νίκαιας του 2000 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η οποία αναφέρει ότι: «...Η άσκηση σωματικών και αθλητικών δραστηριοτήτων συνιστά για τα άτομα με ειδικές, σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες, εξέχον μέσον ατομικής ανάπτυξης, αποκατάστασης, κοινωνικής ένταξης και αλληλεγγύης και για τους λόγους αυτούς πρέπει να ενθαρρύνεται...», καταδεικνύοντας το ρόλο που μπορεί να συντελέσει μια συστηματική και μεθοδολογικά προσαρμοσμένη εκπαίδευση, με επαγγελματικές προοπτικές στην αθλητική δραστηριότητα στα προαναφερόμενα άτομα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο όρος ευπαθείς κοινωνικές ομάδες δεν μπορεί να μην εξετασθεί και να διασυνδεθεί υπό το κοινωνικό πρίσμα και την ανάλογη διάσταση προσέγγισης της ολότητας του θέματος (Townsend *et al.*, 2022, Αμανατίδου, 2020, Collins, 2004). Η προσέγγιση των θεμάτων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων απαιτούν μια ολιστική διαδικασία διαχείρισης, με εστίαση στην κοινωνική ενσωμάτωση και με τελική στόχευση την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη (Council of Europe, 2017). Κατά συνέπεια, η διαδικασία των παραδοσιακών πολιτικών προσέγγισης η οποία στοιχειοθετείται από την στερεότυπη θεωρία ότι η στοχευμένη υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων εντοπίζεται αποκλειστικά στην υποβοήθηση ή άμβλυνση των προβλημάτων κυρίως διαμέσου οικονομικής και υλικοτεχνικής αρωγής, αποτελεί μια μειωμένου κοινωνικού αντίκτυπου πολιτική.

Αντίθετα, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας στρατηγικά δομημένης πολιτικής προσέγγισης που θα στοχεύει σε μια αμφίδρομη αλλαγή οπτικής σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον (Bing & Taylor, 2014), είναι εκείνη η οποία μπορεί να προσφέρει τη δυνατότητα μεγαλύτερης βελτίωσης των δεικτών της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης. Η ανάπτυξη αυτή μπορεί να επιτευχθεί μέσω μέσο-μακροπρόθεσμων αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική πολιτική και τις θεσμικές πρακτικές, στις οποίες η επαγγελματική ενασχόληση με τον αθλητισμό των ατόμων με μειωμένες κοινωνικές δυνατότητες πρόσβασης σε πολύμορφες επαγγελματικές προοπτικές, μπορεί να συνεισφέρει καταλυτικά (Ojanen, 2025, Αμανατίδου, 2020, Kiurppis, 2018, Skinner et al. 2008).

Το επιμορφωτικό πρόγραμμα απευθύνεται σε διοικητικά στελέχη του δημόσιου τομέα (Υπουργεία, εποπτευόμενα ΝΠΔΔ, ΟΤΑ Α΄ και Β΄ βαθμού), τα οποία είτε ασκούν αρμοδιότητες ή/και λειτουργίες στο πλαίσιο των πολιτικών και υπηρεσιών αθλητισμού και πολιτισμού, είτε θα εμπλακούν στη χάραξη πολιτικής, το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων προσέγγισης και κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων, μέσω του αθλητισμού, ως ακολούθως:

- ✓ Στελέχη Κεντρικής Υπηρεσίας, στελέχη και Πτυχιούχους Φυσικής Αγωγής (Φ.Α.) εποπτευόμενων Φορέων του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
- ✓ Στελέχη και ανάλογοι εποπτευόμενοι Φορείς Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας
- ✓ Στελέχη και Ανάλογοι εποπτευόμενοι Φορείς Υπουργείου Υγείας
- ✓ Στελέχη και Ανάλογοι εποπτευόμενοι Φορείς Γενικής Γραμματείας Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων
- ✓ Στελέχη, Πτυχιούχους Φ.Α. και Ανάλογοι εποπτευόμενοι Φορείς Υπουργείου Εσωτερικών – Τοπικής Αυτοδιοίκησης – Περιφερειακές αρχές Δήμοι και Δημοτικές Επιχειρήσεις, κ.λπ.
- ✓ Στελέχη Οργανικών Δομών Αθλητισμού Περιφερειών
- ✓ Στελέχη ή/και Ανάλογοι εποπτευόμενοι Φορείς Οργανικών Δομών Αθλητισμού Δήμων
- ✓ Στελέχη και Πτυχιούχους Φ.Α. Αθλητικών Οργανισμών

- ✓ Στελέχη Αθλητικών Φορέων, Ομοσπονδιών (που ανήκουν στη Γενική Κυβέρνηση)
- ✓ Πανεπιστήμια, Ανώτατα Τεχνολογικά Ιδρύματα, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Σκοπός του επιμορφωτικού προγράμματος είναι η άμεση ενημέρωση και ευαισθητοποίηση στελεχών της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης για την απόκτηση/ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων ώστε να είναι ικανά να σχεδιάζουν και να διαχειρίζονται καινοτόμα και ποιοτικά υψηλού επιπέδου εκπαιδευτικά προγράμματα για την επαγγελματική προοπτική και την αυτόνομη οικονομική διαβίωση των ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων, καθώς και του ευρύτερου κοινωνικού τους περιβάλλοντος.

Επιμέρους στόχοι του επιμορφωτικού προγράμματος

- Να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και τις δεξιότητες ώστε να ανταποκρίνονται με επάρκεια στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, στην υιοθέτηση σύγχρονων και καινοτόμων στρατηγικών σχεδιασμών και στην επιτυχή εφαρμογή/υλοποίηση αθλητικών προγραμμάτων ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων
- Να εμβαθύνουν στην φιλοσοφία της Οργάνωσης και Διοίκησης προγραμμάτων και δραστηριοτήτων ευπαθών κοινωνικών ομάδων με στόχο την ενσωμάτωση και την κοινωνική ένταξη τους, αλλά και την υψηλή ποιότητα παροχής υπηρεσιών στις ανάλογες κοινωνικές ομάδες
- Να μπορούν να προσδιορίζουν/αναγνωρίζουν ανάλογα με τα δεδομένα υλοποίησης αθλητικών υπηρεσιών μιας εκδήλωσης/δραστηριότητας τους πιθανούς/δυνητικούς κοινωνικούς εταίρους, με καθορισμό την τμηματοποίηση των ανάλογων αθλητικών παροχών προσφοράς, καθώς και στην δημιουργία ενός ορθολογικά «βιώσιμου» προϋπολογισμού υλοποίησής τους.
- Να προσεγγίσουν τις σύγχρονες παραμέτρους οι οποίες σχετίζονται με την διαμόρφωση του κοινωνικού προφίλ και των αναγκών των ανάλογων κοινωνικών ομάδων, καθώς και τις νέες τάσεις και προκλήσεις του κλάδου σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Παγκόσμιο επίπεδο προκειμένου να είναι ικανοί να διερευνήσουν και να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που

προκύπτουν από τις εκάστοτε συνθήκες των αγορών

- Να αξιοποιήσουν τους διαθέσιμους κοινοτικούς πόρους χρηματοδότησης σε επίπεδο προγραμματισμού και υλοποίησης αντίστοιχων αθλητικών προγραμμάτων, προσφέροντας στον κλάδο του αθλητισμού για τις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες, τη δυνατότητα να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις και να επενδύσουν στον εκσυγχρονισμό, την καινοτομία και την επαγγελματική προοπτική.

Στα επόμενα κεφάλαια, θα αναλυθούν οι παράμετροι του στρατηγικού σχεδιασμού, της οργάνωσης των ανάλογων προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένου των θεμάτων προβολής, προώθησης και διοίκησης (με έμφαση στη ποιότητα των αθλητικών παροχών προγραμμάτων/δράσεων), το προφίλ των κοινωνικών ομάδων αναφοράς, καθώς και οι Εθνικές αλλά και Διεθνείς τάσεις/προκλήσεις του αθλητισμού στο πεδίο της επαγγελματικής και κοινωνικής τους ένταξης.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αμανατίδου Μ. (2020). Το Taekwondo ως μέσο άθλησης για την πρόληψη, θεραπεία αλλά και αποκατάσταση προβλημάτων υγείας σε άτομα άνω των 40 ετών (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).
- Αμίτσης Γ., Βουλγαράκη Α. και Μαρίνη Φ. (2005), Εγχειρίδιο για τον ορισμό και την πιστοποίηση των ομάδων στόχων στο πεδίο του κοινωνικού αποκλεισμού, Υπουργείο Απασχόλησης & Κοινωνικής Προστασίας, Αθήνα
- Βασιλειάδου Μ., Μαρίνη Φ. και Χρυσάκης Μ. (2005), Κοινωνικός Αποκλεισμός και Ευάλωτες Ομάδες του Πληθυσμού (Εγχειρίδιο Θεματικού Πεδίου «Υγεία-Πρόνοια»), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Αθήνα
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007), Λευκή Βίβλος για τον Αθλητισμό, Βρυξέλλες 11.7.2007, COM/2007/0391 τελικό
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία 2010-2020: Μία ανανεωμένη δέσμευση για μία Ευρώπη χωρίς εμπόδια», Βρυξέλλες 15.11.2011, COM/2010/0636 τελικό.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών «Ανάπτυξη ευρωπαϊκής διάστασης στον αθλητισμό», Βρυξέλλες 18.1.2011, COM/2011/012 τελικό.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018), Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την ΕΟΚΕ και την Επιτροπή των Περιφερειών «Νέα Ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό», Βρυξέλλες 22.5.2018, COM/2018/0267 τελικό
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο - Council of Europe (2010), Συμπεράσματα του Συμβουλίου της 18ης Νοεμβρίου 2010 για τον ρόλο του αθλητισμού ως παράγοντα και μοχλού της ενεργού κοινωνικής ένταξης, 2010/C – 326/04
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο - Council of Europe (2017), Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19.1.2017 σχετικά με έναν ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, κείμενα που εγκρίθηκαν P8_TA (2017) 0010.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014/C 183/03). Ψήφισμα του

- Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2014, σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον αθλητισμό (2014-2017)
- Ζώνιου-Σιδέρη, Α. (2000). Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ζύγκιρη, Ε. (2020). Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) στην Ελλάδα και Οικονομική κρίση: Μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του θέματος μέσω της καταγραφής των ΑμεΑ και των απόψεων των κυρίων εκπροσώπων τους.
- Καμπερίδου, Ε. (2016). Αθλητισμός και Κοινωνική Ενσωμάτωση. 2ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικών Επιστημών, Θεσσαλονίκη.
- Μίχος, Δ. (2022). Η επίδραση του κλασικού αθλητισμού στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία
- Σούλης Σ. (2016), Εφαρμοσμένη κοινωνική πολιτική, Παπαζήσης, Αθήνα

B. Διεθνής Βιβλιογραφία

- Aitchison, B., Rushton, A. B., Martin, P., Barr, M., Soundy, A., & Heneghan, N. R. (2022). The experiences and perceived health benefits of individuals with a disability participating in sport: A systematic review and narrative synthesis. *Disability and health journal*, 15(1), 101164.
- Arfa, S., Solvang, P. K., Berg, B., & Jahnsen, R. (2020). Challenges and facilitators in supporting sustainable participation after rehabilitation: Experiences of immigrant parents and their children with disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-14.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57 (1), pp. 71-90
- Bull, F. C., Al-Ansari, S. S., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, M. P., Cardon, G., ... & Willumsen, J. F. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behavior. *British journal of sports medicine*, 54(24), 1451-1462.
- Cassidy, T., Potrac, P., & Rynne, S. (2023). Understanding sports coaching: The pedagogical, social and cultural foundations of coaching practice. Routledge.
- Conley, K. T., & Nadler, D. R. (2022). Reducing Ableism and the Social Exclusion of

- People with Disabilities: Positive Impacts of Openness and Education. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 27(1).
- Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (1993). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *Journal of leisure research*, 25(2), 111-128.
- Collins, M. (2004). Sport, Physical Activity and Social Exclusion. *Journal of Sports Sciences*. V22(8), pp.727–740
- Chan, X. W., & Hutchings, K. (2024). Exploring the careers of women with disabilities: a systematic review and implications for human resource management. *Personnel Review*
- Chan, X. W., & Hutchings, K. (2023). Inequalities, barriers, intersectionality, and facilitators of careers of women with disabilities: Themes and future research agenda from a scoping review. *Frontiers in Psychology*, 14, 1104784.
- Chikwe, C. F., Kuteesa, C. F., & Ediae, A. A. (2024). Gender equality advocacy and socio-economic inclusion: A comparative study of community-based approaches in promoting women's empowerment and economic resilience (2022). *International Journal of Scientific Research Updates*, 8(2), 110-121.
- Council of Europe (2017). Cultural Participation and Inclusive Societies – A thematic report based on the Indicator Framework on Culture and Democracy, Council of Europe.
- DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (2005). Disability sport. *Human Kinetics*.
- Davidescu, A. A., Nae, T. M., & Florescu, M. S. (2024). From policy to impact: Advancing economic development and tackling social inequities in Central and Eastern Europe. *Economies*, 12(2), 28.
- EUROPEAN COUNCIL – NICE (2000). Conclusions of the Presidency, 7-10 December
- Fernández Gavira, J., Huete García, M. Á., & Vélez Colón, L. (2017). Vulnerable groups at risk for sport and social exclusion. *Journal of Physical Education and Sport*, 17 (1), 312-326.
- Ginis, K. A. M., van der Ploeg, H. P., Foster, C., Lai, B., McBride, C. B., Ng, K., ... & Heath, G. W. (2021). Participation of people living with disabilities in physical activity: a global perspective. *The Lancet*, 398(10298), 443-455.
- Jaarsma, E. A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H. B., & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A

- systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24(6), 871-881.
- Kersten, A., van Woerkom, M., Geuskens, G. A., & Blonk, R. W. (2025). The relationship between strategic human resource management practices and the employment of vulnerable workers: a two-wave study among employers. *Journal of Occupational Rehabilitation*, 35(2), 294-305.
- King Pung, S., & Taylor, P. (2014). The use of public sports facilities by the disabled in England. *Sport Management Review*, 17, 8–12
- Kiuppis, F. (2018). Inclusion in sport: Disability and participation. *Sport in society*, 21(1), 4-21.
- Liu Yi-De (2009). Sport and Social Inclusion: Evidence from the Performance of Public Leisure Facilities. *Social Indicators Research*, 90, 325–337. DOI 10.1007/s11205-008-9261-4.
- Marks, D. (1997). Models of disability. *Disability and rehabilitation*, 19(3), 85-91.
- Mascarinas, A., & Blauwet, C. (2018). Policy and advocacy initiatives to promote the benefits of sports participation for individuals with disability. *Adaptive Sports Medicine: A Clinical Guide*, 371-384.
- Ojanen, M. (2025). Sustainable HRM Through Dynamic Capabilities: Supporting Work Ability in Finnish Municipalities (Doctoral dissertation, University of Jyväskylä).
- Pomoni, M., Laiou, A., Plati, C., Yannis, G., Loukea, M., & Bekiaris, E. (2020). Future trends in transport workforce based on demographic, behavioural, cultural and socioeconomic factors. *Transportation Research Procedia*, 48, 2811-2820.
- Powrie, B., Copley, J., Turpin, M., Ziviani, J., & Kolehmainen, N. (2020). The meaning of leisure to children and young people with significant physical disabilities: Implications for optimising participation. *British Journal of Occupational Therapy*, 83(2), 67-77.
- Ramsden, R., Hayman, R., Potrac, P., & Hettinga, F. J. (2023). Sport Participation for People with Disabilities: Exploring the Potential of Reverse Integration and Inclusion through Wheelchair Basketball. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2491.
- Ranasinghe, M. P., Andersen, H., Dempsey, R. K., Wexler, N., Davis, R., Francois,

- M., ... & Dempsey, P. C. (2024). Contemporary national and international guidelines on physical activity and sedentary behavior for people living with chronic conditions, disability and advanced age: a scoping review. *British Journal of Sports Medicine*.
- Rhodes, R. E., Janssen, I., Bredin, S. S., Warburton, D. E., & Bauman, A. (2017). Physical activity: Health impact, prevalence, correlates and interventions. *Psychology & health*, 32(8), 942-975.
- Saran, A., White, H., & Kuper, H. (2020). Evidence and gap map of studies assessing the effectiveness of interventions for people with disabilities in low-and middle-income countries. *Campbell Systematic Reviews*, 16(1), e1070.
- Sarantou, A., Pigos, G., Gkaros, P. (2020). Defining Skills and Competencies in Coaches Using Sports as a Vulnerable Social Groups in Greece. 28th International e-congress on Physical Education & Sport Science
- Seippel, Ø. (2002). Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations*, 13, 253-270.
- Skinner, J., Zakus, D. H., & Cowell, J. (2008). Development through Sport: Building Social Capital in Disadvantaged Communities. *Sport Management Review*, 11, 253-275.
- Spaaij, R., J. Magee, and R. Jeanes. 2014. *Sport and Social Exclusion in Global Society*. Abingdon: Routledge.
- Pedlar, A., & Tirone, S. (2005). Leisure, Place, and Diversity: The Experiences of Ethnic Minority Youth [Canadian Ethnic Studies Association 7th biennial conference, 2003]. *Canadian Ethnic Studies*, 37(2), 32.
- Townsend, R. C., Huntley, T. D., Cushion, C. J., & Culver, D. (2022). Infusing disability into coach education and development: A critical review and agenda for change. *Physical education and sport pedagogy*, 27(3), 247-260.
- Verdot, C & Schut, P-O (2012). Sport and Social Inclusion: The Political Position vs. Practices. *European Journal for Sport and Society*, 9(3) 203-227, DOI: 0.1080/16138171.2012.11687897.
- Willis, C., Nyquist, A., Jahnsen, R., Elliott, C., & Ullenhag, A. (2018). Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. *Research in*

- developmental disabilities, 77, 30-39.
- Wilson, P. E., & Clayton, G. H. (2010). Sports and disability. *Pm&r*, 2(3), S46-S54.
- World Health Organization. (2021). WHO Policy on disability.
- World Health Organization. (2022). Global status report on physical activity 2022: country profiles. World Health Organization.
- Yang, W., Liang, X., & Sit, C. H. P. (2022). Physical activity and mental health in children and adolescents with intellectual disabilities: a meta-analysis using the RE-AIM framework. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 19(1), 80.

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ

Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες: ορισμός, κατηγοριοποίηση, ιδιαίτερες ανάγκες. Οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού

1.1. Σκοπός Ενότητας

Σκοπός της ενότητας αυτής είναι η κατανόηση εκ μέρους των συμμετεχόντων:

- των βασικών κατηγοριών ευπαθών κοινωνικών ομάδων,
- των εξειδικευμένων αναγκών που προκύπτουν στις διαφορετικές κατηγορίες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και,
- της διάστασης του αποκλεισμού και των πολυδιάστατων επιπτώσεων που απορρέουν από αυτόν.

1.2. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

- Η κατανόηση και η αναγνώριση των βασικών κατηγοριών ατόμων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων (ανάλυση και εκτενής αναφορά στις διαφορετικές κατηγορίες) καθώς και των εν γενών κοινωνικοοικονομικών και σε κάποιες περιπτώσεις κινητικών θεμάτων που χαρακτηρίζουν τις συγκεκριμένες ομάδες.
- Η εμπέδωση του φαινομένου του αποκλεισμού (είδη αποκλεισμού) και των πολυδιάστατων επιπτώσεων του σε διαφορετικούς τομείς της καθημερινότητας.
- Η διάκριση των ιδιαίτερων προβλημάτων που αντιμετωπίζει ξεχωριστά κάθε ευπαθής ομάδα στην ένταξη και την ομαλή ενσωμάτωση και κοινωνικοποίηση.
- Η κατανόηση πρακτικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου του αποκλεισμού και
- Απόκτηση γνώσεων και η κατάρτιση σε τεχνικές που θα βοηθήσουν στην εξομάλυνση του φαινομένου ή και την εξάλειψή του, δίνοντας υποστήριξη στις ευπαθείς ομάδες για μια ομαλή και δίκαιη ένταξη στο αθλητικό

γίνεσθαι.

1.3. Σύντομη περιγραφή

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει εκτενής αναφορά:

- Στον όρο "οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού". Πιο συγκεκριμένα σε τι αυτός αναφέρεται και στην αναγνώριση και κατανόηση των διαφορετικών πτυχών ή διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού που μπορεί να αντιμετωπίζει ένα άτομο ή μια ομάδα.
- Θα παρουσιαστούν και θα καταγραφούν αναλυτικά τα χαρακτηριστικά των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες.
- Θα εξηγηθεί τι είναι ο κοινωνικός αποκλεισμός, ο πολυδιάστατος χαρακτήρας του και ποιους τομείς της κοινωνικής ζωής ατόμων με περιορισμένες ικανότητες επηρεάζει.
- Θα αναλυθούν τα είδη του αποκλεισμού και οι επιπτώσεις τους.
- Θα γίνει αναφορά στον αποκλεισμό και τις συνέπειες αυτού για την εν λόγω ομάδα στόχο από τις αθλητικές δραστηριότητες
- Θα αναφερθούν οι θετικές διαστάσεις της ένταξής της εν λόγω ομάδας στόχο για το κοινωνικό σύνολο.

1.4. Ευπαθείς κοινωνικές ομάδες: ορισμός, κατηγοριοποίηση, ιδιαίτερες ανάγκες.

Ως ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ορίζονται ομάδες πληθυσμού που, λόγω κοινωνικών, οικονομικών, υγειονομικών, βιολογικών ή πολιτισμικών παραγόντων, αντιμετωπίζουν αυξημένο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, περιθωριοποίησης, φτώχειας ή μειωμένης πρόσβασης σε θεμελιώδη αγαθά και υπηρεσίες.

Οι ομάδες αυτές συχνά έχουν περιορισμένους πόρους, μειωμένες ευκαιρίες και χρειάζονται στοχευμένη προστασία ή υποστήριξη από την πολιτεία και την κοινωνία.

Η γενική έννοια της ευπάθειας των συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, ή και των ειδικών ευπαθών κοινωνικών ομάδων λόγω αναπηριών, προκύπτει από την αλληλεπίδραση μεταξύ των πόρων που είναι διαθέσιμοι σε άτομα και κοινότητες και των προκλήσεων της ζωής που αντιμετωπίζουν.

Η ευπάθεια των κοινωνικών ομάδων καθορίζεται από αναπτυξιακά προβλήματα,

προσωπικές ανικανότητες, μειονεκτική κοινωνική θέση, ανεπάρκεια διαπροσωπικών δικτύων και υποστηρίξεων, υποβαθμισμένα περιοχές και περιβάλλοντα και τις σύνθετες αλληλεπιδράσεις αυτών των παραγόντων κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Η προτεραιότητα στην δημιουργία αντίρροπων πολιτικών που διαμορφώνονται για διαφορετικές κατηγορίες ευπαθών κοινωνικών ομάδων ή έλλειψη ανάλογων πολιτικών, αντανακλά τις κοινωνικές αξίες μιας κοινωνίας και χώρας.

Η αντιρρόπηση της απομόνωσης και των άνισων ευκαιριών στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, αποτελεί μια διαδικασία που μπορεί να προκύψει από ατομικές, κοινοτικές ή ευρύτερες προκλήσεις του πληθυσμού και απαιτεί διαφορετικούς τύπους πολιτικών παρεμβάσεων που θα πρέπει να καλύπτουν από την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, τις εκπαιδευτικές και εισοδηματικές/επαγγελματικές πολιτικές ανάπτυξης, έως τις ατομικές ιατρικές παρεμβάσεις περίθαλψης και ασφάλισης.

Παράλληλα μια άλλη παράμετρο που αποτελεί καταλυτική τις τελευταίες δεκαετίες στην επικοινωνία και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη είναι η ψηφιακή ικανότητα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, που περιλαμβάνει γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, ικανότητες, στρατηγικές, δυνατότητα λήψης αποφάσεων και ευαισθητοποίηση που απαιτούνται για τη χρήση τεχνολογικών εργαλείων πληροφοριών, επικοινωνιών και ψηφιακών μέσων (ΤΠΕ) (Russell and Norvig, 2022, Scheerder *et al.*, 2017). Μια ειδική κατηγορία των ευπαθών κοινωνικών ομάδων αποτελούν τα άτομα με τα χαμηλότερα επίπεδα γνώσεων και δεξιοτήτων στα ΤΠΕ οι οποίοι ως επί το πλείστον είναι άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, με χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης, δεξιοτήτων και πρόσβαση στην ιδιωτική ζωή, από τους μέσους σύγχρονους χρήστες.

Σε αυτό το κοινωνικό κλίμα, η ανάγκη κατανόησης και άμβλυνσης των κοινωνικών προκαταλήψεων που περιβάλλουν την διαδικασία σκέψης, αντίληψης των κοινωνικών δεδομένων και θέματα συμπεριφοράς απέναντι σε άλλες κοινωνικές ομάδες, είναι επειγόντως απαραίτητη για την προώθηση της ισότητας, της ισονομίας και των πολλαπλών διαστάσεων ένταξης, συμπεριλαμβανομένης της εργασιακής.

Κατηγοριοποίηση ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Σε αυτό το πλαίσιο, ένα μεγάλο σύνολο ερευνών έχει αποδείξει ότι είναι δυνατό να

μειωθούν οι προκαταλήψεις και οι διακρίσεις έναντι των ατόμων που προέρχονται από κοινωνικές ομάδες πέραν του δικού τους κοινωνικού κύκλου (εξωομάδων) (με άρνηση αποδοχής τους, εμφανίζοντας διάφορες τάσεις «ξеноφοβικής» αντίδρασης) ενθαρρύνοντας αλλαγές στον τρόπο σκέψης και αντίληψης με τον οποίο οι άνθρωποι αυτοί διαμορφώνουν την κοινωνική κατηγοριοποίηση (Bierwiazzonek & Kunst, 2021). Συγκεκριμένα, η έρευνα έχει δείξει ότι οι στοχευμένες παρεμβάσεις για απομάκρυνση από στρεβλές εννοιολογικές πρακτικές προσέγγισης, όπως της υιοθέτησης της θεώρησης του «εμείς» έναντι «αυτών», αναφερόμενοι στις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, κινούμενοι προς την κατεύθυνση της εξέτασης πιο σύνθετων, πολλαπλών ή διευρυμένων μεθόδων κατηγοριοποιήσεων (βλ. πολλαπλή κατηγοριοποίηση των Limantè, & Tereškinas, 2022, Crisp & Hewstone, 2007), μπορεί να βελτιώσει την προκατάληψη μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Πρόσφατα στοιχεία έχουν επίσης δείξει ότι τέτοιες προσεγγίσεις (διευρυμένης κοινωνικής αποδοχής) μπορούν να βοηθήσουν στην αναγνώριση και κατανόηση των διαφορετικών δυνατοτήτων της εξωομάδας (των κοινωνικά ευπαθών κοινωνικά ατόμων) ως ιδιαίτερη και κοινωνικά αναπτυσσόμενη ανθρώπινη οντότητα και στην τόνωση της συμπεριφοράς με συμπεριληπτικούς όρους (Prati *et al.*, 2021). Ωστόσο, αυτές οι παρεμβάσεις μπορεί να είναι γνωστικά απαιτητικές και να απειλήσουν τις ταυτότητες, επομένως πρέπει να εφαρμόζονται με προσοχή και με την δέουσα αναγνώριση των υποκείμενων κοινωνικοψυχολογικών δυναμικών.

Η κοινωνική κατηγοριοποίηση μπορεί να θεωρηθεί χρήσιμη επειδή είναι προσαρμοστική, παρέχοντας μια γρήγορη και επαρκή κατανόηση του τι συμβαίνει στο κοινωνικό περιβάλλον (van Knippenberg & Dijksterhuis, 2000). Οι κρίσεις που βασίζονται σε ομάδες αντιπροσωπεύουν ένα κομμάτι γνώσης που μπορεί να εφαρμοστεί σε ένα άτομο-στόχο που ταιριάζει στην κατηγορία (π.χ., Sherman, Macrae, & Bodenhausen, 2000).

Για ορισμένους, η κατηγοριοποίηση είναι ένας απλοποιητικός μηχανισμός, ενώ για άλλους, είναι ένας τρόπος να αποδοθεί νόημα στο κοινωνικό πλαίσιο και την συμπερίληψη. Θα πρέπει να τονισθεί ότι όλες οι στερεοτυπικές αντιλήψεις βασίζονται στην ιδέα ότι για να παρατηρηθεί η διαομαδική προκατάληψη πρέπει πρώτα να υπάρχει μια διακριτή γνωστική διχοτόμηση σε «εμείς» και «αυτούς»

Η κυρίαρχη λογική της κατηγοριοποίησης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων με βάση

την συμπερίληψη και την ενταξιακή διαδικασία, παρέχει την δυνατότητα για τη μέγιστη γνωστικά απόδοση πληροφοριών με την ελάχιστη προσωπική γνωσιακή ικανότητα και αποτελεί την καλύτερη μεθοδολογική προσέγγιση κατανόησης των διαφορετικών ομάδων στόχων και την δομημένη κατηγοριοποίηση τους ανάλογα με την διαφορετική ομάδα κατάταξης βάση της οποίας αντικειμενικά ανήκει το κάθε άτομο.

Με βάση την συμπερίληψη και την ενταξιακή διαδικασία ακολουθεί μια δομημένη μια συστηματική κατηγοριοποίηση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, όπως χρησιμοποιείται σε κοινωνικές επιστήμες, κοινωνική πολιτική και υπηρεσίες πρόνοιας. Οι κατηγορίες μπορεί να επικαλύπτονται, καθώς ένα άτομο μπορεί να ανήκει σε περισσότερες από μία ομάδες.

A. Βιολογικοί/υγείας και ηλικιακοί παράγοντες

- Παιδιά και ανήλικοι που προέρχονται από χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές τάξεις
- Ηλικιωμένοι
- Άτομα με χρόνια νοσήματα
- Άτομα με αναπηρία (σωματική, νοητική, αισθητηριακή)
- Οροθετικοί

B. Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες

- Άνεργοι και μακροχρόνια άνεργοι
- Άτομα που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας
- Άστεγοι
- Ανασφάλιστοι και άτομα με περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη

Γ. Νομική ή διοικητική κατάσταση

- Μετανάστες, πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο
- Άτομα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα
- Κρατούμενοι και αποφυλακισμένοι

Δ. Κοινωνική θέση και διακρίσεις

- Μονογονεϊκές οικογένειες
- Θύματα βίας (ενδοοικογενειακής, σεξουαλικής, trafficking)
- Ανήλικοι σε ιδρύματα ή προστασία
- ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που βιώνουν διακρίσεις
- Ρομά και άλλες μειονοτικές κοινότητες

Ε. Ψυχολογικοί και υγειονομικοί παράγοντες

- Άτομα με ψυχικές διαταραχές
- Εξαρτημένα άτομα (αλκοολισμός, ναρκωτικά κ.λπ.), χρήστες και πρώην χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών.
- Άτομα με γνωστικές διαταραχές ή άνοια
- Άτομα με μαθησιακές δυσκολίες.

1.5. Οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Μιλώντας για την έννοια/φαινόμενο του αποκλεισμού θα αναφερθούμε στην κατανόηση και αναγνώριση των διαφορετικών πτυχών και διαστάσεων του κοινωνικού αποκλεισμού, με τα οποία μπορεί να έρθει αντιμέτωπο ένα άτομο ή μια

ομάδα.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που αφορά την απομάκρυνση ή τον περιορισμό της συμμετοχής ατόμων ή ομάδων από βασικούς τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως είναι η εκπαίδευση, η εργασία, η αθλητική δραστηριότητα, η υγειονομική περίθαλψη, η πολιτική συμμετοχή και η κοινωνική ζωή γενικότερα.

Η οριοθέτηση των διαστάσεων του αποκλεισμού μπορεί να περιλαμβάνει τις εξής βασικές πλευρές:

1. **Οικονομικός αποκλεισμός:** Έλλειψη πρόσβασης σε βασικούς πόρους, όπως είναι η εργασία, οι οικονομικές ευκαιρίες ακόμη και η δυνατότητα να καλυφθούν οι βασικές ανάγκες της καθημερινότητας.
2. **Κοινωνικός αποκλεισμός:** Περιλαμβάνει την απομόνωση ή την απομάκρυνση από την κοινωνική ζωή, από την οικογένεια, τους φίλους, τις κοινωνικές δραστηριότητες, τη συμμετοχή σε αθλητικές δράσεις ή γενικότερα σε δραστηριότητες που αφορούν μια κοινότητα.
3. **Πολιτικός αποκλεισμός:** Αναφέρεται στη μη συμμετοχή στην πολιτική ζωή και σε διαδικασίες, όπως είναι η ψήφος, η ενεργή συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα ή οργανώσεις, η έλλειψη πρόσβασης σε πολιτικά δικαιώματα.
4. **Εκπαιδευτικός αποκλεισμός:** Περιλαμβάνει τη μη πρόσβαση στην εκπαίδευση ή τον περιορισμό στις εκπαιδευτικές ευκαιρίες. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αδυναμία απόκτησης γνώσεων και εξειδικευμένων δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνία.
5. **Αποκλεισμός από την υγειονομική περίθαλψη:** Αφορά την μειωμένη πρόσβαση σε δομές/υπηρεσίες υγείας, είτε λόγω οικονομικών περιορισμών, είτε λόγω δυσκολιών στην πρόσβαση λόγω γεωγραφικών ή άλλων εμποδίων.
6. **Αποκλεισμός λόγω ταυτότητας ή χαρακτηριστικών:** Περιλαμβάνει τον αποκλεισμό λόγω φύλου, ηλικίας, φυλής, αναπηρίας, σεξουαλικού προσανατολισμού ή άλλων κοινωνικών, πολιτισμικών και ατομικών χαρακτηριστικών που καθιστούν τα άτομα ευάλωτα στον αποκλεισμό.
7. **Αποκλεισμός ατόμων με αναπηρία από κάθε μορφής αθλητικές δραστηριότητες:** Περιλαμβάνει την έλλειψη προσβασιμότητας αυτών των

ατόμων σε έναν τομέα που μπορεί να προσφέρει σωματική και ψυχική ευημερία, αλλά και κοινωνική ενσωμάτωση. Η συμμετοχή στον αθλητισμό δεν αφορά μόνο την σωματική άσκηση, αλλά και την ευκαιρία για αλληλεπίδραση, αποδοχή, κοινωνική σύνδεση και προσωπική ανάπτυξη.

1.6. Κοινωνικός αποκλεισμός ευπαθών κοινωνικών ομάδων από τις αθλητικές δραστηριότητες και τις επαγγελματικές προοπτικές

Ο αποκλεισμός των ατόμων με αναπηρία από τις αθλητικές δραστηριότητες και τις επαγγελματικές προοπτικές αποτελεί μια μορφή κοινωνικού αποκλεισμού που περιορίζει σε μεγάλο βαθμό την ευκαιρία η εν λόγω ομάδα-στόχος στην οποία αναφερόμαστε να ενταχθεί, να ενσωματωθεί να τύχει αποδοχής και να βελτιώσει τον βαθμό αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης.

Η έλλειψη προσβασιμότητας στις αθλητικές εγκαταστάσεις, η απουσία ειδικών επαγγελματικών προγραμμάτων ή προσαρμοσμένων αθλητικών δραστηριοτήτων, αλλά και η κοινωνική προκατάληψη, δημιουργούν εμπόδια για την πλήρη συμμετοχή των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Επιπλέον, οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αντιμετωπίζουν τη δυσκολία να βρουν αθλητικούς οργανισμούς ή κοινοτικές δομές που να τους υποστηρίζουν, εξαιτίας της έλλειψης κατάλληλων υποδομών, προπονητών με ειδική κατάρτιση ή και της κοινωνικής αδιαφορίας για τα δικαιώματα της εν λόγω ομάδας-στόχο στον αθλητισμό.

Οι συνέπειες του αποκλεισμού:

1. **Ψυχική και σωματική απομόνωση:** Η απουσία συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες οδηγεί σε απομόνωση, κάτι που έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχική υγεία των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Η συμμετοχή σε ανάλογες

δραστηριότητες προσφέρει ευκαιρίες για τη βελτίωση της αυτοεκτίμησης και της γενικότερης ποιότητας ζωής τους. Με την προσπάθεια και την κατάκτηση συγκεκριμένων στόχων επιτυγχάνεται τόσο σωματική όσο και ψυχική ανάταση.

2. **Ανισότητες στην υγεία:** Χωρίς πρόσβαση στον αθλητισμό, τα άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων, στερούνται των σωματικών ωφελειών που προσφέρει η τακτική άσκηση, όπως είναι η βελτίωση της κινητικότητας, η ενίσχυση των μυών και των αρθρώσεων, η μείωση του άγχους και η γενικότερη ευεξία.
3. **Απουσία κοινωνικής ενσωμάτωσης:** Ο αθλητισμός προσφέρει μια πλατφόρμα για κοινωνική αλληλεπίδραση και δημιουργία σχέσεων, κάτι που μπορεί να βοηθήσει στην καταπολέμηση της απομόνωσης, της εμφάνισης κατάθλιψης και της προκατάληψης απέναντι στα άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

1.7. Ειδική αναφορά λόγω της ανάγκης για εξειδικευμένη γνώση προσέγγισης για τις κατηγορίες αναπηρίας

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται μια πιο εξειδικευμένη ανάλυση μιας υποομάδας των ευπαθών κοινωνικά ατόμων, της κατηγορίας των αναπήρων λόγω της ανάγκης για εξειδικευμένη γνώση προσέγγισης, ένταξης και επαγγελματικής κατάρτισης τους. Οι **κατηγορίες αναπηρίας** υπάρχουν για να περιγράψουν και να ταξινομήσουν τα είδη και τα επίπεδα των δυσκολιών που μπορεί να έχει ένα άτομο λόγω μόνιμης ή μακροχρόνιας βλάβης στη λειτουργικότητά του. Κυρίαρχος στόχος της κατηγοριοποίησης τους **δεν αποτελεί ο στιγματισμός τους**, αλλά η οργάνωση της υποστήριξης που δικαιούται το άτομο.

Οι κατηγορίες αναπηρίας υπάρχουν για να:

1. **Περιγράφουν τις ανάγκες** του ατόμου (π.χ. κινητικές, αισθητηριακές, νοητικές, ψυχικές).
2. **Διευκολύνουν την αξιολόγηση** από υπηρεσίες υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.

3. **Εξασφαλίσουν ισότιμη πρόσβαση** σε υποστηρικτικές υπηρεσίες.
4. **Αποφευχθεί η αδικαιολόγητη γενίκευση**, δηλαδή να κατανοηθεί τι ακριβώς χρειάζεται κάθε άτομο.

Η κατηγοριοποίηση των διαφορετικών μορφών αναπηρίας αποτελεί σημαντική παράμετρο για:

1. Την εκπαίδευση

- Για προσαρμογή διδασκαλίας ή παροχή ειδικής αγωγής.
- Για υποστηρικτικές υπηρεσίες (π.χ. παράλληλη στήριξη, ειδικοί εκπαιδευτές).

2. Την υγεία

- Για καθορισμό αναγκών ιατρικής φροντίδας, αποκατάστασης ή εργοθεραπείας.

3. Την κοινωνική πρόνοια

- Για χορήγηση επιδομάτων αναπηρίας.
- Για πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες και προγράμματα στήριξης.

4. Την εργασία

- Για προσαρμογές στον χώρο δουλειάς.
- Για προγράμματα απασχόλησης ατόμων με αναπηρία.

5. Την αναγνώριση στα δικαιώματα και τις παροχές

- Για διάφορα προνόμια ή διευκολύνσεις (π.χ. κάρτες μετακίνησης, φορολογικές ελαφρύνσεις).

Για πολλά χρόνια η αναπηρία αποτελούσε συνώνυμο της ανικανότητας και της μειονεξίας με συνακόλουθες συνέπειες για τα άτομα που τη φέρουν (Wasserman, *et al.*, 2011). Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ) η αναπηρία αποτελεί έναν όρο ομπρέλα, ο οποίος περιλαμβάνει αισθητηριακές και άλλου είδους δυσλειτουργίες και δυσκολίες καθώς επίσης και περιορισμούς αναφορικά με τη

δραστηριότητα και τη συμμετοχή (WHO 2001, σ. 213). Η οριοθέτηση της αναπηρίας ακολουθώντας με τον ΠΟΥ είναι η συνέπεια των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των φυσικών ή άλλου είδους δυσλειτουργιών και ενός αριθμού εξωτερικών και εσωτερικών παραμέτρων. Οι εξωτερικοί παράμετροι αφορούν τα φυσικά εμπόδια, όπως η έλλειψη προσβασιμότητας και τα περιοριστικά αρχιτεκτονικά χαρακτηριστικά, τα στερεότυπα και τις κοινωνικές στάσεις, το θεσμικό πλαίσιο, που ρυθμίζει την συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρίες σε όλους τους τομείς δραστηριοτήτων ενώ στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και οι φυσικές και κλιματολογικές συνθήκες. Οι εσωτερικές παράμετροι αφορούν μια σειρά από προσωπικά χαρακτηριστικά, τα οποία περιλαμβάνουν το φύλο, την ηλικία, τον χαρακτήρα, την εκπαίδευση, το κοινωνικό υπόβαθρο, το επάγγελμα κ.α.

Η αναπηρία εντοπίζεται σε ένα μεγάλο εύρος της ανθρώπινης λειτουργικότητας, ακολουθώντας μια βασική κατηγοριοποίηση σε τέσσερις ομάδες/κατηγορίες. Πιο συγκεκριμένα οι ομάδες αυτές είναι:

A) κινητική αναπηρία (τετραπληγία, παραπληγία, εγκεφαλική παράλυση)

Η ομάδα των κινητικών διαταραχών περιλαμβάνει διαταραχές και δυσκολίες, οι οποίες περιορίζουν τη σωματική λειτουργικότητα είτε συνολικά είτε μερικώς και δυσκολεύει την κινητικότητα, παρεμποδίζει τον συντονισμό και δυσχεραίνει γενικά την αισθητικότητα. Η κινητική αναπηρία αποτελεί έναν γενικό όρο, ο οποίος παρουσιάζει μια πολυπλοκότητα αναφορικά με το αιτιολογικό υπόβαθρο και τις μορφές με τις οποίες εκδηλώνονται οι δυσλειτουργίες είτε ως νευρολογικές δυσκολίες είτε ως μυοσκελετικά προβλήματα με κοινό χαρακτηριστικό όλων τον περιορισμό και τη δυσκολία στην κίνηση. Οι κινητικές αναπηρίες δύναται να παρουσιάζουν μόνιμες ή προσωρινές βλάβες. Η συχνότερα εμφανιζόμενη κατάσταση που ευθύνεται για τις κινητικές αναπηρίες ιδίως σε παιδιά είναι η εγκεφαλική παράλυση (Coutinho *et al.*, 2000).

B) αισθητηριακές αναπηρίες (τύφλωση, κώφωση)

Οι αισθητηριακές αναπηρίες περιλαμβάνουν βλάβες ή διαταραχές των αισθητηριακών λειτουργιών όπως η όραση, η ακοή, η αφή, η όσφρηση, η γεύση καθώς επίσης και οι αντιληπτικές οπτικοχωρικές ικανότητες. Οι προκείμενες βλάβες αντιστοιχούν σε δυσλειτουργίες σε ανάλογους αισθητηριακούς τομείς. Οι

αισθητηριακές αναπηρίες είναι νευρολογικής φύσεως και αναφέρονται σε εγκεφαλική 10 δυσλειτουργία στην επεξεργασία πληροφοριών και ερεθισμάτων, που προσλαμβάνονται μέσω των αισθητήριων οργάνων. Οι πιο διαδεδομένες αναπηρίες στην ομάδα αυτή αφορούν την τύφλωση ή τα προβλήματα όρασης και την κώφωση ή τα προβλήματα ακοής.

Γ) νοητική αναπηρία (διαταραχές αυτιστικού φάσματος, νοητική υστέρηση, σύνδρομο Down)

Η ομάδα της νοητικής αναπηρίας αφορά νοητικές ανεπάρκειες και δυσκολίες νοητικής φύσεως, οι οποίες αποκλίνουν με βάση το τυπικό πρότυπο του δείκτη νοημοσύνης. Το αιτιολογικό υπόβαθρο της συγκεκριμένης ομάδας αναπηριών αφορά ένα μεγάλο εύρος αιτιών: α) προγεννητικών όπως ατυχήματα της εγκύου, κακή διατροφή, κάπνισμα, β) περιγεννητικών όπως ανοξία, ή εγκεφαλική αιμορραγία και γ) μεταγεννητικών όπως τα ατυχήματα, οι μολυσματικές ασθένειες, οι ψυχοκοινωνική καθυστέρηση. Η κυριότερη μορφή νοητικής αναπηρίας είναι η νοητική υστέρηση και τα άτομα, που διαγιγνώσκονται με αυτή αντιμετωπίζουν μια σειρά δυσκολιών στη γλωσσική επικοινωνία, στην αυτοεξυπηρέτηση, στη συναισθηματική αυτορρύθμιση, στις κοινωνικές δεξιότητες ενώ παράλληλα εμφανίζουν μια γκάμα δυσπροσαρμοστικών συμπεριφορών σε σχέση με το πρότυπο των τυπικώς αναπτυσσόμενων ατόμων (Πολυχρονοπούλου, 1995). Η διάγνωση της νοητικής αναπηρίας προϋποθέτει την αξιολόγηση του δείκτη νοημοσύνης <70 και την εμφάνιση δυσλειτουργιών σε τουλάχιστον δυο τομείς της καθημερινής λειτουργικότητας: α) αυτοεξυπηρέτηση, β) επικοινωνία, γ) κοινωνικές δεξιότητες, δ) γνωστικές λειτουργίες, ε) λειτουργικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες, ε) λειτουργικές και ακαδημαϊκές δεξιότητες, στ) ζωή μέσα στο σπίτι, ζ) αυτοέλεγχος, η) ασφάλεια και θ) ψυχαγωγία. (Robert *et al.*, 2007).

Δ) ψυχική αναπηρία (σχιζοφρένεια, μανιοκατάθλιψη)

Τέλος, στην ομάδα των ψυχικών αναπηριών εντάσσεται σύμφωνα με την Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία οποιαδήποτε αποκλίνουσα ψυχολογική ή ψυχιατρική διαταραχή ή συναισθηματική νόσος, οι οποίες με τη σειρά τους οδηγούν στην εμφάνιση δευτερογενών δυσκολιών σε γνωστικό, κοινωνικό, επαγγελματικό

επίπεδο. Επίσης, και στο αναθεωρημένο DSM-5 οι ψυχικές διαταραχές ορίζονται ως σύνδρομα συσχετιζόμενα με διαταραχές σε γνωστικό επίπεδο και στη ρύθμιση της συμπεριφοράς και του συναισθήματος ενός ατόμου οι οποίες και προέρχονται από δυσλειτουργίες στις βιολογικές, ψυχολογικές και αναπτυξιακές λειτουργίες. Ορισμένες από τις κυριότερες ψυχικές αναπηρίες είναι η σχιζοφρένεια, η μανιοκατάθλιψη, η διπολική διαταραχή, οι αγχώδεις διαταραχές, οι διατροφικές διαταραχές κ.α. Οι ψυχικές αναπηρίες συνδέονται άμεσα με την ψυχική υγεία του ατόμου και η συμπτωματολογία των προκειμένων διαταραχών δύναται να διαφέρει ως προς το βαθμό και την ένταση στην εμφάνισή τους αναλογικά με το είδος της ψυχικής διαταραχής (Ζαγκουντίνου, 2017).

1.8. Κοινωνική Ένταξη

Η κοινωνική ένταξη είναι ένα ευρύ οικοδόμημα που συνδέεται με πολυάριθμες οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτιστικές πτυχές, το οποίο χρησιμοποιείται σε διάφορους τομείς και κλάδους. Κατά μια πολύ γενική έννοια, η ένταξη σημαίνει συμμετοχή σε μια μορφή κοινωνικής ζωής. Ο όρος «κοινωνική ζωή» αναφέρεται σε αφηρημένες έννοιες, όπως η συμπερίληψη σε τυπικές δραστηριότητες της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης και της οικονομικής και πολιτικής ζωής, καθώς και η συμμετοχή σε στενές σχέσεις, όπως με φίλους και οικογένεια. Στις σημαντικές πτυχές της κοινωνικής ένταξης περιλαμβάνονται η ανάπτυξη ενός αξιόλογου ρόλου και η συμμετοχή στην κοινωνία, η ανάπτυξη σχέσεων και η αίσθηση του ανήκειν (Lemay, 2006). Η κοινωνική ένταξη δεν αφορά μόνο τα χαρακτηριστικά των ατόμων ή το πλαίσιο, αλλά και τις διαδικασίες/δράσεις αλληλεπίδρασης μεταξύ τους που επιτρέπουν στα άτομα, με αναπηρίες ή άλλες διαφορές, να αισθάνονται ότι αναγνωρίζονται και εκτιμώνται, όπως κάθε άλλο μέλος της κοινότητας στην οποία ανήκουν. Οι Cobigo *et al.* (2012) όρισαν την κοινωνική ένταξη ως μια σειρά πολύπλοκων αλληλεπιδράσεων μεταξύ περιβαλλοντικών παραγόντων και προσωπικών χαρακτηριστικών. Η κατανόηση της διαδικασίας ένταξης απαιτεί την ενσωμάτωση παραγόντων στα διάφορα επίπεδα του κοινωνικού συστήματος. Για παράδειγμα 1) το επίπεδο ατόμου, 2) το διαπροσωπικό επίπεδο και 3) το επίπεδο κοινότητας. Σημαντικό ρόλο επίσης έχουν οι κοινωνικοπολιτιστικές παράμετροι που

ισχύουν ανά περίπτωση. Αυτές οι μεταβλητές υπάρχουν σε μια αμοιβαία σχέση και μπορούν να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες που οδηγούν στην κοινωνική ένταξη ή να την αποτρέψουν.

Η Αξία της Κοινωνικής Ένταξης

Η ένταξη συμβάλλει στη διασφάλιση ισότητας ευκαιριών, πλήρους συμμετοχής, ανεξάρτητης διαβίωσης και οικονομικής αυτάρκειας για τα άτομα. Για να επιτευχθεί η κοινωνική ένταξη, απαιτείται ανάπτυξη, ελευθερία, και αναγνώριση (Felder, 2018). Η σχέση μεταξύ αναγνώρισης και ένταξης έχει ανθρωπολογική σημασία: τα ανθρώπινα άτομα δομικά βασίζονται σε άλλους για να αναπτύξουν όλες, ή τουλάχιστον μερικές, από τις γνωστικές, ηθικές, και συναισθηματικές τους ικανότητες. Η αναγνώριση ως ανθρώπου με ορισμένες βασικές ανάγκες είναι απαραίτητη για μια υγιή ανάπτυξη. Η σχέση μεταξύ ελευθερίας και κοινωνικής ένταξης δεν είναι άμεσα κατανοητή. Αν λάβουμε υπόψη ότι τα άτομα με διανοητικές αναπηρίες συχνά προέρχονται από εγκλείσματα ή αποκλεισμούς που επιβάλλονται από άλλους, τότε η σχέση μεταξύ ένταξης και ελευθερίας γίνεται πιο εμφανής. Σε περίπτωση αναπηρίας, συχνά η έλλειψη ένταξης και ευκαιριών για επιλογές μπορεί να οφείλονται σε στάση υπέρ της προστασίας. Στο πλαίσιο αυτό, ο Perske (1974) εισήγαγε την έννοια της αξιοπρέπειας του κινδύνου. Η αξιοπρέπεια του κινδύνου είναι η αντίληψη ότι η αυτοδιάθεση και το δικαίωμα ανάληψης λογικών κινδύνων αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις για την αξιοπρέπεια και την αυτοεκτίμηση. Για το λόγο αυτό, η ικανότητα ανάληψης κινδύνων δεν θα πρέπει να παρεμποδίζεται από υπερβολικά επιφυλακτικούς φροντιστές. Αντιθέτως, η υπερβολική προστασία των ατόμων με αναπηρίες δημιουργεί μια αίσθηση χαμηλής αυτοεκτίμησης και υποβάθμισης λόγω των μειωμένων προσδοκιών που συνοδεύουν την υπερπροστασία. Η εσωτερίκευση των χαμηλών προσδοκιών κάνει επίσης το άτομο με αναπηρία να πιστεύει ότι είναι λιγότερο ικανό από άλλους σε παρόμοιες καταστάσεις.

Πολιτιστικά Εμπόδια στην Κοινωνική Ένταξη

Είναι προφανές ότι οι ατομικοί παράγοντες αποτελούν έναν από τους βασικούς παράγοντες των δυσκολιών στις διαδικασίες ένταξης που αντιμετωπίζουν συνήθως τα άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Οι ατομικές συνθήκες

ενεργοποίησης/απενεργοποίησης μπορεί να περιλαμβάνουν το επίπεδο λειτουργίας ενός ατόμου, την αυτοπαρακίνησή του, την εμπιστοσύνη του, τις γνώσεις του για τον τομέα και τις δραστηριότητες που προσφέρει, και τη χρήση του καθορισμού στόχων. Αρκετές μελέτες έχουν δείξει αύξηση της πιθανότητας αρνητικών αποτελεσμάτων συμπερίληψης όταν υπάρχουν υψηλότερα επίπεδα βλάβης. Εκτός από τις μεμονωμένες διαστάσεις, τα στοιχεία του πλαισίου έχουν αποφασιστική επίπτωση στα αποτελέσματα κοινωνικής ένταξης και ατομικής προσωπικής ανάπτυξης.

Κοινωνικές Προσδοκίες και Στερεότυπα για τα Άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Σύμφωνα με τον Goffman (2009), «Η κοινωνία θεσπίζει τα μέσα κατηγοριοποίησης των ατόμων και το συμπλήρωμα των χαρακτηριστικών που θεωρούνται συνηθισμένα και φυσικά για τα μέλη αυτών των κατηγοριών.» (Goffman, 2009). Ακόμη και σήμερα, οι προσδοκίες φαίνεται να επηρεάζονται έντονα από το στίγμα και τα στερεότυπα της αναπηρίας που εξακολουθούν να υπάρχουν σε μεγάλο βαθμό σε κοινωνικό επίπεδο. Αυτά τα στερεότυπα επηρεάζουν αρνητικά τις πολιτικές και τον σχεδιασμό των υπηρεσιών και των παρεμβάσεων για τα άτομα με αναπηρίες. Επιπλέον, συμβάλλουν στην επιβράδυνση της αλλαγής προτύπου που απαιτείται για την πλήρη προώθηση των δικαιωμάτων συμμετοχής και κοινωνικής ένταξης που προβλέπονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών. Ορισμένα στερεότυπα που χρησιμοποιούνται για την επισήμανση των ατόμων με αναπηρίες εξακολουθούν να υπάρχουν σε διαφορετικά επίπεδα του κοινωνικού συστήματος. Πολλά από αυτά τα στερεότυπα έχουν διαπραχθεί από ελλειπείς πληροφορίες, εσφαλμένες αντιλήψεις, απομόνωση, και διαχωρισμό. Ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι σκέφτονται την αναπηρία επηρεάζει τη φροντίδα και την εκπαίδευση αυτών των ατόμων. Μύθοι και παρανοήσεις σχετικά με την αναπηρία είναι κοινές. Η προώθηση αρνητικών εικόνων αναπηρίας αποτελεί μια μορφή διάκρισης, επειδή δημιουργεί εμπόδια στην πλήρη συμμετοχή του πολίτη στα κοινά (Pelleboer-Gunnink *et al.*, 2019). Τα στερεότυπα των ατόμων με αναπηρίες απεικονίζονται με διάφορους τρόπους, από το να είναι αξιολύπητα, απαίσια ή κακά, τραγικά αλλά γενναία, επιθετικά, επιβαρυντικά και αδύναμα να συμμετάσχουν πλήρως στην καθημερινή ζωή. Υπάρχει μια συνήθεια να θεωρείται ένα άτομο με διανοητική για παράδειγμα αναπηρία ως «παιδί» και ως εκ τούτου να του αρνηθεί η

αναγνώριση της πραγματικής ηλικίας και υπαρξιακής φάσης του (Shakespeare, 2013). Αυτό δημιουργεί μια σκέψη για τα άτομα με αναπηρίες ως «ανίκανα και εξαρτώμενα» που δεν διαθέτουν τους πνευματικούς πόρους και το μαθησιακό δυναμικό που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των κοινωνικών απαιτήσεων στις οποίες εμείς, ως μέλη της κοινότητας, συνήθως υποτασσόμαστε.

Η βιβλιογραφία των τελευταίων ετών έχει υπογραμμίσει ότι η στάση των επαγγελματιών φροντιστών έναντι των νέων ατόμων που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες έχει βαθιά επίδραση σε πολλές πτυχές της κοινωνικής τους ένταξης, της πιθανής (όπου απαιτείται) θεραπείας τους και των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται στο μέλλον προς όφελός τους. Οι προσδοκίες και οι στάσεις αποτελούν σημαντικό παράγοντα πρόβλεψης σε σύγκριση με τις δυνατότητες εισόδου ατόμων με αναπηρία/χρόνιων πασχόντων στον κόσμο της εργασίας (Holwerda 2015).

1.9. Αθλητισμός και θετικές επιδράσεις στην απόκτηση ποιότητας ζωής

Η μοναδική ικανότητα του αθλητισμού να ξεπερνά τα γλωσσικά, πολιτιστικά και κοινωνικά εμπόδια το καθιστά μια εξαιρετική πλατφόρμα για στρατηγικές ένταξης και προσαρμογής. Επιπλέον, η παγκόσμια δημοτικότητα του αθλητισμού και τα οφέλη της σωματικής, κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης το καθιστούν ιδανικό εργαλείο για την προώθηση της ένταξης και της ευημερίας των ατόμων με αναπηρία (Selwyn & Riley, 2015). Τα άτομα με αναπηρίες αντιμετωπίζουν συχνά κοινωνικά εμπόδια καθώς η αναπηρία προκαλεί αρνητικές αντιλήψεις και σε πολλές κοινωνίες διακρίσεις. Ως αποτέλεσμα του στίγματος που σχετίζεται με την αναπηρία, τα άτομα με αναπηρίες αποκλείονται γενικά από την εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινοτική ζωή, γεγονός που τους στερεί ευκαιρίες απαραίτητες για την κοινωνική τους ανάπτυξη, υγεία και ευεξία.

Σε ορισμένες κοινωνίες τα άτομα με αναπηρία θεωρούνται εξαρτημένα και ανίκανα, ενισχύοντας έτσι την αδράνεια που συχνά προκαλούν οι σωματικές κυρίως

αναπηρίες με αποτέλεσμα, εκτός από την αναπηρία τους, να βιώνουν περιορισμένη κινητικότητα (<https://www.un.org/development>).

Σχήμα 1. Οι θετικές επιπτώσεις των εφαρμοσμένων πολιτικών της Δια βίου άθλησης

Όμως ο αθλητισμός μπορεί να συμβάλει στη μείωση του στίγματος και των διακρίσεων που σχετίζονται με το γεγονός ότι τα άτομα αυτά ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, διότι μπορεί να μεταμορφώσει τη στάση της κοινότητας σχετικά με τα προαναφερόμενα άτομα, επισημαίνοντας και αναδεικνύοντας τις όποιες πιθανές δεξιότητές τους και μειώνοντας την τάση να βλέπουμε την κοινωνική ομάδα στην οποία ανήκει αντί του ατόμου. Μέσω του αθλητισμού, τα άτομα που δεν ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αλληλοεπιδρούν με τα αντίστοιχα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε ένα θετικό πλαίσιο αναγκάζοντάς τα να αναδιαμορφώσουν τις στείρες θεωρίες για το τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Rode *et al.*, 2007). Ο αθλητισμός αλλάζει το άτομο των ευπαθών κοινωνικών ομάδων με εξίσου βαθύ τρόπο, δίνοντας τους τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους και να υποστηρίξουν τις αλλαγές στο ευρύτερο κοινωνικό γίγνεσθαι. Μέσω του αθλητισμού, αποκτούν ζωτικές κοινωνικές δεξιότητες, αναπτύσσουν την ανεξαρτησία τους και έχουν την εξουσία να ενεργούν ως παράγοντες αλλαγής (Pichler, 2009).

1.10. Επίδραση της άθλησης σε ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο

Η συμμετοχή των ατόμων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε αθλητικές δραστηριότητες έχουν αντίκτυπο σε πολλαπλά επίπεδα (Shapiro & Malone, 2016). Βιβλιογραφικά αλλά και εμπειρικά έχουν καταγραφεί σημαντικές θετικές επιπτώσεις τόσο σε ψυχολογικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα, τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων μπορούν να βελτιώσουν μέσα από τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό την ποιότητα ζωής τους ενώ παράλληλα μπορούν να βελτιώσουν ψυχολογικές και συναισθηματικές συνιστώσες όπως η αυτοεκτίμηση, η αυτοεικόνα καθώς επίσης και η ενίσχυση των κοινωνικών τους δεξιοτήτων. Η έννοια της αυτοεικόνας και της αυτοαντίληψης προκύπτει από τον τρόπο που το εκάστοτε άτομο αξιολογεί και εκτιμά τις δυνατότητες τους, τα συναισθήματα και την αντίληψη που διαμορφώνει για τον εαυτό του ως συνάρτηση της αντίστοιχης εικόνας, που έχουν διαμορφώσει οι άλλοι για αυτόν (Pullman, 2019). Οι συνεχόμενες ματαιώσεις αλλά και η δυσκολία συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες συντελούν στην δημιουργία δυσλειτουργικής αντίληψης και αυτοεικόνας που οδηγούν σε μια σειρά από δευτερογενείς ψυχοσυναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες.

Από την άλλη η άσκηση και η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες προσφέρουν ένα αντισταθμιστικό πρόσημο στην αντιμετώπιση προβλημάτων και δυσκολιών σωματικής και ψυχοσυναισθηματικής υγείας (Buzinde & Yarnal, 2012). Η συμμετοχή και εξασφάλιση της πρόσβασης σε άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων στις δραστηριότητες και γεγονότα αθλητικής φύσεως αλλά και σε υπαίθριες δραστηριότητες θεραπευτικής αναψυχής έχουν συνολικά επίπτωση στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων. Ο βαθμός ικανοποίησής τους επιδρά στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε πολλαπλά επίπεδα καθώς επίσης και στις πτυχές της καθημερινής του διαβίωσης. Ο αθλητισμός έχει μια ιδιαίτερη δυναμική καθώς αποτελεί εργαλείο ανάπτυξης και αποκατάστασης, τόσο στον πληθυσμό ατόμων με τυπική ανάπτυξη, όσο ιδίως στον πληθυσμό ατόμων με αναπηρία.

Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες παρότι δεν αποτελεί εγγενή τάση όλων των ανθρώπων εντούτοις ευνοεί την αίσθηση ευεξίας και αυτοαποτελεσματικότητας παράλληλα με την συμπερίληψη στο πλαίσιο της

κοινότητας. Η συμμετοχή και η πρόσβαση σε αθλητικές δραστηριότητες είτε για σωματική ενδυνάμωση αλλά κυρίως για αναψυχή παρέχει σημαντικές ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, αποδοχή και διατήρηση της κοινωνικής ισορροπίας ενώ παράλληλα προσφέρονται ευκαιρίες για θεραπευτικά οφέλη. Οι προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες μέσα από τη διαδικασία της αναψυχής συμβάλλουν αποτελεσματικά στη βελτίωση του επιπέδου υγείας, ποιότητας ζωής, αυτοπεποίθησης και κοινωνικής συμπερίληψης των ατόμων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων (Lundberg *et al.*, 2011). Ο αθλητισμός συνδυάζει αποτελεσματικά τις παραμέτρους της θεραπευτικής παρέμβασης με στόχο την αποκατάσταση ή/και τη βελτίωση δυσκολιών, που προκύπτουν ειδικά σε άτομα με αναπηρία από κοινού με την αναψυχή ως απόρροια επιλογής (Russell, 2009). Τα οφέλη από τη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες είναι σημαντικό να μην προσεγγίζονται μονομερώς, υπογραμμίζοντας τον θεραπευτικό τους ρόλο αλλά να αντιμετωπίζονται ολιστικά καθώς όπως υποστηρίζουν οι Burns και συνεργάτες (2009) προσφέρουν δυνατότητες «ομαλοποίησης» μέσω της διασκέδασης, της ψυχαγωγίας και της συναναστροφής με άλλους ανθρώπους. Ο αθλητισμός μπορεί να προσφέρει την ευκαιρία για τη δημιουργία κοινωνικών επαφών με άλλα άτομα, η οποία σε πολλές περιπτώσεις είναι δύσκολη και δεν αποτελεί μια αυθόρμητη διαδικασία. Εκτός από τα οφέλη, που αναφέρθηκαν ο αθλητισμός και η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες προσφέρουν μια σειρά πλεονεκτημάτων, τα οποία επεκτείνονται και στον γνωστικό τομέα.

Πιο συγκεκριμένα, έχει υπογραμμιστεί ερευνητικά πως η άσκηση βελτιώνει τις γνωστικές δεξιότητες ειδικά σε άτομα με αναπηρία και ιδίως σε άτομα με νοητική υστέρηση (Zschucke *et al.*, 2013). Πιο συγκεκριμένα η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες κατά κύριο λόγο σε υπαίθριο περιβάλλον συμβάλλει στην καλύτερη οξυγόνωση του οργανισμού και κατ' επ' επέκταση σε καλύτερη επεξεργασία των εισερχόμενων πληροφοριών αλλά και σε βελτίωση των εκτελεστικών λειτουργιών (Knäuper *et al.*, 2015).

1.11. Ψυχοσυναισθηματικά οφέλη της συμμετοχής σε αθλητικές δραστηριότητες σε άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Η συμβολή της άθλησης στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη και ενδυνάμωση των συμμετεχόντων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων έχει αποδειχθεί ερευνητικά πως είναι άκρως σημαντική τόσο με ποσοτικά, όσο και με ποιοτικά δεδομένα. Οι παράμετροι, που συνδέονται και συνθέτουν το ψυχολογικό προφίλ του ατόμου είναι η αυτοεκτίμηση, η αυτοεικόνα, η αυτοαποτελεσματικότητα, η αντιλαμβανόμενη ικανότητα καθώς επίσης και μείωση ψυχολογικών δυσκολιών και δευτερογενών ψυχολογικών διαταραχών. Η φυσική δραστηριότητα όπως αναφέρθηκε συντελεί με καθοριστικό τρόπο στην ανάπτυξη μιας υγιούς ψυχοσυναισθηματικής προσωπικότητας και επιδρά στη μείωση των συναισθηματικών δυσκολιών που συνδέονται με την αναπηρία. Η προαγωγή της συναισθηματικής υγείας υπό το πρίσμα της επίδρασης της σωματικής άσκησης έχει μελετηθεί επαρκώς για τα άτομα τυπικής ανάπτυξης. Η υιοθέτηση ενός τρόπου ζωής στον οποίο κυριαρχεί η καθιστική συμπεριφορά, η απομόνωση και η απουσία καθημερινής αθλητικής δραστηριότητας δεν ευνοούν την νοητική και συναισθηματική υγεία (Rodríguez-Ayllon *et al.*, 2019). Παράλληλα βιβλιογραφικά έχει επισημανθεί πως η αθλητική δραστηριότητα συντελεί στη μείωση του κινδύνου εμφάνισης συναισθηματικών διαταραχών και στην ανάπτυξη θετικής ψυχολογίας, η οποία ευνοεί την περαιτέρω πολύπλευρη ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων (Goodwin, 2003).

Η επίδραση της άσκησης στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των ατόμων των ευπαθών κοινωνικών ομάδων δε διαφοροποιείται συγκριτικά με τα άτομα τυπικής ανάπτυξης ή των μη ευπαθών κοινωνικών ομάδων, ωστόσο για τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων το ποσοστό συμμετοχής στην φυσική άσκηση εμφανίζεται με χαμηλότερα ποσοστά με συνέπεια την καταγραφή μειωμένης ωφέλειας σε συναισθηματικό επίπεδο (Borland *et al.*, 2022). Θα πρέπει να σημειωθεί πως η εκτίμηση της επίδρασης της άσκησης στη συμπεριφορά 41 και στην ψυχосύνθεση δεν ακολουθεί το ίδιο μοτίβο με την βελτίωση της υγείας και της σωματικής κατάστασης γεγονός το οποίο καθιστά πολύπλοκη και απαιτητική τη διαδικασία ανάλυσης και τεκμηρίωσης (Carmeli *et al.*, 2009). Η αυτοεκτίμηση θα μπορούσε να υποστηριχθεί πως αποτελεί συνώνυμη έννοια της αυτό-περιγραφής, η οποία προσδιορίζεται από την εικόνα που διαθέτουν οι άλλοι για το άτομό μας.

Ο αθλητισμός και γενικώς η αθλητική δραστηριότητα έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν σε πολλαπλά επίπεδα τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων ιδίως

στο επίπεδο της αυτοεκτίμησης υπό το πρίσμα της βελτίωσης της κοινωνικής αυτοεκτίμησης/αυτοεικόνας (Goodwin & Staples, 2005). Οι συμμετέχοντες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε αθλητικές δραστηριότητες λαμβάνουν μια ευκαιρία για κοινωνική αλληλεπίδραση και δημιουργία κοινωνικών σχέσεων με άλλα άτομα, η οποία και αξιοποιείται για τη στοιχειοθέτηση του κοινωνικού προφίλ. Τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων συνήθως διαθέτουν μια αρνητική εικόνα για τον εαυτό τους ως απόρροια της εντύπωσης που έχουν οι άλλοι για αυτούς. Η εικόνα που διέθετες στερεοτυπικά για τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων χωρίς να αξιολογούν τις επιδόσεις και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της συμμετοχής αυτών είναι αυτής της μειονεξίας, της αδυναμίας και του περιορισμού. Η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες και η ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων συντελούν στην άρση των προκείμενων θεωρήσεων, τόσο για τους άλλους, όσο και για τα ίδια τα άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων τα οποία στη διαδικασία εσωτερικοποίησης αυτών είχαν δομήσει ένα προφίλ ατόμου με χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Η υγιής και υψηλή αυτοεκτίμηση ενός ατόμου των ευπαθών κοινωνικών ομάδων μπορεί να λειτουργεί παρωθητικά και στην αύξηση του βαθμού και του επιπέδου συμμετοχής σε δραστηριότητες άθλησης και κατ' επέκταση σε κοινωνικές δραστηριότητες. Μια άλλη ψυχολογική παράμετρος, η οποία συνδέεται με την θετική επίδραση του αθλητισμού στην ψυχοσύνθεση του ατόμου είναι η ενίσχυση του αισθήματος της αυτοαποτελεσματικότητας. Η αυτοαποτελεσματικότητα αποτελεί έναν σημαντικό συμπεριφορικό παράγοντα, ο οποίος επενεργεί στην παράμετρο της σωματική δραστηριότητας με καθοριστικό τρόπο. Η επίτευξη του στόχου της συμμετοχής αλλά και της σημείωσης επιδόσεων από ένα άτομο με αναπηρία, που συμμετέχει σε αθλητικές δραστηριότητες συμβάλλει καταλυτικά στην πεποίθηση πως μπορεί να τα καταφέρει και να επιφέρει και το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Μια ακόμα συνιστώσα, η οποία συνδέεται με τον αθλητισμό είναι η άμιλλα και ο υγιής ανταγωνισμός, ο οποίος συχνά καλλιεργείται μεταξύ των συμμετεχόντων σε αθλητικές δραστηριότητες, η οποία ενισχύει την αίσθηση της αυτοαποτελεσματικότητας και αποδομεί σταδιακά, προσωπικά στερεότυπα του ατόμου με αναπηρία, που το θέλουν να μην μπορεί να επιτύχει και να υστερεί εκ προοιμίου σε συναγωνισμό με άλλα άτομα με ή χωρίς αναπηρία. Οι εμπειρίες που

αποκτούν τα άτομα με αναπηρία από την συμμετοχή τους στον αθλητισμό αποτελούν σημαντικές πηγές ενίσχυσης της αυτοαποτελεσματικότητας μέσω των οποίων μπορεί να βελτιωθούν ή να κατακτηθούν νέες δεξιότητες και να βελτιωθεί η αίσθηση της αυτοεικόνας (Nooijen, Post, Spijkerman, Bergen, Stam & vandenBerg-Emons, 2013).

Παράλληλα με την ενίσχυση των προκείμενων ψυχολογικών παραμέτρων η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες έχει σημαντική επίδραση και στη βελτίωση της διάθεσης του ασκούμενου ατόμου με κάποιου είδους αναπηρία. Έχει καταγραφεί ερευνητικά πως με τη σωματική άσκηση βελτιώνεται σημαντικά η καρδιαγγειακή λειτουργία ενώ παράλληλα εκκρίνονται συγκεκριμένες χημικές ουσίες, που συνεισφέρουν στην αίσθηση ευεξίας και συναισθηματικής πληρότητας. Οι χημικές ουσίες που εκκρίνονται με την άθληση συνδέονται με την εγκεφαλική λειτουργία, η οποία συμβάλλει στην ψυχολογική κατάσταση του εκάστοτε αθλούμενου ατόμου.

Στα θετικά οφέλη της συμμετοχής σε αθλητικά δρώμενα καταγράφεται ακόμη η στοιχειοθέτηση της αθλητικής ταυτότητας. Η συμμετοχή και η πρόσβαση στην άθληση ευνοούν τη στοιχειοθέτηση μιας θετικής προσωπικής αθλητικής ταυτότητας ως απόρροια της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης και αυτοαποτελεσματικότητας του ατόμου με αναπηρία, η οποία επηρεάζει καταλυτικά τη γνώμη των άλλων για εκείνο. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί πως η αναπηρία ετεροκαθορίζει τη δημιουργία της αθλητικής ταυτότητας, η οποία και επηρεάζεται από τους περιορισμούς και τα στερεότυπα της αναπηρίας που διαμορφώνουν την προσωπικότητα των ατόμων με αναπηρία. Η άρση των στερεοτύπων, που συνδέονται με την αναπηρία και η υιοθέτηση της προσέγγισης για την κοινωνική κατασκευή της αναπηρίας συντελούν στη δόμηση της κοινωνικής ταυτότητας του αθλητή με αναπηρία η οποία δε βασίζεται πια στις ελλείψεις και τη μειονεκτικότητα αλλά σε αυτά που μπορεί και καταφέρνει σύμφωνα με την εικόνα που διαθέτουν οι άλλοι για εκείνο.

Επίσης, παράλληλα με την προσωπική, κοινωνική και αθλητική ταυτότητα ο αθλητισμός βοηθά τα άτομα με αναπηρία να αναπτύσσουν την «αντιλαμβανόμενη ικανότητα». Τα παιδιά με αναπηρίες και συγκεκριμένα με κινητικές ή σωματικές αναπηρίες με τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό μπορούν να δομήσουν μια υψηλή

«αντιλαμβανόμενη ικανότητα», η οποία λειτουργεί παρωθητικά για τη διατήρηση και αύξηση της συμμετοχής αλλά και την επίτευξη επιδόσεων σε αντιδιαστολή με άλλα άτομα, τα οποία δε συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες, αδυνατώντας να αντιληφθούν το εύρος και είδος των δυνατοτήτων και των ικανοτήτων τους (Dunn, 2019). Τα ψυχολογικά οφέλη της άσκησης για τα άτομα με αναπηρία επεκτείνονται και στο επίπεδο συμπεριφοράς και βελτίωσης μιας σειράς ψυχοσυναισθηματικών δεξιοτήτων. Η έρευνα έχει υπογραμμίσει τη θετική συσχέτιση μεταξύ της αθλητικής συμμετοχής και της θετικής ψυχικής υγείας. Τα άτομα που δεν εμπλέκονται σε αθλητικές δραστηριότητες και επιλέγουν να υιοθετούν έναν καθιστικό τρόπο ζωής χωρίς να λαμβάνουν τις ευκαιρίες κοινωνικοποίησης μέσω της άθλησης είναι επιρρεπή να εκδηλώνουν αισθήματα άγχους, στρες ενώ είναι σύνηθες επίσης να εμφανίζουν συμπτώματα κατάθλιψης (Giola, *et al.*, 2006). Πιο συγκεκριμένα, τα άτομα με κινητικές αναπηρίες, τα οποία βρίσκονται σε αναπηρικό αμαξίδιο εμφανίζουν αυξημένα ποσοστά άγχους ενώ οι κοινωνικές τους εμπειρίες είναι αρκετά αποστερημένες και περιορισμένες. Η κακή ψυχική υγεία και κατ' επέκταση η κακή συναισθηματική κατάσταση των ατόμων με αναπηρία οδηγεί στην εμφάνιση ψυχοσυναισθηματικών διαταραχών, οι οποίες επηρεάζουν με τη σειρά τους τη συνολική ποιότητα ζωής τους.

Η άσκηση και η συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες αποτελεί μια προσιτή οικονομική επιλογή η οποία συμβάλλει στην μείωση των συμπτωμάτων άγχους και της συνοδής συμπτωματολογίας (Borland *et al.*, 2022). Η άθληση προσφέρει ένα πλαίσιο λειτουργίας μέσω του οποίου τα άτομα μαθαίνουν να ενεργούν με βάση συγκεκριμένους κανόνες και να είναι πιο πειθαρχημένοι. Εκτός από τα ψυχολογικά οφέλη που προκύπτουν από την άθληση και τη συμμετοχή ατόμων με αναπηρία σε αυτή σημαντικά είναι και τα κοινωνικά οφέλη που αποκομίζει το άτομο. Η σύνδεση των ψυχολογικών οφελών με τα κοινωνικά είναι αμφίδρομη και εξαρτάται από το βαθμό και το είδος συμμετοχής στην άθληση.

Ο αθλητισμός διδάσκει στα άτομα πώς να επικοινωνούν αποτελεσματικά, καθώς και τη σημασία της ομαδικής εργασίας και της συνεργασίας και του σεβασμού για τους άλλους. Είναι επίσης κατάλληλος για τη μείωση της εξάρτησης και την ανάπτυξη μεγαλύτερης ανεξαρτησίας βοηθώντας τα άτομα με αναπηρίες να γίνουν σωματικά και διανοητικά ισχυρότερα. Αυτές οι δεξιότητες μπορούν να

μεταφερθούν και σε 9 άλλους νέους χώρους, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας και της υπεράσπισης, βοηθώντας περαιτέρω στην οικοδόμηση αυτόρκειας (<https://www.un.org/development>).

Επιπλέον, βελτιώνοντας την ένταξη και την ευημερία των ατόμων με αναπηρίες, ο αθλητισμός μπορεί επίσης να βοηθήσει στην προώθηση και άλλων αναπτυξιακών στόχων. Για παράδειγμα, οι αθλητικές ευκαιρίες μπορούν να βοηθήσουν στην επίτευξη του στόχου της καθολικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης μειώνοντας το στίγμα που εμποδίζει τα παιδιά με αναπηρίες να φοιτήσουν στο σχολείο και παράλληλα να προωθήσει την ισότητα των φύλων ενδυναμώνοντας τις γυναίκες και τα κορίτσια με αναπηρία να αποκτήσουν πληροφορίες για την υγεία, δεξιότητες, κοινωνικά δίκτυα και ηγετική εμπειρία, ώστε να οδηγηθούν στην εργασιακή απασχόληση, σε χαμηλότερα επίπεδα φτώχειας και πείνας. Έτσι η συμμετοχή τους στον αθλητισμό να συμβάλλει στη μείωση του στίγματος και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Η θετική επίδραση του αθλητισμού στην ποιότητα ζωής υποστηρίζεται επίσης από τη βιβλιογραφία. Σε μια μελέτη που διεξήχθη στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα αθλητών με εγκεφαλική παράλυση το 2005, 73 αθλητές με μέση ηλικία 27 ετών ερωτήθηκαν σχετικά με την αθλητική ταυτότητα και την ποιότητα ζωής τους (Κλίμακα Επίδρασης στην Ποιότητα Ζωής). Τα αποτελέσματα αποκάλυψαν μια σημαντική σχέση μεταξύ της δύναμης της αθλητικής ταυτότητας και των θετικών αξιολογήσεων της ποιότητας ζωής και οι αθλητές συμφώνησαν ότι ο αθλητισμός επηρέασε θετικά τη γενική κατάσταση της υγείας τους (89,4%) και την ποιότητα ζωής τους (80,8%) (Groff, *et al.*, 2009). Το 2010, σε μία άλλη έρευνα (Anneken, *et al.*, 2010) διαπιστώθηκε ότι η σωματική άσκηση λειτούργησε ως ένας καθοριστικός παράγοντας για ένα υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής (Κλίμακα Ανατροφοδότησης σχετικά με την Ποιότητα της Ζωής), σημειώνοντας συγκεκριμένες επιπτώσεις στις φυσικές και ψυχολογικές διαστάσεις της κλίμακας. Επίσης, σημειώθηκε μια θετική σχέση μεταξύ της σωματικής άσκησης και του ποσοστού εργασιακής απασχόλησης (Anneken, *et al.*, 2010).

Υπάρχουν επίσης ενδείξεις συσχέτισης μεταξύ της αθλητικής συμμετοχής και της θετικής ψυχικής υγείας. Μια ιταλική μελέτη 137 ανδρών με τραυματισμό στο

νωτιαίο μυελό αποκάλυψε σημαντικές διαφορές στα ποσοστά άγχους και / ή κατάθλιψης μεταξύ των καθηλωμένων χρηστών σε αναπηρικά αμαξίδια σε σχέση με εκείνους που συμμετέχουν σε αθλήματα, σημειώνοντας ότι εκείνοι που ήταν καθηλωμένοι σε αναπηρικά αμαξίδια εμφάνισαν υψηλότερες βαθμολογίες άγχους και κατάθλιψης και χαμηλότερες βαθμολογίες εξωστρέφειας από αυτούς που συμμετείχαν στον αθλητισμό (Giola, *et al.*, 2006). Επιπλέον, σε μία άλλη έρευνα (Overton, *et al.*, 1995) διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των αθλητών που σχεδιάζουν να συνεχίσουν τον αθλητισμό και εκείνων που σκέφτονται να εγκαταλείψουν τον αθλητισμό.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν από τα διαθέσιμα στοιχεία αποκαλύπτουν θετικό αντίκτυπο του αθλητισμού σε τομείς της αυτοεκτίμησης, της αποτελεσματικότητας, της ποιότητας ζωής και της ψυχικής υγείας. Όταν αποτελέσματα όπως αυτά λαμβάνονται σε συνδυασμό με την προώθηση των δικαιωμάτων αναπηρίας και την κοινωνική συμμετοχή, μπορεί να επιτευχθεί μια πραγματική ενδυνάμωση.

1.12. Βήματα για την Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης

Συμπερασματικά θα πρέπει να υπάρξει ολοκληρωμένη μελέτη για τις μελλοντικές προοπτικές των ατόμων με αναπηρία, με επίκεντρο την ενθάρρυνσή τους προκειμένου να προωθηθούν τα δικαιώματα της ισότητας, της συμμετοχής και της κοινωνικής ένταξης και να σχεδιασθούν οι διαδικασίες που απαιτούνται, ώστε να προωθηθεί και να υποστηριχθεί η διαδικασία αλλαγής της συμμετοχής και της πορείας της κοινωνικής τους ένταξης.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, η επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα πρέπει να προσπαθήσει να γκρεμίσει το τείχος των προκαταλήψεων και να αλλάξει τον παραδοσιακό τρόπο προσέγγισης των ατόμων με αναπηρία προκειμένου να ενισχύσει, προς όφελός τους, τις ευκαιρίες για να αναγνωριστούν ως «εξυπηρετικά άτομα» (να καταστούν λειτουργικά στο κοινωνικό σύνολο). Ο Giangreco (2017) επισημαίνει τη θεμελιώδη ανάγκη να διασφαλιστεί στα άτομα ευπαθών κοινωνικά

ομάδων η ταυτόχρονη πρόσβασή τους σε περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς και η απαραίτητη συνδεδεμένη υποστήριξη.

Για την προώθηση των αποτελεσμάτων της κοινωνικής ένταξης, αναφέρονται ορισμένα βασικά εκπαιδευτικά βήματα:

- Οι ανάγκες για κοινωνική ένταξη είναι οι ίδιες για τα άτομα με και χωρίς αναπηρία.
- Εργασία για την υποστήριξη της πλήρους πρόσβασης στην κοινότητα ενός ατόμου ευπαθούς κοινωνικής ομάδας. Τα άτομα αυτά θα πρέπει να έχει πρόσβαση σε όλο το φάσμα των περιβαλλόντων και εμπειριών που είναι διαθέσιμες στην κοινότητα
- Εξατομίκευση των μαθησιακών αποτελεσμάτων: απομάκρυνση από την τυποποιημένη προσέγγιση προς τα αποτελέσματα που επικεντρώνονται στην υποκειμενικότητα του ατόμου.
- Εφαρμογή προσεγγίσεων που είναι προσαρμοσμένες για συγκεκριμένη ηλικία σε αντίθεση με τα στερεότυπα του αιώνιου παιδιού.
- Ενθάρρυνση προσεγγίσεων που επιτρέπουν την προώθηση του μέγιστου επιπέδου δεξιοτήτων και ικανοτήτων που μπορεί να προσεγγίσει το άτομο.
- Χρήση φυσικής υποστήριξης για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αξιοποίηση των ευκαιριών οικοδόμησης σχέσεων και συμμετοχής στην κοινότητα με τον ίδιο τρόπο όπως κάθε άλλο άτομο της ίδιας ηλικίας.

Από την έρευνα των Zorzi & Strods (2020) προκύπτει ότι, αν και η κοινωνική ένταξη αποτελεί ουσιαστικό αποτέλεσμα για τη ζωή των ευπαθών κοινωνικά ατόμων, εξακολουθούν να υπάρχουν πολλοί πολιτισμικοί φραγμοί. Διαπιστώθηκε ότι τα κοινωνικά στερεότυπα σε μεγάλο ποσοστό επηρεάζουν αρνητικά τις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, την εργασιακή αποκατάσταση και τις υπηρεσίες. Επιβραδύνουν τη διαδικασία αλλαγής όσον αφορά την προώθηση των δικαιωμάτων και την ανάπτυξη θετικών υπαρξιακών πορειών. Λόγω της εμμονής αυτών των κοινωνικών στερεοτύπων, τα άτομα ευπαθών κοινωνικά ομάδων εξακολουθούν να ζουν σε

πλαίσια διαχωρισμού που απέχουν πολύ από τη συμμετοχή στην κοινωνική, εργασιακή και κοινοτική ζωή. Κατά συνέπεια, η άποψη των Zorzi & Strods (2020) είναι ότι οι εκπαιδευτικές παρεμβάσεις πρέπει να εφαρμόζονται όχι μόνο σε σχέση με το άτομο, αλλά και σε κοινωνικό και πολιτιστικό πλαίσιο.

Είναι σημαντικό να υπάρξει μεγαλύτερη εστίαση επί του κοινωνικού πλαισίου προκειμένου να παρασχεθούν πραγματικές ευκαιρίες στα άτομα ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ώστε να έχουν πρόσβαση και να συμμετέχουν στην κοινοτική ζωή. Στο πλαίσιο αυτό, η πλήρης εφαρμογή των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες που εξατομικεύονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών και η εφαρμογή των τεκμηριωμένων μοντέλων και παρεμβάσεων που υποδεικνύονται από τις κοινωνικές επιστήμες απαιτεί αλλαγή κουλτούρας και παραδείγματος. Απουσία μιας τέτοιας αλλαγής προτύπου, δεν μπορεί να επιτευχθεί μια πραγματική εξέλιξη και ο κίνδυνος οπισθοδρόμησης στο όραμα και το στίγμα του παρελθόντος θα εξακολουθεί να είναι ορατό.

1.13. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ελληνική Βιβλιογραφία

- Ζαγκουντίνου Θ. (2018). Οι απόψεις των εργαζομένων του χώρου της υγείας και της εκπαίδευσης για τη διάγνωση και υποστήριξη των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/και ψυχικές διαταραχές: μια διερευνητική μελέτη.
- Ζώνιου-Σιδέρη Α. (2011). Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης. Αθήνα: Πεδίο.
- Πολυχρονοπούλου Σ. (1995). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Αθήνα: Σ. Πολυχρονοπούλου.
- Σούλης Σ. (2013). Εκπαίδευση και Αναπηρία. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με αναπηρία
- Καμπίτσης Χ. (2004). Η έρευνα στις Αθλητικές Επιστήμες – Στατιστική Ανάλυση Αξιολόγησης, Εκδόσεις Τσιαρτσιάνης Αθ. & ΣΙΑ Ο.Ε, Θεσσαλονίκη
- Γαλάνη Μ. (2023). «Η συμβολή της άθλησης στη ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη και κοινωνική και πολιτισμική αφομοίωση των Α.με.Α», Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.
- Μίχος Δ. (2022) « Η επίδραση του κλασικού αθλητισμού στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής των Ατόμων με Αναπηρία», Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.
- Λιάκος Α. (2021). «Άθληση Α.με.Α και κοινωνική ένταξη», Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

B. Διεθνή Βιβλιογραφία

- Adaptive Sports (2021): Staying Active While Living With a Disability. Ανάκτηση από: <https://www.choosept.com/health-tips/adaptive-sports-staying-activeliving-with-disability>
- Akranavičiūtė, D., Juozas, R. (2007). Quality of Life and its Components' Measurement. Ανάκτηση από: https://www.researchgate.net/publication/26496151_Quality_of_Life_and_its_Components'_Measurement
- Anneken, V., Hanssen-Doose, A., Hirschfeld, S., Scheuer, T., & Thietje, R. (2010). Influence of physical exercise on quality of life in individuals with spinal cord injury. Spinal Cord, 48, σσ. 393-399.

- Barnes, C. (2019). Understanding the social model of disability: Past, present and future. In Routledge handbook of disability studies (pp. 14-31). Routledge.
- Beaudry, J. S. (2016, February). Beyond (models of) disability?. In The Journal of Medicine and Philosophy: A Forum for Bioethics and Philosophy of Medicine (Vol. 41, No. 2, pp. 210-228). Journal of Medicine and Philosophy Inc..
- Borland, R. L., Cameron, L. A., Tonge, B. J., & Gray, K. M. (2022). Effects of physical activity on behaviour and emotional problems, mental health and psychosocial well-being in children and adolescents with intellectual disability: A systematic review. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 35(2), 399-420.
- Bierwiazek, K., & Kunst, J. R. (2021). Revisiting the integration hypothesis: Correlational and longitudinal meta-analyses demonstrate the limited role of acculturation for cross-cultural adaptation. *Psychological Science*, 32(9), 1476-1493.
- Burns, N., Paterson, K. & Watson, N. (2009). An inclusive outdoors? Disabled people's experiences of countryside leisure services. *Leisure Studies*, 28 (4), 403-417.
- Buzinde, C. N. & Yarnal, C. (2012). Therapeutic landscapes and postcolonial theory: A theoretical approach to medical tourism. *Social Science & Medicine*, Volume 74, Issue 5: 783-787.
- Carmeli, E., Barak, S., Morad, M. & Kodesh, E. (2009). Physical exercises can reduce anxiety and improve quality of life among adults with intellectual disability: original research article. *International Sports Medicine Journal*, 10(2), 77-85
- Cobigo, V., Ouellette-Kuntz, H., Lysaght, R., & Martin, L. (2012). Shifting our conceptualization of social inclusion. *Stigma research and action*, 2(2), 75-84.
- Coutinho, M., Conroy, M., Forness, S. R., & Kavale, K. A. (2000). Emotional or behavioral disorders: Background and current status of the E/BD terminology and definition. *Behavioral Disorders*, 25(3), 264-269.
- Dunn, D. S. (Ed.). (2019). Understanding the experience of disability: Perspectives from social and rehabilitation psychology. Oxford University Press. <https://global.oup.com/academic/product/understanding-the-experience-ofdisability9780190848088?cc=us&lang=en&>
- Felder, F. (2018). The value of inclusion. *Journal of philosophy of education*, 52(1),

54-70.

- Giangreco, M. F. (2017). Expanding opportunities for students with intellectual disability. *Differences*, 74(7).
- Giola, M. C., Cerasa, A., Di Lucente, L., Brunelli, S., Castellano, V., & Trallesi, M. (2006). Psychological impact of sports activity in spinal cord injury patients. *Scand J Med Sci Sports*, 16, σσ. 412-416.
- Goodwin, D. L., & Staples, K. (2005). "The meaning of summer camp experiences to youths with disabilities". *Adapted Physical Activity Quarterly*, 22, pp.160-178
- Goodwin, R.D. (2003) Association between physical activity and mental disorders among adults in the United States. *Preventive Medicine*, 36, 698-703.
- Goffman, E. (2009). *Stigma: Notes on the management of spoiled identity*. Simon and Schuster.
- Groff, D. G., Lundberg, N. R., & Zabriskie, R. B. (2009). Influence of adapted sport on quality of life: Perceptions of athletes with cerebral palsy. *Disabil Rehabil*, 31, σσ. 318-326.
- Holwerda, A., Brouwer, S., de Boer, M. R., Groothoff, J. W., & van der Klink, J. J. (2015). Expectations from different perspectives on future work outcome of young adults with intellectual and developmental disabilities. *Journal of occupational rehabilitation*, 25(1), 96-104.
- Knapen, J., Vancampfort, D., Moriën, Y. & Marchal Y. (2015). "Exercise therapy improves both mental and physical health in patients with major depression." *Disability and Rehabilitation*, 37(16), 1490-1495
- Lemay, R. (2006). Social role valorization insights into the social integration conundrum. *Mental Retardation*, 44(1), 1-12.
- Lundberg, N. R., Taniguchi, S., McCormick, B. P., & Tibbs, C. (2011). Identity negotiating: Redefining stigmatized identities through adaptive sports and recreation participation among individuals with a disability. *Journal of Leisure Research*, 43(2), 205-225.
- Nooijen, C., Post, M., Spijkerman, D., Bergen, M., Stam, H., & van den Berg-Emons, R. (2013). Exercise self-efficacy in persons with spinal cord injury: psychometric properties of the Dutch translation of the Exercise Self-Efficacy Scale. *Journal of rehabilitation medicine*, 45(4), 347-350.
- Overton, S., Habeck, R., Ewing, M., & Dummer, G. (1995). Sports, disability, and

- coping. Στο F. M. Robertson, D. West, & D. Woodworth, *Coping Plus: Dimensions of Disability* (σσ. 219-223). Westport, CT: Praege
- Owens, J. (2015). Exploring the critiques of the social model of disability: The transformative possibility of Arendt's notion of power. *Sociology of health & illness*, 37(3), 385-403.
- Pelleboer-Gunnink, H. A., van Oorsouw, W. M., van Weeghel, J., & Embregts, P. J. (2019). Stigma research in the field of intellectual disabilities: A scoping 68 review on the perspective of care providers. *International Journal of Developmental Disabilities*, 1-20
- Perske, R. (1974). The dignity of risk and the mentally retarded. *National Association for Retarded Citizens*.
- Pichler. F. (2009). Determinants of Work-life Balance: Shortcomings in the Contemporary Measurement of WLB in Large-scale Surveys. *Social Indicators Research*, Vol. 92, No. 3, p. 449-469.
- Prati, F., Crisp, R. J., & Rubini, M. (2021). 40 years of multiple social categorization: A tool for social inclusivity. *European Review of Social Psychology*, 32(1), 47-87.
- Pullman, A. (2019). A bridge or a ledge? The bidirectional relationship between vocational education and training and disability. *Journal of Vocational Education & Training*, 71(3), 385-406. <https://doi.org/10.1080/13636820.2019.1631378>
- Robert L. Schalock, Ruth A. Luckasson, and Karrie A. Shogren, (2007). Perspectives: The Renaming of Mental Retardation: Understanding the Change to the Term Intellectual Disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 45:2, 116-124
- Rode, J. C., Rehg, M. T., Near, J. P., Underhill J. R., (2007). The Effect of Work/Family Conflict on Intention to Quit: The Mediating Roles of Job and Life Satisfaction.
- Rodriguez-Ayllon, M., Cadenas-Sánchez, C., Estévez-López, F., Muñoz, N. E., MoraGonzalez, J., Migueles, J. H., ... & Esteban-Cornejo, I. (2019). Role of physical activity and sedentary behavior in the mental health of preschoolers, children and adolescents: a systematic review and meta-analysis. *Sports medicine*, 49(9), 1383- 1410

- Russell, R.V. (2009). Pastimes: The context of contemporary leisure, 4 th edition. Champaign, IL: Sagamore Publishing.
- Russell S and Norvig P (2022). Artificial Intelligence: A Modern Approach. 4th ed. London: Pearson.
- Scheerder A, Van Deursen A and Van Dijk J (2017). Determinants of internet skills, uses and outcomes. A systematic review of the second-and third-level digital divide. *Telematics and Informatics* 34(8): 1607–1624
- Selwyn, J. & Riley, S. (2015). Measuring well-being: A literature review. Bristol: Hadley Centre for Adoption and Foster Care Studies & Coram Voice.
- Shakespeare, T. (2013). Facing up to disability. *Community eye health*, 26(81), 1.
- Shapiro, D. R., & Malone, L. A. (2016). Quality of life and psychological affect related to sport participation in children and youth athletes with physical disabilities: A parent and athlete perspective. *Disability and health journal*, 9(3), 385-391.
- Wasserman, D., Asch, A., Blustein, J., & Putnam, D. (2011). Disability: Definitions, models, experience.
- WHO – World Health Organization. (2001). International Classification of Functioning, Disability and Health – ICF. Geneva: World Health Organization.
- Zorzi, S., & Strods, G. (2020). Overcoming social inclusion barriers for people with intellectual disability. In *SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference* (Vol. 4, pp. 187-195).
- Zschucke, E., Gaudlitz, K. & Ströhle, A. (2013). Exercise and physical activity in mental disorders: clinical and experimental evidence. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*, S12-S21.

2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ

Ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Οι παρεμβάσεις των Διεθνών Οργανισμών και της Ε.Ε. για την δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

2.1. Σκοπός ενότητας

Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης αναδεικνύεται όλο και περισσότερο όχι μόνο ως στόχος της εκάστοτε κοινωνικής πολιτικής, αλλά και ως στοχευμένο αποτέλεσμα συγκεκριμένων πολιτικών, προγραμμάτων και παρεμβάσεων, που εστιάζουν στη βελτίωση και διατήρηση της υγείας και της κοινωνικής ευημερίας, διαμορφώνοντας και καθοδηγώντας το πλαίσιο για ανάπτυξη στρατηγικών μέτρων και πολιτικών, όπως αυτών που σχετίζονται με την Δια βίου αθλητική δραστηριότητα των ατόμων με αναπηρία και των χρονίως πασχόντων, ώστε να προωθηθεί η κοινωνική τους ένταξη. Σκοπός του κεφαλαίου αποτελεί η κατάδειξη με σαφήνεια των λόγων για τους οποίους ο αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει μια από τις πιο ισχυρές κοινωνικές πρακτικές για τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, ο οποίος μπορεί να απεικονιστεί ως η σημαντικότερη επένδυση στους μελλοντικούς ενήλικες και τους «ενεργούς εργαζόμενους/πολίτες του μέλλοντος».

2.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Κατανόηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων της σημαίνουσας επίδρασης της αθλητικής δραστηριότητας στα άτομα με αναπηρία και στα χρονίως πασχόντων, στο πεδίο της δημιουργίας κοινωνικών σχέσεων και συμπεριφορών, καθώς και στην καλλιέργεια της εν συναίσθησης, του σεβασμού στην διαφορετικότητα και τη προώθηση της ισότητας μεταξύ των μελών όλων των κοινωνικών ομάδων.

Παράλληλα θα δοθεί έμφαση στην βελτίωση των δεξιοτήτων των συμμετεχόντων στα επιμορφωτικά σεμινάρια, για τη χάραξη εξειδικευμένου στρατηγικού σχεδιασμού με στόχο την Ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα ευπαθών κοινωνικά ομάδων, αφού σύμφωνα με την διεθνή

βιβλιογραφία, η ενασχόληση των προαναφερόμενων παιδιών και των εφήβων με ένα ευρύ φάσμα ποικίλων αθλητικών δραστηριοτήτων, εμφανίζεται να διασφαλίζει υψηλότερα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας ελεύθερου χρόνου, κοινωνική ένταξη και οδηγώντας σε μια επαγγελματική προοπτική κατά την ενήλικη ζωή.

2.3. Σύντομη περιγραφή

Οι προσαρμοσμένες Εθνικές, Ευρωπαϊκές και Διεθνείς πολιτικές παίζουν καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών για τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Μέσα από χρηματοδοτούμενα προγράμματα, πολιτικές ίσων ευκαιριών και προώθηση της κοινωνικής συνοχής, θα πρέπει να επιδιωχθεί όχι μόνο η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, αλλά και η δημιουργία μιας αγοράς εργασίας χωρίς αποκλεισμούς, με μεγαλύτερη δικαιοσύνη και διαφάνεια. Πραγματοποιείται στο κεφάλαιο αυτό μια αναλυτική ανάπτυξη της κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας απέναντι σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, λόγω του γεγονότος ότι σύμφωνα με την διεθνή βιβλιογραφία, αποτελεί θεμέλιο για μια πολιτισμένη και δημοκρατική κοινωνία, που προσφέρει πολύμορφες επαγγελματικές προοπτικές στις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες. Ο διευρυμένος τομέας αθλητισμού και της φυσικής άσκησης που εμπερικλείει κάθε είδος φυσικής δραστηριότητας περιστασιακής ή οργανωμένης συμμετοχής, μπορούν να θέσουν ως στόχο διαφορετικές πτυχές της καθημερινότητας όπως την έκφραση του ατόμου, τη βελτίωση του επιπέδου φυσικής και πνευματικής κατάστασης αλλά και την δημιουργία κοινωνικών και επαγγελματικών προοπτικών. Οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης, διαμέσου των αθλητικών δραστηριοτήτων, αποτελεί σημαίνον εργαλείο μείωσης πληθώρας ανισοτήτων και ειδικότερα στις ευπαθείς ομάδες. Αποτελεί το δυναμικό παρεμβατικό μηχανισμό για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, της εργασιακή τους προοπτικής, προάγοντας την ψυχολογική ευημερία, την κοινωνική ένταξη και την αυτοεκτίμηση. Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζονται και αναλύονται οι στρατηγικές πολιτικές και παρεμβάσεις των Εθνικών, Ευρωπαϊκών και Διεθνών Οργανισμών για την αξιοποίηση του αθλητισμού, ως όχημα ενεργητικής επαγγελματικής ένταξης των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων

2.4. Ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας απέναντι σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

Η ανάπτυξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας απέναντι σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες αποτελεί θεμέλιο για μια πολιτισμένη και δημοκρατική κοινωνία. Ενισχύει την κοινωνική συνοχή, μειώνει τις ανισότητες και διαμορφώνει έναν κόσμο όπου ο σεβασμός, η αλληλεγγύη και η ισότητα στην κοινωνικοοικονομική προοπτική, αποτελούν καθημερινή πρακτική.

Η σύγχρονη κοινωνία χαρακτηρίζεται από ποικιλομορφία, αλλά και από σημαντικές κοινωνικές ανισότητες που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής πολλών ευπαθών ομάδων, όπως άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένοι, άνεργοι, μετανάστες, άστεγοι, άτομα με χρόνια νοσήματα, θύματα βίας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Η ανάγκη ανάπτυξης κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας απέναντι σε αυτές τις ομάδες αποτελεί βασικό πυλώνα μιας δίκαιης και ανθρώπινης κοινωνίας. για τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων και ευαισθητοποιημένων επαγγελματιών. Προϋποθέτει την καλλιέργεια ενσυναίσθησης, σεβασμού και κατανόησης των αναγκών των ατόμων που αντιμετωπίζουν κοινωνικούς, οικονομικούς ή υγειονομικούς περιορισμούς. Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη ζωή τους και την αλλαγή των στερεοτύπων στον κοινωνικοοικονομικό τους περιβάλλον, μορφώνοντας ένα υποστηρικτικό υπόβαθρο για τα ευπαθή άτομα και παίζοντας ενεργό ρόλο στην διαμόρφωση εφαρμοζόμενων πολιτικών για την εκπαίδευση και την εργασιακή αποκατάσταση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Απώτερος στόχος θα πρέπει να αποτελεί η δημιουργία των κατάλληλων ικανοτήτων και δυνατοτήτων των ευπαθών κοινωνικά πολιτών για αυτόνομη κοινωνικοοικονομική/εργασιακή προοπτική (Daukilas, *et al.*, 2024), η οποία κάθε φορά θα βασίζονται λιγότερο στην κρατική υποστήριξη. Με την λεγόμενη κυρίαρχη αρχή της «ιδίας δύναμης» των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, που θα βασίζεται σε ολιστική εκπαίδευση και επαγγελματικό προσανατολισμό τους (Ixmeier & Muenk, 2025), η εκάστοτε κυβέρνηση διαμορφώνει μια δυναμική φιλοσοφία η οποία βασίζεται στο γεγονός ότι η μονοδιάστατη έκκληση για κρατική υποστήριξη, δεν πρέπει να είναι αυτοματισμός.

Η ολιστική ανάπτυξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, η οποία περιλαμβάνει τόσο

την άρση των εξωτερικών εμποδίων (π.χ. πρόσβαση σε δομές υποστήριξης) όσο και την ανάπτυξη γενικών δεξιοτήτων (π.χ. κοινωνικές δεξιότητες), βρίσκεται στο επίκεντρο της πρακτικής υποστήριξης για την κάθε ευπαθή ομάδα-στόχο (Markowitsch & Bjørnåvold, 2022).

Σε επαγγελματικό επίπεδο, η υπευθυνότητα εκδηλώνεται μέσω της τήρησης δεοντολογικών κανόνων, της προώθησης της ισότητας, της αποφυγής διακρίσεων και της υιοθέτησης πρακτικών που προστατεύουν την αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα των εύλωτων πληθυσμών. Παράλληλα, η ηθική διάσταση περιλαμβάνει την ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενδυνάμωση των ομάδων αυτών, την προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης και τη συμβολή στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος.

Η κοινωνική υπευθυνότητα συνδέεται με την ενεργή συμμετοχή σε δράσεις κοινωνικής προσφοράς, την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της κοινότητας και τη συνεργασία με φορείς που εργάζονται για την προστασία και υποστήριξη των ευπαθών ομάδων. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται η κοινωνική συνοχή και προάγεται μια κουλτούρα αλληλεγγύης και ανθρωπιάς.

Μεταξύ των πιο σημαντικών ζητημάτων της κοινωνικής υπευθυνότητας αποτελεί η ενίσχυση της αποτελεσματικής διαθεσμικής συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των εργοδοτών και των κυβερνητικών φορέων. Αυτές οι προκλήσεις αντικατοπτρίζουν την πολύπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ των διεθνών μοντέλων επαγγελματικής κατάρτισης και των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων και υποδεικνύουν την αναγκαιότητα προσεγγίσεων με βάση το πλαίσιο στη μεταφορά και την εφαρμογή πολυδιάστατων και προσαρμοσμένων επαγγελματικών γνώσεων/ικανοτήτων (Herrero Rámila *et al.*, 2025). Επίσης θα πρέπει να υπάρξει ιδιαίτερη εστίαση στην εξατομίκευση των εφαρμοζόμενων παιδαγωγικών πρακτικών για τους εκπαιδευόμενους που βρίσκονται σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες στόχους (Daukilas, *et al.*, 2024).

Σε αυτό το πλαίσιο, μπορούν να εντοπιστούν πέντε παράγοντες αποτελεσματικότητας της ολιστικής προσέγγισης των ευπαθών κοινωνικά ατόμων, οι οποίοι περιλαμβάνουν τόσο εννοιολογικές όσο και εκπαιδευτικές επιπτώσεις:

1. Πολυδιάστατη κατανόηση των αναγκών

Εννοιολογική επίπτωση:

Η ολιστική προσέγγιση αναγνωρίζει ότι η ευπάθεια δεν είναι μονοδιάστατη αλλά αποτέλεσμα κοινωνικών, ψυχολογικών, οικονομικών και πολιτισμικών παραγόντων.

Εκπαιδευτική επίπτωση:

Απαιτεί προγράμματα κατάρτισης για επαγγελματίες ώστε να αξιολογούν τα άτομα συνολικά — όχι μόνο ως «περίπτωση», αλλά μέσα στο κοινωνικό τους πλαίσιο.

2. Ενδυνάμωση και συμμετοχή του ατόμου

Εννοιολογική επίπτωση:

Βασίζεται στην αρχή ότι τα ευπαθή άτομα έχουν δυνατότητες και πόρους, όχι μόνο ελλείμματα.

Εκπαιδευτική επίπτωση:

Προωθεί βιωματικές μεθόδους μάθησης, συμβουλευτική ενδυνάμωσης και ενεργό εμπλοκή σε αποφάσεις που επηρεάζουν τη ζωή τους.

3. Διεπιστημονική συνεργασία

Εννοιολογική επίπτωση:

Η ολιστικότητα προϋποθέτει σύνθεση διαφορετικών γνωστικών πεδίων (κοινωνική εργασία, ψυχολογία, υγεία, εκπαίδευση).

Εκπαιδευτική επίπτωση:

Επιβάλλει τη διαμόρφωση διεπιστημονικών δεξιοτήτων και συνεργατικών μοντέλων εκπαίδευσης, όπως ομαδικά έργα, κοινές παρεμβάσεις και ανταλλαγή πρακτικών μεταξύ διαφορετικών ειδικοτήτων που θα μπορούσαν να εργαστούν τα ευπαθή κοινωνικά άτομα.

4. Προσανατολισμός στην πρόληψη και την ανάπτυξη

Εννοιολογική επίπτωση:

Αντί της θεραπευτικής-διορθωτικής λογικής, η ολιστική προσέγγιση δίνει έμφαση στην πρόληψη και στην ανάπτυξη του ατόμου.

Εκπαιδευτική επίπτωση:

Αυτό μεταφράζεται σε εκπαιδευτικά προγράμματα που καλλιεργούν δεξιότητες ζωής, αυτορρύθμιση, κοινωνική ένταξη και ανθεκτικότητα.

5. Προσαρμοστικότητα και πολιτισμική ευαισθησία

Εννοιολογική επίπτωση:

Η προσέγγιση θεωρεί ότι οι παρεμβάσεις πρέπει να είναι ευέλικτες και να λαμβάνουν υπόψη πολιτισμικές, εθνοτικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες.

Εκπαιδευτική επίπτωση:

Προωθεί την επιμόρφωση επαγγελματιών στην πολιτισμικά ευαίσθητη πρακτική, στη χρήση εξατομικευμένων μεθόδων διδασκαλίας και στην αποφυγή στερεοτυπικών προσεγγίσεων.

Οι παράγοντες αυτοί ενισχύουν την αποτελεσματικότητα της ολιστικής προσέγγισης διότι επιτρέπουν μια πιο βαθιά, ανθρώπινη και λειτουργική κατανόηση και παρέμβαση στα ζητήματα που βιώνουν τα ευπαθή κοινωνικά άτομα, ενώ ταυτόχρονα αναβαθμίζουν την εκπαιδευτική πρακτική και κατάρτιση τους, διαμορφώνοντας μια στοχευμένη επαγγελματική διέξοδο και προοπτική.

Ολιστικό, ευέλικτο χαρτοφυλάκιο προγραμμάτων, διεπιστημονική δομή συνεργασίας, εθελοντική συμμετοχή και μακροπρόθεσμη υποστήριξη. Η ολιστική υποστήριξη συμμετοχής για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες θα μπορούσε να βοηθήσει στη μείωση της δυναμικής του διαρθρωτικού αποκλεισμού. Η εστίαση δεν είναι μόνο στην παροχή επαγγελματικής εμπειρογνομosύνης, αλλά και στις δεξιότητες ενός

ατόμου στο σύνολό του (Hunink & Rommel, 2025). Η λήψη εκπαίδευσης και υποστήριξης προκειμένου να εντρυφήσουν πώς να αντιμετωπίζουν ευάλωτες ομάδες θα μπορούσε να είναι θετική για την εργασία τους και την επαγγελματική και προσωπική τους ποιότητα ζωής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, ενώ η ολιστική στρατηγική υποστήριξης επιτρέπει την επαγγελματική (επαν)ένταξη, ιδίως για τους νεότερους και όσους τείνουν να είναι πιο ικανοί για εργασία, το έργο προσφέρει προοπτικές κοινωνικής συμμετοχής και ανάπτυξης, ιδίως για τους ηλικιωμένους και όσους τείνουν να είναι ανίκανοι για εργασία.

Κοινωνική υπευθυνότητα

Η κοινωνική υπευθυνότητα αφορά τη συνειδητοποίηση ότι όλοι οι πολίτες έχουν ρόλο στη διαμόρφωση ενός συμπεριληπτικού κοινωνικού περιβάλλοντος. Περιλαμβάνει:

- Αναγνώριση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι ευπαθείς ομάδες.
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης.
- Συμμετοχή σε δράσεις υποστήριξης, εθελοντισμό και κοινωνικές πρωτοβουλίες.
- Καταπολέμηση στερεοτύπων, ρατσισμού και προκαταλήψεων.

Η κοινωνική υπευθυνότητα ενισχύει τη συνοχή και στηρίζει την αξιοπρέπεια των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη θέση.

Επαγγελματική υπευθυνότητα

Σε επαγγελματικό επίπεδο, η υπευθυνότητα σχετίζεται με τον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την παροχή ίσων ευκαιριών. Αυτό σημαίνει:

- Δίκαιη και χωρίς διακρίσεις αντιμετώπιση εργαζομένων ή εξυπηρετούμενων ατόμων.
- Εξασφάλιση προσβασιμότητας σε χώρους, υπηρεσίες και πληροφορίες.

- Συνεχής επιμόρφωση για σωστό χειρισμό ευαίσθητων θεμάτων.
- Προώθηση πολιτικών εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Η επαγγελματική υπευθυνότητα συμβάλλει στη δημιουργία εργασιακών περιβαλλόντων που προάγουν τη δικαιοσύνη και την ισότητα.

Ηθική υπευθυνότητα

Η ηθική υπευθυνότητα υπερβαίνει τις νομικές ή επαγγελματικές υποχρεώσεις και βασίζεται σε αξίες όπως ο σεβασμός, η αξιοπρέπεια και η δικαιοσύνη. Περιλαμβάνει:

- Ανάληψη δράσης όταν παρατηρείται αδικία ή κακομεταχείριση.
- Προστασία προσωπικών δεδομένων και ευαίσθητων πληροφοριών.
- Ενίσχυση της αυτονομίας και των δικαιωμάτων των εύλωτων ατόμων.
- Ηθική λήψη αποφάσεων που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και το συμφέρον της ευπαθούς πλευράς.

Η ηθική διάσταση προάγει μια βαθύτερη κατανόηση της κοινωνικής ευθύνης και κάνει την υποστήριξη αυτών των ομάδων συνειδητή επιλογή και όχι απλή υποχρέωση.

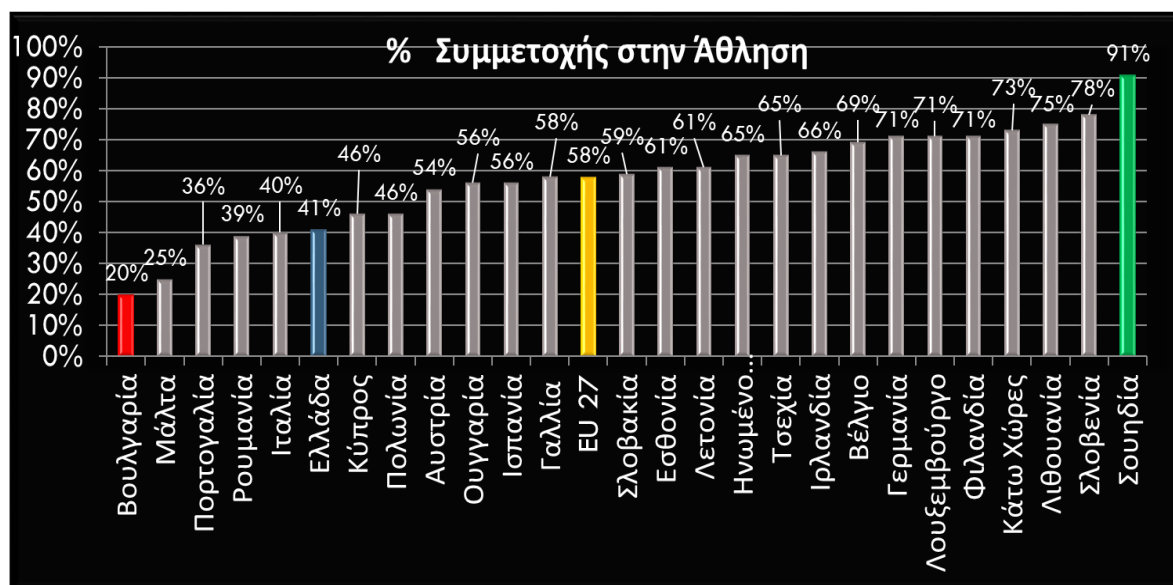
2.5. Οι παρεμβάσεις των Διεθνών Οργανισμών και της Ε.Ε. για την δημιουργία επαγγελματικών προοπτικών των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Τα Ηνωμένα Έθνη στην θεματική Ατζέντα 2030 σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη (UN, 2015) αναγνωρίζουν την σημαντικότητα του αθλητισμού σε επίπεδο συμβολής τους στην αειφόρο ανάπτυξη και της ειρήνης. Συγκεκριμένα, διακρίνουν ότι μέσω του αθλητισμού προάγονται αξίες όπως ανεκτικότητα και σεβασμός (Hanrahan & Schinke, 2012), ενώ παράλληλα θέτονται στόχοι επίτευξης ενδυνάμωσης γυναικών νέων και διαφόρων κοινωνικών ομάδων, υγείας, μόρφωσης και κοινωνικής ένταξης (LaVoi, & Dutove, 2012)

Επίσης, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά

με την καινοτομία στον αθλητισμό, αναφέρθηκε ανάμεσα σε άλλους τομείς σημαντικών επιδράσεων στην οικονομία σε επίπεδο ΑΕΠ και ποσοστού επαγγελματικής απασχόλησης αλλά και σε κοινωνικές διαστάσεις όπως η ένταξη, η προώθηση της ισότητας και η ισότητα των φύλων. Επισημάνθηκε δε ότι ενώ θεωρείται η σχετιζόμενη με τον αθλητισμό διάσταση της καινοτομίας αν και διαφαίνεται να έχει σαφή επίδραση, δεν έχει ακόμη προσδιοριστεί επαρκώς το μέγεθος της επίδρασής του στο ΑΕΠ και στην απασχόληση της κάθε χώρας μέλος, λόγω έλλειψης επαρκών στοιχείων (ΕΕ, 2021).

Σύμφωνα με το Eurobarometer (2018), το οποίο εστιάζει στην καταγραφή του ποσοστού της αθλητικής/σωματικής δραστηριότητας των Ευρωπαίων πολιτών (ανά χώρα), καθώς και το χρόνο, τη συχνότητα και τα επίπεδα ενασχόλησης με τον αθλητισμό ή/και άλλες αθλητικές δραστηριότητες, εμφανίζει τα ακόλουθα αποτελέσματα, παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα της συμπεριφοράς των Ευρωπαίων πολιτών, σε σχέση με τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά συμμετοχής τους σε αθλητικές/σωματικές δραστηριότητες (τουλάχιστον μια φορά εβδομαδιαίως):

Γράφημα 1. Καταγραφή του ποσοστού της αθλητικής/σωματικής δραστηριότητας των Ευρωπαίων πολιτών (ανά χώρα)

Η Ευρωπαϊκή επιτροπή πρόσφατα ανακήρυξε το 2022 ως το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας, προσφέροντας την δυνατότητα σε όλους του νέους της ΕΕ να συνεισφέρουν στην οικοδόμηση ενός καλύτερου μέλλοντος – πιο πράσινου, χωρίς αποκλεισμούς και μάλιστα ψηφιακό, μοιραζόμενοι το δικό του όραμα για την

μελλοντικό κοινωνικό πρότυπο ζωής, γνωρίζοντας διαφορετικούς ανθρώπους και συμμετέχοντας σε δραστηριότητες, συμπεριλαμβανόμενες και τις αντίστοιχες Αθλητικές, σε όλη την Ευρώπη (ΕΕ, 2021). Η καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Έτους Νεολαίας η ΕΕ στοχεύει εκτός των άλλων:

- ✓ Στην ενθάρρυνση όλων των νέων να γίνουν ενεργοί πολίτες και φορείς θετικής αλλαγής και κυρίως όσων έχουν περιορισμένες ευκαιρίες προερχόμενοι από αγροτικές ή απομακρυσμένες περιοχές ή που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες,
- ✓ Στην προώθηση και γνωστοποίηση των παρεχόμενων ευκαιριών μέσω των πολιτικών της ΕΕ που εστιάζουν στους νέους προκειμένου να συμβάλουν στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική τους ανάπτυξη, ιδιαίτερα στα άτομα που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Συμπληρωματικά η δράση «Next Generation EU» συμβάλει στην τόνωση παροχής ποιοτικών ευκαιριών θέσεων εργασίας, μόρφωσης, άθλησης και κατάρτισης.
- ✓ Στην άντλησης πολύτιμων πληροφοριών μέσω αυτών των δράσεων της σχετικά με το όραμα και τις γνώσεις των νέων για την περαιτέρω ενίσχυση και αναζωογόνηση του κοινού σχεδίου της ΕΕ, με βάση τη Διάσκεψη για το Μέλλον της Ευρώπης (ΕΕ, 2021).

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτος Νεολαίας 2022, πραγματοποιήθηκε Πανευρωπαϊκή έρευνα (όπου οι ερωτηθέντες νέοι 15-30 ετών από όλες τις χώρες της ΕΕ, κλήθηκαν να απαντήσουν ποια είναι τα βασικά θέματα στρατηγικής τα οποία θεωρούν ότι θα πρέπει να επικεντρωθεί το Ευρωπαϊκό Έτος Νεολαίας. Σύμφωνα λοιπόν με τα πορίσματα της συγκεκριμένης έρευνας οι τέσσερις κυρίαρχες προτεραιότητες που επιλέχθηκαν από τους νέους της Ευρώπης, ήταν οι ακόλουθες:

- ✓ Βελτίωση της ψυχικής και σωματικής υγείας και ευεξίας (34%),
- ✓ Προστασία του περιβάλλοντος και καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής (34%),
- ✓ Βελτίωση των παρεχόμενων ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης κυκλοφορίας φοιτητών, μαθητευόμενων, μαθητών κ.λπ. (33%), και
- ✓ Καταπολέμηση της φτώχειας, των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων (32%)

Η κυρίαρχη αυτή θέση των νέων που θέτουν ως ύψιστη προτεραιότητα την

βελτίωση της ψυχικής και σωματικής υγείας και ευεξίας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτος Νεολαίας 2022, επιβεβαιώνει τα επιστημονικά ευρήματα κατά τα οποία η σταθερής συχνότητας σωματική δραστηριότητα όχι μόνο μειώνει τον κίνδυνο κλινικής κατάθλιψης, αλλά μειώνει τα καταθλιπτικά συμπτώματα σε άτομα με και χωρίς κλινική κατάθλιψη (US Department of Health and Human Services, 2018). Η σωματική δραστηριότητα μπορεί να μειώσει τη σοβαρότητα αυτών των συμπτωμάτων. Παράλληλα, η τακτική σωματική δραστηριότητα και ειδικότερα η επαγγελματική προοπτική στον τομέα του αθλητισμού, μειώνει τα συμπτώματα του άγχους, συμπεριλαμβανομένων τόσο των χρόνιων επιπέδων άγχους όσο και των οξέων συναισθημάτων άγχους που νιώθουν πολλά άτομα των ευπαθών κοινωνικών ομάδων κατά καιρούς.

Επίσης με γνώμονα τα αποτελέσματα της έρευνας στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Έτος Νεολαίας 2022, και τη στόχευση του αιτήματος των νέων για «Βελτίωση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης των νέων», θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η συστηματική αθλητική δραστηριότητα εμφανίζει να ενεργοποιεί τις διαδικασίες λειτουργίας του εγκεφάλου οι οποίες βοηθούν στην οργάνωση των καθημερινών δραστηριοτήτων/καθηκόντων και στον σχεδιασμό για το μέλλον. Τέτοιες λειτουργίες είναι για παράδειγμα η ικανότητα σχεδιασμού, οργάνωσης, αυτοσυγκέντρωσης, αναστολής και διευκόλυνσης συμπεριφορών, οριοθέτησης ορθολογικά του πλαισίου επικείμενων εργασιών και του ελέγχου των συναισθημάτων. Η σωματική δραστηριότητα στο πλαίσιο της επαγγελματικής ενασχόλησης των προαναφερόμενων κοινωνικά ομάδων, βελτιώνει σημαντικά και άλλα στοιχεία της γνωστικής λειτουργίας, συμπεριλαμβανομένης της μνήμης, της ταχύτητα επεξεργασίας δεδομένων, η δυνατότητα εστίασης της προσοχής και η ακαδημαϊκή απόδοση (US Department of Health and Human Services, 2018).

Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα αλλά και τις διεθνείς βιβλιογραφικές αναφορές έχει τεκμηριωθεί η θέση ότι ο αθλητισμός και η επαγγελματική ενασχόληση μπορεί να συμβάλει σε στρατηγικές «κοινωνικής ένταξης» και βελτίωσης της κοινωνικής ζωής των πολιτών και ειδικότερα των ατόμων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων. Στο πιο θεμελιώδες επίπεδο, οι άρτια σχεδιασμένες αθλητικές δραστηριότητες καλούνται να ενσωματώσουν βασικές αξίες όπως η αυτοπειθαρχία, ο σεβασμός για τον άλλον, η ενστέρνιση της αρχής για δίκαιο παιχνίδι, η ομαδική εργασία, καθώς και η προσήλωση σε αμοιβαία συμφωνημένους κανόνες και με αυτό τον τρόπο βοηθούν τα

άτομα να οικοδομήσουν τις αξίες και τις επικοινωνιακές δεξιότητες για την πρόληψη και την επίλυση συγκρούσεων στη ζωή τους (Sport for Development & Peace, 2008).

Τα κοινωνικά οφέλη που αποκομίζει ένας αθλούμενος επαληθεύονται και από άλλους ερευνητές όπως οι Coleman και Iso-Ahola (1993) και οι Tirone και Pedlar, (2005). Χαρακτηριστικά αναφέρουν ότι η άσκηση αλλά και το παιχνίδι τονώνουν σημαντικά τις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης ειδικά τα άτομα με αναπηρίες και τους χρόνιους πάσχοντες. Καθώς μέσα από την αθλητική δραστηριότητα οι συμμετέχοντες καλλιεργούν κοινωνικές και ηθικές αξίες ενώ παράλληλα εμφανίζουν θετικότερη στάση προσανατολισμού στην μάθηση (Bailey, 2005). Αντίστοιχα, αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό ευκαιρίες ενεργοποίησης των πολιτών σε επίπεδο δράσεων μειώνοντας ταυτόχρονα τα ποσοστά εγκληματικότητας στους νέους (Sport England, 1999).

Εν γένει, ο αθλητισμός θεωρείται ότι εξασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό την μείωση αν όχι την εξάλειψη διαφόρων μορφών ειδικής μεταχείρισης, που πηγάζουν είτε λόγω της κοινωνικής θέσης, είτε της κινητικής ικανότητας, είτε της χώρας καταγωγής των ατόμων (Young, 2022, Saran *et al.*, 2020, Blanco, 2017), είτε λόγω των κινητικών ικανοτήτων τους. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι πολίτες εκείνοι οι οποίοι μαστίζονται από ακραία φτώχεια ή κινητική αναπηρία και “υποφέρουν” από τον αποκλεισμό, η αθλητική δραστηριότητα δύναται να αποτελέσει ένα σημαντικό μέσο προώθησης της κοινωνικής ένταξης και εργασιακής προοπτικής των περιθωριοποιημένων πληθυσμών (Sherry, 2017; Sport for Development and Peace, 2008). Επίσης, μπορεί το περιβάλλον του αθλητισμού να αποτελέσει ένα πεδίο αλληλοκατανόησης μεταξύ των κοινοτήτων, των ατόμων με διαφορετικές κινητικές ικανότητες, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών μετά από ένοπλη ή μη σύγκρουση (Schulenkorf & Edwards, 2012).

Η αυξανόμενη παρέμβαση της ΕΕ στα θέματα του αθλητισμού αντικατοπτρίζει αυτόν τον πολυδιάστατο δυναμικό χαρακτήρα του αθλητισμού. Η Λευκή Βίβλος της ΕΕ για τον αθλητισμό (2007) αναφέρει ότι *“Ο αθλητισμός μπορεί ... να διευκολύνει την ένταξη των μεταναστών και των αλλοδαπών στην κοινωνία Προέλευσης καθώς και υποστήριξη του διαπολιτισμικού διαλόγου”*.

Αν και η ίδια η Λευκή Βίβλος δεν περιλαμβάνει ειδικές ρυθμίσεις για «εργασιακή απασχόληση» κοινωνικά ευπαθών ομάδων με τη στενή έννοια (π.χ. νομοθεσία απασχόλησης), κατευθύνει προς την ενσωμάτωση του αθλητισμού σε

πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης μέσω άλλων μέσων και χρηματοδοτικών εργαλείων της ΕΕ όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Στο ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τη Λευκή Βίβλο τονίζεται η ανάγκη να εφαρμοστούν οι αρχές ίσης μεταχείρισης στην απασχόληση, περιλαμβανομένων όσων σχετίζονται με ευάλωτες ομάδες, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ για την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Λευκή Βίβλος στοχεύει να εντάξει τον αθλητισμό σε ευρύτερες πολιτικές όπως για την υγεία, τους νέους, την κατάρτιση, την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση, ώστε να ενισχυθεί ο ρόλος του αθλητισμού στην επίτευξη στόχων κοινωνικής πολιτικής. Αυτό περιλαμβάνει απευθείας σύνδεση με προγράμματα που μπορούν να δημιουργήσουν ευκαιρίες απασχόλησης σε τομείς που σχετίζονται με τον αθλητισμό σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η πρόκληση του Ευρωπαϊκού Χάρτη για την ταυτότητα των αθλητικών συστημάτων και την αθλητική πολιτική των κρατών μελών είναι διττή: Η πρώτη πρόκληση είναι η έννοια και η στόχευση του Αθλητισμού σε όλες τις πτυχές του (ψυχαγωγία, υγεία κτλ), για «Όλους» τους πολίτες (που αθλούνται σε αγωνιστικό αλλά κυρίως σε μη αγωνιστικό επίπεδο) και ο Διά βίου Αθλητισμός όπως αναφέρεται στον Ευρωπαϊκό Χάρτη. Η δεύτερη πρόκληση είναι η έννοια της κοινωνικής ένταξης συνυφασμένης με τον Αθλητισμό.

Το προαναφερόμενο δεύτερο σημείο πρόκλησης του Ευρωπαϊκού Χάρτη, είναι η προσπάθεια για συμμετοχή στον Αθλητισμό όλων των πολιτών ανεξαρτήτου φυλής, φύλου, θρησκείας, φυσικών/κινητικών ή οικονομικών ικανοτήτων, κοινωνικού επιπέδου, καθώς όπως έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο της εισαγωγής, η ένταξη στον αθλητισμό θεωρείτο για μεγάλο χρονικό διάστημα στο παρελθόν, ανδρικό πεδίο δραστηριοποίησης, με επίκεντρο τη νεολαία και κοινωνικά στρωματοποιημένο, χωρίς ειδική μέριμνα σε διαφορετικές ομάδες στόχους (όπως άτομα με αναπηρίες, χρόνια πάσχοντες, μετανάστες, Ρομά, κτλ). Επιστημονική ανάλυση της προαναφερόμενης παρελθοντικής λογικής παρουσιάζεται στην ιστορική μελέτη της Hartmann-Tews (1999) που αναλύει το ιδεολογικό υπόβαθρο διεξαγωγής προγραμμάτων Αθλητισμού για Όλους και αγώνων κατά τις δεκαετίες 70'-90', στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Γερμανία. Αποκαλύπτει δε την αντίσταση και την εγγενή ανικανότητα των παραδοσιακών δομών των αθλητικών φορέων και οργανισμών να

συμπεριλαμβάνουν στον σχεδιασμό αλλά και την προώθηση των προγραμμάτων τους όλες τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, σε αντιδιαστολή με την πρόθεση του Ευρωπαϊκού Χάρτη. Κατά συνέπεια, η δεύτερη πρόκληση του Ευρωπαϊκού Χάρτη αναφέρεται στην ενδυνάμωση της δυνατότητας του αθλητισμού ως μέσο όχι μόνο για την προώθηση της ισότητας ανάμεσα στα δυο φύλα, αλλά και για τη καταπολέμηση οποιασδήποτε διάκρισης και αποκλεισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Βασιζόμενοι στην δεύτερη αυτή πρόκληση του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τον Αθλητισμό και στην συγκεκριμένη εγκεκριμένη κατεύθυνση της ΕΕ (European Commission, 2011) , σε αρκετές στρατηγικές Ευρωπαϊκών κρατών (και της Ελλάδας, με κύριο ρόλο στρατηγικού συντονιστή την Γενική γραμματεία Αθλητισμού, διαμέσου των Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους) δόθηκε έμφαση στη στην προάσπιση της υγείας και στην κοινωνική ενσωμάτωση ευπαθών κοινωνικών ομάδων με χαμηλά επίπεδα δραστηριότητας.

Σχήμα 2. Συνεργασία ΓΓΑ με φορείς για την κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Στις ομάδες αυτές περιλαμβάνονται: ηλικιωμένοι, άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάσχοντες, μέλη μειονοτικών εθνο-πολιτιστικών ομάδων, άστεγοι και άνεργοι νέοι εκτός σχολείου με ή χωρίς παραβατικές συμπεριφορές (Kelly, 2013), κάτοικοι υποβαθμισμένων γειτονιών και περιθωριοποιημένων πληθυσμών. Έμφαση δε, δόθηκε

στην δυναμική της αθλητικής δραστηριότητας που συμβάλει στην προσέγγιση μεταξύ διαφορετικής υφής κοινοτήτων (Block & Gibbs, 2017; Kelly, 2013; Muncie, 2006; Rose, 1999), συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών που έχουν βιώσει κοινωνική ή πολεμική σύγκρουση (π.χ. περιοχή χωρών των Βαλκανίων). κτλ.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τους Στόχους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 2020 (ΕΕ, 2020) η υποστήριξη του διαλόγου μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής και των διοργανωτών αθλητισμού προωθεί την υγιή ζωή και την κοινωνική συνοχή των νέων στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τους προαναφερόμενους Ευρωπαϊκούς στόχους οι προτεραιότητες του αθλητισμού είναι:

- ✓ να προωθήσει την αίσθηση της κοινωνικής ένταξης και συγκεκριμένα της ένταξης μέσω του αθλητισμού, ιδίως για περιθωριοποιημένες ομάδες όπως οι ανάπηροι και οι χρόνιοι πάσχοντες
- ✓ να εξαλείψει φαινόμενα ρατσισμού και ξενοφοβίας και να δημιουργήσει τις κατάλληλες ευκαιρίες προάσπισης της ισότητας φύλων μέσω του αθλητισμού
- ✓ να διασφαλιστεί ένα υψηλό ποιοτικό επίπεδο πανεπιστημιακής και επαγγελματικής εκπαίδευσης στους νέους αθλητές, ταυτόχρονα με την αθλητική ενασχόληση, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο την εγκατάλειψη και την περιθωριοποίηση
- ✓ να προωθήσει τη μεγαλύτερη συμμετοχή στον αθλητισμό μέσω προγραμμάτων φυσικής αγωγής στα σχολεία
- ✓ να ενθαρρύνει τη σωματική και ψυχική φυσική κατάσταση και να καταπολεμήσει την παχυσαρκία μέσω της συμμετοχής σε τακτική σωματική δραστηριότητα

Ειδικά για τον τελευταίο στόχο της ΕΕ, δηλαδή την καταπολέμηση της παχυσαρκίας και ειδικά στα άτομα με αναπηρίες και τους χρόνιοι πάσχοντες (Islamoglu & Kenger 2019), θα πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι σημαντική επίδραση της αθλητικής δραστηριότητας παρατηρείται στο οικογενειακό περιβάλλον (Pigos, *et al.*, 2004, Spurrer, *et al.*, 2008), αφού η αθλητική δραστηριότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος/γονέων, σχετίζεται με τη φυσική δραστηριότητα των παιδιών (Bjørnara *et al.*, 2021, Xu *et al.*, 2015) καθώς και τα διατροφικά τους πρότυπα (Scaglioni, *et al.*, 2011). Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να τονισθεί ότι οι ορθές/υγιεινές διατροφικές προτιμήσεις και οι διατροφικές συμπεριφορές των γονέων

παρέχουν την ευκαιρία να διαμορφώσουν καλές διατροφικές συνήθειες και στα παιδιά. Οι ενημερωμένοι και παρακινημένοι γονείς μπορούν να γίνουν πρότυπο για τα παιδιά, προσφέροντας μια υγιεινή, χορταστική, χαμηλής ενεργειακής πυκνότητας διατροφή και προωθώντας την αυτορρύθμιση από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους (Scaglioni, *et al.*, 2011). Ο κύριος σκοπός της διατροφικής αξιολόγησης των αθλητών με αναπηρία ή τους χρόνια πάσχοντες, είναι να ορίσει την κατανάλωση του ατόμου ανά περίπτωση, ώστε να γνωρίζουν τα λάθη και να προτείνει τις απαραίτητες αλλαγές για να σχεδιαστεί το καταλληλότερο πρόγραμμα διατροφής σύμφωνα με τις κινητικές τους ιδιαιτερότητες και εν γενει τα μόνιμα παθολογικά αίτια. Κατά τη δημιουργία μιας στρατηγικής διατροφής για αθλητές με αναπηρία θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η κατάσταση ενυδάτωσης, η ανάλογη μυϊκή κατανάλωση, η ενεργειακή χρήση και η εργογονική υποστήριξη. Φυσικά, οι ενεργειακές ανάγκες και οι διατροφικές ανάγκες του κάθε αθλητή διαφέρουν ανάλογα με την περιοχή και το είδος της σωματικής αναπηρίας.

Σύμφωνα με τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO, 2010) η τακτική αθλητική δραστηριότητα των γονέων, για 150 λεπτά σε μέτρια ένταση ή 75 λεπτά σε έντονη ένταση ή συνδυασμό, μαζί με δραστηριότητες μυϊκής ενδυνάμωσης τουλάχιστον δύο φορές την εβδομάδα φαίνεται να συνδέεται με ένα υγιή τρόπο διαβίωσης. Επίσης, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία η άθληση συμβάλλει στην βελτίωση της ισορροπίας/ευκινησίας και βελτίωσης της ευεξίας (Hallal, *et al.*, 2012, Rangul, *et al.*, 2012), έχει σοβαρή θετική επίδραση στη φυσική δραστηριότητα των παιδιών (Bjørnarå, *et al.*, 2021, Strandbu, *et al.*, 2020, Batista, *et al.*, 2019, Bauman, *et al.*, 2016, Xu, *et al.*, 2015) και ειδικότερα των παιδιών με αναπηρία (Diz, *et al.*, 2024,)

Θα πρέπει κατά συνέπεια να τονισθεί ότι μια από τις βασικές μεταβλητές σε επίπεδο αθλητικού στρατηγικού σχεδιασμού και μεθοδολογίας υλοποίησης αντίστοιχων πολιτικών που θα πρέπει να αναπτυχθούν, αποτελεί η διατήρηση ενός παιδιού/αθλητή (ως σημαντική μονάδα κοινωνικής επένδυσης) σε μια ομάδα αθλητικών δραστηριοτήτων με την πάροδο της ηλικίας. Η φυσική δραστηριότητα εμφανίζεται να μειώνονται όσο αυξάνεται η ηλικία και περνά από την εφηβεία στην ενηλικίωση (Telama, 2009). Είναι εμφανής μια δραματική μείωση στο επίπεδο της φυσικής δραστηριότητας κατά την εφηβεία και ειδικότερα κατά τη μετάβαση στην ενήλικη ζωή (Farooq, *et al.*, 2018). Πιο συγκεκριμένα στους άνδρες παρατηρείται μια

δραματική μείωση της φυσικής δραστηριότητας την περίοδο μεταξύ 13-16 ετών, ενώ αντίστοιχα στις γυναίκες την περίοδο μεταξύ 9-12 ετών. Αυτή η δραματική μείωση στο επίπεδο της φυσικής δραστηριότητας μεταξύ των φύλων διαφαίνεται να συνεχίζεται στη νεαρή ενήλικη ζωή (ηλικίες 18-29), ενώ εμφανίζεται να σταθεροποιείται στη μέση ενήλικη ζωή δηλαδή στις ηλικίες 30-64 ετών (Caspersen, *et al.*, 2000). Επιπρόσθετα, η συμμετοχή σε τρεις ή περισσότερες αθλητικές δραστηριότητες στην παιδική/εφηβική ηλικία είχε μια στατιστικά σημαντική συσχέτιση με την παραμονή σε αθλητικές δραστηριότητες κατά τη μετάβαση από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή (Jose, *et al.*, 2011).

Κατά συνέπεια, ο αθλητισμός που απευθύνεται σε άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ) και χρόνια πάσχοντες υπό το πρίσμα της κοινωνικής παρέμβασης, δεν αποτελεί μόνο παράγοντα ψυχικής εκτόνωσης και ψυχαγωγίας, αλλά μια επίπονη και μακρόχρονη διαδικασία, που οδηγεί στην αποκατάσταση, ενώ παράλληλα στοχεύει στην όσο το δυνατόν αυτόνομη πορεία του ατόμου και την υποβοήθηση στην επανένταξη του στην κοινωνία (Mitra, 2018; Ruger & Mitra, 2015).

Τα τελευταία 30 χρόνια, οι δυνατότητες για βελτίωση της διαβίωσης για τα άτομα με αναπηρία και τους χρόνιους πάσχοντες στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και Διεθνώς έχουν αλλάξει δραματικά, τόσο στην κοινωνία όσο και στον αθλητικό τομέα (Sarikabak *et al.*, 2024, Mira *et al.*, 2023, Blauwet & Willick, 2012). Αποτελεί αξιοσημείωτη μεταβολή της αθλητικής πολιτικής σε όλη την Ευρώπη, από ένα μοντέλο παροχής κάποιας αθλητικής δραστηριότητας σε άτομα με αναπηρία, σε μια εξιδεικευμένη πολιτική εφαρμογής κατά την οποία με γνώμονα την κάθε διαφορετική μορφή αναπηρίας, αναπτύσσονται αντίστοιχες προσαρμογές εφαρμογής αθλητικών δραστηριοτήτων και αθλητικών δομών, με σκοπό την ενσωμάτωση τους στον αθλητισμό και το κοινωνικό γίνεσθαι (Thomas & Guett, 2014). Στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν υπάρχει χωριστή πολιτική για τον αθλητισμό αναπηρίας και η διαδικασία ενσωμάτωσης ξεκίνησε το 1989 (Minister for Sport Review Group, 1989) και επισημοποιήθηκε περαιτέρω το 2001 με τη δημοσίευση του «A Sporting Future for All: The Government's Plan for Sport» (2001) που έκανε την ανάπτυξη και την προαγωγή της χρηματοδότησης για την αθλητική δραστηριότητα των ατόμων με αναπηρία. Ως αποτέλεσμα, τα Εθνικά Κυβερνητικά Όργανα και οι εθελοντικοί κοινοτικοί αθλητικοί σύλλογοι έχουν λάβει τον ηγετικό ρόλο στην ενσωμάτωση του αθλητισμού των ατόμων με αναπηρία και στην παροχή αθλητικών ευκαιριών.

Ωστόσο, έχει διαπιστωθεί ερευνητικά ότι μια τέτοια δέσμευση πολιτικής αποτελεί στην πράξη σε μεγάλο βαθμό μια ρητορική απόδοσή της, βασισμένη σε κακώς ανεπτυγμένες και ασαφείς κοινωνικές πολιτικές (Kitchin *et al.*, 2022, Pečnikar Oblak *et al.*, 2022, Jeanes *et al.*, 2022, Thomas & Guett, 2014,).

Έχει ερευνητικά διαφανεί ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου τα άτομα με αναπηρία παραμένουν η μεγαλύτερη κοινωνική ομάδα με τις χαμηλότερες επιδόσεις στην συμμετοχή στην άθληση, παρουσιάζοντας το 41% των ΑμεΑ να μην συμμετέχει σε καμιά αθλητική δραστηριότητα, σε σύγκριση με το μόνο 20% των ατόμων χωρίς αναπηρία (Sport England, 2019). Η διαφορά στη συμμετοχή στην άθληση παρουσιάζεται ακόμη μεγαλύτερη όταν εξετάζουμε τη συμμετοχή σε αθλητικούς συλλόγους με δεδομένα που δείχνουν ότι το 44,8% του τυπικού πληθυσμού να συμμετέχει σε ένα σύλλογο, σε σύγκριση με το μόλις 29,4% των ατόμων με αναπηρίες (Active Lives Online, 2020). Τα ερευνητικά δεδομένα αποδεικνύουν ότι εγείρονται αρκετά εμπόδια για τα άτομα με αναπηρίες καθώς και των χρονίως πασχόντων να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες, ειδικά σε περιβάλλοντα με πολυποίκιλους αποκλεισμούς.

Για παράδειγμα στην περίπτωση των ατόμων με οπτική αναπηρία, η έλλειψη όρασης επηρεάζει αρνητικά την ισορροπία τους καθώς και την καθημερινή αποτελεσματική αυτοεξυπηρέτησή τους. Κατά την διάρκεια εκτέλεσης μιας φυσικής δραστηριότητας θα πρέπει να επιλυθούν θέματα από τον Πτυχιούχο φυσικής Αγωγής/εκπαιδευτή, ώστε να υπάρχει πλήρη αντίληψη της αθλητικής κίνησης που επιτελείται από τον αθλητή με οπτική αναπηρία, καθώς και της βέλτιστης κινητικής απόδοσης. Σε αντίθετη περίπτωση η μη προσαρμογή της κατανόησης της αθλητικής κίνησης, μπορεί να επιφέρει την υιοθέτηση της άποψης στον ανάπηρο αθλητή ότι, η σωματική άσκηση αποτελεί μια επαχθή πρόκληση, αποθαρρύνοντάς τον. Κατά συνέπεια, παρά τα αποδεδειγμένα οφέλη της τακτικής σωματικής δραστηριότητας σε άτομα με προβλήματα όρασης (Carretti, *et al.*, 2023), ειδικά όσον αφορά τον έλεγχο της ορθοσωμίας, δεν υπάρχουν συγκεκριμένες κατευθυντήριες αθλητικές μέθοδοι προπονητικής προσέγγισης για τα συγκεκριμένα ανάπηρα άτομα. Δεδομένης της ευρείας ετερογένειας και των πολυδιάστατων αναγκών αυτού του πληθυσμού, απαιτείται μια πιο ουσιαστική και πρακτικά προσαρμοσμένη εφαρμογή αθλητικών προγραμμάτων και προπονήσεων, συγκεκριμένης προοπτικής με στόχο τη βελτίωση της ισορροπίας και της κινητικής αυτονομίας. Επιπλέον, δεδομένου ότι συνιστάται

μια διεπιστημονική προσέγγιση κατά το σχεδιασμό και την καθοδήγηση πρωτοκόλλων άσκησης προσαρμοσμένων σε άτομα με προβλήματα όρασης, απαιτούνται καινοτόμες υποδείξεις και προγράμματα φυσικής δραστηριότητας υποστηριζόμενα από έναν εξειδικευμένο Πτυχιούχο Φυσικής δραστηριότητας, συμβάλλοντας έτσι στην ενίσχυση της επαγγελματικής του αναγνώρισης και της καταλυτικής παρέμβασης σε αυτόν τον τομέα.

Αρκετοί ειδικοί επιστήμονες έχουν προσπαθήσει να εισάγουν μεθόδους και διαδικασίες, οι οποίες θα μπορούσαν να διευκολύνουν την καθημερινότητά των ΑμεΑ (Arfa *et al.*, 2020, Powrie *et al.*, 2020, Willis, *et al.*, 2018). Τα άτομα με αναπηρία και οι χρόνια πάσχοντες βρίσκονται καθημερινά σε μειονεκτική κοινωνική θέση, πολύ δε μάλλον όταν ανήκουν σε μειονοτικές εθνο-πολιτιστικές ομάδες, πρόσφυγες ή οικονομικά ασθενέστερες τάξεις, που στις περισσότερες περιπτώσεις, δυνητικά τους ρέπει σε καταστάσεις αποξένωσης και απομόνωσης από το υπόλοιπο κοινωνικό τους περίγυρο, καθώς και της συμμετοχής τους στην αθλητική δραστηριότητα (Steinhardt, *et al.*, 2021, Wright, *et al.*, 2018). Κατά συνέπεια, τα ΑμεΑ, δεν αποτελούν μια ομογενοποιημένη ευάλωτη κοινωνική ομάδα, αλλά ανάλογα με την υποκατηγορία που ανήκουν, χρήζουν ειδικής μεθοδολογικής προσέγγισης και υποβοήθησης (Arfa *et al.*, 2020, Leahy *et al.*, 2021, Powrie *et al.*, 2020).

Η ύπαρξη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων βασίζονται στην διαφοροποίηση της οικονομικής τους κατάστασης, της κοινωνικής τάξης, καθώς και της ανάληψης ρόλων στον καταμερισμό της εργασίας, αλλά και των δυνατοτήτων κοινωνικής ενσωμάτωσης (Δασκαλάκης, 2009). Η σημασία της διαφοροποίησης των κοινωνικών ρόλων συντελεί με την σειρά της σε άνισες ευκαιρίες πρόσβασης και ελέγχου των οικονομικών πόρων και αγαθών κάτι που οδηγεί στην δημιουργία ασύμμετρης κοινωνικής δύναμης (Frisby, 2005). Συνεπώς, τα άτομα με αναπηρία ανάλογα με το κοινωνικό στρώμα που ανήκουν, έχουν και τις ανάλογες παροχές. Κατά συνέπεια τα άτομα με αναπηρία που προέρχονται από εύπορες οικογένειες, τυγχάνουν καλύτερης ιατρικής-περίθαλψης, παροχής φαρμάκων και ανέσεων, πρόσβασης σε δραστηριότητες κοινωνικής επαφής, σε αντίθεση με ανάπηρα άπορα άτομα που αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα (Ζύγκιρη, 2020).

Διαφαίνεται ότι η ενασχόληση των ΑμεΑ σε διάφορες αθλητικές δραστηριότητες, αυξάνουν την κοινωνική τους προσωπικότητα και παρέχουν την

δυνατότητα να μπορούν πιο εύκολα να ενταχθούν σε ένα κοινωνικό σύνολο (Στρατούρη, 2017). Η σημαντική επίπτωση της φυσικής δραστηριότητας στα άτομα με αναπηρία (ΑμεΑ) αντανακλάται τόσο στο σωματικό, όσο και στο ψυχολογικό και κοινωνικό επίπεδο. Παράλληλα με τη βελτίωση της σωματικής τους δεξιότητας, ενισχύονται τα επίπεδα αυτοεκτίμησης των ΑμεΑ. Συνεπώς, τα συγκεκριμένα άτομα έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες για αυτενέργεια, παίρνουν πρωτοβουλίες χωρίς να υπολογίζουν τις αρνητικές σκέψεις και εμπειρίες της ζωής και των καθημερινών συνθηκών που πυροδοτούν το άγχος και την κοινωνική αποξένωση (Steinhardt, 2021, Wright, 2018).

Με γνώμονα τις διαφορετικές αθλητικές ανάγκες των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων, κατά την χάραξη δράσεων ενός ολοκληρωμένου στρατηγικού σχεδιασμού τεκμηριωμένης πολιτικής, απαιτείται η σύνθεση της αξιολόγησης των δεδομένων εφαρμογής, οι οποίες βασίζονται τόσο στην ακαδημαϊκή έρευνα/γνώση όσο και την επιτυχή ικανοποίηση των κοινωνικών ομάδων, όπως αποτυπώνεται από τους ίδιους του επωφελούμενους των ανάλογων αθλητικών πολιτικών/δράσεων. Κατά συνέπεια αποτελεί μια σημαντική παράμετρο κατά τον στρατηγικό σχεδιασμό και την εφαρμογή υλοποίησης των διαφορετικών δράσεων, η συνθετική προσέγγιση μεταξύ ερευνητών και υπευθύνων χάραξης πολιτικής (Bailey & Lloyd, 2017), ώστε οι δραστηριότητες του προγράμματος να οδηγήσουν στα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

2.6. Μεθοδολογία και πρακτικές για την κοινωνική ένταξη και την αποφυγή του κοινωνικού αποκλεισμού. Η Δια βίου Αθληση ως πολύ-παραγοντική κοινωνική επένδυση

Σε μια προσπάθεια ορισμού της έννοιας της κοινωνικής ένταξης ο Τσιναρέλης (1993), αναφέρεται στην αποδοχή μιας θέσης μέσα σε μια λειτουργική ομάδα, η οποία διαθέτει ξεχωριστά φυσικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά από ένα άτομο ή μια κατηγορία ατόμων. Στα πλαίσια λοιπόν της λειτουργικής ένταξης παρέχεται η κατάλληλη βοήθεια και υποστήριξη ώστε τα άτομα αυτά να διατηρήσουν την θέση τους αλλά και να αναλάβουν ενεργό ρόλο μέσα στην συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα. Αρκετοί ερευνητές (Leemann, *et al.*, 2021; Λουκέρης & Σκεπετάρη, 2017; Ζώνιου –

Σιδέρη, 2012; Τσιναρέλης, 1993) συμπληρώνουν εύλογα ότι πρόκειται για μια διαδικασία αλληλοαποδοχής του ατόμου ή μιας ομάδας ατόμων, από ένα κοινωνικό σύνολο. Για να είναι επιτυχής η ένταξη αυτή επισημαίνεται δε ότι αναπτύσσονται κοινωνιο-δυναμικές σχέσεις οι οποίες συμβάλουν στην πλήρη απορρόφηση του ατόμου αλλά και στην διατήρηση των χαρακτηριστικών που φέρει το άτομο σε επίπεδο προσωπικότητας αμφίπλευρα.

Σε κάθε περίπτωση η κοινωνική ένταξη αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την ισότιμη συμμετοχή όλων των ατόμων στη δημόσια, οικονομική και κοινωνική ζωή. Η μεθοδολογία για την προώθησή της βασίζεται σε πολυεπίπεδες και διεπιστημονικές προσεγγίσεις, οι οποίες στοχεύουν στην άρση των δομικών, θεσμικών και κοινωνικών εμποδίων που οδηγούν σε φαινόμενα αποκλεισμού των διαφορετικών κοινωνικά ομάδων και ειδικότερα τις αντίστοιχες των ευπαθών.

Γράφημα 2. Απεικόνιση της πολυεπίπεδης και διεπιστημονικής προσέγγισης για την προώθησή της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης

Διάγνωση αναγκών και ανάλυση κοινωνικού πλαισίου

Μια από τις πρωταρχικές και καθοριστικές διαδικασίες στην ανάλυση των

εξειδικευμένων αναγκών των ευπαθών κοινωνικών ομάδων αποτελεί η συστηματική και πολυεπίπεδη έρευνα των συγκεκριμένων ομάδων που κινδυνεύουν από αποκλεισμό (π.χ. άτομα με αναπηρία, μετανάστες, μονογονεϊκές οικογένειες, άνεργοι, Ρομά).

Βασικά εργαλεία τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν αποτελούν:

- Οι κοινωνικές έρευνες και στοχευμένα ερωτηματολόγια,
- Οι συνεντεύξεις σε διαφορετικές ομάδες εστίασης,
- Η χαρτογράφηση πόρων και υπηρεσιών,
- Η ανάλυση ή και θέσπιση των διαφορετικών πολιτικών και του θεσμικού πλαισίου, που μπορούν να δημιουργηθούν και να εφαρμοστούν ανά περίπτωση.

Η διάγνωση επιτρέπει την ανάπτυξη στοχευμένων παρεμβάσεων, προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες κάθε κοινωνικής ομάδας στόχου.

Ενδυνάμωση και συμμετοχή των ωφελομένων

Αποτελεί βασική αρχή της κοινωνικής εργασίας και της κοινοτικής ανάπτυξης. Κυρίως περιλαμβάνει:

- ✓ Ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων (τεχνικές γνώσεις, ψηφιακές δεξιότητες, γλωσσικές δεξιότητες).
- ✓ Βελτίωση κοινωνικών δεξιοτήτων (επικοινωνία, συνεργασία, διαχείριση χρόνου).
- ✓ Πρόσβαση σε κατάρτιση, απασχόληση και κοινωνική ενσωμάτωση. εκπαίδευση και κατάρτιση για πρόσβαση στην αγορά εργασίας,
- ✓ Ενδυνάμωση και αυτοπεποίθηση, με παράλληλη προώθηση της ενεργούς συμμετοχής σε συλλογικές διαδικασίες, ώστε τα άτομα να μπορούν να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία και την αγορά εργασίας.
- ✓ Υποστήριξη στην πρόσβαση σε υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση, πρόνοια).
Η ενεργός εμπλοκή των ωφελομένων ενισχύει την αυτονομία, την αυτοεκτίμηση και την κοινωνική τους παρουσία.

Διεπιστημονική συνεργασία και ολοκληρωμένες υπηρεσίες

Ο κοινωνικός αποκλεισμός είναι πολυπαραγοντικό φαινόμενο και απαιτεί συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιστημονικών και μη φορέων καθώς και φυσικών

επιστημόνων, με πολύ καλή γνώση στην προσέγγιση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, όπως παρουσιάζονται ακολούθως:

- Κοινωνικοί λειτουργοί,
- Πτυχιούχοι Φυσικής Αγωγής διαφόρων ειδικοτήτων,
- Επιστήμονες της Οργάνωσης και Διοίκησης
- Εκπαιδευτικοί,
- Ψυχολόγοι και παιδοψυχολόγοι,
- Σύμβουλοι εργασίας,
- Σύμβουλοι υπηρεσιών υγείας,
- Δήμοι και τοπικές αυτοδιοικήσεις.

Οι ολοκληρωμένες (one-stop services) και συνδυαστικές υπηρεσίες μειώνουν τις γραφειοκρατικές δυσκολίες και εξασφαλίζουν μια πιο στοχευμένη και αποτελεσματική υποστήριξη.

Πρακτικές κοινοτικής ανάπτυξης

Η κοινότητα τόσο σε τοπικό όσο και σε Εθνικό επίπεδο θα πρέπει και μπορεί να λειτουργεί ως καταλύτης για την κοινωνική ένταξη. Ενδεικτικές πρακτικές τόσο σε τοπικό όσο και σε Εθνικό επίπεδο αποτελούν:

- Η δημιουργία κοινοτικών κέντρων υποστήριξης και επικοινωνίας των διαφορετικών μελών των ευπαθών κοινωνικών ομάδων,
- Η δημιουργία δράσεων πολιτιστικής και κοινωνικής συμμετοχής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων,
- Δημιουργία εθελοντικών δικτύων υποστήριξης,
- Δημιουργία ειδικών προγραμμάτων γειτονιάς, για την υποστήριξη σε πολύ στενό τοπικό επίπεδο των ευπαθών κοινωνικών ομάδων

Στόχος των πρακτικών κοινοτικής ανάπτυξης είναι η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η μείωση των στερεοτύπων και προκαταλήψεων.

Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση της κοινωνίας

Καμπάνιες ενημέρωσης, προγράμματα στα σχολεία και παρεμβάσεις σε τοπικές κοινότητες συμβάλλουν στη μείωση των διακρίσεων και στην καλλιέργεια πνεύματος αποδοχής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων να αναπτύξουν έναν

ολοκληρωμένο οδικό χάρτη για τον μετασχηματισμό της ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας στον αθλητισμό σε έναν πιο βιώσιμο, δίκαιο και εκσυγχρονισμένο τομέα. Βασικοί πυλώνες αποτελούν η διαμόρφωση του εργασιακού οικοσυστήματος, η στοχευμένη εκπαίδευση αναβάθμισης δεξιοτήτων, η διασφάλιση της ισότητας μεταξύ των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και των υπόλοιπων μελών μιας κοινωνίας. Η εκπαίδευση των επαγγελματιών σε θέματα διαφορετικότητας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι επίσης κρίσιμη. Το αναδιαμορφωμένο εργασιακό περιβάλλον θα πρέπει να έχει ως στόχο την (επαν)εκπαίδευση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων των εργαζομένων από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες και των εργοδοτών στον αθλητισμό, ώστε να ευθυγραμμίζεται με:

- ✓ Τις εξελικτικές απαιτήσεις της αγοράς εργασίας
- ✓ Την αναγκαιότητα για διαφοροποίηση των αθλητικών και φυσικών δραστηριοτήτων μεταξύ πολιτών από διαφορετικές κοινωνικές και δημογραφικές ομάδες
- ✓ Την εμφάνιση νέων επαγγελματικών πεδίων στον αθλητικό κλάδο, όπως η ψηφιακή προπόνηση, τα esports και η ανάλυση δεδομένων

Πρόωθηση ίσων ευκαιριών στην εργασία

Η πρόσβαση στην απασχόληση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων αποτελεί κεντρικό παράγοντα κοινωνικής ένταξης, καθώς μέσω της εργασίας εξασφαλίζεται όχι μόνο το εισόδημα, αλλά και η αξιοπρέπεια, η αυτονομία και η ενεργός συμμετοχή στο κοινωνικό σύνολο. Η εργασία αποτελεί βασικό πυλώνα της κοινωνικής οργάνωσης και καθοριστικό μέσο εξασφάλισης της αξιοπρεπούς διαβίωσης του ατόμου. Ιδιαίτερα για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι μετανάστες και οι οικονομικά αδύναμοι, η πρόσβαση στην απασχόληση συνδέεται άμεσα με την κοινωνική ένταξη και την ισότιμη συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι.

Η επαγγελματική ένταξη μειώνει τον κοινωνικό αποκλεισμό, ενισχύει την αυτοεκτίμηση των ατόμων και συμβάλλει στην καταπολέμηση των ανισοτήτων (Lo Presti *et al.*, 2020) . Παράλληλα, ωφελείται και η κοινωνία συνολικά, αφού αξιοποιείται το ανθρώπινο δυναμικό και ενισχύεται η κοινωνική συνοχή.

Αρχικά, μέσω της εργασίας τα άτομα αυτά αποκτούν οικονομική ανεξαρτησία, γεγονός που περιορίζει τη φτώχεια και την εξάρτηση από κοινωνικά

επιδόματα. Παράλληλα, η επαγγελματική απασχόληση ενισχύει την αυτοεκτίμηση και την ψυχολογική ισορροπία, καθώς προσφέρει αίσθημα χρησιμότητας και κοινωνικής αναγνώρισης. Με αυτόν τον τρόπο, μειώνεται το φαινόμενο του κοινωνικού αποκλεισμού και ενδυναμώνεται η κοινωνική συνοχή.

Ωστόσο, η ένταξη των ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας συναντά σημαντικά εμπόδια, όπως οι προκαταλήψεις, οι διακρίσεις, η έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης και η ανεπάρκεια υποστηρικτικών δομών. Για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων, το κράτος οφείλει να εφαρμόσει στοχευμένες πολιτικές, όπως προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης, κίνητρα προς τους εργοδότες για προσλήψεις ατόμων από ευάλωτες ομάδες, την ενίσχυση της προσβασιμότητας στους χώρους εργασίας και η άρση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας..

Για τον λόγο αυτό, είναι αναγκαία η εφαρμογή στοχευμένων πολιτικών, όπως προγράμματα κατάρτισης, κίνητρα προς τους εργοδότες

Αποτελεσματικές πρακτικές πολιτικής υποστήριξης των ευπαθών κοινωνικά ομάδων θα πρέπει να περιλαμβάνουν (ενδεικτική και όχι αποκλειστική καταγραφή):

- Προγράμματα επιδότησης εργασίας,
- Υποστηριζόμενη απασχόληση ευπαθών κοινωνικά ατόμων, με γνώμονα μια οργανωμένη προσέγγιση ένταξης στην εργασία, με εξατομικευμένη υποστήριξη πριν, κατά και μετά την πρόσληψη.,
- Κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις ευπαθών κοινωνικά ατόμων,
- Παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης μεταξύ εργοδοτών και ωφελούμενων που ανήκουν σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Η εργασιακή ενσωμάτωση ενισχύει την οικονομική αυτοδυναμία και την κοινωνική συμμετοχή.

Χρήση καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων

Οι ψηφιακές τεχνολογίες μπορούν να προσφέρουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης σε εκπαίδευση, ενημέρωση και υπηρεσίες. Παραδείγματα:

- ψηφιακές πλατφόρμες μάθησης,
- τηλεσυμβουλευτική,
- εφαρμογές προσβασιμότητας για άτομα με αναπηρία,
- ηλεκτρονικά δίκτυα κοινωνικής υποστήριξης.

Συνεχής αξιολόγηση και ανατροφοδότηση

Κάθε παρέμβαση και εφαρμοσμένη πολιτική για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες πρέπει να συνοδεύεται από μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης, με απώτερο στόχο:

- Την ποιοτική και ποσοτική αξιολόγηση της πρόσβαση στην απασχόληση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων,
 - Τους δείκτες κοινωνικού αντίκτυπου,
 - Την συμμετοχή των ίδιων των ωφελοούμενων στη διαδικασία αξιολόγησης.
- Η ανατροφοδότηση επιτρέπει τη βελτίωση των πρακτικών και την προσαρμογή τους στις κοινωνικές εξελίξεις.

Καθώς η προώθηση της κοινωνικής ένταξης αναδεικνύεται όλο και περισσότερο όχι μόνο ως στόχος της κοινωνικής πολιτικής, αλλά και ως στοχευμένο αποτέλεσμα συγκεκριμένων προγραμμάτων και παρεμβάσεων, που εστιάζουν στη βελτίωση και διατήρηση της υγείας και της κοινωνικής ευημερίας (Coombs *et al.*, 2013), διαμορφώνεται το πλαίσιο για ανάπτυξη στρατηγικών μέτρων και πολιτικών (Shapiro & Malone, 2016), όπως αυτών που σχετίζονται με τον αθλητισμό, ώστε να προωθηθεί η κοινωνική ένταξη και στο ατομικό/προσωπικό επίπεδο (Cordier *et al.* 2017; Mitra, 2018).

Ωστόσο, όπως επισημαίνουν και οι ερευνητές Block και Gibbs (2017) ο αθλητισμός θα πρέπει να συνδυαστεί παράλληλα με άλλα συμπληρωματικά μέτρα και πολιτικές, προκειμένου να συμβάλει στην επίλυση θεμάτων που αφορούν τον κοινωνικό αποκλεισμό. Με αυτό τον τρόπο μπορεί κάλλιστα να συντελέσει αποτελεσματικά στην προώθηση και ομαλή κοινωνική ένταξη των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, ο αθλητισμός παρέχει καθοριστικές δυνατότητες και συμβάλλει δημιουργικά, σε μια διατηρήσιμη και χωρίς διακρίσεις ανάπτυξη μέσω της δημιουργίας καινούργιων θέσεων εργασίας, και επιδρώντας εξίσου θετικά σε επιμέρους τομείς όπως στην υλοποίηση αθλητικών δραστηριοτήτων, στην κοινωνική ένταξη, στην εκπαίδευση και την υγεία (Bakhshi, *et al.* 2017; Γκιτάκου, 2017; Levermore 2008; Palacios-Huerta & Santos 2004; Ruseski & Maresova 2014).

Ο διευρυμένος τομέας αθλητισμού και φυσικής άσκησης εμπερικλείει κάθε

είδος φυσικής δραστηριότητας περιστασιακής ή οργανωμένης συμμετοχής, που θέτουν στόχο διάφορες πτυχές της καθημερινότητας όπως την έκφραση του ατόμου, τη βελτίωση του επιπέδου φυσικής και πνευματικής κατάστασης αλλά και την δημιουργία κοινωνικών σχέσεων. Οι μεσομακροπρόθεσμες θετικές επιδράσεις της Διά βίου Άθλησης στην κοινωνία και την κάθε χώρα, ειδικότερα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι πολυπαραμετρικές και μπορεί να διαφοροποιούνται από χώρα σε χώρα.

Με τον όρο “Διά βίου Άθληση” εννοείται η φιλοσοφική αντίληψη που υποστηρίζει ότι η ανάγκη για φυσική δραστηριότητα/άθληση είναι διαχρονική και ξεκινάει ήδη από τη γέννηση του ανθρώπου και επεκτείνεται καθ’ όλη την ζωή του. Κατά συνέπεια η “Διά βίου Άθληση” ορίζεται η διαχρονική, πολυποίκιλη σωματική ή πνευματική καλλιέργεια και δράση, η οποία μάλιστα διακρίνεται για τον τρόπο εκτέλεσης και την μεθοδολογία αλλά και την παιδαγωγική προσέγγιση ανά περίπτωση (διαφοροποίηση σύμφωνα με κριτήριο το κοινωνικό, ηλικιακό, ή κινητικό υπόβαθρο) με σκοπό την σωματική ή πνευματική απόδοση σε αθλητικές δραστηριότητες, με αντανάκλαση στο αθλητικό, επαγγελματικό και κοινωνικό γίνεσθαι.

Όπως αναφέρθηκε, οι μεσο-μακροπρόθεσμες θετικές επιδράσεις της Διά βίου Άθλησης στην κοινωνία δύναται να διαφοροποιούνται ανάλογα με το πολιτικοκοινωνικό σύστημα κάθε χώρας (Alvarez-Bueno *et al.*, 2017, Haudenhuyse, 2017, Hanrahan & Schinke 2012), ωστόσο οι πολυπαραγοντικές διατάσεις της έχουν εφαρμογή σε όλο το φάσμα της κοινωνικής και της οικονομικής ζωής των πολιτών, ανεξάρτητα αν είναι τυπικοί ή άτομα με αναπηρίες.

2.7. Αθλητισμός: Δυναμική αντιρρόπησης κοινωνικών ανισοτήτων και επαγγελματική προοπτική

Στην σύγχρονη χρονική περίοδο και σύμφωνα με τις Διεθνείς αλλά και τις Εθνικές βιβλιογραφικές αναφορές (Ekholm & Dahlstedtb, 2021, Graafland, 2020; Debognies, *et al.*, 2019, Haudenhuyse 2017, Kelly 2011, Bailey, 2005), αποτελεί κοινή θέση ότι ο αθλητισμός είναι ένα κοινωνικό, πολιτισμικό και οικονομικό φαινόμενο με πολλαπλές διαστάσεις, οι οποίες μπορεί να ακολουθούν διαφορετική

δυναμική μεταξύ τους. Παράλληλα, αντιπροσωπεύει ένα καθολικό φαινόμενο που έχει την δυναμική να μπορεί να μεταλαμπαδευτεί και να διδαχθεί με τρόπους που ξεπερνούν τα πολιτισμικά και κινητικά εμπόδια και στερεότυπα. Για το λόγο αυτό, ο αθλητισμός χρησιμοποιείται όλο και περισσότερο σε καταστάσεις κοινωνικής όξυνσης και κρίσης (Hanrahan & Schinke, 2012) για τη μεγιστοποίηση των αποτελεσμάτων στρατηγικών πολιτικών, με στόχο την ενσωμάτωση και την κοινωνική ένταξη, που σε διαφορετικές συνθήκες θα ήταν ανέφικτο λόγω των διαφορετικών γλωσσικών, πολιτιστικών, οικονομικών, κοινωνικών συνθηκών ή κινητικοσωματικών ικανοτήτων. Υπό αυτό το πρίσμα, ένα από τα πιο ενδιαφέροντα πεδία εφαρμογής ενός ανάλογου στρατηγικού σχεδιασμού συνδέεται με δράσεις αθλητικής δραστηριότητας που απευθύνονται σε μετανάστες, αιτούντες άσυλο, άτομα με αναπηρία, χρόνια πάσχοντες αλλά και γενικότερα ευπαθών κοινωνικών ομάδων, που αναπτύχθηκαν στοχεύοντας να δημιουργήσουν σημαντική κοινωνική αποδοχή και αποτελέσματα αβίαστης κοινωνικής προσέγγισης (Bortoletto & Porrovecchio, 2018).

Κατά συνεπεία, η δυναμική που μπορεί να προσφέρει ο αθλητισμός είναι μια «παγκόσμια γλώσσα», η οποία είναι σε θέση να ξεπεράσει εθνικά σύνορα, καθώς και τους κοινωνικούς, πολιτιστικούς και κινητικούς περιορισμούς (Sporting Equals, 2015), δίνοντας επαγγελματικές προοπτικές στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες. Συχνά ο αθλητισμός προσφέρει ένα ανοικτό περιβάλλον δίχως αποκλεισμούς στο οποίο τα άτομα ή οι ομάδες μέσα από την δραστηριοποίηση τους αναπτύσσουν κοινωνικές επαφές βάσει κοινών ή παρεμφερών ενδιαφερόντων (Ollif, 2008; Seippel, 2002).

Εστιάζοντας σε ένα διαφορετικό οπτικό πεδίο και πιο συγκεκριμένα στο πλαίσιο της ατζέντας στο πεδίο της δικαιοσύνης για θέματα παραβατικότητας της νεολαίας, αλλά και σε ένα πιο ευρύ κοινωνικό πεδίο, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία αποδεικνύεται ότι, απέναντι από τους χαρακτηρισμούς: "Περιθωριοποιημένος", "Ανάπηρος", "Χρονίως πάσχων", "Νέος δράστης", "Χρήστης απαγορευμένων ουσιών", "Ψυχικά διαταραγμένος", "Παραπλανημένος", "Ανεκπαίδευτος", "Αγύμναστος", "Ανεύθυνος", μπορεί και πρέπει να υπάρξει η στρατηγική θεώρηση μιας κοινωνικής προοπτικής, που μπορεί να συνοψιστεί στην έκφραση των Goldson και Muncie (2006): «Κάθε παιδί/άτομο έχει σημασία».

Κατά συνέπεια η αλλαγή πολιτικής σκέψης, με κυρίαρχη θεώρηση την αναγνώριση των παιδιών ως δομικών παραγόντων της μελλοντικής κοινωνίας

(Martiniello & Madonna, 2021, Bailey, 2005, Hill, *et al.*, 2004, Prout, 2002, Willow, 2002), θα πρέπει να οδηγήσει στην εφαρμογή μιας ολιστικής στρατηγικής υποβοήθησης της «κοινωνικής/εργασιακής ένταξης μέσω του αθλητισμού και της Δια βίου Άθλησης», διαμορφώνοντας τις προοπτικές για μια υγιή κοινωνία, με άμβλυνση των αντιθέσεων και προσανατολισμό στην ενταξιακή πολιτική αμοιβαίας κατανόησης

Η ταυτόχρονη στόχευση στην «κοινωνική ένταξη» και την «μείωση της εγκληματικότητας» των νέων (Sandford, *et al.*, 2008, Pearson, 1983), ειδικά των ατόμων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, με βασικό πυλώνα τις αθλητικές παρεμβάσεις/δράσεις, μπορεί να απεικονιστεί ως η επένδυση στους μελλοντικούς ενήλικες (Hendrick, 2003) και τους «εργαζόμενους πολίτες του μέλλοντος» (Lister, 2005).

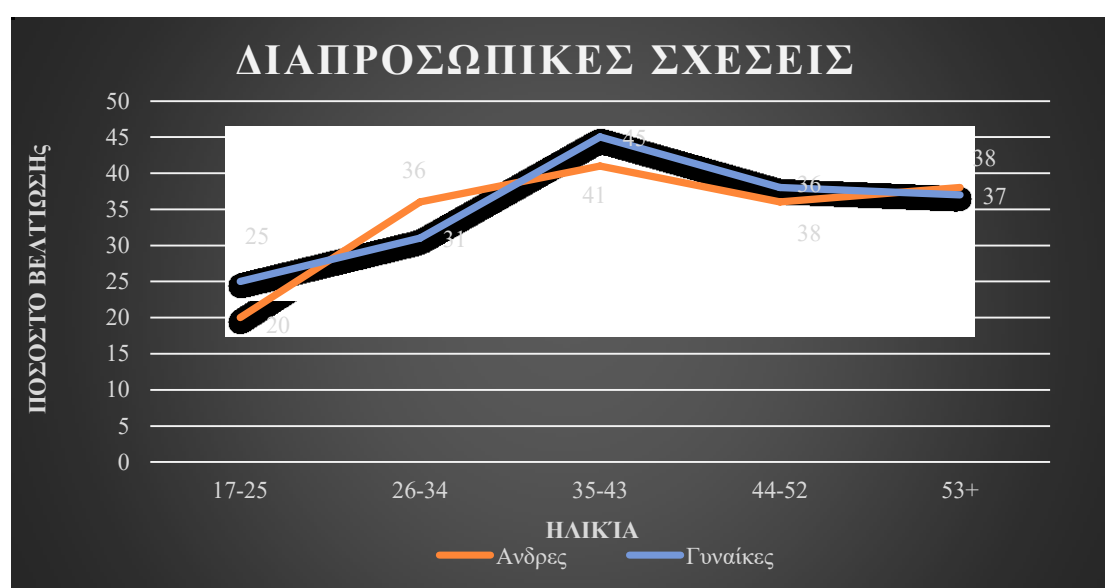
Ο αθλητισμός αποτελεί μια από τις πιο ισχυρές κοινωνικές πρακτικές, με τη δυνατότητα να ενώνει, να εμπνέει και να προωθεί ευκαιρίες, συνεργασία και αλληλεγγύη σε πολυπολιτισμικές ή ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Η δυναμική αντιρρόπησης του αθλητισμού και της φυσικής δραστηριότητας εκτείνεται πέρα από τη ίδια τη φυσική δραστηριότητα και τη ψυχαγωγία, λειτουργώντας ως μέσο έκφρασης και κοινωνικοποίησης. Σύμφωνα με την Μορέλα (2011), ο αθλητισμός προσφέρει ένα πλαίσιο στο οποίο οι άνθρωποι μπορούν να συμμετέχουν σε συλλογικές δραστηριότητες, να δημιουργούν σχέσεις και συμπεριφορές και να καλλιεργούν την ενσυναίσθηση, το σεβασμό και η τη προώθηση της ισότητας.

Σύμφωνα με τα ερευνητικά αποτελέσματα, σημαντική επίδραση της αθλητικής δραστηριότητας (Spurrier, *et al.*, 2008) παρατηρείται και στο οικογενειακό περιβάλλον. Πιο συγκεκριμένα τα ερευνητικά δεδομένα έδειξαν ότι οι συμπεριφορές σχετικά με την αθλητική δραστηριότητα του οικογενειακού περιβάλλοντος – γονέων, σχετίζονται με τη φυσική δραστηριότητα των παιδιών προσχολικής ηλικίας αλλά και κατά την φάση ενηλικίωσης (Bjørnarå *et al.*, 2021, Xu *et al.*, 2015), καθώς και τα διατροφικά τους πρότυπα (Pyper *et al.*, 2016, Scaglioni *et al.*, 2011, Spurrier *et al.*, 2008). Επίσης, υποστηρίζεται ότι η ενασχόληση με τον αθλητισμό στις ηλικίες 26 έως 43 ετών όπου και δημιουργείται και ο οικογενειακός δεσμός, ασκεί μεγαλύτερη επίδραση. Πιο συγκεκριμένα, σε αυτές τις ηλικίες παίζει κυρίαρχο ρόλο στην βελτίωση των συνθηκών συμβίωσης, την άμβλυνση των έμφυλων διαφορών, καθώς και την κατανόηση της διαφορετικότητας κατά την επικοινωνία των μελών της

οικογένειας (Pigos, Moraiti, & Gitakou, 2004).

Παράλληλα μια παράμετρος, που θα πρέπει να προσμετρηθεί κατά τη χάραξη στρατηγικού σχεδιασμού με στόχο την Δια βίου Άθληση, είναι η παραδοχή της ενασχόλησης των παιδιών και των εφήβων με ένα ευρύ φάσμα ποικίλων αθλητικών δραστηριοτήτων η οποία φαίνεται να διασφαλίζει υψηλότερα επίπεδα σωματικής δραστηριότητας ελεύθερου χρόνου στην ενήλικη ζωή (Batista *et al.*, 2019, Bélanger *et al.*, 2015). Ειδικότερα, η επίδραση των προαναφερόμενων επιστημονικών αποτελεσμάτων εμφανίζεται να είναι πιο έντονη στις γυναίκες συγκρινόμενες με τους άνδρες (Mäkelä *et al.*, 2017).

Στον τομέα των διαπροσωπικών σχέσεων (Pigos, *et al.*, 2004), εξίσου οι γυναίκες ηλικίας 17 έως 25 ετών δείχνουν να έχουν υψηλότερο ποσοστό θετικής επίδρασης της αθλητικής δραστηριότητας σε σχέση με τους άνδρες. Ωστόσο, όπως φαίνεται και στο Γράφημα 1 που ακολουθεί διακρίνεται ότι η ενασχόληση με την άθληση έχει την υψηλότερη επίδραση στις διαπροσωπικές σχέσεις στην ηλικία των 35-43 και στα δύο φύλα. Μια πιθανή ερμηνεία του υψηλότερου ποσοστού βελτίωσης στις γυναίκες θα μπορούσε να είναι οι μειωμένες ευκαιρίες κοινωνικής συνεύρεσης, όπου από την άλλη πλευρά ο αθλητισμός προσφέρεται για την τόνωση των διαπροσωπικών σχέσεων σε ένα κλίμα χαλάρωσης και δημιουργίας γνωριμιών. Αντίστοιχα, οι αθλούμενοι ηλικίας 35-43 φαίνεται ότι πολύ συχνά μέσω της αθλητικής δραστηριότητας επιδιώκουν την συναναστροφή με φίλους και γνωστούς αλλά και την δημιουργία νέων κοινωνικών σχέσεων.

Γράφημα 3. Ποσοστό θετικής επίδρασης της αθλητικής δραστηριότητας ανά ηλικιακή περίοδο, ανά φύλο

Τα προαναφερόμενα ερευνητικά δεδομένα και επισημάνσεις θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την χάραξη μεσο-μακροπρόθεσμης αθλητικής στρατηγικής και την μεγιστοποίηση των θετικών επιπτώσεων της αθλητικής δραστηριότητας και της διαφοροποίησης των στρατηγικών στοχεύσεων για την άμβλυνση της έμφυλης διάκρισης, ειδικότερα των εκείνων των ατόμων που παρουσιάζουν κινητικά προβλήματα ή πάσχουν από χρόνιες παθήσεις. Η επένδυση στην κοινωνική ένταξη μέσω του αθλητισμού, αποτελεί επένδυση σε κοινωνικό αλλά και ταυτόχρονα σε οικονομικό επίπεδο (Graafland, 2019; Hanrahan & Schinke, 2012; Hartmann & Kwauk, 2011; Martiniello & Madonna, 2021; Ruseski & Maresova, 2014).

Οι διαδικασίες κοινωνικής ένταξης, όπως ο αθλητισμός, αποτελούν σημαντικά εργαλεία μείωσης πληθώρας ανισοτήτων και ειδικότερα στις ευπαθείς ομάδες των Αναπήρων και των χρονίως πασχόντων. Αποτελεί το δυναμικό παρεμβατικό μηχανισμό για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία, προάγοντας την ψυχολογική ευημερία, την κοινωνική ένταξη και την αυτοεκτίμηση (Σπυριδάκης, 2021). Μελέτες έχουν δείξει ότι η αθλητική συμμετοχή ενισχύει τη δημιουργικότητα, την ανθεκτικότητα, την κοινωνικοποίηση και την αίσθηση του σκοπού ζωής, προσφέροντας στα άτομα αυτά την ευκαιρία να ξεπεράσουν τα προσωπικά και κοινωνικά εμπόδια (Κούτκα, 2015). Η εμπλοκή τους σε αθλητικές δραστηριότητες δημιουργεί κίνητρο για τη διαμόρφωση σχέσεων, την αλληλεπίδραση με άλλους συμμετέχοντες, γεγονός που προάγει την κοινωνική τους ενσωμάτωση (Kizar, *et al.*, 2015). Επιπλέον, ο αθλητισμός αποτελεί μέσο ενίσχυσης της φυσικής υγείας και της κινητικότητας, ιδιαίτερα για άτομα με κινητικές αναπηρίες

Επιπλέον, δίνει μεγάλη σημασία στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και την ενίσχυση της συμμετοχής σε κοινωνικές ομάδες που συχνά περιθωριοποιούνται. Η αξία του αθλητισμού είναι ιδιαίτερα εμφανής όταν χρησιμοποιείται για να γεφυρώσει διαφορές και να προσφέρει ίσες ευκαιρίες συμμετοχής σε όλους τους πολίτες ανεξαρτήτως των κινητικών ή πνευματικών τους δυνατοτήτων.

Ωστόσο, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, η πραγματικότητα για πολλές κοινωνικές ομάδες παραμένει διαφορετική. Οι αποκλεισμοί και οι ανισότητες που

παρατηρούνται στη συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες αντικατοπτρίζουν τις γενικότερες κοινωνικές διακρίσεις. Σύμφωνα με τον Collins (2014) οι ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, συχνά αποκλείονται των αθλητικών δραστηριοτήτων λόγω οικονομικών, πολιτισμικών, φυλετικών ή κινητικών περιορισμών, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την περιθωριοποίηση και τον αποκλεισμό τους.

Ο Coalter (2015) υπογραμμίζει πως ο αθλητισμός έχει τη δύναμη να ενσωματώνει διαφορετικές ομάδες ανθρώπων ανεξαρτήτως πολιτισμικών, φυλετικών, θρησκευτικών, σεξουαλικών και άλλων κοινωνικών διαφορών. Παράλληλα, αποτελεί ένα μέσο ενδυνάμωσης για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες προσφέροντάς τους έναν ασφαλή χώρο για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους και να ξεπεράσουν εμπόδια.

Δεν αξιοποιούνται μόνο για να βοηθήσουν ώστε να αποτρέψει τα άτομα και τις οικογένειές τους από την απαξίωση, απομονωτισμό ή την παραμονή σε συνθήκες φτώχειας, συμβάλλουν επίσης στην τόνωση της οικονομίας μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας της εργασίας (Giulianotti, 2011) και στην ενίσχυση της κοινωνικής σταθερότητας (Hanrahan & Schinke, 2012). Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση απέδειξε πόσο βασικό ρόλο παίζει η κοινωνική προστασία ως αυτόματος σταθεροποιητής της οικονομικής κατάστασης.

2.8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνική Βιβλιογραφία

- Γκιτάκου, Μ. (2017). *Ανάλυση Πολιτικών για τη “Διά βίου Άθληση” της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών και της Ελλάδας*. Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.
- Δασκαλάκης Δ.Ι. (2009). *Εισαγωγή στη Σύγχρονη Κοινωνιολογία*, προλ. Β. Φύλιας, Παπαζήσης, Αθήνα.
- Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014/C 183/03). Ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2014, σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον αθλητισμό (2014-2017).
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021). *Η Επιτροπή ξεκινά τις εργασίες για την ανακήρυξη του 2022 ως Ευρωπαϊκού Έτους Νεολαίας*. Δελτίου Τύπου. Ανάκτηση από https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_5226
- Ευρωπαϊκή Ένωση (2021). Συμπεράσματα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με την καινοτομία στον αθλητισμό. Ανάκτηση από [https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XG0604\(01\)&from=EN](https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XG0604(01)&from=EN)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007). *Λευκή βίβλος για τον αθλητισμό*. Ανάκτηση από <https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0391&from=EL>
- Ζύγκιρη, Ε. (2020). *Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) στην Ελλάδα και Οικονομική κρίση: Μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του θέματος μέσω της καταγραφής των ΑμεΑ και των απόψεων των κυρίων εκπροσώπων τους*. Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Καλαμάτας.
- Ζώνιου – Σιδέρη, Α. (2012). *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Πεδίο.
- Κούτκα, Σ. Μ. (2015). Τα οφέλη της σωματικής δραστηριότητας στα άτομα με ειδικές ανάγκες (Bachelor's thesis).
- Λουκέρης, Δ. & Σκεπετάρη, Β. (2017). Αξιολόγηση του υφιστάμενου πλαισίου

- ένταξης των παιδιών με ειδικές ανάγκες ηλικίας μέχρι και 5 ετών στον παιδικό σταθμό. *Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης*, 1, 583-597.
- Μορέλα, Ε. (2011). Αθλητισμός και ενσωμάτωση σε πολυ-πολιτισμικές ομάδες: η σχέση της συνοχής με την εθνική και πολιτισμική ταυτότητα (Master's thesis).
- Σπυριδάκης, Κ. Π. (2021). Ποιότητα ζωής, ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις της άθλησης στα άτομα με κινητικές αναπηρίες: μια ποιοτική προσέγγιση.
- Στρατούρη, Ε. (2017). Ανθεκτικότητα, διαχείριση άγχους και αυτοαποτελεσματικότητα στα άτομα με αναπηρία.
- Τσιναρέλης, Γ. (1993). *Η ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Μύθοι και πραγματικότητα. Επειδή η διαφορά είναι δικαίωμα*, 46-47, σσ.18-29, Θεσσαλονίκη, Εταιρεία Σπαστικών Βορείου Ελλάδος.

Β. Διεθνής Βιβλιογραφία

- Arfa, S., Solvang, P. K., Berg, B., & Jahnsen, R. (2020). Challenges and facilitators in supporting sustainable participation after rehabilitation: Experiences of immigrant parents and their children with disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-14.
- Alvarez-Bueno, C., Pesce, C., Cavero-Redondo, I., Sanchez-Lopez, M., Martinez Hortelano, J. A., & Martinez-Vizcaino, V. (2017). The effect of physical activity interventions on children's cognition and metacognition: a systematic review and meta-analysis. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 56(9), 729-738.
- Bakhshi, H., Downing, J. M., Osborne, M. A., & Schneider, P. (2017). *The future of skills: Employment in 2030*. Pearson.
- Bailey (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57 (1), 71-90.
- Bailey, J., & Lloyd, P. (2017). The introduction of design to policymaking: Policy Lab and the UK government. *Annual Review of Policy Design*, 5(1), 1-14.
- Batista, M.B., Romanzini, C.L.P., Barbosa, C.C.L., Blasquez Shigaki, G., Romanzini, M., & Ronque, E.R.V. (2019). Participation in sports in childhood and adolescence and physical activity in adulthood: A systematic review. *Journal of sports sciences*, 37(19), 2253-2262
- Beacom, A., & Levermore, R. (2009). *International policy and sport-in-development*.

- In Management of sports development* (pp. 123-140). Routledge
- Bélanger, M., Sabiston, C. M., Barnett, T. A., O'Loughlin, E., Ward, S., Contreras, G., & O'Loughlin, J. (2015). Number of years of participation in some, but not all, types of physical activity during adolescence predicts level of physical activity in adulthood: Results from a 13-year study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12(1), 1-8.
- Bjørnara, H. B., Westergren, T., Sejersted, E., Torstveit, M. K., Hansen, B. H., Berntsen, S., & Bere, E. (2021). Does organized sports participation in childhood and adolescence positively influence health? A review of reviews. *Preventive medicine reports*, 23, 101425.
- Blanco, D. (2017). Sports Governance: Issues, Challenges and Perspectives. *Asia-Pacific Social Science Review*, 17(1), 105-111.
- Blauwet, C., & Willick, S. E. (2012). The Paralympic Movement: using sports to promote health, disability rights, and social integration for athletes with disabilities. *Pm&r*, 4(11), 851-856.
- Block, K. & Gibbs, L. (2017). Promoting Social Inclusion through Sport for Refugee-Background Youth in Australia: Analysing Different Participation Models. *Social Inclusion*, 5(2), 91–100.
- Bortoletto, N., & Porrovecchio, A. (2018). Social inclusion through sports. A short comparison of Italy and France. *Society Register*, 2(1), 39-58.
- Carretti, G., Manetti, M., & Marini, M. (2023). Physical activity and sport practice to improve balance control of visually impaired individuals: a narrative review with future perspectives. *Frontiers in Sports and Active Living*, 5, 1260942.
- Caspersen, C. J., Pereira, M. A., & Curran, K. M. (2000). Changes in physical activity patterns in the United States, by sex and cross-sectional age. *Medicine and science in sports and exercise*, 32(9), pp.1601-1609.
- Coalter, F. (2015). Sport-for-change: Some thoughts from a sceptic. *Social inclusion*, 3(3), 19-23.
- Coleman, D. & Iso-Ahola, S. (1993) Leisure and health: the role of social support and self-determination. *Journal of Leisure Research*, 25(2), 111-128.
- Collins, M. (2014). Sport and social exclusion. Routledge.
- Commision (2018). Special Eurobarometer 472 Report: Sport and Physical Activity. Retrieved from <https://www.europarc.org/wp->

content/uploads/2020/01/Special-Eurobarometer-472-Sports-and-physicalactivity.pdf

- Coombs, T., Nicholas, A., & Pirkis, J. (2013). A review of social inclusion measures. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 47(10), 906-919.
- Cordier, R., Milbourn, B., Martin, R., Buchanan, A., Chung, D., & Speyer, R. (2017). A systematic review evaluating the psychometric properties of measures of social inclusion. *PloS one*, 12(6), e0179109.
- Daukilas, S., Gedvilien, G., Sloka, B., Buligina, I., & Anužis, A. (2024). Vocational education practices for empowerment of vulnerable students in Lithuania and Latvia: the pedagogical and institutional factors. *Journal of technical education and training*, 16(1), 175-193.
- Debognies, P., Schailée, H., Haudenhuyse, R., & Theebom, M. (2019). Personal development of disadvantaged youth through community sports: A theory-driven analysis of relational strategies. *Sport in Society*, 22(6), 897–918.
- Diz, S., Costa, A. M., Jacinto, M., Monteiro, D., Amaro, N., Rodrigues, F., ... & Antunes, R. (2024). The Effects of a Multi-Sports Program on the Physical Fitness, Quality of Life, and Well-Being of People with Intellectual and Developmental Disabilities, A Study Protocol. *Disabilities*, 4(4), 741-753.
- Ekholm, D. & Dahlstedt, M. (2021). Pedagogies of (de)liberation: salvation and social inclusion by means of Midnight Football. *Sport, Education and Society*, 26(1), 58-71.
- Eurobarometer (2022). *Youth and Democracy in the European Year of Youth*, 502 Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- ESSA-Sport - A EUROPEAN SECTOR SKILLS ALLIANCE FOR SPORT AND PHYSICAL ACTIVITY National Summary Report of Greece (2019). Retrieved from: https://www.essasport.eu/wpcontent/uploads/2020/01/ESSA_Sport_National_Report_Greece.pdf
- Giulianotti, R. (2011). Sport, transnational peacemaking, and global civil society: Exploring the reflective discourses of “sport, development, and peace” project officials. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(1), 50-71.
- Goldson, B. & Muncie, J. (2006). Critical Anatomy: Towards a Principled Youth Justice, pp. 203–31 in B. Goldson and J. Muncie (eds). *Youth Crime and Justice*. London: SAGE.

- Graafland, J. (2020). When does economic freedom promote well being? On the moderating role of long-term orientation. *Social Indicators Research*, 149(1), 127-153.
- Farooq, A., Parkinson, N., Adamson, J., Pearce, S., Reilly, K., Hughes, R.,& Reilly, J. (2018). Timing of the decline in physical activity in childhood and adolescence: Gateshead Millennium Cohort Study. *British journal of sports medicine*, 52(15), 1002-1006.
- Frisby, W. (2005). The good, the bad, and the ugly: Critical sport management research. *Journal of sport management*, 19(1), 1-12.
- Hallal, P. C., Andersen, L. B., Bull, F. C., Guthold, R., Haskell, W., Ekelund, U., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Global physical activity levels: surveillance progress, pitfalls, and prospects. *The lancet*, 380(9838), 247-257.
- Hanrahan, S., & Schinke, R. (2012). *Sport for development, peace, and social justice*. Morgantown: Fitness Information Technology.
- Hartmann & Kwauk (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and Reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), pp. 284 –305.
- Hartmann-Tews, I. (1999). The idea of Sport for All and the development of organised sport in Germany and Great Britain. *Journal of European Area Studies*, 7(2), 145-156.
- Haudenhuyse, R. (2017). Introduction to the issue "sport for social inclusion: questioning policy, practice and research". *Social Inclusion*, 5(2), 85-90
- Hendrick, H. (2003). *Child Welfare: Historical Dimensions, Contemporary Debate*. Bristol: Policy Press.
- Herrero Rámila, C., Castaño Muñoz, J., Romero Rodríguez, S., & Moreno Morilla, C. (2025). Key Drivers of Inclusive Digital Transformation of European Vocational Education and Training Systems. Apprenticeships in England–Initial or Continuing VET, 263.
- Hill, E., Castellino, R., Lansford, E., Nowlin, P., Dodge, A., Bates, E., & Pettit, S. (2004). Parent academic involvement as related to school behavior, achievement, and aspirations: Demographic variations across adolescence. *Child development*, 75(5), 1491-1509.
- Hunink, C., & Rommel, I. (2025). The Implementation of Dual Vocational Education

- and Training in Costa Rica: An Analysis of Dual VET Based on the Criteria for Duality. Apprenticeships in England–Initial or Continuing VET, 272.
- Islamoglu, A. H., & Kenger, E. B. (2019). Nutrition considerations for athletes with physical disabilities. *Current sports medicine reports*, 18(7), 270-274.
- Jeanes, R., Spaaij, R., Magee, J., Farquharson, K., Gorman, S., & Lusher, D. (2022). Developing participation opportunities for young people with disabilities? Policy enactment and social inclusion in Australian junior sport. In *The Potential of Community Sport for Social Inclusion* (pp. 107-125). Routledge.
- Jose, K. A., Blizzard, L., Dwyer, T., McKercher, C., & Venn, A. J. (2011). Childhood and adolescent predictors of leisure time physical activity during the transition from adolescence to adulthood: a population based cohort study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 8(1), 1-9.
- Kelly, L. (2011). ‘Social inclusion’ through sports-based interventions? *Critical social policy*, 31(1), 126-150.
- Kelly, L. (2013). Sports-based interventions and the local governance of youth crime and antisocial behavior. *Journal of sport and social issues*, 37(3), 261-283.
- Kitchin, P. J., Telford, R. M., & Howe, P. D. (2022). An empirical use of organizational habitus and ethnography to explore how sport cultures are negotiated. *Sport in Society*, 25(9), 1643-1660.
- Kızar, O., Dalkılıç, M., Uçan, İ., Mamak, H., & Yiğit, Ş. (2015). The importance of sports for disabled children. *Merit Research Journal of Art, Social Science and Humanities*, 3(5), 58-61.
- LaVoi, N. M., & Dutove, J. K. (2012). Barriers and supports for female coaches: An ecological model. *Sports Coaching Review*, 1(1), 17–37.
- Leahy, A., Kennedy, S., Smith, J., Eather, N., Boyer, J., Thomas, M., Shields, N., Dascombe, B. & Lubans, D. R. (2021). Feasibility of a school-based physical activity intervention for adolescents with disability. *Pilot and feasibility studies*, 7(1), 1-13.
- Leahy, A., O’Keeffe, M., Robinson, K., & O’Sullivan, K. (2021). The beliefs of healthcare students about the harmfulness of daily activities for their back: a cross-sectional study. *European Journal of Physiotherapy*, 23(1), pp 34-40.
- Lee, W., & Cunningham, G. (2018). Group diversity's influence on sport teams and organizations: a meta-analytic examination and identification of key

- moderators. *European Sport Management Quarterly*, 19(2), 139-159.
- Leemann, L., Martelin, T., Koskinen, S., Ommi Härkänen, T., & Isola A.M. (2021). Development and Psychometric Evaluation of the Experiences of Social Inclusion Scale. *Journal of Human Development and Capabilities*, 1-25.
- Levermore R. (2008). Sport: a new engine of development? *Progress in Development Studies*, 8 (2), 183-190.
- Lister, R. (2003). Investing in the Citizen-workers of the Future: Transformations in Citizenship and the State under New Labour. *Social policy & administration*, 37(5), 427-443.
- Markowitsch, J., & Bjørnåvold, J. (2022). Scenarios for vocational education and training in Europe in the 21st century. *Hungarian Educational Research Journal*.
- Martiniello, L. & Madonna, G. (2021). Social inclusion through motor activity and sport. *Journal of Human Sport and Exercise*, 16 (2), 590-595.
- Mäkelä, S., Aaltonen, S., Korhonen, T., Rose, R. J., & Kaprio, J. (2017). Diversity of leisure-time sport activities in adolescence as a predictor of leisure-time physical activity in adulthood. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 27(12), 1902-1912.
- Mira, T., Jacinto, M., Costa, A. M., Monteiro, D., Diz, S., Matos, R., & Antunes, R. (2023). Exploring the relationship between social support, resilience, and subjective well-being in athletes of adapted sport. *Frontiers in Psychology*, 14, 1266654.
- Mitra, S. (2018). *Disability, Health and Human Development*. New York: Palgrave.
- Muncie, J. (2006). Governing Young People: Coherence and Contradiction in Contemporary Youth Justice. *Critical Social Policy*, 26(4), 770–93.
- Ollif, L. (2008). Playing for the future: The role of sport and recreation in supporting refugee young people to “settle well” in Australia. *Youth Studies Australia*, 27(1), 52 60.
- Palacios-Huerta, I., & Santos, T. J. (2004). A theory of markets, institutions, and endogenous preferences. *Journal of Public Economics*, 88(3-4), 601-627.
- Pearson, G. (1983). *Hooligan: A History of Respectable Fears*. London: Macmillan.
- Pečnikar Oblak, V., Campos, M. J., Lemos, S., Rocha, M., Ljubotina, P., Poteko, K., ... & Doupona, M. (2023, August). Narrowing the definition of social

- inclusion in sport for people with disabilities through a scoping review. In *Healthcare* (Vol. 11, No. 16, p. 2292). MDPI.
- Pigos, G. Moraiti, I. & Gitakou, M. (2004). The affects of “Sport for All” activities in the psychological condition and productive performance of participants. *Proceedings of 10th World Sport for All Congress*, pp. 164.
- Powrie, B., Copley, J., Turpin, M., Ziviani, J., & Kolehmainen, N. (2020). The meaning of leisure to children and young people with significant physical disabilities: Implications for optimising participation. *British Journal of Occupational Therapy*, 83(2), 67-77.
- Lo Presti, A., Törnroos, K., & Pluviano, S. (2020). “Because I am worth it and employable”: A cross-cultural study on self-esteem and employability orientation as personal resources for psychological well-being at work. *Current Psychology*, 39(5), 1785-1797.
- Prout, A. (2002). Researching Children as Social Actors: An Introduction to the Children 5–16. *Research Programme. Children and Society*, 16 (2), 67–76.
- Pyper, E., Harrington, D., & Manson, H. (2016). The impact of different types of parental support behaviours on child physical activity, healthy eating, and screen time: a cross-sectional study. *BMC public health*, 16(1), 1-15.
- Rangul, V., Bauman, A., Holmen, T. L., & Midthjell, K. (2012). Is physical activity maintenance from adolescence to young adulthood associated with reduced CVD risk factors, improved mental health and satisfaction with life: the HUNT Study, Norway. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 9(1), 1-11.
- Roberts, K. (2015). Leisure Studies and the sociology of sport. In *Routledge Handbook of the Sociology of Sport* (pp. 164-173). Routledge.
- Rose, N. (1999). *Powers of Freedom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ruger, J. P., & Mitra S. (2015). Health, Disability and the Capability Approach: An Introduction. *Journal of Human Development and Capabilities*, 16 (4), 473–482.
- Ruseski, J. E. & Maresova, K. (2014). Economic Freedom, Sport Policy, and Individual Participation in Physical Activity: An International Comparison. *Contemporary Economic Policy*, V32, pp.42–55.
- Sandford, A., Duncombe, R. & Armour, K.A. (2008). The role of physical

- activity/sport in tackling youth disaffection and anti-social behaviour. *Educational Review*, 60 (4), 419 - 435.
- Saran, A., White, H., & Kuper, H. (2020). Evidence and gap map of studies assessing the effectiveness of interventions for people with disabilities in low-and middle-income countries. *Campbell Systematic Reviews*, 16(1), e1070.
- Shapiro, D. R., & Malone, L. A. (2016). Quality of life and psychological affect related to sport participation in children and youth athletes with physical disabilities: A parent and athlete perspective. *Disability and health journal*, 9(3), 385-391.
- Sarikabak, M., Ayranci, M., Yalcin, I., Talaghir, L. G., & Bentea, C. C. (2024). Unveiling the associations between conscientiousness and emotional intelligence in Paralympic athletes. *Frontiers in Psychology*, 15, 1477410.
- Scaglioni, S., Arrizza, C., Vecchi, F., & Tedeschi, S. (2011). Determinants of children's eating behavior. *The American journal of clinical nutrition*, 94, S2006-S2011.
- Schulenkorf, N., & Edwards, D. (2012). Maximizing positive social impacts: Strategies for sustaining and leveraging the benefits of intercommunity sport events in divided societies. *Journal of sport management*, 26(5), 379-390.
- Seippel, O. (2002). Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations*, 13(3), 253-270.
- Sport England (1999). *Best value through sport: the value of sport to local authorities*. Sport England.
- Sporting Equals, U. K. (2015). Key facts and figures.
- Sport for Development & Peace (2008). *Harnessing the power of sport for development and peace: Recommendations to governments*. Sport for Development & Peace. Retrieved from https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/rtp_sdp_iwg_harnessing_the_power_of_sport_for_development_and_peace.pdf
- Scaglioni, S., Arrizza, C., Vecchi, F., & Tedeschi, S. (2011). Determinants of children's eating behavior. *The American journal of clinical nutrition*, 94(6), 2006-2011.

- Sherry, E. (2017). The impact of sport in society. In *Understanding Sport Management* (29-44). Routledge.
- Spurrier, N. J., Magarey, A. A., Golley, R., Curnow, F., & Sawyer, M. G. (2008). Relationships between the home environment and physical activity and dietary patterns of preschool children: a cross-sectional study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5(1), 1-12.
- Steinhardt, F., Ullenhag, A., Jahnsen, R., & Dolva A. S. (2021). Perceived facilitators and barriers for participation in leisure activities in children with disabilities: Perspectives of children, parents and professionals. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 28(2), 121-135.
- Telama, R. (2009). Tracking of physical activity from childhood to adulthood: a review. *Obesity facts*, 2(3), 187-195.
- Thomas, N., & Guett, M. (2014). Fragmented, complex and cumbersome: a study of disability sport policy and provision in Europe. *International journal of sport policy and politics*, 6(3), 389-406.
- Tirone, S., & Pedlar, A. (2005). Leisure, place, and diversity: the experiences of ethnic minority youth. *Canadian Ethnic Studies*, 37(2).
- United Nations (2015). *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E
- US Department of Health and Human Services (2018). *Physical activity guidelines advisory committee scientific report*. C9-C10.
- Xu, H., Wen, L. M., & Rissel, C. (2015). Associations of parental influences with physical activity and screen time among young children: a systematic review. *Journal of obesity*, 1-23.
- World Health Organization. (2010). *World health statistics 2010*. Geneva: Switzerland.
- Willis, C., Nyquist, A., Jahnsen, R., Elliott, C., & Ullenhag, A. (2018). Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. *Research in developmental disabilities*, 77, 30-39.
- Willow, C. (2002). *Participation in Practice: Children and Young People as Partners in Change*. London: The Children's Society.

- Wright, A., Roberts R., Bowman G. & Crettenden, A. (2018). Barriers and facilitators to physical activity participation for children with physical disability: comparing and contrasting the views of children, young people, and their clinicians. *Disability and rehabilitation*, 41(13), 1499-1507.
- Young, N. A. (2022). Childhood disability in the United States: 2019. ACSBR-006.

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ

Πτυχές της Οργάνωσης και Διοίκησης για την προσέγγιση διαφορετικών κοινωνικών ομάδων. Διαχείριση της αλλαγής και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ.

3.1. Σκοπός της διδακτικής ενότητας

Σκοπός της διδακτικής ενότητας είναι η κατανόηση και η ανάπτυξη βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων οργάνωσης και διοίκησης που συμβάλλουν στην αποτελεσματική προσέγγιση, υποστήριξη και ένταξη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, με ιδιαίτερη έμφαση στις Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες (ΕΚΟ).

Η ενότητα αποσκοπεί:

- στην κατανόηση των βασικών αρχών της οργάνωσης και διοίκησης σε κοινωνικούς, εκπαιδευτικούς και εργασιακούς φορείς,
- στην ανάδειξη στρατηγικών διαχείρισης της αλλαγής σε περιβάλλοντα που χαρακτηρίζονται από κοινωνικές, οικονομικές και εργασιακές μεταβολές,
- στην ανάπτυξη δεξιοτήτων προσαρμογής και καινοτόμων πρακτικών για την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ,
- στην καλλιέργεια στάσεων συνεργασίας, ενσυναίσθησης και κοινωνικής ευθύνης κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση παρεμβάσεων,
- στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη, μέσω της ανάλυσης πραγματικών παραδειγμάτων και καλών πρακτικών.

Τελικός στόχος είναι οι εκπαιδευόμενοι να αποκτήσουν ολοκληρωμένη εικόνα για τον ρόλο της οργάνωσης και διοίκησης στη διαχείριση της κοινωνικής ποικιλομορφίας και να είναι σε θέση να συμβάλλουν ενεργά στη στήριξη και

επαγγελματική ενδυνάμωση των ΕΚΟ.

Η ενότητα 3 αποσκοπεί στην γνωριμία και εξοικείωση των επιμορφωνόμενων με την έννοια της ποιότητας και τις επιμέρους διαστάσεις επιτυχίας των προγραμμάτων και εκδηλώσεων, γνωρίζοντας τα διαθέσιμα εργαλεία αξιολόγησης και τις βέλτιστες πρακτικές στον κλάδο και επιδιώκοντας την δημιουργία εποικοδομητικών συνεργασιών για την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

3.2. Προσδοκώμενα αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου οι επιμορφούμενοι/ες θα είναι σε θέση να εφαρμόζουν αποτελεσματικές πρακτικές οργάνωσης και διοίκησης στην προσέγγιση και εκπαίδευση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, επιφέροντας πολλαπλά θετικά αποτελέσματα τόσο σε επίπεδο παρεχόμενων υπηρεσιών όσο και σε επίπεδο κοινωνικού αντίκτυπου. Συγκεκριμένα, αναμένεται οι επιμορφούμενοι να μπορούν να συμβάλουν στη:

- ✓ Βελτίωση της προσβασιμότητας των ευπαθών κοινωνικών ομάδων σε κοινωνικές, επαγγελματικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες, μέσω καλύτερου συντονισμού και στοχευμένων παρεμβάσεων.
- ✓ Αύξηση της αποτελεσματικότητας των κοινωνικών δομών, χάρη στη σαφή κατανομή ρόλων, την ορθολογική διαχείριση πόρων και την ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας.
- ✓ Ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και συνοχής, καθώς οι παρεμβάσεις συμβάλλουν στη μείωση κοινωνικών ανισοτήτων στην ενδυνάμωση της επαγγελματικής προοπτικής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και στον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού.
- ✓ Καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ φορέων παροχής υπηρεσιών και ωφελομένων, γεγονός που διευκολύνει τη συμμετοχή των ευπαθών ομάδων στα προγράμματα υποστήριξης επαγγελματικής προοπτικής τους.
- ✓ Ανάπτυξη δεξιοτήτων και ενδυνάμωση των ωφελομένων, με στόχο την ενίσχυση της αυτονομίας και της ενεργούς κοινωνικής και

επαγγελματικής συμμετοχής τους.

- ✓ Βελτίωση της ποιότητας λήψης αποφάσεων, μέσω συστηματικής παρακολούθησης, αξιολόγησης και αξιοποίησης τεκμηριωμένων δεδομένων.
- ✓ Διασφάλιση της βιωσιμότητας των παρεμβάσεων για επαγγελματική προοπτική, με την υιοθέτηση μακροπρόθεσμων στρατηγικών και τη συνεχή προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες.

3.3. Σύντομη περιγραφή

Η αποτελεσματική επαγγελματική ένταξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων προϋποθέτει τον συστηματικό σχεδιασμό και τη στοχευμένη διοίκηση πολιτικών και δράσεων απασχόλησης. Κεντρικό ρόλο διαδραματίζει ο στρατηγικός σχεδιασμός, ο οποίος βασίζεται στη διερεύνηση των αναγκών, των δεξιοτήτων και των εμποδίων πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Παράλληλα, η οργανωτική δομή των εμπλεκόμενων φορέων οφείλει να είναι ευέλικτη και διασυνδεδεμένη, προκειμένου να διασφαλίζεται ο συντονισμός μεταξύ υπηρεσιών απασχόλησης, εκπαίδευσης και κοινωνικής υποστήριξης.

Η διοίκηση ανθρώπινου δυναμικού εστιάζει στην κατάλληλη κατάρτιση και υποστήριξη των επαγγελματιών που υλοποιούν τις παρεμβάσεις, καθώς και στην ανάπτυξη συμβουλευτικών και καθοδηγητικών μηχανισμών (mentoring, career coaching). Επιπλέον, η αποτελεσματική διαχείριση πόρων διασφαλίζει τη βιωσιμότητα των προγραμμάτων κατάρτισης και απασχόλησης, ενώ η επικοινωνία και η ενεργή συμμετοχή των ωφελούμενων ενισχύουν το αίσθημα εμπιστοσύνης και δέσμευσης.

Τέλος, η παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων επιτρέπει τη συνεχή βελτίωση των παρεμβάσεων και τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού και επαγγελματικού αντίκτυπου, συμβάλλοντας στη μακροπρόθεσμη επαγγελματική αποκατάσταση και κοινωνική ένταξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Στο κεφάλαιο αυτό θα αναλυθεί η έννοια της ποιότητας υπηρεσιών και τα σύγχρονα μοντέλα ποιότητας δραστηριοτήτων

3.4. Πτυχές της Οργάνωσης και Διοίκησης για την προσέγγιση διαφορετικών ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Διαχείριση της αλλαγής και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ.

Προϋποθέσεις και Διαδικασίες προσέγγισης ευπαθών κοινωνικών ομάδων για μάθηση και ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων για βελτίωσης της κοινωνικοοικονομικής τους ζωής.

Η συμβολή της άθλησης συμβάλει στην διατήρηση της φυσικής κατάστασης και έχει θετική επίδραση στην υγεία του ανθρώπου σε όλες τις ηλικίες. Λαμβάνοντας υπόψη την θετική αυτή επίδραση της άθλησης, πρωταρχικός στόχος των αθλητικών προγραμμάτων/δραστηριοτήτων είναι εκτός από την απόκτηση των πολιτών μιας νοοτροπίας δια βίου άθλησης, η κάλυψη της ανάγκης για αθλητική δραστηριότητα και την προώθηση της κοινωνικής επαφής, την ενσωμάτωση και ένταξης των ευπαθών κοινωνικά ομάδων με τελικό στόχο τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την επαγγελματική τους προοπτική. Η ανάγκη αυτή, καθώς και η πολυεπίπεδη δυναμική που θέτουν οι αθλητικές δραστηριότητες οι οποίες απευθύνονται και εστιάζουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, έρχεται να ανταποκριθεί στις κατευθυντήριες οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ, 2018), ο οποίος επισημαίνει την αναγκαιότητα ενίσχυσης της συμμετοχής των προαναφερόμενων πολιτών σε αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και της επαγγελματικής τους προοπτικής. Αναφέρει χαρακτηριστικά ότι τα ποσοστά μη συμμετοχής σε οποιαδήποτε μορφή αθλητικής δραστηριότητας είναι υψηλά στους έφηβους και στους ενήλικες, γεγονός που επιφέρει μια σειρά από αρνητικές συνέπειες στα εθνικά συστήματα υγείας και στην κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη μιας χώρας. Η έλλειψη φυσικής δραστηριότητας, όπως επαληθεύουν πλήθος ερευνών, συνδέεται με την παχυσαρκία που αγγίζει τα όρια πανδημίας, καθώς επίσης και την αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης χρόνιων παθήσεων όπως οστεοπόρωση, σακχαρώδη διαβήτη, καρδιοπάθειες, υπέρταση κ.α. (Lee, *et al.*, 2012). Επίσης, οδηγεί σε χαμηλή ποιότητα ζωής και Η περιορισμένη συμμετοχή των κοινωνικά ευπαθών ομάδων στη φυσική δραστηριότητα και τον αθλητισμό συνδέεται άμεσα με χαμηλότερα επίπεδα ποιότητας ζωής, στη μείωση του προσδόκιμου ζωής, καθώς και με μειωμένες

δυνατότητες κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης. Η έλλειψη συστηματικής άσκησης επηρεάζει αρνητικά τη σωματική και ψυχική υγεία, αυξάνοντας τον κίνδυνο χρόνιων νοσημάτων και ψυχοκοινωνικών προβλημάτων (World Health Organization, 2010). Παράλληλα, η συμμετοχή σε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες έχει αποδειχθεί ότι συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, όπως η συνεργασία, η αυτοπειθαρχία και η αυτοεκτίμηση, οι οποίες αποτελούν κρίσιμους παράγοντες για την ενίσχυση της απασχολησιμότητας και της επαγγελματικής προοπτικής των ατόμων (Cunnigham *et al.*, 2020, Gomes *et al.*, 2017, Bailey *et al.*, 2013; Eime *et al.*, 2013). Μάλιστα όπως παραθέτει και το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Φυσικής Δραστηριότητας (GoPA) το οποίο αριθμεί 217 χώρες μέλη του, ένα 9% του συνόλου των θανάτων σχετίζεται με την έλλειψη σωματικής άσκησης.

Εξίσου ανησυχητικό είναι το γεγονός ότι σε παγκόσμιο επίπεδο ένα 32% των χωρών δεν υιοθετούν καμία εθνική πολιτική τόνωσης της φυσικής δραστηριότητας σε συνδυασμό με την προοπτική επαγγελματικής προοπτικής. Παράλληλα παρατηρούνται μεγάλες ανισότητες σε πολλές χώρες ως προς την περιοδικότητα παρατήρησης και καταγραφής δεδομένων, που σχετίζονται με την επίβλεψη του βαθμού φυσικής δραστηριότητας των πολιτών χαμηλών σε σχέση με τις αντίστοιχες μετρήσεις μεσαίων/υψηλών εισοδημάτων. Για το λόγο αυτό ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) στο πλαίσιο ενός Παγκόσμιου σχεδίου δράσης για τη φυσική Δραστηριότητα 2018–2030 (GAPPA) με κατεύθυνση τη περιφερειακή πολιτική υγείας, ανάπτυξης και διακυβέρνησης, συνιστά σε όλες τις χώρες να θεσπίσουν κατευθυντήριες γραμμές για τη σωματική δραστηριότητα και να θέσουν στόχους φυσικής δραστηριότητας, ώστε να βοηθήσουν όλες τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού τους να επιτύχουν και να διατηρήσουν τα επίπεδα συμμετοχής τους στη φυσική δραστηριότητα, καθώς και των αντιστοιχων προοπτικών επαγγελματικής τους ενασχόλησης (Bull *et al.*, 2020).

Το γεγονός αυτό πυροδοτεί το ενδιαφέρον για μια υποθάλπουσα σιωπηρή πανδημία, αυτή της έλλειψης φυσικής δραστηριότητας και άσκησης που συνοδεύεται με πληθώρα αρνητικών συνεπειών (Valera & Pratt, 2021). Την αρνητική αυτή εικόνα επισημαίνει και το Παρατηρητήριο Lancet ήδη με τα ανάλογα δεδομένα ερευνών του που έχει παρουσιάσει από το 2012 (Hallal & Ramirez, 2015).

Αναγνωρίζοντας λοιπόν την σημασία της άθλησης αλλά και της υιοθέτησης ενός υγιούς τρόπου ζωής με αναπτυξιακό κοινωνικοοικονομικό αποτόπωμα, κρίνεται

σημαντική η επένδυση σε εθνικό επίπεδο στρατηγικών προσανατολισμένων στην τόνωση της συμμετοχής των πολιτών σε φυσική δραστηριότητα και ειδικότερα των ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Ενδεικτικές στρατηγικές αναφέρονται ανάμεσα σε άλλες η προώθηση του περπατήματος, της χρήσης ποδηλάτου (στο μέτρο που οι κινητικές δυνατότητες το επιτρέπουν) αλλά και της ενεργούς αναψυχής. Μάλιστα, τέτοιου είδους στρατηγικές συμβάλλουν παράλληλα στην άμεση επίτευξη αρκετών στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως την διασφάλιση καλής υγείας, την ποιότητα ζωής των ευπαθών κοινωνικών ομάδων και την ευημερία μέσω της επαγγελματικής ενασχόλησης με τις αθλητικές δραστηριότητες, συμβάλλοντας στην οικονομική ανάπτυξη της κοινωνίας και της χώρας.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, περίπου 1,5 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως ζουν με σωματική, διανοητική, αισθητηριακή ή διανοητική αναπηρία, ενώ περίπου το 80% των οποίων είναι σε χώρες χαμηλού ή/και μεσαίου εισοδήματος (Saran *et al.*, 2020). Αποτελεί επίσης τεκμηριωμένη επιστημονική θέση (Ranasinghe *et al.*, 2024) ότι υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων και του υπόλοιπου γενικού πληθυσμού, τόσο στην προσέγγιση όσο και την μεθοδολογία εφαρμογής της σωματικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία, για παράδειγμα, τα άτομα με αναπηρίες έχουν 16–62% λιγότερες πιθανότητες να συμμορφωθούν με τις κατευθυντήριες γραμμές για τη σωματική δραστηριότητα και διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο σοβαρών προβλημάτων υγείας που σχετίζονται με την αδράνεια σε σχέση με τα άτομα χωρίς αναπηρία. Υπάρχει αυξανόμενη ευαισθητοποίηση μεταξύ των υπευθύνων χάραξης πολιτικής για τις ανάγκες των ευπαθών κοινωνικά ομάδων για πλήρη συμμετοχή στη φυσική δραστηριότητα, όχι μόνο ως αθλούμενοι, αλλά και ως συντονιστές ή/και υλοποιητές διαφορετικής υφής αθλητικών δραστηριοτήτων (Beselt *et al.*, 2023, Pedersen *et al.*, 2021). Τα σχέδια δράσης για τη σωματική δραστηριότητα παγκοσμίως αλλά και σε εθνικό επίπεδο, πρέπει να διαθέτουν επαρκείς πόρους (ανθρώπινους και υλικοτεχνικής υποδομής), να παρακολουθούνται, αξιολογούνται και να υλοποιούνται χωρίς διάκενα και αστερίσκους, για την πραγματική προώθηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των ευπαθών και μη κοινωνικά ομάδων, η οποία περιλαμβάνει την πλήρη και ανεμπόδιστη συμμετοχή όλων στη φυσική δραστηριότητα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, η συμμετοχή σε αθλητικά προγράμματα προώθησης της υγείας και της ευεξίας που θα μπορούσε να αντιρροπήσει αυτούς τους κινδύνους,

επηρεάζεται δυσμενώς από διάφορους περιβαλλοντικούς, κοινωνικοοικονομικούς και διαπροσωπικούς φραγμούς που διαμορφώνουν ένα αρνητικό ισοζύγιο στις κοινωνικές ομάδες των ατόμων ΕΚΟ (Saran *et al.*, 2020).

Οι διαφορετικές Εθνικές, Ευρωπαϊκές αλλά και Διεθνείς πολιτικές οι οποίες εστιάζουν σε αυτές τις ειδικές ανάγκες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, καθώς και το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο για την εκπαίδευση των αντίστοιχων κοινωνικά ατόμων, προστατεύουν τα βασικά δικαιώματα τους και παράλληλα προσπαθούν να διευθετήσουν θέματα, πόρους και υποδομές, ώστε να διευκολύνουν τη συμμετοχή τους στην επαγγελματική ενασχόληση τους με τη φυσική δραστηριότητα και τα αθλητικά γεγονότα και εκδηλώσεις.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 21 παρ.3 του Ελληνικού Συντάγματος:

«Το Κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και λαμβάνει ειδικά μέτρα για τη προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και της περίθαλψης των απόρων».

Τη θεσμική αυτή δέσμευση της ελληνικής πολιτείας έναντι των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, έρχεται να επικυρώσει και η δήλωση στη Συνθήκη της Νίκαιας του 2000 του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η οποία αναφέρει ότι:

“...Η άσκηση σωματικών και αθλητικών δραστηριοτήτων συνιστά για τα άτομα με ειδικές, σωματικές ή πνευματικές αναπηρίες, εξέχον μέσον ατομικής ανάπτυξης, αποκατάστασης, κοινωνικώς ένταξης και αλληλεγγύης και για τους λόγους αυτούς πρέπει να ενθαρρύνεται...”, καταδεικνύοντας το ρόλο που μπορεί να συντελέσει μια συστηματική και μεθοδολογικά προσαρμοσμένη αθλητική δραστηριότητα στα προαναφερόμενα άτομα. Αναγνώρισε ότι ο αθλητισμός δεν είναι μόνο οικονομική δραστηριότητα, αλλά έχει εκπαιδευτική, πολιτιστική και κοινωνική διάσταση και τόνισε τον ρόλο του αθλητισμού στη κοινωνική συνοχή, την επαγγελματική προοπτική, την ένταξη και την καταπολέμηση των διακρίσεων.

Παρόλα αυτά, υπάρχει ακόμη και σήμερα ένα αξιοσημείωτο χάσμα μεταξύ της θεσμικής κατοχύρωσης και της απτής πραγματικότητας εφαρμογής, με αποτέλεσμα να απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες για τη διεύρυνση αυτών των ευκαιριών στην άθληση για τα άτομα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, τόσο στο επίπεδο των αναπτυξιακών ηλικιών όσο και του υψηλού αγωνιστικού επιπέδου (Yang *et al.*, 2022).

Η στρατηγική επιδίωξη του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) (WHO, 2018) όπως παρουσιάζεται στο σχέδιο δράσης του για τα έτη 2018-2030 η οποία αποτελεί τη μείωση κατά 15% του ποσοστού μη άθλησης σε έφηβους και ενήλικους πληθυσμούς, ευλόγως συμπεριλαμβάνει και τα άτομα ΕΚΟ. Ο ΠΟΥ δημοσίευσε πρόσφατα κατευθυντήριες γραμμές σωματικής δραστηριότητας για τα προαναφερόμενα άτομα, δηλώνοντας ότι μπορούν να επιτευχθούν σημαντικά πολυδιάστατα οφέλη από τη σωματική δραστηριότητα.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο όρος «ευπαθείς κοινωνικές ομάδες» δεν μπορεί να μην εξετασθεί και να διασυνδεθεί υπό το κοινωνικό πρίσμα και την ανάλογη διάσταση προσέγγισης της ολότητας του θέματος (Townsend *et al.*, 2022, Αμανατίδου, 2020, Collins, 2004). Η προσέγγιση των θεμάτων των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, απαιτούν μια ολιστική διαδικασία διαχείρισης, με εστίαση στην κοινωνική ενσωμάτωση και με τελική στόχευση την κοινωνική και επαγγελματική ένταξη (Council of Europe, 2017). Κατά συνέπεια, η διαδικασία των παραδοσιακών πολιτικών προσέγγισης η οποία στοιχειοθετείται από την στερεότυπη θεωρία ότι τα θέματα υποστήριξης των ΕΚΟ εντοπίζονται αποκλειστικά στην υποβοήθηση ή άμβλυνση των προβλημάτων (κυρίαρχα διαμέσου οικονομικής και υλικοτεχνικής αρωγής) που οφείλονται στις ειδικές και εξειδικευμένες ανάγκες του κάθε ατόμου (οι οποίες αναμφισβήτητα υφίστανται), αποτελεί μια μειωμένου κοινωνικού αντίκτυπου πολιτική. Αντίθετα, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή μιας στρατηγικά δομημένης πολιτικής προσέγγισης (King *et al.*, 2014) των ατόμων με μειωμένες σωματικές ή/και πνευματικές δυνατότητες, που θα στοχεύει σε μια αμφίδρομη αλλαγή οπτικής σε σχέση με το κοινωνικό τους περιβάλλον, είναι εκείνη η οποία μπορεί να προσφέρει τη δυνατότητα μεγαλύτερης βελτίωσης της αναπηρίας μέσω μεσο-μακροπρόθεσμων αλλαγών στην κοινωνικοοικονομική πολιτική και τις θεσμικές πρακτικές, στις οποίες ο αθλητισμός μπορεί να συνεισφέρει καταλυτικά (Αμανατίδου, 2020, Kiurppis, 2018, Skinner *et al.* 2008).

Στη βάση αυτή ειδικοί επιστήμονες έχουν προσπαθήσει να εισάγουν μεθόδους και διαδικασίες, οι οποίες θα μπορούσαν να διευκολύνουν την καθημερινότητα των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων (Powrie *et al.*, 2020, Arfa *et al.*, 2020, Willis, *et al.*, 2018, Ζώνιου-Σιδέρη, 2012).

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ενώ σε θεσμικό επίπεδο υφίστανται διεθνείς πολιτικές σωματικής άσκησης και εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για τη σωματική

δραστηριότητα και τον αντίστοιχο επαγγελματικό προσανατολισμό των ΕΚΟ, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής οφείλουν να παρέχουν σαφή σχέδια στρατηγικού σχεδιασμού και μεθόδων υλοποίησης, ώστε να διασφαλιστούν και να υποστηριχθούν με απτές πρακτικές εφαρμογής και πόρους (εξειδικευμένο προσωπικό, οικονομική υποστήριξη και υλικοτεχνική υποδομή) (Liu Yi-De, 2009) τα δικαιώματα των αντίστοιχων προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων, για την πλήρη, χωρίς αποκλεισμούς και αποτελεσματική συμμετοχή τους στη φυσική δραστηριότητα και την επαγγελματική τους προοπτική (Ramsden *et al.*, 2023, Ζύγκιρη, 2020, Sarantou *et al.*, 2020).

Ο αθλητισμός εισάγεται ως ένα πλαίσιο στο οποίο, σε αντίθεση με την εκπαίδευση, η ατομική επιλογή μιας αθλητικής δραστηριότητας σε ένα φάσμα που υλοποιείται από ένα πλέγμα διαφορετικών δραστηριοτήτων, δύναται να προσαρμόζεται ανάλογα με τις εξειδικευμένες ικανότητες/ιδιαιτερότητες των ατόμων ΕΚΟ (Mascarinas & Blauwet, 2018).

Λόγω της κοινωνικοοικονομικής, κινητικής ή/και πνευματικής διαφορετικότητας αυτών των ατόμων και της στερεότυπης κατηγοριοποίησής τους, παρατηρείται εστίαση της κοινωνίας στα συγκεκριμένα προαναφερόμενα προβλήματα, με τάσεις στιγματισμού που μπορεί να οδηγήσουν στην κοινωνική απόρριψη, τις προκαταλήψεις, την περιορισμένη συναναστροφή, επαγγελματικές ευκαιρίες και επικοινωνία με τα υπόλοιπα μέλη μιας κοινωνίας, ενώ παράλληλα για τα άτομα ΕΚΟ η συμπεριφορά αυτή έχει ως αντίκτυπο τις χαμηλές προσδοκίες από τα άτομα αυτά και την τάση απομονωτισμού (Conley *et al.*, 2022). Ο αθλητισμός όμως μπορεί να αλλάξει την οπτική της κοινωνίας απέναντι στα άτομα ΕΚΟ, σε πολλά επίπεδα (Verdot & Schut, 2012). Η αποδοχή ενός ατόμου από ένα κοινωνικό σύνολο ενισχύει την αυτοπεποίθηση, τον αυτοσεβασμό, την δυνατότητα για επαγγελματική αποκατάσταση και την αυτοεκτίμησή του (Bailey, 2005).

Ειδικά η δημιουργία και εφαρμογή κοινών εκπαιδευτικών και αθλητικών προγραμμάτων μεταξύ των ατόμων των ευπαθών και μη κοινωνικά ομάδων, διαμορφώνει τη δυνατότητα να αλληλοεπιδρούν σε ένα πλαίσιο αμφίπλευρης επικοινωνίας, σεβασμού της διαφορετικότητας και αλληλοκατανόησης, αναγνωρίζοντας εκατέρωθεν την ανάγκη για αλλαγή των στερεοτύπων οπτικής θεώρησης την ανάγκη για διάδραση, κοινωνική συνεύρεση και συνύπαρξη (Wilson and Clayton, 2010). Ο αθλητισμός αναδεικνύει τις ιδιαίτερες δεξιότητες του ατόμου

των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων και μειώνει την τάση εστίασης του υπόλοιπου κοινωνικού συνόλου στην ευαλωτότητα των ΕΚΟ, σε σχέση με την αντίστοιχη για την προσπάθεια που καταβάλλεται από το άτομο κατά την επαγγελματική ή αθλητική δραστηριότητα. Επίσης, τα άτομα ΕΚΟ, μέσω της ενασχόλησής τους με τον αθλητισμό (είτε ως επαγγελματίες είτε ως αθλούμενοι), μαθαίνουν να ανταπεξέρχονται στις σύγχρονες προκλήσεις, εστιάζοντας στην βελτίωση των δικών τους ικανοτήτων και στην ψυχολογική τους ευεξία (Μίχος, 2022, Aitchison *et al*, 2022).

Στην περίπτωση των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, δεν αρκεί η θεσμική αναγνώριση του δικαιώματός τους για ισότιμη κοινωνικοοικονομική συμμετοχή αλλά απαιτείται και η λήψη ειδικών μέτρων για την ουσιαστική εφαρμογή του δικαιώματος, ιδίως μέσω μέτρων για την καταπολέμηση ή άμβλυνση των εμποδίων/δυσχερειών που αυτές οι ομάδες εκ των πραγμάτων αντιμετωπίζουν. Χωρίς τα μέτρα αυτά, τα άτομα που ανήκουν στις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες εγκλωβίζονται σε μία διαρκή κατάσταση μειονεξίας που ενισχύει αλλά και αναπαράγει τον αποκλεισμό τους.

Υπό αυτό το πρίσμα, τα τυπικά εμπόδια για τη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στον αθλητισμό περιλαμβάνουν την έλλειψη ευαισθητοποίησης και επαρκών γνωστικών δεξιοτήτων των υπευθύνων στρατηγικού σχεδιασμού και μεθόδων υλοποίησης, ώστε να διασφαλιστούν οι προϋποθέσεις ενεργής εμπλοκής των προαναφερόμενων ατόμων σε ανάλογες με τις δυνατότητες και τα ενδιαφέροντα αθλητικές δραστηριότητες, την έλλειψη παροχής ευκαιριών επαγγελματικής ανέλιξης και προγραμμάτων για εκπαίδευση και ανάδειξη των δυνατοτήτων τους (Καμπερίδου, 2016), αδυναμία για διαμόρφωση των προϋποθέσεων για προσβάσιμες εγκαταστάσεις, περιορισμένες δυνατότητες για πληροφορίες/ενημέρωση και δυνατότητα χρήσης πόρων (Jaarsma *et al*. 2014, DePauw και Gavron, 2005).

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι διασφαλίζοντας την πρόσβαση στις αθλητικές δραστηριότητες, δημιουργώντας ευκαιρίες για ενεργό συμμετοχή και αντανakλώντας τον σεβασμό στη διαφορετικότητα, όπως διατυπώνεται στον δημόσιο λόγο, ένα ευρύ φάσμα αθλητικών φορέων αναγνωρίζουν όχι μόνο τις δυνατότητες αλλά κυρίως την ευθύνη τους να συμβάλλουν στην άρση των στερεοτύπων, των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού (Fernández *et al.*, 2017)

Για όλα τα άτομα που ανήκουν είτε στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες στόχους,

η συμμετοχή τους σε αθλητικές δραστηριότητες και γεγονότα/εκδηλώσεις μπορούν να διαδραματίσουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό και εν μέρει θεραπευτικό ρόλο, συμβάλλοντας στην κοινωνική επικοινωνία και ένταξη στον κοινωνικοοικονομικό ιστό της περιοχής που διαβιούν, καθώς και εργαλείο ανάπτυξης των κοινωνικών και των κινητικών επιδεξιοτήτων, ως αντιρρόπηση της κοινωνικής απόρριψης και του απομονωτισμού.

Ο αθλητισμός συχνά χαρακτηρίζεται ως μια ανοιχτή και χωρίς αποκλεισμούς δραστηριότητα, στην οποία οι άνθρωποι μπορούν να δημιουργήσουν ένα δίκτυο κοινωνικών επαφών με κοινά ενδιαφέροντα (Seippel, 2002). Το περιβάλλον του αθλητισμού διαμορφώνει σε σημαντικό βαθμό τις εμπειρίες των αθλουμένων και η ενασχόλησή τους με την άσκηση και το παιχνίδι επιφέρει ποικίλα θετικά κοινωνικοοικονομικά και ατομικά οφέλη επηρεάζοντας τις διαδικασίες κοινωνικής ένταξης και επικοινωνίας (Coleman & Ahola 1993; Tirone & Pedlar, 2000, 2005).

Παράλληλα τα αθλητικά προγράμματα μπορούν να βοηθήσουν στην αντιμετώπιση ψυχοκοινωνικών προβλημάτων, θεμάτων υγείας, περιβαλλοντικών και υγειονομικών προβλημάτων, καθώς και του στρες της απομόνωσης και της αντιρρόπησης δημιουργίας κοινωνικού γκέτου. Συμβάλλουν στην ανάπτυξη σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων, στην ψυχική ευεξία και στην κοινωνική ένταξη, παρέχοντας ένα ασφαλές φόρουμ στο οποίο ένα άτομο ευπαθούς/ευάλωτης κοινωνικής ομάδας θα μπορεί να αναπτυχθεί σωματικά, κοινωνικά, συναισθηματικά και διανοητικά.

Ο Αθλητισμός μπορεί παράλληλα να λειτουργήσει ως όχημα για μάθηση, με την ενίσχυση του μορφωτικού επιπέδου, της καλλιέργειας προσωπικών κλίσεων, της επαγγελματικής κατάρτισης και πιθανά στην μελλοντική εργασιακή ένταξη.

Τα παιδιά με αναπηρία, όταν τους παρασχεθούν οι κατάλληλες συνθήκες και εγκαταστάσεις, μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία σε δράσεις Αθλητικού χαρακτήρα, βελτιώνοντας τόσο την εξωτερική εικόνα του κοινωνικού συνόλου για τα ΑμεΑ, όσο και την βελτίωση της αυτοεκτίμησής τους.

Κατά συνέπεια ο Αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει ένα καταπληκτικό εργαλείο για θετικά επακόλουθα, όπως η επικοινωνία, η βελτίωση δεξιοτήτων και κιναισθήσης, η ολιστική εκπαίδευση και η κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη, μέσω της επαγγελματικής αποκατάστασης. Αναγνωρίζοντας τις μοναδικές δυνατότητες του αθλητισμού ως εκπαιδευτικού και επικοινωνιακού εργαλείου, που μπορεί να

εμπνεύσει και να επιτρέψει στα άτομα που ανήκουν στις προαναφερόμενες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, να βιώσουν τις αξίες της ζωής όπως η αριστεία, η αναγνώριση, ο σεβασμός η κοινωνική αποδοχή και η επαγγελματική προοπτική.

Σχήμα 3. Η θεώρηση μιας ολοκληρωμένης, τεκμηριωμένης επιστημονικά και δομημένης πολιτικής για τα άτομα ΕΚΟ

3.5. Πτυχές της Οργάνωσης & Διοίκησης του Αθλητισμού των ευπαθών κοινωνικά ομάδων/ατόμων.

Η αποδεδειγμένη αναγκαιότητα για ανάπτυξη και εξειδίκευση την μεθοδολογίας υλοποίησης των αθλητικών δράσεων για τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, ειδικά τις αντίστοιχα ευπαθείς, οδήγησε σε αλλαγές στο σχεδιασμό, την οργάνωση, τη διαχείριση των αθλητικών δράσεων/εκδηλώσεων, καθώς και των διοικητικών «αποτυπωμάτων» των οργανώσεων/οντοτήτων που τις πραγματοποιούν. Η Οργάνωση και Διοίκηση του Αθλητισμού στον συγκεκριμένο τομέα απαιτεί ειδικό σχεδιασμό, κοινωνική ευαισθησία, εξειδικευμένη εκπαίδευση και πολυεπίπεδη συνεργασία, ώστε να διασφαλίζεται η προσβασιμότητα και η ουσιαστική συμμετοχή

όλων. Επιπροσθέτως, η ετερογένεια των ευπαθών κοινωνικών ομάδων καθιστά αναγκαία την εξατομικευμένη προσέγγιση στη διοίκηση αθλητικών προγραμμάτων, η οποία απαιτεί μια ολιστική εκπαίδευση των πάσης φύσεως και εκπαιδευτικού επιπέδου επαγγελματιών στον κλάδο του αθλητισμού. Η συνεχής επιμόρφωση, η καλλιέργεια ενσυναίσθησης και η ανάπτυξη των ικανοτήτων ηγεσίας με κοινωνικό όραμα συμβάλλουν στη δημιουργία ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι, ο αποτελεσματικός στρατηγικός σχεδιασμός αποτελεί βασική πτυχή της διοίκησης. Αρχικά απαιτείται ανάλυση αναγκών της ομάδας-στόχου, λαμβάνοντας υπόψη φυσικούς, ψυχολογικούς και κοινωνικούς περιορισμούς. Τα προγράμματα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα (adaptive sports), ευέλικτα και συμμετοχικά, δίνοντας έμφαση στη χαρά της συμμετοχής και όχι στον ανταγωνισμό. Η ενεργή εμπλοκή των ίδιων των ωφελούμενων από τις κοινωνικά ευπαθείς ομάδες στον σχεδιασμό, ενισχύει την αποδοχή και την αποτελεσματικότητα των δράσεων. Ο εθελοντισμός αποτελεί επίσης ένα σημαντικό πυλώνα υποστήριξης, μέσω του οποίου μπορεί να αποκτηθεί η κατάλληλη εμπειρία για τον μετέπειτα σχεδιασμό υλοποίησης ανάλογων δράσεων.

Σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία (Cavallo & Silvestri, 2022, Erdyneeva, *et al.*, 2021, Cybulski, 2014) η έλλειψη εμπλοκής των ατόμων που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες στην επαγγελματική και αθλητική ζωή οφείλεται, σε διάφορους λόγους που σχετίζονται με την υφή της οργάνωση και διοίκηση των αθλητικών οντοτήτων/φορέων και των στελεχών που ευθύνονται για την χάραξη της αθλητικής πολιτικής ή την έλλειψη στρατηγικών στόχων συμπερίληψης. Επίσης οφείλεται στην έλλειψη ενημέρωσης από τους υφιστάμενους αθλητικούς οργανισμούς (Celenk, 2021) των δυνατοτήτων που παρέχουν για την συμπεριληπτική αθλητική δραστηριότητα, την επάρκεια ειδικού εξοπλισμού, των δυνατοτήτων πρόσβασης στους υπάρχοντες αθλητικούς χώρους/αίθουσες, την ύπαρξη επαρκώς καταρτισμένου προσωπικού για τα άτομα που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Εμφανίζεται επίσης έλλειμμα στην καινοτομία στις υλοποιηθείσες αθλητικές δράσεις, όπως και αδυναμία ενεργής επαγγελματικής συμμετοχής των ατόμων από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες σε αθλητικές δραστηριότητες και τις αθλητικές εκδηλώσεις.

Η εκπαίδευση των πάσης φύσεως επαγγελματιών στον κλάδο του αθλητισμού

θεωρείται κεντρικής σημασίας για τη διατήρηση και τη βελτίωση της ποιότητας της αθλητικής παροχής στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες καθώς και στις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες. Στις αθλητικές δραστηριότητες για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, οι πάσης φύσεως επαγγελματιών στον κλάδο του αθλητισμού αναγνωρίζονται ως κατέχοντες το υψηλότερο επίπεδο της διεθνούς αθλητικής πολιτικής, διαδραματίζοντας κεντρικό ρόλο στην επίτευξη σημαντικών αθλητικών και κοινωνικών αποτελεσμάτων που σχετίζονται με όλα τα άτομα διαφορετικών κοινωνικά ομάδων. Ωστόσο, ένα αναδυόμενο σύνολο βιβλιογραφικών μελετών υποδηλώνει ότι η γενική και μη στοχευμένη εκπαίδευση επαγγελματιών στον κλάδο του αθλητισμού παίζει μόνο δευτερεύοντα ρόλο στην ανάπτυξη των αντίστοιχων δεξιοτήτων τους για την επίτευξη των εξειδικευμένων αθλητικών στόχων. Για να εξασφαλιστεί η βέλτιστη πρόσβαση και ποιοτικές εμπειρίες και ευκαιρίες για τα άτομα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων στον αθλητισμό, υφίσταται μια συνεχής πρόκληση για την εφαρμογή της βέλτιστης μεθόδου για την εξειδικευμένη εκπαίδευση των επαγγελματιών στον κλάδο του αθλητισμού.

Ανάλογα με την ευαισθησία, την εφαρμοσμένη στρατηγική πολιτική, τις μεθοδολογικές πρακτικές και τις δεξιότητες έναντι σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα ή διαφορετικών κοινωνικών ή/και κινητικών ομάδων πληθυσμού, οι αθλητικοί Διαχειριστές (manager)/Συντονιστές μπορούν να ενισχύσουν ή να επιδεινώσουν τη δυνατότητα προσέλκυσης, την επιτυχή υλοποίηση αθλητικών δράσεων, τα κίνητρα και κύρια τη συμμετοχή.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι η διαχείριση αθλητικών οργανισμών στις αρχές του 21ου αιώνα, περιλαμβάνει την εφαρμογή τεχνικών και στρατηγικών που είναι εμφανείς στην πλειονότητα των σύγχρονων επιχειρηματικών, κυβερνητικών και μη κερδοσκοπικών οργανισμών.

Παράλληλα, σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο επιχειρηματικό περιβάλλον, η καινοτομία και η δυνατότητα προσφοράς νέων αθλητικών παροχών, προσαρμοσμένων στις ανάγκες του αθλητικού κοινού αναφοράς, στην παρούσα μελέτη, τα άτομα με αναπηρίες και χρόνια πάσχοντες, θα πρέπει να αποτελούν βασικό επίκεντρο των εμπλεκόμενων αθλητικών στελεχών (Haneda & Ito, 2018). Επίσης, η αυξανόμενη τάση του παγκόσμιου ανταγωνισμού στο πεδίο του Αθλητισμού, διαμορφώνουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο καλούνται οι αθλητικές

οργανώσεις/οντότητες να μετεξελιχθούν μέσω της οργανωτικής και διοικητικής καινοτομίας, να αποκτήσουν ένα σαφές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα ή σε διαφορετική περίπτωση να φθίνουν και να καταργούνται.

Επομένως, αν οι χώρες θέλουν να μεγιστοποιήσουν την πιθανότητα να καθιερωθούν στο διεθνές επίπεδο των αθλητικών γεγονότων, πρέπει όχι μόνο να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν αποτελεσματικές αθλητικές πολιτικές, αλλά κυρίως να επιλέξουν το κατάλληλο εξειδικευμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό στην διαχείριση αθλητικών γεγονότων. Η συμβολή εξειδικευμένων στελεχών στο σχεδιασμό και την διαχείριση αθλητικών γεγονότων κρίνεται καθοριστική ώστε να διευθύνει και να διαχειρίζεται τα αθλητικά προγράμματα ή εκδηλώσεις, το οποίο θα μπορεί να ανταποκρίνεται ικανοποιητικά στην αντιμετώπιση προβλημάτων κατά την υλοποίησης τους και να διαμορφώνει τις βέλτιστες συνθήκες υλοποίησης, οι οποίες θα ικανοποιούν τις πολύπλευρες ανάγκες των κοινωνικών ομάδων που θα συμμετέχουν στα προαναφερόμενα αθλητικά προγράμματα ή εκδηλώσεις. Οι ίδιες βασικές απαιτήσεις απαιτούνται και για τα διάφορα αθλητικά δρώμενα και διαδικασίες, τοπικού ή περιφερειακού επιπέδου, όπου ενώ οι απαιτήσεις είναι πιο περιορισμένης εμβέλειας, όμως η φιλοσοφία σχεδιασμού και τα βασικά βήματα υλοποίησης είναι ταυτόσημα.

Είναι αυτονόητο ότι η αποτελεσματική ηγεσία σχεδιασμού και υλοποίησης αθλητικών δράσεων, θα πρέπει εκτός των προαναφερομένων αρχών και δεξιοτήτων, να στηρίζεται και στην αρχή της ύπαρξης «μιας διαδικασίας κατά την οποία ένα άτομο επηρεάζει μια ομάδα ατόμων για την επίτευξη ενός κοινού στόχου» (Northouse, 2021).

Σύμφωνα επίσης με τον ορισμό των Koontz & Weihrich (1993 & 2016), το μάνατζμεντ «είναι μια διαδικασία δημιουργίας και διατήρησης ενός περιβάλλοντος, στο οποίο άτομα εργαζόμενα μαζί ως ομάδες περιβάλλοντος, επιτυγχάνουν αποδοτικά προκαθορισμένους στόχους»

Με βάση την προαναφερόμενη φιλοσοφική θεώρηση, η αποτύπωση του ξενόγλωσσου όρου «management» στα Ελληνικά, όχι με την γενικότερη κλασική απόδοση: «Οργάνωση και Διοίκηση», αλλά περισσότερο με όρους εφαρμογής ενός στρατηγικού σχεδιασμού, θα μπορούσαμε να το αποτυπώσουμε ως «Η Συνισταμένη Διοίκηση ή Διαχείριση» ενός γεγονότος (αθλητικού ή μη), η οποία συνίσταται από τις

συνιστώσες του προγραμματισμού/σχεδιασμού, του καταμερισμού, της διεύθυνσης και του ελέγχου. Η ανάλυση και ερμηνεία των προαναφερόμενων όρων θα ακολουθήσει αναλυτικά στη συνέχεια σε επόμενο κεφάλαιο.

3.6. Διαχείριση της αλλαγής στη διαφορετικότητα και των επαγγελματικών προοπτικών των ΕΚΟ

Η δυναμική απεικόνιση της ικανότητας μιας διοικητικής οντότητας είναι εφικτή, εάν δοθεί επαρκής προσοχή στη διαχείριση αλλαγών που συνεπάγεται, μετατροπή της διοικητικής οντότητας στο σύνολό της ή των επιμέρους υποσυστημάτων της από την τρέχουσα στην επιθυμητή κατάσταση, η οποία ανταποκρίνεται περισσότερο στις απαιτήσεις του περιβάλλοντος: τις ανάγκες των καταναλωτών και της κοινωνίας συνολικά (Rankhumise & Letsoalo, 2019).

Στις αρχές του 21ου αιώνα, ένας από τους βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν την επιτυχία των δραστηριοτήτων των οργανισμών, αναγνωρίζεται ως η αποτελεσματική ηγεσία. Σήμερα, οι προσπάθειες κατευθύνονται στην ανάπτυξη της ηγεσίας, σε πολλές χώρες τόσο σε ανεπτυγμένες όσο και σε εκείνες που επιδιώκουν να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους στη διεθνή σκηνή. Ο συντονιστικός και καθοριστικός ρόλος της ηγεσίας αναπτύσσεται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα. Η ηγεσία είναι η καρδιά της χρηστής δημοκρατικής διακυβέρνησης, της σύγχρονης διακυβέρνησης. Η ηγεσία αναγνωρίζεται ως ο ισχυρός παράγοντας για τη βελτίωση της διαχειριστικής ικανότητας και της αποτελεσματικότητας των δραστηριοτήτων των επιχειρηματικών δομών σε διαφορετικά επίπεδα.

Η ηγεσία είναι μια απάντηση στον σύγχρονο ρυθμό της ζωής, τις συνεχείς δυναμικές αλλαγές σε όλους τους τομείς, ιδίως τον αυξημένο ανταγωνισμό και την παγκοσμιοποίηση, τη διεθνή οικονομική ολοκλήρωση, την ανάπτυξη της αγοράς στις αναπτυσσόμενες χώρες, τις τεχνολογικές αλλαγές (γρηγορότερη και καλύτερη επικοινωνία, περισσότερα δίκτυα πληροφοριών που ενώνουν περισσότερους ανθρώπους στον κόσμο). Τέτοιες αλλαγές προκάλεσαν τόσο μεγαλύτερους κινδύνους όσο και περισσότερες ευκαιρίες.

Κατά συνέπεια, η διαχείριση της αλλαγής που βασίζεται στην παραγωγική

ηγεσία ως κατεύθυνση του σύγχρονου μάνατζμεντ αποτελεί την κινητήρια δύναμη για την ανάπτυξη των διοικητικών οντοτήτων. Η ανάπτυξη και βελτίωση αποτελεσματικών εργαλείων διαχείρισης της αλλαγής με βάση τη θεωρία της ηγεσίας το καθιστά δυνατό όχι μόνο να αυξήσει την προσαρμοστικότητα της διοικητικής οντότητας στις αλλαγές, αλλά και να πραγματοποιηθεί η έννοια της συνεχούς βελτίωσης και ανάπτυξης (Kelvin-Iloafu *et al.*, 2019)

Ηγεσία είναι η διαδικασία μέσω της οποίας ένα άτομο (επικεφαλής) επηρεάζει αλλά και διαχειρίζεται τις συμπεριφορές των άλλων ατόμων, τα εμπνέει και τα καθοδηγεί με σκοπό να εκπληρώσουν τους στόχους του οργανισμού-ομάδας (Yukl 1989). Μάλιστα υποστηρίζεται ότι ο τρόπος ηγεσίας σε επίπεδο επίβλεψης και συνεργασίας, μπορεί να καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την ατομική και ομαδική απόδοση. Η διαχείριση της διαφορετικότητας των στελεχών και των αντίστοιχων δυναμικών που μπορούν να αναπτύξουν, αποτελεί το κλειδί για την ανάπτυξη μιας άκρως ανταγωνιστικής παγκόσμιας αγοράς (Rees & French, 2016, Rawe *et al.*, 2018) και έχει πλήρη εφαρμογή στη διαχείριση και υλοποίηση αθλητικών δράσεων στα άτομα με Αναπηρίες καθώς και τους χρονίως πάσχοντες (Judge *et al.*, 2021).

Πρόκειται για μια διαπροσωπική συναναστροφή μέσα από την οποία ο ηγέτης επηρεάζει και πείθει τους συνεργάτες του ή/και τα άτομα που συμμετέχουν σε αθλητικές δράσεις. Ιδανικά, οι εκπαιδευτές θα πρέπει να έχουν αυτοπεποίθηση στη διδασκαλία των προς απόκτηση δεξιοτήτων από τα άτομα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ). Παράλληλα, θα πρέπει να επιδεικνύουν κατάλληλες ηγετικές συμπεριφορές προκειμένου να επηρεάσουν θετικά την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη οποιουδήποτε ατόμου των ΕΚΟ. Κατά συνέπεια είναι σημαντικό να μελετηθούν περαιτέρω ερευνητικές μελέτες και πηγές εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας που προβλέπουν ηγετικές συμπεριφορές σε άτομα των ΕΚΟ, ώστε να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά έναντι όλων των κοινωνικών ομάδων (Svanelöv *et al.*, 2024). Επομένως, πρωταρχικής σημασίας για την εκπαιδευτική προσέγγιση των ΕΚΟ αποτελεί η ανάπτυξη της δεξιότητας/ικανότητας αποτελεσματικής ανταπόκρισης στη διαδικασία επηρεασμού των μελών μιας οργανωμένης ομάδας ανθρώπων, ώστε να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους ή να συμμετέχουν σε αθλητικές δράσεις με προθυμία και αποδοτικότητα (Pate *et al.*, 2020). Στο πλαίσιο αυτής της σχέσης υπάρχει αμοιβαία επιρροή (Zhang *et al.*, 2020), ενώ συνδέεται αναπόφευκτα με τη χρήση

εξουσίας και στοχεύει στον επηρεασμό των σκέψεων και των πράξεων των ατόμων που την συγκροτούν.

Η ηγεσία θεωρείται ως πολύ σημαντικό μέρος της διεύθυνσης και στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ικανότητα κάποιου να παρακινεί τους άλλους στελέχη δραστηριοτήτων ή συμμετέχοντες (π.χ. άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, μετανάστες, χρήστε ή πρώην χρήστες, ΑμεΑ). Οι άνθρωποι έχουν την τάση να ακολουθούν και να υποστηρίζουν εκείνους που μπορούν να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες τους και ανάγκες τους. Οι άνθρωποι και οι ανάγκες τους φτιάχνουν τους ηγέτες (Weihrich & Knootz, 1993). Εκτός όμως από την ικανότητα επιρροής των άλλων ο ηγέτης επωμίζεται και τη παροχή κατάλληλης βοήθειας για να πετύχουν μαζί ατομικούς και ομαδικού στόχους (Schneider & Smith, 2004). Ο όρος “ηγέτης” χρησιμοποιείται ευρύτατα και χαρακτηρίζει τους επικεφαλής κοινωνικών ομάδων, τους πολιτικούς, τους στρατιωτικούς, τους επιτυχημένους επιχειρηματίες, τους αθλητές και ασφαλώς τους προπονητές. Όπως αναφέρει και η Ιωαννίδου (2017) ένας ηγέτης θέτει μακροχρόνιους στόχους προκειμένου να τους εκπληρώσει ενώ ταυτόχρονα αναγνωρίζει την αναγκαιότητα της επίλυσης τυχόν εμποδίων και προβλημάτων που θα συναντήσει. Για να πετύχει τους στόχους θα παίζει το ρόλο του εμψυχωτή δημιουργώντας ένα κλίμα εργασίας που θα διακρίνεται από αξίες όπως ήθος, δημιουργικότητα, καινοτομία και εμπιστοσύνη.

Για να είναι ο επικεφαλής – υπεύθυνος για την υλοποίηση αθλητικών δράσεων και αποτελεσματικός ηγέτης, πρέπει να έχει τρεις βασικές ικανότητες:

- ✓ ικανότητα κατανόησης τις διαφορετικότητας των αναγκών παρακίνησης του ανθρώπινου δυναμικού και των συνεργατών τόσο στα χρόνο όσο και στις διαφορετικές καταστάσεις που βιώνουν
- ✓ ικανότητα να εμπνέει και να εμψυχώνει τα μέλη της ομάδας,
- ✓ ικανότητα να δημιουργεί με τη δράση του ένα κλίμα κατάλληλο για τη δημιουργία παρακίνησης

Αντίστοιχα οι Gibson *et al.* (2000), αναφέρει ότι τα χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού ηγέτη αφορούν:

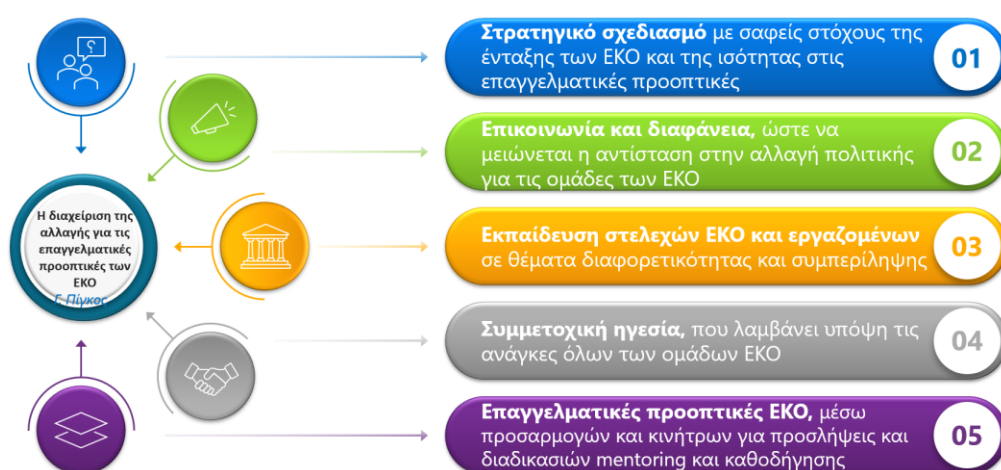
- ✓ την ευφυΐα: ο επικεφαλής-υπεύθυνος ηγέτης πρέπει να είναι έξυπνος. Ο

υψηλός βαθμός νοημοσύνης αποτελεί σημαντικό όπλο. Θεωρείται μεγάλης σημασίας προσόν για την άσκηση επιτυχούς ηγεσίας.

- ✓ την προσωπικότητα: τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του επικεφαλής συμβάλλουν σημαντικά στη διαμόρφωση ικανού ηγέτη και στην άσκηση αποτελεσματικής ηγεσίας. Η προσωπικότητά του, βασισμένη στην εντιμότητα, εγρήγορση, αυτοπεποίθηση και πρωτοτυπία, επηρεάζει θετικά τη συμπεριφορά των μελών της ομάδας-οργανισμού για το άτιμό του.
- ✓ την ικανότητα: ο επικεφαλής-υπεύθυνος για να ασκήσει μια επιτυχημένη ηγεσία, πρέπει να έχει και τις ανάλογες ικανότητες όπως συνεργασία, κοινωνικότητα, την δυνατότητα επιβολής και τη διπλωματία.

Η αλλαγή στη διοίκηση ενός οργανισμού ή ενός δημόσιου φορέα αποτελεί μια κρίσιμη και καταλυτική διαδικασία στην οποία καλείται ο επικεφαλής-υπεύθυνος να σχεδιάσει και να εφαρμόσει με επιτυχία, ιδιαίτερα όταν επηρεάζει τη διαχείριση της διαφορετικότητας και τις επαγγελματικές προοπτικές των ευπαθών κοινωνικά ομάδων (π.χ. άτομα με αναπηρία, μετανάστες, μακροχρόνια άνεργοι, γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα) (European Commission, 2020) .

Η αποτελεσματική διαχείριση της αλλαγής απαιτεί:

Γράφημα 4. Η αποτελεσματική διαχείριση της αλλαγής από την εκάστοτε διοίκηση καλείται να δημιουργήσει μια εφαρμοσμένη/ες πολιτική/ες η οποία/ες να διαμορφώσει/ουν μια κουλτούρα που

αναγνωρίζει τη διαφορετικότητα ως πλεονέκτημα και όχι ως εμπόδιο.

Η διαχείριση της αλλαγής στη διοίκηση αποτελεί βασικό στοιχείο της σύγχρονης οργανωσιακής λειτουργίας, ιδιαίτερα σε ένα περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από κοινωνικές, οικονομικές και δημογραφικές μεταβολές (Burke, 2018). Η αυξανόμενη ανάγκη για αναγνώριση της διαφορετικότητας και για υποστήριξη των ευπαθών κοινωνικών ομάδων για επαγγελματική αποκατάσταση, καθιστά επιτακτική την υιοθέτηση νέων διοικητικών προσεγγίσεων.

Ο Στρατηγικός σχεδιασμός με σαφείς στόχους και η ανάλυση των μεθοδολογικών βημάτων με τον οποίο η αλλαγή στη διοίκηση μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία ίσων ευκαιριών και στη βελτίωση των επαγγελματικών προοπτικών των κοινωνικά ευπαθών ομάδων, αποτελεί την πρώτιστη στόχευση.

Η διαχείριση αλλαγής αναφέρεται στη συστηματική διαδικασία σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης μεταβολών εντός ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, η επιτυχής αλλαγή προϋποθέτει σαφές όραμα, αποτελεσματική επικοινωνία και ενεργή συμμετοχή του ανθρώπινου δυναμικού (Judge & Robbins, 2017). Η διοίκηση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση οργανωσιακής κουλτούρας που ευνοεί την προσαρμοστικότητα και την αποδοχή της διαφορετικότητας.

Η διαφορετικότητα στον εργασιακό χώρο αφορά τα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τα άτομα, όπως το φύλο, η ηλικία, η εθνικότητα, η αναπηρία και το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο. Η συμπεριληπτική διοίκηση στοχεύει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου όλα τα άτομα αισθάνονται αποδεκτά και έχουν ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης. Μέσω πολιτικών ίσης μεταχείρισης και καταπολέμησης των διακρίσεων, η διοίκηση μπορεί να αξιοποιήσει τη διαφορετικότητα ως πηγή καινοτομίας και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία, οι μετανάστες, οι μακροχρόνια άνεργοι και οι γυναίκες σε ευάλωτες θέσεις, αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην πρόσβαση στην απασχόληση και στην επαγγελματική εξέλιξη. Η αλλαγή στη διοίκηση μπορεί να επηρεάσει θετικά τις επαγγελματικές τους προοπτικές μέσω στοχευμένων δράσεων, όπως προγράμματα κατάρτισης, ευέλικτες μορφές εργασίας, προσαρμογές στο εργασιακό περιβάλλον και συστήματα

επαγγελματικής καθοδήγησης.

Η διοίκηση έχει τη δυνατότητα να λειτουργήσει ως μοχλός κοινωνικής αλλαγής, ενσωματώνοντας κοινωνικά υπεύθυνες πρακτικές στις στρατηγικές της. Η υιοθέτηση πολιτικών διαφορετικότητας και ένταξης συμβάλλει όχι μόνο στη βελτίωση της οργανωσιακής απόδοσης, αλλά και στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων. Παράλληλα, ενισχύεται η κοινωνική συνοχή και προωθείται η βιώσιμη κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη.

3.7. Το εθνικό κοινωνικό πλαίσιο για την προώθηση πολιτικών και δράσεων προσέγγισης κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων/ατόμων, σε συγκερασμό με τις αντίστοιχες Ευρωπαϊκές καλές πρακτικές

Όπως έχει αναφερθεί στα προηγούμενα κεφάλαια τα άτομα που ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες αντιμετωπίζουν πολλαπλές δυσκολίες που απορρέουν από τις διακρίσεις, το στίγμα στον κοινωνικό ιστό, την έλλειψη για προσαρμοσμένες εκπαιδεύσεις, τη μειωμένη πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες, καθώς και τη μειωμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση, την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απασχόληση.

Ο ορισμός της κοινωνικής φροντίδας για τα ευπαθή κοινωνικά άτομα και γενικότερα τους πληθυσμούς είναι η παροχή υποστήριξης με ολιστικά προγράμματα, με τα οποία τους δίνεται η ευκαιρία για συμμετοχή με ισότιμες συνθήκες έτσι ώστε, να ενσωματωθούν στην κοινωνική και οικονομική ζωή και να εξασφαλίσουν ένα αξιοσέβαστο βιοτικό επίπεδο. Η διασφάλιση της ποιότητας της κοινωνικής φροντίδας αποτελεί ένα από τους βασικούς πυλώνες για μια κοινωνία χωρίς διακρίσεις και αποκλεισμούς, ωστόσο παραμένει ένας τομέας που δεν έχει αναπτυχθεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής.

Δεδομένου ότι δεν έχει συνταχθεί κάποιο πρότυπο πιστοποίησης για την κοινωνική φροντίδα, η διασφάλιση της ποιότητας βασίζεται στις κατευθυντήριες οδηγίες εθνικών και διεθνών φορέων, στην χρήση δεικτών ποιότητας και σε έρευνες

ικανοποίησης των χρηστών των υπηρεσιών. Ωστόσο μεταξύ των χωρών της Ευρώπης παρατηρείται μεγάλη ετερογένεια στην εφαρμογή όλων όσων προαναφέρθηκαν, με την Ελλάδα να υπολείπεται σημαντικά σε σχέση με άλλες χώρες. Η βελτίωση της ποιότητας και του προσανατολισμού της υποστήριξης των ΕΚΟ είναι μια συνεχής διαδικασία που αποσκοπεί στην επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων και τελικά στην κοινωνικοοικονομική τους ένταξη.

Αυτή η διαδικασία περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα εργαλείων διαχείρισης ποιότητας και άλλων μηχανισμών, όπως η κατάρτιση των εμπλεκόμενων επαγγελματιών, η υποστήριξη στα θεμελιώδη δικαιώματα των χρηστών, η προώθηση ενός φιλικού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε υπηρεσίες, καθώς και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

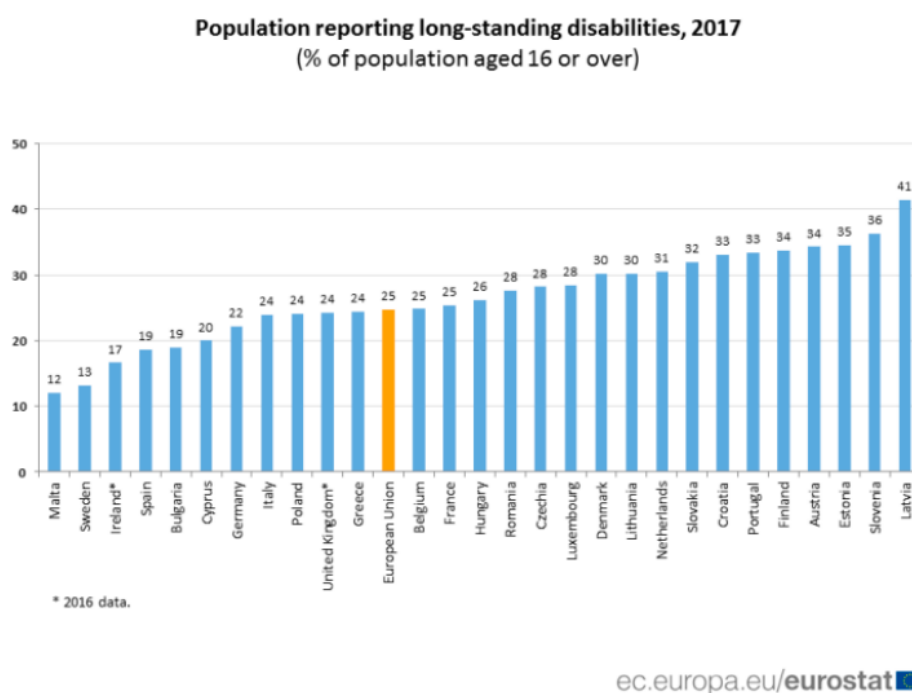
Τα άτομα ΕΚΟ αντιμετωπίζουν σε αυξημένο βαθμό την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό αποκλεισμό, με αιτία την προκατάληψη και το στίγμα από μεγάλο ποσοστό της κοινωνίας. Αυτό επηρεάζει αναντίρρητα με αρνητικό τρόπο το απόθεμα της υγείας τους και της κοινωνικής τους υπόστασης. Μεγάλο ποσοστό ΕΚΟ επιβιώνουν φτωχοποιημένοι και αποκλεισμένοι. Αντιμετωπίζουν δυσχέρειες και μειωμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες παροχής υγείας, στην εκπαίδευση, την εργασία, τις αθλητικές δραστηριότητες και τα πολιτιστικά δρώμενα.

Με την έννοια «προσβάσιμο περιβάλλον» ορίζεται η ευκολία που δίδεται σε κάθε άτομο να λάβει μόρφωση να εργαστεί και να έχει ενεργό ρόλο στην κοινότητα. Η προσβασιμότητα συνιστά την εναρμόνιση έτσι ώστε η δυνατότητα συμμετοχής του ατόμου να είναι απρόσκοπτη (βλ. για παράδειγμα το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία», ΕΣΑΜΕΑ 2017).

Η Ελλάδα εμφανίζει αντίστοιχα ποσοστά στις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες όπως για παράδειγμα στα ΑμεΑ, με αυτά των κρατών του ενιαίου Ευρωπαϊκού χώρου, με το ποσοστό να ανέρχεται σε 24,7% επί του συνόλου του πληθυσμού της χώρας. Από αυτά τα άτομα, ποσοστό 40,3% έχει ανάγκη από συνεχή υποστήριξη, ποσοστό 35,6% είναι άνδρες και ποσοστό 64,4% γυναίκες (Greece 2018, Αλεξιάδου, 2020, Bampalou *et al.*, 2020). Ωστόσο, ένα κύριο χαρακτηριστικό για τα άτομα ΕΚΟ είναι ότι δεν υπάρχει συνολική, καθολική και ομοιόμορφη καταγραφή τους στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να γνωρίζουμε τον ακριβή αριθμό των

ευπαθών κοινωνικά ατόμων που και το βαθμό κατά τον οποίο επηρεάζεται η καθημερινή λειτουργικότητα τους. Μπορούμε να έχουμε μόνο κάποια ενδεικτικά στοιχεία από αποσπασματικές αναφορές που συντάχθηκαν από διεθνείς οργανισμούς.

Η Eurostat (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία) αναφέρει σε σχετική έκθεσή της κατά το έτος 2017, με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα των Ατόμων με Αναπηρία, πως ένα ποσοστό 25% του συνολικού πληθυσμού της ΕΕ άνω των 16 ετών έχει αναφέρει κάποιας μορφής αναπηρία. Στην Ελλάδα το ποσοστό αυτό είναι στο 24%, μια μονάδα κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Το ποσοστό των ατόμων με αναπηρία στην ΕΕ, σε σύγκριση με το ποσοστό του γενικού πληθυσμού, ανέρχεται στο 12%, ενώ σε ποσοστό 9,3% στην Ελλάδα και 15,3% στην Ισπανία (Eurostat 1995 Statistics in Focus 1995/10 Disabled Persons Statistical Data

Γράφημα 5. Αποτελέσματα από σχετική έκθεση της Eurostat (Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία) για το έτος 2017.

Πολιτικές και προγράμματα καλής πρακτικής εφαρμογής για επαγγελματική προοπτική των ευπαθών κοινωνικών ομάδων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στην Ελλάδα

Η κοινωνική πολιτική και η απασχόληση στην Ευρωπαϊκή Ένωση βασίζονται σε νομικές διατάξεις των Συνθηκών για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) και της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Οι διατάξεις αυτές δίνουν στην Ένωση τη δυνατότητα να προωθεί υψηλό επίπεδο απασχόλησης, κοινωνική προστασία, ισότητα των ευκαιριών και βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Αυτές οι ρήτρες καθορίζουν γενικά πλαίσια που τα κράτη-μέλη οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη κατά τη χάραξη πολιτικών (βλ. <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/139/επαγγελματικη-καταρτιση> και <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/60/καταπολεμηση-της-φτωχειας-του-κοινωνικου-αποκλεισμου-και-των-διακρισεων>)

Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων (EPSR)

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων είναι ένα **πλαίσιο 20 αρχών και δικαιωμάτων** που στοχεύει στη διασφάλιση δίκαιων αγορών εργασίας και αποτελεσματικών συστημάτων κοινωνικής προστασίας σε όλα τα κράτη-μέλη. Περιλαμβάνει αρχές για:

- ίσες ευκαιρίες και πρόσβαση στην αγορά εργασίας
- δίκαιες και ασφαλείς εργασιακές συνθήκες
- κοινωνική προστασία και ένταξη

Αν και δεν είναι νομικά δεσμευτικό ως αυτόνομο κείμενο, λειτουργεί ως “κοινωνικός κανόνας” και αναφορά πολιτικής για την ΕΕ και τις εθνικές κυβερνήσεις και επηρεάζει χρηματοδοτικά μέσα καθώς και τα ανάλογα χρηματοδοτούμενα προγράμματα.

Πολιτική Απασχόλησης και Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και Πολιτική συνοχής

Η Κοινή Πολιτική Απασχόλησης της ΕΕ καθορίζει κοινά πλαίσια και στόχους για αύξηση της απασχόλησης, βελτίωση των δεξιοτήτων και προσαρμογή στις αλλαγές της αγοράς εργασίας. Η χρηματοδότηση πραγματοποιείται κυρίως μέσω

του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+)**, που επενδύει σε ανθρώπινο δυναμικό, κατάρτιση, κοινωνική ένταξη και μείωση ανισοτήτων.

Η πολιτική συνοχής της ΕΕ είναι το βασικό πλαίσιο για επενδύσεις που προωθούν την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη σε περιφέρειες της ΕΕ. Μέσα από επενδύσεις σε εκπαίδευση, απασχόληση και κοινωνική ένταξη, συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη μείωση ανισοτήτων. (βλ. greece.representation.ec.europa.eu)

Συμβούλιο Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων (EPSCO)

Στο επίπεδο των κρατών-μελών, τα συμβούλια όπως το **EPSCO** διαπραγματεύονται και εγκρίνουν προτάσεις για νομοθεσία που αφορά τα δικαιώματα των εργαζομένων, συλλογικές διαπραγματεύσεις ή άλλες πτυχές της αγοράς εργασίας.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των πολιτών για ίσες ευκαιρίες ενασχόλησης καθώς και απασχόλησης σε αθλητικές δραστηριότητες της επιλογής τους, προχώρησε στην εφαρμογή πολιτικών διαμέσου προγραμμάτων και δράσεων που προωθούν επαγγελματική προοπτική στη φυσική δραστηριότητα όπως για παράδειγμα η υλοποίηση του ευρωπαϊκού προγράμματος **BEACTIVE** τα οποία περιλαμβάνουν όλες τις κοινωνικά ομάδες και την συμμετοχή/απασχόληση στην υλοποίηση τους ατόμων από τις αντίστοιχες ευπαθείς (ΕΚΟ).

Τα περισσότερα ευρωπαϊκά προγράμματα δεν απευθύνονται απευθείας σε άτομα ΕΚΟ, αλλά μέσω φορέων, οργανισμών και υπηρεσιών απασχόλησης που προκηρύσσουν δράσεις.

- ✓ Η συμμετοχή συνήθως απαιτεί εγγραφή, συμβουλευτική, εκπαίδευση και/ή αξιολόγηση από την αρμόδια υπηρεσία/φορέα.
- ✓ Τα προγράμματα καλύπτουν δεξιότητες, πρακτική άσκηση, επιχειρηματικότητα, κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων.

Ακολουθεί μια συνοπτική αλλά ουσιαστική επισκόπηση των κύριων προγραμμάτων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και συναφών δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της επαγγελματικής προοπτικής και κοινωνικής

ένταξης ευπαθών κοινωνικών ομάδων (άτομα με αναπηρίες, μετανάστες/πρόσφυγες, ΑμεΑ, νέοι με χαμηλές δεξιότητες, περιθωριοποιημένες κοινότητες κ.ά.)

(βλ. https://commission.europa.eu/topics/employment-and-social-affairs/delivering-strong-social-europe_el?utm_source=chatgpt.com):

Organization	Πρόγραμμα / Πρωτοβουλία	Ομάδες-στόχοι	Είδος Υποστήριξης	Περιοχές υλοποίησης
UNDP – United Nations Development Programme	Απασχόληση και Επιχειρηματικότητα Νέων	Μειονεκτούντες νέοι, γυναίκες, κοινότητες χαμηλού εισοδήματος	Κατάρτιση δεξιοτήτων, επιχειρηματικότητα, δημιουργία θέσεων εργασίας	Παγκόσμια
UNDP – United Nations Development Programme	Ισότητα των Φύλων και Οικονομική Ενδυνάμωση των Γυναικών	Γυναίκες, ευάλωτα νοικοκυριά με επικεφαλής γυναίκες	Κατάρτιση, οικονομική πρόσβαση, οδοί απασχόλησης	Παγκόσμια
UNHCR – UN Refugee Agency	Μέσα Διαβίωσης και Οικονομική Ένταξη	Πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο, εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα (IDPs)	Επαγγελματική κατάρτιση, τοποθέτηση σε θέση εργασίας, υποστήριξη επιχειρηματικότητας	Παγκόσμια
ILO – International Labour Organization	Δεξιότητες για την Απασχόληση (SKILLS)	Νέοι, μετανάστες, άτυποι εργαζόμενοι	Ανάπτυξη δεξιοτήτων, πρότυπα απασχόλησης, υποστήριξη πολιτικής	Παγκόσμια
ILO – International Labour Organization	Προγράμματα Αξιοπρεπούς Εργασίας ανά Χώρα (DWCPs)	Ευάλωτοι εργαζόμενοι, άτυπη οικονομία	Ένταξη στην εργασία, προστασία δικαιωμάτων, προγράμματα απασχόλησης	Παγκόσμια
EU European Union Initiatives	EKT+ (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο Plus)	Μετανάστες, νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, άτομα με αναπηρίες	Κατάρτιση, επανειδίκευση, τοποθέτηση σε θέση εργασίας, κοινωνική ένταξη	Ειδική ανά χώρα (παγκόσμια)

European Union Initiatives	Δράσεις Ένταξης Erasmus+	Μειονεκτούντες νέοι, φοιτητές χαμηλού εισοδήματος	Προγράμματα κινητικότητας, επαγγελματική κατάρτιση, πρακτική άσκηση	Κράτη μέλη της ΕΕ
European Union Initiatives	EU4Youth	Νέοι σε χώρες της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης	Επιχειρηματικότητα, επαγγελματική κατάρτιση	ΕΕ + χώρες εταίροι
World Bank	Προγράμματα Κοινωνικής Προστασίας και Απασχόλησης	Ομάδες χαμηλού εισοδήματος, φτωχοί αγροτικοί κάτοικοι, γυναίκες	Προγράμματα εργασίας, επιχειρηματικότητα, μεταφορές μετρητών που συνδέονται με δεξιότητες	Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία*, Γεωργία, Μολδαβία, Ουκρανία
OECD -Organization for Economic Co-operation and Development	Πρωτοβουλία για την Ανάπτυξη χωρίς Αποκλεισμούς	Γυναίκες, μετανάστες, μειονοτικοί πληθυσμοί	Υποστήριξη πολιτικής, στρατηγικές εργασίας χωρίς αποκλεισμούς	Παγκόσμια
IRC - International Rescue Committee	Οικονομική Ανάκαμψη και Ανάπτυξη	Πρόσφυγες, πληθυσμοί που πλήττονται από κρίσεις	Ετοιμότητα για εργασία, κατάρτιση σε δεξιότητες, μαθητείες	Χώρες του ΟΟΣΑ
CARE International	Οικονομική Ενδυνάμωση των Γυναικών	Γυναίκες και κορίτσια	Μικροχρηματοδότηση, επαγγελματική κατάρτιση, υποστήριξη επιχειρήσεων	Παγκόσμια (με έμφαση σε περιοχές συγκρούσεων)
Save the Children	Οικονομική Ενδυνάμωση των	Ευάλωτοι νέοι, νέοι που	Ήπιες δεξιότητες, επαγγελματική	Αφρική, Ασία, Μέση

	Νέων	πλήττονται από συγκρούσεις	κατάρτιση, τοποθέτηση σε θέση εργασίας	Ανατολή και Βόρεια Αφρική, Λατινική Αμερική
Mercy Corps	Ψηφιακά Προγράμματα και Προγράμματα Απασχόλησης Νέων	Νέοι, εκτοπισμένες κοινότητες	Ψηφιακές δεξιότητες, επιχειρηματικότητα, οικονομική ένταξη	Παγκόσμια
Google/Microsoft/Meta	Παγκόσμια Προγράμματα Ψηφιακών Δεξιοτήτων	Γυναίκες, πρόσφυγες, ενήλικες χαμηλού εισοδήματος, νέοι	Δωρεάν ψηφιακές πιστοποιήσεις, κατάρτιση στην πληροφορική	Παγκόσμια
Global Partnership for Education (GPE)	Ενίσχυση του Εκπαιδευτικού Συστήματος	Παιδιά, ιδίως κορίτσια σε χώρες χαμηλού εισοδήματος	Ενσωμάτωση στην εκπαίδευση, οδοί προς την απασχολησιμότητα	Παγκόσμια
Education Cannot Wait (ECW)	Εκπαίδευση σε Καταστάσεις Έκτακτης Ανάγκης	Παιδιά σε ζώνες κρίσης	Προγράμματα μετάβασης από το σχολείο στην εργασία	Χώρες χαμηλού εισοδήματος

Πίνακας 1. Πίνακας αναφοράς των κύριων προγραμμάτων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και συναφών δράσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της επαγγελματικής προοπτικής και κοινωνικής ένταξης ΕΚΟ

Εθνικές πολιτικές και στρατηγικές για τα άτομα ΕΚΟ

Στην Ελλάδα, η κοινωνική πολιτική στον τομέα της εργασίας οργανώνεται μέσα από **εθνικά στρατηγικά σχέδια και νόμους** που εγκρίνονται από τη Βουλή και υλοποιούνται από το Υπουργείο Εργασίας:

- Η **Εθνική Στρατηγική για τις Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης** καθορίζει στρατηγικούς άξονες για την ενίσχυση της απασχόλησης, την αντιμετώπιση της ανεργίας και την ενίσχυση δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού. Αυτή περιλαμβάνει οργανωμένο πλαίσιο για μέτρα απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης και ενσωματώνει στόχους της ΕΕ (π.χ. του Ευρωπαϊκού Πυλώνα) σε εθνικό επίπεδο.

Νομοθεσία για την εργασία και κοινωνική προστασία

Η ελληνική εργατική νομοθεσία καλύπτει θέματα όπως:

- συμβάσεις εργασίας και ωράρια
- δικαιώματα εργαζομένων
- μέτρα ενεργητικής πολιτικής απασχόλησης
- μέτρα κοινωνικής προστασίας

Οι νόμοι αυτοί εναρμονίζονται με την ευρωπαϊκή νομοθεσία και κατευθύνσεις, συχνά στο πλαίσιο του **Ευρωπαϊκού Εξαμήνου** και των συμφωνιών με την ΕΕ.

Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (ΚΑΛΟ)

Υπάρχει ειδικό θεσμικό πλαίσιο για την προώθηση της **Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας** στην Ελλάδα (αναλύεται σε επόμενη υποενότητα του παρόντος κεφαλαίου), που περιλαμβάνει την αναγνώριση νόμων για κοινωνικές επιχειρήσεις και φορείς που στοχεύουν στην απασχόληση ευπαθών ομάδων και στην κοινωνική ένταξη

Στην Ελλάδα υπάρχουν προγράμματα και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη βελτίωση της επαγγελματικής προοπτικής ευπαθών κοινωνικών ομάδων και παρέχονται από κρατικές και μη φορείς:

1. Προγράμματα του ΟΑΕΔ (ΔΥΠΑ)

Η Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (ΔΥΠΑ, πρώην ΟΑΕΔ) υλοποιεί πλήθος δράσεων:

- ✓ Επιδοτούμενα προγράμματα απασχόλησης για ανέργους από ευπαθείς ομάδες

με επιδότηση εργοδοτών για νέες θέσεις εργασίας.

- ✓ Προγράμματα νεανικής επιχειρηματικότητας (π.χ. επιχορήγηση για ίδρυση μικρής επιχείρησης από νέους ή γυναίκες).
- ✓ Προγράμματα κοινωφελούς εργασίας, κυρίως σε δήμους, για μακροχρόνια ανέργους και άλλες ομάδες.
- ✓ Κέντρα Προώθησης της Απασχόλησης (ΚΠΑ2) με συμβουλευτική υποστήριξη.

(βλ. <https://www.dy-pa.gr>)

2. Προγράμματα Κατάρτισης μέσω ΕΣΠΑ

Χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και στοχεύουν στην αναβάθμιση δεξιοτήτων όπως:

- ✓ Ψηφιακές δεξιότητες, νέες τεχνολογίες, τουρισμός, πράσινη οικονομία.
- ✓ Προγράμματα voucher για ανέργους 18–29 ετών και άλλες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.
- ✓ Περιλαμβάνουν θεωρητική κατάρτιση & πρακτική άσκηση σε επιχειρήσεις.

(λ. <https://espa.gr>)

3. Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις (ΚΟΙΝ.Σ.ΕΠ.)

Οι ΚΟΙΝΣΕΠ δίνουν τη δυνατότητα σε μέλη ευπαθών ομάδων να:

- ✓ Δημιουργήσουν συλλογικές επιχειρήσεις με κοινωνικό σκοπό.
- ✓ Ενταχθούν στην αγορά μέσα από συνεργατικά σχήματα.
- ✓ Επωφεληθούν από φορολογικά και αναπτυξιακά κίνητρα.

(βλ. <https://koinsep.org.gr>)

4. Δράσεις ΜΚΟ & Διεθνών Οργανισμών

Πολλές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και Φορείς (Caritas Hellas, SolidarityNow, IRC, ΜΕΤΑδραση, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός) αναπτύσσουν προγράμματα επαγγελματικής ένταξης:

- ✓ παρέχουν κατάρτιση, συμβουλευτική & διασύνδεση με εργοδότες.
- ✓ ενώ παράλληλα και υποστηρικτικά στην πρώτη δράση παρέχουν

εξειδικευμένες υπηρεσίες όπως εστίαση σε πρόσφυγες, μετανάστες, γυναίκες-θύματα βίας, Ρομά, άτομα ΑμεΑ.

5. Τοπικά Προγράμματα Δήμων και Περιφερειών

Πολλοί δήμοι μέσω ΚΕΚ ή Κέντρων Κοινότητας προσφέρουν:

- ✓ Επαγγελματικό προσανατολισμό και συμβουλευτική.
- ✓ Τοπικά σχέδια ένταξης (π.χ. "ΤοπΣΑ", "ΤοπΕΚΟ").

6. Ιδιωτικές Πρωτοβουλίες & ΕΣΕΕ/ΣΕΒ

Επιχειρηματικοί φορείς προσφέρουν:

- ✓ Επιμορφωτικά προγράμματα για ευπαθείς ομάδες.
- ✓ Πρωτοβουλίες εταιρικής κοινωνικής ευθύνης για πρόσληψη ή κατάρτιση ευάλωτων ομάδων.

Γενική Εθνική Πολιτική Στόχευση για τα Άτομα ΕΚΟ

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα άτομα ΕΚΟ εστιάζει στη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, της κοινωνικής ένταξης και της ενεργούς συμμετοχής τους σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, εκπαιδευτικής και οικονομικής ζωής, μέσα από τους ακόλουθους στρατηγικούς άξονες:

1. Ψηφιακός Μετασχηματισμός και Διαλειτουργικότητα

- Διαλειτουργικότητα πληροφοριακών συστημάτων και συστηματική συλλογή αξιόπιστων δεδομένων.
- Καταχωρήσεις σε ενιαίο μητρώο ατόμων ΕΚΟ και διασύνδεσή του με λοιπά πληροφοριακά συστήματα.
- Ανάπτυξη και αξιοποίηση της ηλεκτρονικής κάρτας ΕΚΟ (αριθμός και ποσοστό χρηστών, εντασσόμενες υπηρεσίες).
- Απλούστευση και ψηφιοποίηση παρεχόμενων υπηρεσιών προς τα άτομα ΕΚΟ.
- Διασφάλιση προσβάσιμων ιστότοπων και ψηφιακών υπηρεσιών του δημόσιου

τομέα.

2. Απλούστευση Διαδικασιών και Ποιοτικές Δημόσιες Υπηρεσίες

- Απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών για την παροχή υπηρεσιών προς τα άτομα ΕΚΟ.
- Ανάπτυξη νέων, εξειδικευμένων και ολοκληρωμένων υποστηρικτικών υπηρεσιών.
- Βελτίωση και ενίσχυση των υποστηρικτικών κοινωνικών υπηρεσιών.

3. Προσβασιμότητα στο Φυσικό και Δομημένο Περιβάλλον

- Βελτίωση της προσβασιμότητας του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.
- Διασφάλιση της προσβασιμότητας στις μετακινήσεις και στις δημόσιες συγκοινωνίες.
- Αναβάθμιση και πιστοποίηση της προσβασιμότητας κτηρίων που στεγάζουν δημόσιες λειτουργίες και υπηρεσίες.

4. Εκπαίδευση, Κατάρτιση και Δια Βίου Μάθηση

- Προώθηση της συμπεριληπτικής/ενταξιακής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες.
- Υποστήριξη της πληροφόρησης και της εκπαίδευσης για παιδιά ΕΚΟ.
- Ενίσχυση της συμμετοχής των ατόμων ΕΚΟ στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Συνδυασμός ενημέρωσης, επιμόρφωσης και κατάρτισης για τα άτομα ΕΚΟ και τους εμπλεκόμενους φορείς.

5. Απασχόληση και Επαγγελματική Ένταξη

- Προώθηση της απασχόλησης των ατόμων ΕΚΟ.
- Διασφάλιση της ομαλής και αρμονικής συμμετοχής τους στο εργασιακό περιβάλλον μέσω στοχευμένων δράσεων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

- Υποστήριξη εργοδοτών και φορέων για τη δημιουργία συμπεριληπτικών θέσεων εργασίας.

6. Θεσμικό και Νομοθετικό Πλαίσιο

- Κωδικοποίηση, αναδιαμόρφωση και επικαιροποίηση της νομοθεσίας που αφορά τα άτομα ΕΚΟ.
- Ενσωμάτωση δράσεων και προβλέψεων για τα άτομα ΕΚΟ σε νέα νομοθετήματα και δημόσιες πολιτικές.

Δύο βασικοί πυλώνες Αθλητικής στρατηγικής πολιτικής στο σχεδιασμό της ΓΓΑ με εξιδεικευμένα προγράμματα για τα άτομα ΕΚΟ

Η Δια Βίου Άθληση αποτελεί μια από τις βασικές συνιστώσες τους Εθνικού στρατηγικού σχεδιασμού για την ποιοτική διαχείριση και ουσιαστική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου του πολίτη και ειδικότερα των ευπαθών κοινωνικά ομάδων, λαμβάνοντας υπόψη το σύγχρονο τρόπο ζωής και τα αποτελέσματα των ερευνών για τη θετική επίδραση της άσκησης στην υγεία, την ψυχοκοινωνική κατάσταση και την επαγγελματική του δυνατότητα απασχόλησης.

Η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ως ο κεντρικός διοικητικός Φορέας σχεδίασης και άσκησης αθλητικής πολιτικής, έχει διαμορφώσει δύο βασικούς πυλώνες στον αθλητικό στρατηγικό της σχεδιασμό για όλες τις κοινωνικές ομάδες, αλλά και εξιδεικευμένα προγράμματα για τα άτομα ΕΚΟ. Ο πρώτος πυλώνας εστιάζεται στην υποστήριξη και ανάπτυξη του Αγωνιστικού αθλητισμού, ενώ ο δεύτερος στα Προγράμματα και τις Εκδηλώσεις Αθλητισμός για Όλους.

Α) Στο πλαίσιο του Αγωνιστικού Αθλητισμού για τα άτομα ΕΚΟ

Οι επιχειρησιακοί στόχοι της Αγωνιστικού Αθλητισμού για τα άτομα ΕΚΟ, είναι ο σχεδιασμός, ο έλεγχος, η επίβλεψη και η παρακολούθηση της διαδικασίας όλων των αγωνιστικών αθλημάτων υψηλού επιπέδου, που καλλιεργούνται από αναγνωρισμένες Αθλητικές Ομοσπονδίες, Σωματεία και Αθλητικές εκδηλώσεις σε όλα τα ηλικιακά επίπεδα, βοηθώντας τους αθλητές ΕΚΟ στην γνωριμία και στη συνέχεια στην καλλιέργεια του αθλήματος της επιλογής τους, ανάλογα με τις κινητικές τους

ικανότητες. Επιπλέον, η Διεύθυνση Αγωνιστικού Αθλητισμού της ΓΓΑ, διασφαλίζει τις διαδικασίες οργάνωσης και εφαρμογής ενός στρατηγικού σχεδίου για τα άτομα ΕΚΟ, το οποίο διασφαλίζει της απρόσκοπτη συμμετοχή τους σε υψηλού αγωνιστικού προπονητικές διαδικασίες, βελτιώνοντας και αξιολογώντας όλες τις παραμέτρους υλοποίησης τους.

Αθλητικά σωματεία

Η κύρια οργανωτική μονάδα του εξωσχολικού αθλητισμού τόσο για τα άτομα ΕΚΟ όσο και το συνολικό πληθυσμό έχει τη μορφή του Αθλητικού Ομίλου. Είναι το αρχικό κύτταρο του αθλητισμού (κυρίως) αγωνιστικής δομής/μορφής στην Ελλάδα. Ο αθλητικός σύλλογος είναι μια ένωση φυσικών προσώπων σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, που έχει ως κύριο σκοπό τη συστηματική καλλιέργεια και ανάπτυξη των δυνατοτήτων των αθλητών ΕΚΟ για τη συμμετοχή τους σε αθλητικούς αγώνες.

Εθνικές Ομοσπονδίες

Η Εθνική Ομοσπονδία (ΕΟ) είναι μια ένωση αθλητικών σωματείων, η οποία είναι υπεύθυνη για το εκάστοτε άθλημα (ή συναφή αθλήματα), συνεργάζεται με τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (που είναι αρμόδια οικονομικά και διοικητικά για όλα τα αθλητικά θέματα των Ομοσπονδιών) και έχει τη γενική στρατηγική για τον αθλητισμό.

Τα θέματα που σχετίζονται με την οργάνωση και την ανάπτυξη του αθλητισμού είναι ευθύνη της Αθλητικής Ομοσπονδίας. Τα θέματα που αφορούν τις σχέσεις αθλητών και αθλητικών σωματείων όλων των κατηγοριών και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια διέπονται από γενικούς ή ειδικούς κανόνες που θεσπίζονται από τη γενική συνέλευση της εκάστοτε Αθλητικής Ομοσπονδίας. Κατά την προετοιμασία λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις των Διεθνών Ομοσπονδιών. Η συμμόρφωση με τους Εθνικούς κανονισμούς είναι υποχρεωτική για όλους τους παράγοντες, προπονητές και αθλητές τόσο των σωματείων, των αθλητικών ενώσεων που ενεργούν κάτω από την ευθύνη της εκάστοτε Εθνικής Ομοσπονδίας.

Η Γενική Γραμματεία έχει αναγνωρίσει έξι (6) Ομοσπονδίες που δραστηριοποιούνται με σκοπό την συμμετοχή σε αθλήματα και αγωνιστικές δραστηριότητες για τα άτομα με αναπηρίες ή των χρονίως πασχόντων:

1. ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΝΕΦΡΟΠΑΘΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΜΕΝΩΝ (Α.Ο.Ν.Μ.)
2. ΕΘΝΙΚΗ ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ (Ε.Α.ΟΜ.ΑμεΑ)
3. ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΤΩΝ ΜΕ ΑΜΑΞΙΔΙΟ (Ο.Σ.Ε.Κ.Α.)
4. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΩΦΩΝ (Ε.Ο.Α.Κ.)
5. ΣΠΕΣΙΑΛ ΟΛΥΜΠΙΚΣ ΙΝΤΕΡΝΑΣΙΟΝΑΛ ΕΛΛΑΣ (Σ.Ο.Ι.Ε.)
6. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΣΜΟ (Ε.Ο.Π.ΑΜΕΑ)

Β) Στο πλαίσιο σχεδιασμού και υλοποίησης των Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους, για τα άτομα ΕΚΟ

Ο δεύτερος πυλώνας του αθλητικού στρατηγικού σχεδιασμού της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού αποτελούν τα Προγράμματα και οι Εκδηλώσεις Άθλησης για Όλους (Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο.)

Τα προαναφερόμενα προγράμματα και εκδηλώσεις τα οποία σχεδιάζονται και διοικητικά ελέγχεται η υλοποίηση τους από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, αποτελούν προνομιακό χώρο ελεύθερης πρόσβασης στην άσκηση, δημιουργώντας παράλληλα ένα δυνατό αθλητικό πυλώνα απευθυνόμενο σε όλες τις κοινωνικές ομάδες (συμπεριλαμβανομένων και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων-ΑμεΑ/χρονίως πασχόντων), συνδυάζοντας και συμπληρώνοντας αυτούς της σχολικής φυσικής αγωγής και του αγωνιστικού αθλητισμού, με τελικό στόχο την Δια Βίου Άθληση των πολιτών.

Τα Π.Α.γ.Ο. και οι Ε.Α.γ.Ο. υλοποιούνται με την κεντρική ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού δια της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού σύμφωνα με το Οργανωτικό Πλαίσιο (ΟΠ) (Αρίθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΟΠΑΑΕΥΔΣ/69097/2670/170/07-02-2020), σε συνεργασία με

τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και άλλους φορείς, όπως αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητικά σωματεία, μορφωτικούς συλλόγους, πολιτιστικούς συλλόγους, μη κυβερνητικές οργανώσεις, αθλητικά κέντρα, φορείς διοργάνωσης προγραμμάτων εργασιακής άθλησης, φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κ.λ.π. και απευθύνονται σε όλους τους πολίτες.

Όπως έχει αναφερθεί, η άσκηση με τη συστηματική επιστημονική καθοδήγηση αποτελεί ουσιαστική κοινωνική επένδυση, γιατί βελτιώνει την ποιότητα ζωής του ανθρώπου, συμβάλλει στην πρόληψη υγείας και των εκφυλιστικών τάσεων ειδικά στα άτομα ΕΚΟ, στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και σε μία καλύτερη σχέση ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος. Σκοπός των Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο. είναι η βελτίωση του βιολογικού επιπέδου των αθλούμενων, η καλλιέργεια αθλητικού χαρακτήρα και αθλητικής συνείδησης, η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και η αναψυχή των πολιτών.

Οι επιμέρους στόχοι για την εξασφάλιση της ποιότητας και της ανάπτυξης των Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο. είναι:

- Ευκαιρίες συμμετοχής για όλους, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, θρησκεία, κοινωνική και οικονομική κατάσταση, άτομα με αναπηρίες, σε ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες και σε άτομα με χρόνιες παθήσεις. κ.λπ.
- Δυνατότητες επιλογών ένταξης σε διαφορετικές αθλητικές δραστηριότητες και μορφές φυσικής δραστηριότητας.
- Η κινητική/αθλητική δραστηριότητα από την προσχολική κατά τη σχολική φυσική αγωγή, έως την άθληση και φυσική δραστηριότητα στην τρίτη ηλικία.
- Παροχή υπηρεσιών άθλησης με κάλυψη όλου του έτους και κάθε ημέρας της εβδομάδας με δραστηριότητες.
- Ενεργή συμμετοχή των αθλούμενων στον προγραμματισμό των αθλητικών δραστηριοτήτων.
- Συνδυασμός της άθλησης με άλλες υπηρεσίες που προσφέρουν οι ΟΤΑ και ένταξη της άθλησης σε ολοκληρωμένα προγράμματα παροχής υπηρεσιών στους πολίτες, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής.
- Ύπαρξη ποιοτικών κριτηρίων των Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο.
- Δυνατότητα ανάπτυξης του εθελοντισμού (όπως για την υλοποίηση Αθλητικών εκδηλώσεων)

- Προβολή των Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο. και πληροφόρηση των πολιτών.
- Συνεργασία των ΟΤΑ με άλλους φορείς, όπως αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητικά σωματεία, μορφωτικούς συλλόγους, πολιτιστικούς συλλόγους, οργανώσεις εργασιακού αθλητισμού κ.λπ.
- Ανάδειξη ειδικών αθλητικών γεγονότων και Εκδηλώσεων (ειδικές ημέρες – ειδικές εκδηλώσεις).
- Υποστήριξη ερασιτεχνικού αθλητισμού.
- Συνδυασμός πολιτιστικών και κοινωνικών γεγονότων με αθλητικά γεγονότα.

Θα πρέπει να τονισθεί ότι Προγράμματα και Εκδηλώσεις Άθλησης για Όλους χαρακτηρίζονται μόνο εκείνα που οι φορείς υλοποίησης φέρουν την σχετική πιστοποίηση/έγκριση της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού και τα σχετικά προγράμματα εκτελούνται σύμφωνα με όσα ρητώς καθορίζονται στο ισχύον Οργανωτικό Πλαίσιο (ΟΠ), ως ο ισχύων νόμος 2725/99, ορίζει στο άρθρο 39. Όλα τα υπόλοιπα τμήματα, δράσεις, ενέργειες φυσικών, αθλητικών κινητικών ή άλλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων θα πρέπει να φέρουν διαφορετική ονομασία από τα Π.Α.γ.Ο. ή Ε.Α.γ.Ο. Τούτο για την διαφύλαξη των παρεχόμενων υπηρεσιών μέσω των εγκεκριμένων προγραμμάτων και την αποφυγή σκόπιμης παραπλάνησης των πολιτών από έκαστο Φορέα που υλοποιεί με δική του ευθύνη, σε οργανωτικό πλαίσιο που είτε δανείζεται, προσομοιάζει, ή διαφέρει από τα περιγραφόμενα στην παρούσα Υπουργική Απόφαση.

Τα Ειδικά Προγράμματα και οι αντίστοιχες Εκδηλώσεις Άθλησης για Όλους υλοποιούνται και για τα άτομα ΕΚΟ. Πιο συγκεκριμένα:

Α) Τα Ειδικά Δομημένα Π.Α.γ.Ο. μεγάλης διάρκειας

Υλοποιούνται σύμφωνα με το άρθρο 5.2 της Αρίθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΟΠΑΕΥΔΣ/69097/2670/170/07-02-2020 «Έγκριση Οργανωτικού Πλαισίου Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους» (ΦΕΚ 461/Β΄/ 14-02-2020) τα Ειδικά Δομημένα Π.Α.γ.Ο. Μεγάλης Διάρκειας και διακρίνονται στις εξής κατηγορίες:

1. Άσκηση ατόμων με αναπηρίες

α. «Άσκηση ατόμων με αναπηρίες σε Ειδικά σχολεία και Ιδρύματα» (εντός ή και εκτός ωραρίου λειτουργίας).

β. «Άσκηση ατόμων με αναπηρίες στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου».

Απευθύνεται σε άτομα με νοητική υστέρηση, κινητικές αναπηρίες, προβλήματα όρασης και ακοής και με ασθένειες που απαιτούν μακροχρόνια θεραπεία.

2. Άσκηση στα κέντρα Ψυχικής Υγείας

Απευθύνεται σε άτομα με συναισθηματικές διαταραχές και με δυσκολίες κοινωνικής προσαρμογής, με ψυχικά νοσήματα, με διαταραχές προσωπικότητας κ.α.

3. Άσκηση ατόμων με χρόνιες παθήσεις

Απευθύνεται σε άτομα όλων των ηλικιών που υποφέρουν από χρόνιες παθήσεις, με στόχο την αποκατάσταση της φυσικής και ψυχικής τους υγείας.

4. Άσκηση ευαίσθητων κοινωνικά ομάδων

α. «Άσκηση Προσφύγων - Μεταναστών

Για άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών. Η Άσκηση Προσφύγων - Μεταναστών όπως και όλα τα υπόλοιπα προγράμματα που αναφέρονται στη συνέχεια πραγματοποιούνται τόσο σε άτομα ΕΚΟ όσο και ατόμων που δεν ανήκουν σε ΕΚΟ όλων των ηλικιών

β. «Άσκηση Ρομά».

Για άνδρες και γυναίκες όλων των ηλικιών σε αμιγή ή μεικτά τμήματα, με στόχο την ένταξη των Ρομά στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

5. Άσκηση στα κέντρα απεξάρτησης.

Απευθύνεται σε άτομα εξαρτημένα (από ναρκωτικές ουσίες, αλκοόλ κ.λ.π.), στο στάδιο της πρόληψης, της θεραπείας και της επανένταξης.

6. Άσκηση στις φυλακές

Για ανήλικους και ενήλικους και των δύο φύλων, έγκλειστους στη φυλακή.

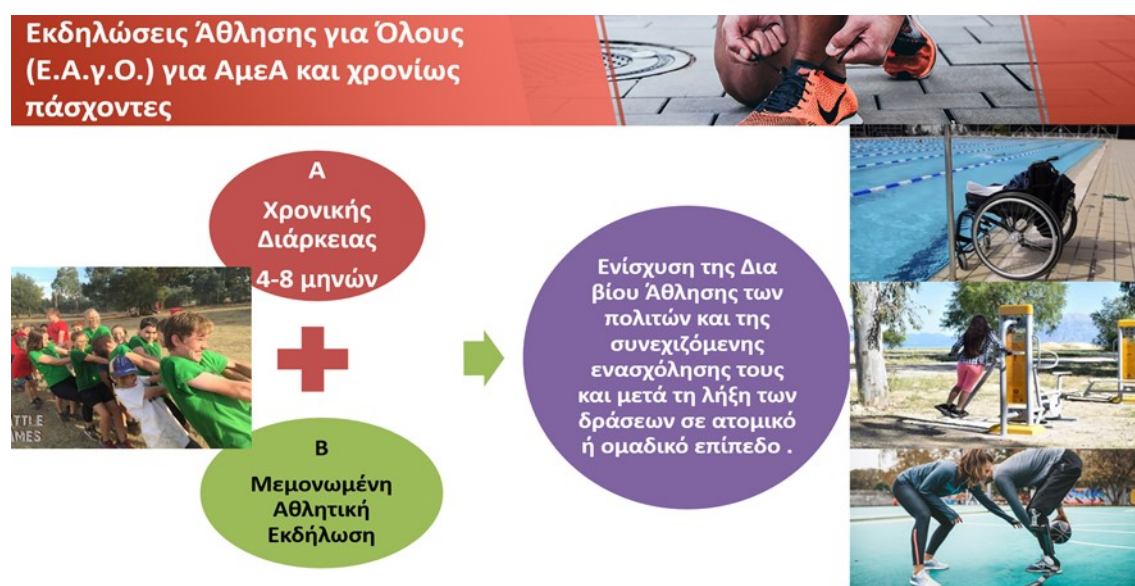
7. Καινοτόμα και μη κατηγοριοποιημένα Ειδικά Δομημένα Π.Α.γ.Ο.

Προγράμματα που δεν μπορούν να ενταχθούν στις παραπάνω κατηγορίες και τα οποία προτείνονται από τους φορείς υλοποίησης.

Επισημαίνουμε ότι για τα προγράμματα ατόμων με αναπηρίες, των κέντρων Ψυχικής Υγείας και των κέντρων Απεξάρτησης, ο αριθμός ατόμων ανά τμήμα κυμαίνεται από 7-12 άτομα.

Β) ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΑΘΛΗΣΗΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ

Επίσης στο άρθρο 9 του ισχύοντος Ο.Π. ορίζεται ότι οι Εκδηλώσεις Άθλησης για Όλους (Ε.Α.γ.Ο.) αποτελούν αθλητικές δράσεις που έχουν κοινή φιλοσοφία με τα Π.Α.γ.Ο. και ανάλογα με την κινητική ικανότητα των συμμετεχόντων προσαρμόζονται αντίστοιχα.

Γράφημα 6. Η διάρκεια και οι προσαρμοσμένες Αθλητικές δραστηριότητες των ΕΑγΟ σε ανοιχτούς χώρους για τα άτομα ΕΚΟ

Οι Ε.Α.γ.Ο. απευθύνονται σε όλους τους πολίτες, ανεξάρτητα από τη συμμετοχή τους στα Π.Α.γ.Ο. στις οποίες έχουν τη δυνατότητα να λάβουν μέρος όλες οι ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Στόχος των Εκδηλώσεων είναι να δίνεται η ευκαιρία σε όλους τους πολίτες, ανάλογα με τις κινητικές δυνατότητες τους, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες άθλησης και ψυχαγωγίας καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι Ε.Α.γ.Ο. διακρίνονται από τις τυπικές και οργανωμένες εκδηλώσεις αγωνιστικού

χαρακτήρα του ερασιτεχνικού αθλητισμού και με βάση τη δομή και το περιεχόμενό τους κατηγοριοποιούνται ως εξής:

(α) Εκδηλώσεις αθλητικού χαρακτήρα

(β) Εκδηλώσεις που απευθύνονται σε ορισμένες ηλικιακές ομάδες ή σε όλες τις κατηγορίες πληθυσμού, προσαρμοσμένες στις κινητικές ιδιαιτερότητες των συμμετεχόντων.

(γ) Εκδηλώσεις πολλαπλών ή / και παράλληλων αθλητικών δραστηριοτήτων

(δ) Εκδηλώσεις - μεγάλα αθλητικά γεγονότα

(ε) Εκδηλώσεις με περιοδικότητα και διάρκεια

Τα Ειδικά Προγράμματα και οι Εκδηλώσεις Άθλησης για Όλους πραγματοποιούνται σε όλη της Ελληνική επικράτεια και αφορούν κύρια τα άτομα με αναπηρίες και τους χρονίως πάσχοντες (84% επί του συνόλου των ειδικών προγραμμάτων).

Τα ακόλουθο γράφημα παρουσιάζει το σύνολο των υλοποιηθέντων ειδικών προγραμμάτων στην χώρα, καθώς και την ποσοστιαία αναλογία υλοποίησης ανά εύαλπη κοινωνική ομάδα

Πίνακας 2. Ποσοστιαία ανάλυση των Ειδικών προγραμμάτων περιόδου 2023-24 ανά ευπαθή κοινωνική ομάδα, με μεγαλύτερα ποσοστά των ΑμεΑ και των χρόνιων παθήσεων

3.8. Οργανώσεις και διαχρονικοί φορείς για την παροχή φροντίδας σε ΕΚΟ στην Ελλάδα

Η ιστορία της φροντίδας των ατόμων ΕΚΟ γενικά και πιο ειδικά των ατόμων με αναπηρία (Α.με.Α) στην Ελλάδα έχει εξελιχθεί μέσα από τη συνεργασία πολλών φορέων και οργανώσεων, τόσο σε επίπεδο κρατικό όσο και σε επίπεδο μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ)

Η ιστορία αυτής της φροντίδας ακολούθησε τις κοινωνικές ανάγκες και τις νομικές προτάσεις του 20ου και 21ου αιώνα και είναι συνδεδεμένη με την αναγνώριση των δικαιωμάτων τόσο των ΕΚΟ γενικότερα όσο και πιο εξειδικευμένα των ατόμων με αναπηρία, καθώς και την προσπάθεια για την ένταξη τους στην κοινωνία.

Στην αρχή του 20ου αιώνα, η φροντίδα των ατόμων με αναπηρία στην Ελλάδα

ήταν κυρίως φιλανθρωπική και πραγματοποιούνταν από εκκλησιαστικούς ή ιδιωτικούς οργανισμούς. Η έλλειψη κρατικής υποστήριξης και η κοινωνική απομόνωση των ΑμεΑ ήταν χαρακτηριστικά της εποχής.

Σύγχρονα προγράμματα και πολιτικές για τα ΑμεΑ στη χώρα μας συναντάμε στις αρχές του 21ου αιώνα, όπου λαμβάνονται σημαντικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της προστασίας και της φροντίδας των ατόμων με αναπηρία, σύμφωνα με τις διεθνείς πρακτικές και τις ευρωπαϊκές πολιτικές.

Σήμερα για την εξυπηρέτηση και την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των Α.με.Α παρατίθενται οι κάτωθι Υπηρεσίες:

Εθνικό Ίδρυμα Κωφών

Το ίδρυμα άρχισε να λειτουργεί από το 1938 με την ίδρυση του «Οίκου Χαραλάμπους και Ελένης Σπηλιοπούλου» στην Αθήνα, στην περιοχή των Αμπελοκήπων που σκοπό είχε την εκπαίδευση των κωφών παιδιών.

Οι σκοποί του ιδρύματος είναι:

- η παροχή σύγχρονων και αποτελεσματικών υπηρεσιών που αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των αναγκών κωφών και βαρήκοων ατόμων όλων των ηλικιών
- η προάσπιση των δικαιωμάτων τους για ισότιμη πρόσβασή τους στην επικοινωνία και τη συμμετοχή τους στην κοινωνία
- η έρευνα για τη βαρηκοΐα, τις ανάγκες και τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού των ατόμων με προβλήματα ακοής
- η εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση και αποκατάσταση των κωφών και βαρήκοων ατόμων όλων των ηλικιών
- η διευκόλυνσή τους με όλους τους σύγχρονους τρόπους και τη χρήση της τεχνολογίας στην επικοινωνία τους με τους ακούντες
- η πρόσβασή τους στις υπηρεσίες και τα κοινωνικά αγαθά
- η υποστήριξή τους στην εργασία τους και τη διαβίωσή τους
- η στήριξη των οικογενειών τους

- η εκπαίδευση και επιμόρφωση ειδικών επαγγελματιών που εργάζονται στον τομέα της εκπαίδευσης και αποκατάστασης κωφών, διερμηνείας, εκμάθησης και διδασκαλίας της ελληνικής νοηματικής γλώσσας
- η υποστήριξη και αποκατάσταση κωφών/ βαρήκοων ατόμων
- η ευαισθητοποίηση της κοινωνίας για τις ανάγκες και τα δικαιώματά των κωφών ατόμων

Κέντρο Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (ΚΕΦΙΑΠ).

Το κέντρο κατά το χρονικό διάστημα 1983–2003, λειτούργησε ως Παράρτημα του Εθνικού Ιδρύματος Αποκατάστασης Αναπήρων, κατά το 2003-2005, ως Αποκεντρωμένη Μονάδα Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας του Πε.Σ.Υ.Π. Δυτικής Ελλάδας, το 2005-2012, ως Ν.Π.Δ.Δ. υπό την εποπτεία της 6ης Δ.Υ.ΠΕ. Πελοποννήσου, Ιονίων Νήσων, Ηπείρου και Δυτικής Ελλάδας και από τον Ιανουάριο του 2012 ως οργανική μονάδα του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Πατρών (Π.Γ.Ν.Π.), και μετονομάζεται σε Κέντρο Φυσικής Ιατρικής και Αποκατάστασης (ΚΕΦΙΑΠ). Οι σκοποί του κέντρου επιγραμματικά είναι οι εξής:

- η προσφορά για υπηρεσίες υγείας
- πρόωμη διάγνωση
- η ενδυνάμωση των υπηρεσιών αποκατάστασης
- η νοσηλεία ασθενών με εκπτώσεις στη λειτουργία τους
- η παροχή όλων των αναγκαίων υπηρεσιών στα πάσχοντα άτομα
- οι δράσεις για την εκπαίδευση του προσωπικού
- η προσφορά υπηρεσιών σε ΑμεΑ με νοητική υστέρηση.

Η μεταφορά των ΑμεΑ για την συμμετοχή τους στην εκπαίδευση, πραγματοποιείται με το υπηρεσιακό αυτοκίνητο του ΚΕΦΙΑΠ. Ο σχεδιασμός νέων δράσεων και παρεμβάσεων του ΚΕΦΙΑΠ κάθε χρόνο με την σύνταξη του επιχειρησιακού σχεδίου αποσκοπεί στην παροχή σύγχρονων υπηρεσιών στις ομάδες

των ενδιαφερόμενων ΑμεΑ.

Τα άτομα με κινητικά προβλήματα (παραπληγικοί και τετραπληγικοί) λαμβάνουν α) οικονομικό βοήθημα, υπό τη μορφή επιδόματος, το οποίο είναι σχεδόν εικοσαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη και έχει σχετικές επαυξήσεις και β) παροχές και είδος σε προσωπικές υπηρεσίες. Στην πολιτική για την ένταξη των αναπήρων στην κοινότητα λαμβάνονται ειδικά μέτρα ώστε να διευκολύνονται στις μετακινήσεις τους.

Κέντρο Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών.

Κύριος και πρωταρχικός στόχος του Κέντρου Εκπαίδευσης και Αποκατάστασης Τυφλών (ΚΕΑΤ), είναι η ανεξαρτησία των ατόμων με αναπηρία όρασης. Προσφέρει υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία όρασης τα οποία λαμβάνουν: α) οικονομική βοήθεια, η οποία ποικίλει ανάλογα με το βαθμό αναπηρίας τους, την επαγγελματική τους κατάσταση, την ασφαλιστική κάλυψη και το επίπεδο εκπαίδευσης τους. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας επιδοτούνται περίπου 23.742 άτομα με αναπηρία όρασης, εκ των οποίων η πλειοψηφία είναι εργαζόμενοι και συνταξιούχοι, ενώ οι υπόλοιποι είναι άνεργοι και ανασφάλιστοι. Φοιτητές και παιδιά έως 18 ετών που πηγαίνουν στο σχολείο ή φιλοξενούνται σε οικοτροφεία λαμβάνουν επίδομα 460 ευρώ μηνιαίως, β) παροχές σε είδος και σε προσωπικές υπηρεσίες, που περιλαμβάνει εκμάθηση συστήματος γραφής Μπράϊλ, ίδρυση σχολείων για τυφλούς, εκπαίδευση για θέση τηλεφωνητών, εργαστήρια προστατευμένης εργασίας στα οποία μαθαίνουν να κατασκευάζουν διάφορα αντικείμενα τα οποία διατίθενται με σύμβαση στις ένοπλες δυνάμεις, καθώς και σε άλλες δημόσιες υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, έχουν επίσης δικαίωμα εγγραφής χωρίς εξετάσεις στα λύκεια και στα ΤΕΙ και ΑΕΙ της χώρας γ) διάθεση νοσηλευτή, ο οποίος είναι καταρτισμένος στην εκπαίδευση ατόμων με προβλήματα όρασης σχετικά με τις δύο τεχνικές χρήσεις το μαστουνιού πλοήγησης, την τεχνική αφής δύο σημείων και την τεχνική συνεχούς επαφής (Kim *et al.*, 2017).

Κέντρο Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Νοητική Υστέρηση.

Ο Σύνδεσμος Προστασίας Παιδιών και ΑμεΑ λειτουργεί ως Κέντρο Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας (ΚΔΗΦ) για άτομα με νοητική υστέρηση,

σύμφωνα με την υπ' [59] αριθμ. 6669/30-7-2009 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών. Στη συγκεκριμένη δομή παρέχεται η δυνατότητα πραγματοποίησης δραστηριοτήτων, υπό την επίβλεψη άρτια εκπαιδευμένου προσωπικού, που συμβάλλουν τόσο στη βελτίωση των αδυναμιών όσο και στην ανάδειξη των δεξιοτήτων των ατόμων με νοητική υστέρηση. Σήμερα, με την συνολική δυναμικότητα του φορέα να ανέρχεται στα 238 άτομα, διημερεύουν 107 ΑμεΑ με μέτρια έως σοβαρά νοητικά προβλήματα, εκ των οποίων τα 40 εξυπηρετούνται στο πλαίσιο της υλοποίησης της Πράξης: «Κέντρο Δημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας για Άτομα με Νοητική Υστέρηση».

Στις παρεχόμενες υπηρεσίες περιλαμβάνονται:

- I. μεταφορά των περιθαλπόμενων προς και από το κέντρο, με μεταφορικό μέσο του κέντρου
- II. πρωινό και μεσημεριανό γεύμα, το οποίο παρασκευάζεται στο φορέα
- III. πρόγραμμα εργοθεραπείας που συμβαδίζει με τις ανάγκες του κάθε ωφελούμενου, με βάση τις εξατομικευμένες ανάγκες του
- IV. εκπαίδευση στην αυτοεξυπηρέτηση και την εκμάθηση δραστηριοτήτων καθημερινότητας
- V. εκμάθηση και ενδυνάμωση συμπεριφορών ατομικής υγιεινής και φροντίδας χώρων καθημερινής διαβίωσης
- VI. ευαισθητοποίηση σε θέματα ασφάλειας
- VII. δημιουργική απασχόληση και δραστηριότητες κοινωνικοποίησης, όπως χειροτεχνία, ειδών δώρου, αγγειοπλαστική, δερματοτεχνία, κηπουρική, ζωγραφική
- VIII. ενίσχυση των ικανοτήτων και των ατομικών δεξιοτήτων
- IX. καλλιέργεια ομαδικού - συνεργατικού κλίματος
- X. διαχείριση και επίλυση των διαφωνιών
- XI. ανάπτυξη κοινωνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων
- XII. καλλιέργεια των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας
- XIII. ενημέρωση και καθοδήγηση των περιθαλπόμενων και των οικογενειών τους, σχετικά με τις συναλλαγές τους με δημόσιους φορείς.
- XIV. παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τα μέλη των οικογενειών των περιθαλπόμενων

- XV. κατάρτιση ατομικού σχεδίου δράσης-κατάρτιση ατομικών θεραπευτικών προγραμμάτων
- XVI. ψυχαγωγία και άθληση, όπως παροχή ατομικής ή/και ομαδικής άσκησης και μουσικοθεραπεία

Η ένταξη των περιθαλπόμενων γίνεται μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου ή των κηδεμόνων του, εφόσον βρίσκεται υπό δικαστική συμπαράσταση, η οποία συνοδεύεται από γνωματεύσεις και πιστοποιητικά υγείας. Ο ενδιαφερόμενος αξιολογείται από την αρμόδια επιστημονική επιτροπή, η οποία στελεχώνεται από ψυχίατρο, ψυχολόγο και κοινωνικό λειτουργό. Ακολουθεί μια περίοδος προετοιμασίας και σταδιακής ένταξης του ωφελούμενου στο ΚΔΗΦ.

Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων των Αυτιστικών Ατόμων "S.O.S."

Ο Σύλλογος Γονέων, Κηδεμόνων και Φίλων των Αυτιστικών Ατόμων "S.O.S." δημιούργησε το 1978 Μονάδα Ειδικής Θεραπευτικής Αγωγής για παιδιά με αυτισμό ή νοητική υστέρηση. Έχει αναγνωριστεί ειδικά ως φιλανθρωπικός σύλλογος και παρέχει οργανωμένη περίθαλψη (ΦΕΚ 1078/Β/1996). Στόχος του είναι η επίτευξη ενός ικανοποιητικού βαθμού λειτουργικότητάς τους σε δραστηριότητες της καθημερινής ζωής και ένταξης τους στην κοινότητα (<https://kentrosos.gr/el/>).

Ο σύλλογος στεγάζεται σε δυο κτίρια στην περιοχή των Θρακομακεδόνων σε έκταση 15 στρεμμάτων και διαθέτει άνετους λειτουργικούς χώρους, αθλητικές εγκαταστάσεις, ποδηλατόδρομο, γήπεδο ποδοσφαίρου, παιδικές χαρές και ειδικά διαμορφωμένο περιβάλλον με δέντρα και φυσικό περιβάλλον που εξασφαλίζουν την εξυπηρέτηση των περιθαλπόμενων, καθώς και τις καθημερινές τους δραστηριότητες. Το Κέντρο Ημερήσιας Φροντίδας της μονάδας, παρέχει ημερήσιο πρόγραμμα αγωγής και θεραπείας για άτομα και των δυο φύλων με σκοπό την ημερήσια φιλοξενία, τη φροντίδα και την ευχάριστη απασχόληση ατόμων με βαριά νοητική υστέρηση ή αυτισμό. Οι υπηρεσίες του κέντρου προς τους εκπαιδευόμενους περιλαμβάνουν ημερήσια παραμονή, ατομική φροντίδα, δημιουργική απασχόληση, συμμετοχή σε προγράμματα ψυχαγωγικού και κοινωνικού χαρακτήρα, εξειδικευμένη [61] παιδαγωγική βοήθεια, λογοθεραπεία,

Ο φορέας διαθέτει και τέσσερεις στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης για πέντε

άτομα η καθεμία, που βρίσκονται στο Δήμο Αχαρνών. Οι Στέγες λειτουργούν σε δωδεκάμηνη βάση και θέτουν ως βασικούς στόχους: το σεβασμό της προσωπικότητας κάθε ατόμου και του πρωταρχικού του δικαιώματος για ανεξάρτητη και αξιοπρεπή διαβίωση με ενεργή ένταξη στο κοινωνικό περιβάλλον, την αποφυγή της περιθωριοποίησης ή ιδρυματοποίησης των ατόμων με αυτισμό ή νοητική υστέρηση, την υποστήριξη της αυτονομίας τους και την υπεράσπιση των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων τους. Οι υπηρεσίες που παρέχονται περιλαμβάνουν εκπαίδευση, λογοθεραπεία, νέες τεχνολογίες, εργοθεραπεία, φυσικοθεραπεία και φυσική αγωγή.

3.9. Νομοθετικό πλαίσιο – Προγράμματα για ενίσχυση και προώθηση στην εργασία

Ο νόμος 4019/2011 (ΦΕΚ 216Α΄) περί Κοινωνικής Οικονομίας και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και άλλες διατάξεις αναφέρει στο άρθρο 1: «Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού» γενικά είναι οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή δυσχεραίνεται, είτε εξαιτίας σωματικής ή ψυχικής ή νοητικής ή αισθητηριακής αναπηρίας, είτε εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων τα οποία επηρεάζουν την εύρυθμη λειτουργία της τοπικής ή ευρύτερα περιφερειακής οικονομίας». Ο ίδιος νόμος για την εξυπηρέτηση των αναγκών του διακρίνει τις Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού σε δύο κατηγορίες, τις «Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού» και τις «Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού». Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσει τις ομάδες εκείνες του πληθυσμού που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς, δηλαδή άτομα με αναπηρίες (σωματικές, ψυχικές, νοητικές, αισθητηριακές), εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι-αποφυλακισμένοι και ανήλικοι παραβάτες. Στην δε δεύτερη κατηγορία κατατάσσει τα άτομα εκείνα που η ένταξή τους στην αγορά εργασίας βρίσκεται σε μειονεκτική θέση από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια. Σε αυτήν την ομάδα ανήκουν οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες θύματα κακοποίησης, αναλφάβητοι, οι κάτοικοι

απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

Σύμφωνα με τον ν.2817/2000 (ΦΕΚ 78/Α/14-3-2000) περί εκπαίδευσης ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και άλλες διατάξεις, ως άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θεωρούνται τα άτομα που έχουν σημαντική δυσκολία μάθησης και προσαρμογής εξαιτίας σωματικών, διανοητικών, ψυχολογικών, συναισθηματικών και κοινωνικών ιδιαιτεροτήτων.

Ανάλογα λοιπόν με το ποσοστό αναπηρίας, έτσι όπως αυτό προσδιορίζεται από τον ενιαίο πίνακα προσδιορισμού αναπηρίας και εγκρίνεται από την πρωτοβάθμια υγειονομική επιτροπή του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕ.Π.Α.), διατίθενται στο εκάστοτε άτομο τα ακόλουθα δικαιώματα: α) απόκτηση επιδόματος από την πρόνοια, το οποίο δίνεται αν το άτομο δεν εργάζεται και αν έχει εισοδήματα που ορίζονται κατά καιρούς από το αρμόδιο Υπουργείο, β) αναπηρική σύνταξη, εφόσον ο ωφελούμενος έχει συμπληρώσει έναν συγκεκριμένο αριθμό ενσήμων στον ασφαλιστικό φορέα, γ) απόκτηση δωρεάν ή εκπτώτικου δελτίου μετακίνησης ΑμεΑ σε όλα τα ΜΜΜ, ΚΤΕΛ, δρομολόγια ΟΣΕ, ακόμα και στους αυτοκινητόδρομους, δ) εξασφάλιση ιδιαίτερου ποσοστού για την συμμετοχή σε διαγωνισμούς του ΑΣΕΠ, ε) συμμετοχή σε επιδοτούμενα προγράμματα επιμόρφωσης του ΟΑΕΔ, ζ) απαλλαγή 16 από την υποχρέωση στράτευσης, η) εύρεση επιδοτούμενης εργασίας στον ιδιωτικό τομέα μέσω των προγραμμάτων ΕΚΟ (Ευπαθείς Κοινωνικές Ομάδες) του ΟΑΕΔ, θ) είσοδος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση χωρίς την υποχρέωση για συμμετοχή στις γενικές εξετάσεις.

Κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 8 της ΚΥΑ (Κοινής Υπουργικής Απόφασης), 37095/1436/17.9.2020 οι ευπαθείς ομάδες στον ιδιωτικό τομέα διακρίνονται σε δύο κατηγορίες: α) άτομα υψηλού κινδύνου, όπως άτομα με μεταμοσχεύσεις, άτομα με αιματολογικές κακοήθειες, άτομα με βαριά πνευμονοπάθεια, με κληρονομικές ανοσοανεπάρκειες, άτομα που λαμβάνουν ανοσοκατασταλτικά φάρμακα, γυναίκες που κυοφορούν, άτομα με HIV, με βαριές καρδιοπάθειες και άτομα με χρόνια νεφρική ανεπάρκεια, και β) άτομα ενδιάμεσου κινδύνου, όπως άτομα ηλικίας άνω των 65 ετών, άτομα με χρόνια πνευμονοπάθεια, άτομα που παρουσιάζουν βαριές νευρολογικές παθήσεις, με σοβαρή ηπατική

ανεπάρκεια, αρτηριακή υπέρταση και άτομα με υψηλό δείκτη μάζας σώματος.

Ο Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) (που τώρα έχει μετονομαστεί σε ΔΥΠΑ-Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης), υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και σε συνεργασία με το Υπουργείο Κοινωνικών Υποθέσεων, από την ίδρυσή του έχει ως στόχο την προώθηση της απασχόλησης με σκοπό την εξασφάλιση της προστασίας των ανέργων, της οικογένειας και της μητρότητας, ενώ μέσα από τον συγκεκριμένο οργανισμό προωθούνται ακόμα και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και εκπαίδευσης για τη διασφάλιση και προώθηση της απασχόλησης.

3.10. Έργα του Ταμείου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας που σκοπό είχαν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων ΕΚΟ.

Σε ένα γενικότερο πλαίσιο και όπως έχει αναλυθεί και σε προηγούμενα κεφάλαια, διαφαίνεται ότι η ανάπτυξη δεξιοτήτων και η ενσωμάτωση των ΕΚΟ στην αγορά εργασίας επηρεάζεται άμεσα από τα κοινωνικά στερεότυπα και τις αναχρονιστικές λογικές, σε αντίθεση με τα ευρήματα των επιστημονικών αναφορών. Τα ίδια τα άτομα ΕΚΟ φαίνεται να αντιμετωπίζουν πολυποίκιλα εμπόδια στην ένταξή τους στην εργασία, τόσο σε σχέση με την επαγγελματική ανάπτυξη δεξιοτήτων προσαρμοσμένα στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς όσο και με τις αντιλήψεις των εργοδοτών απέναντί τους. Πολλοί από τους υποψήφιους/δυννητικούς εργοδότες αμφιβάλλουν εκ των προτέρων για τις ικανότητες και το είδος της εργασίας που μπορούν να προσφέρουν τα άτομα ΕΚΟ, αλλά και για το κατά πόσο αυτά μπορούν να ενσωματωθούν άμεσα και εύκολα στις ανάγκες της εργασίας τους. Πολλές έρευνες κατά καιρούς έχουν καταδείξει τα προβλήματα και εμπόδια που αντιμετωπίζουν τα άτομα αυτά όταν αναζητούν εργασιακό περιβάλλον, αλλά και τις ρατσιστικές διαθέσεις των εργοδοτών, καθώς δεν είναι λίγες οι επιχειρήσεις που αναφέρουν ότι δεν θα προσλάμβαναν ΕΚΟ λόγω της μειωμένης αποτελεσματικότητας που θεωρούν ότι θα παρουσιάσουν τα συγκεκριμένα άτομα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ελληνική πολιτεία προχωρά στην υλοποίηση

προγράμματος πρόσληψης ατόμων με αναπηρία, μέσω της παροχής οικονομικών κινήτρων και επιχορηγήσεων προς τους εργοδότες. Η ειδική αυτή επιχορήγηση ενίσχυσης εργοδοτών ορίζεται μέχρι και σε ποσοστό 90% του μισθολογικού κόστους μηνιαίως, με ανώτατο όριο τα 800 ευρώ μηνιαίως. Ο ρόλος του Υπουργείου Εργασίας και του ΟΑΕΔ είναι η κοινωνική, οικονομική και εργασιακή προώθηση των ατόμων που βρίσκονται στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες με σκοπό την ομαλή τους ένταξη στην αγορά εργασίας ειδικά και την κοινωνική ζωή γενικότερα. Στόχος είναι τα άτομα ΕΚΟ και γενικά τα άτομα με οποιαδήποτε μορφή κοινωνικής ευαλωτότητας, να τους δοθεί η δυνατότητα να ενταχθούν στην αγορά εργασίας και να γίνουν αποδεκτά από το κοινωνικό σύνολο ως φυσικό και επόμενο κομμάτι της κοινωνίας, με συμβολή και αποτύπωμα στο κοινωνικοοικονομικό γίνεσθαι του περιβάλλοντος διαμονής τους.

Ενώ, για παράδειγμα, κατά τη δεκαετία του 1980 η πολιτική για την απασχόληση των Ατόμων με Αναπηρία εστίαζε μόνο στο ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας, η πιο συστηματική αντιμετώπιση του προβλήματος, εμφανίζεται κατά το τέλος της δεκαετίας του 1980 με τον ν.1648/1986 για την προστασία πολεμιστών, αναπήρων και θυμάτων πολέμου και μειονεκτικών προσώπων, με τον οποίο και καθιερώνεται η προνομιακή υποχρεωτική πρόσληψη-τοποθέτηση ευπαθών κοινωνικών ομάδων και ατόμων με αναπηρία, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται και οι συγγενείς τους, σε θέσεις εργασίας τόσο του στενού και του ευρύτερου δημοσίου τομέα όσο και του ιδιωτικού.

Σημαντικές αδυναμίες του συστήματος ήρθε να καλύψει ο νόμος 2643/1998 περί μέριμνας για την απασχόληση προσώπων ειδικών κατηγοριών-ΕΚΟ, μέσω του οποίου θεσπίστηκαν αντικειμενικά κριτήρια, γι' αυτό και αποτελούν αναμφισβήτητα τις πρώτες προσπάθειες για την εφαρμογή ενός κοινωνικού μοντέλου στην Ελλάδα. Σε εθνικό επίπεδο, το αρμόδιο Υπουργείο για τον σχεδιασμό πολιτικών αλλά και μέτρων απασχόλησης, τόσο στο γενικότερο κοινωνικό επίπεδο όσο και στο θέμα της απασχόλησης των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, ήταν το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, με φορέα υλοποίησης και συντονισμού των σχετικών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, τον τότε ΟΑΕΔ και τωρινή ΔΥΠΑ. Τα σημαντικά, λοιπόν, μέτρα για συστηματική αντιμετώπιση της πολιτικής για την απασχόληση των Ατόμων ΕΚΟ έρχονται από το έτος 2000 και μετά, με την

εθνική πολιτική για την αντιμετώπιση του προβλήματος μέσω του Κοινωνικού Ευρωπαϊκού Ταμείου και την χρηματοδοτήσεων διάφορων πρακτικών των κυβερνήσεων, όπως το πρόγραμμα του ΟΑΕΔ για την ενίσχυση των εργοδοτών για την πρόσληψη στην εργασία ατόμων ΕΚΟ. Η σημαντική συμβολή των σχετικών προγραμμάτων τόσο της ΕΕ όσο και του ίδιου του κράτους έχει ως αποτέλεσμα την σταθερή και σταδιακή ένταξη και διευκόλυνση των Ατόμων ΕΚΟ στην κοινωνική, οικονομική και εργασιακή ζωή της χώρας.

Σήμερα αρμόδιο Υπουργείο είναι το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και συγκεκριμένα η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας και η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Στεγαστικής Πολιτικής.

Το 2024 τέθηκαν συγκεκριμένοι στόχοι και υλοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό δράσεις/προγράμματα ενταγμένα στα έργα του Ταμείου Ανάπτυξης και Ανθεκτικότητας που σκοπό είχαν την βελτίωση της ποιότητας ζωής των ατόμων ΕΚΟ. Ενδεικτικά αναφέρονται:

Το πιλοτικό πρόγραμμα «Προσωπικός Βοηθός»

Ο Προσωπικός Βοηθός είναι ένα πρόγραμμα έμπρακτης κοινωνικής πολιτικής και απευθύνεται σε άτομα με αναπηρία ανεξαρτήτως κατηγορίας αναπηρίας (κινητική, νοητική, αναπτυξιακή, ψυχική, αισθητηριακή). Το Πρόγραμμα εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο ενός συστήματος κοινωνικής υποστήριξης για τα άτομα με αναπηρία, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής αυτών και των οικογενειών τους, μέσω της επίτευξης της ανεξάρτητης διαβίωσής τους και ισότιμης συμμετοχής τους σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής, οικονομικής, επαγγελματικής, πολιτιστικής ζωής. Το πρόγραμμα υλοποιείται σε δύο φάσεις, Α' φάση που αφορά στην Περιφέρεια Αττικής και Β' Φάση που αφορά στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας.

Στοχοθέτηση της ενίσχυσης της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης ως δημιουργικής διεξόδου και μέσου βιοπορισμού για τα άτομα με αναπηρία.

Μέσα από αυτή τη δράση σκοπός είναι να θεσμοθετηθεί το πλαίσιο της υποστηριζόμενης απασχόλησης για τα άτομα με διαταραχές αυτιστικού φάσματος

εντάσσοντάς τους ενεργά στην κοινωνική ζωή. Στόχος του προγράμματος είναι να εξασφαλίσει υποστηριζόμενη απασχόληση για έως και 200 άτομα με ΔΑΦ και να καλύψει το κόστος της επαγγελματικής καθοδήγησης και συμβουλευτικής, που απαιτείται για αυτόν τον πληθυσμό-στόχο.

Χρηματοδότηση για παρεμβάσεις προσβασιμότητας σε κατοικίες και χώρους εργασίας-

Μέσα από τη δράση θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις υποδομών σε κατοικίες ατόμων με αναπηρία και ατόμων με κινητικές δυσκολίες και χώρους εργασίας στους οποίους εργάζονται άτομα με αναπηρία με στόχο την ενίσχυση της ανεξάρτητης και αυτόνομης διαβίωσης.

Πρόγραμμα επαγγελματικής αναδοχής για παιδιά με αναπηρία 67% και άνω, προκειμένου να πραγματοποιηθεί αποϊδρυματοποίηση και να προχωρήσει το κλείσιμο δομών κλειστής φροντίδας για την εν λόγω ομάδα στόχο.

Ήδη η δράση έχει προχωρήσει και έχουν εκπαιδευτεί οι πρώτοι επαγγελματίες ανάδοχοι γονείς, εγγεγραμμένοι στο Εθνικό Μητρώο.

Ενδυνάμωση των Δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία σε εφαρμογή του υπάρχοντος Πρωτοκόλλου Συνεργασίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, που υπεγράφη στις 2 Δεκεμβρίου 2021.

Προτείνεται η διευρυμένη τριμερής συνεργασία με την ένταξη του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας (ΥΚΟΙΣΟ) για την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού του δημοσίου τομέα (με έμφαση στο προσωπικό του ΥΚΟΙΣΟ) με το επιμορφωτικό πρόγραμμα «Τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία» που έχει ενταχθεί στον προγραμματισμό του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Ε.Κ.Δ.Δ.Α. και διεξάγεται με μεγάλη ανταπόκριση από τους δημοσίους υπαλλήλους. Το πρόγραμμα συνεχίζεται σε συστηματική βάση. (Αφορά στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα ΑμεΑ, Πυλώνας 5 Στόχος 28 Ενημέρωση, Κατάρτιση και Επιμόρφωση της Δημόσιας Διοίκησης Δράσεις 1 και 2).

3.11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νομοθεσία

- Νόμος 4488/2017 «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις»
- Νόμος 4019/2011 «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις»
- Νόμος 2817/2020 «Εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»
- Υπ. αριθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΟΠΑΑΕΥΔΣ/69097/2670/170/07-02-2020 «Έγκριση Οργανωτικού Πλαισίου Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους» (ΦΕΚ 461/Β΄/ 14-02-2020)

A. Ελληνική Βιβλιογραφία

- Αλεξιάδου, Ε.Α. (2020). Αναπηρία και ανισότητες στην υγειονομική περίθαλψη στην Ελλάδα υπό την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αρχεία Ελληνικής Ιατρικής, 37(1):98-105.
- Γιώτη-Παπαδάκη, Ο. (2010). Ευρωπαϊκή πολιτική ολοκλήρωση και πολιτικές Αλληλεγγύης. Αναθεωρημένη έκδοση, εκδ.Κριτική,
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Υ.ΚΟΙ.Σ.Ο για το 2024
- Λορέντζου Ε. (2015). Ένταξη των ΑΜΕΑ στις επιχειρήσεις στα πλαίσια εταιρικής κοινωνικής ευθύνης: η περίπτωση της Ελλάδας, Διπλωματική εργασία-Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη,
- Ιγγλεζάκης Ι. Δ. (2005). Κοινωνικό κράτος δικαίου Υπό το πρίσμα της συνταγματικής αναθεώρησης του 2001 (άρθρο 25 παρ.1 Σ) και του Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου, ,
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (2003). Ζητήματα Κοινωνικής Πολιτικής, τόμος Α΄Διόνικος, Αθήνα
- Ζύγκιρη, Ε. (2020). Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) στην Ελλάδα και Οικονομική κρίση:

- Μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του θέματος μέσω της καταγραφής των ΑμεΑ και των απόψεων των κυρίων εκπροσώπων τους. Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Καλαμάτας.
- Ζώνιου – Σιδέρη, Α. (2012). Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις. Θεωρία και πράξη. Αθήνα: Πεδίο.
- Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία του Υ.ΚΟΙ.Σ.Ο για το 2024
- Ευρωπαϊκή Ένωση Παρόχων Υπηρεσιών για Άτομα με Αναπηρία (EASPD 2021)
Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τυποποιημένες διαδικασίες για την αποϊδρυματοποίηση
- Μίχος, Δ. (2022). Η επίδραση του κλασικού αθλητισμού στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία
- Νάσκου-Περράκη, Π. (2014). Η Προσβασιμότητα: ένα νέο δικαίωμα στο διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας των Ατόμων με Αναπηρία. Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΔτΑ).
- Νάσκου-Περράκη Π., Γάκη Μ. (2004). Η νομοθεσία για τα άτομα με αναπηρίες, εκδ.Αντ.Ν.Σακουλα,
- Χριστοφή, Μ. (2016). Προσβασιμότητα και αναπηρία. Έκδοση: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.με.Α)
- Ζαγκουντίνου, Θ. (2018). Οι απόψεις των εργαζομένων του χώρου της υγείας και της εκπαίδευσης για τη διάγνωση και υποστήριξη των ατόμων με νοητική αναπηρία ή/και ψυχικές διαταραχές: μια διερευνητική μελέτη.
- Καμπερίδου, Ε. (2016). Αθλητισμός και Κοινωνική Ενσωμάτωση. 2ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικών Επιστημών, Θεσσαλονίκη
- Κοκαρίδας, Δ. (2016). Άσκηση και αναπηρία. Εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη. Θεσσαλονίκη.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (1995). Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες. Αθήνα: Σ. Πολυχρονοπούλου.
- Σούλης, Σ. (2013). Εκπαίδευση και Αναπηρία. Αθήνα: Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με αναπηρία.
- Σπαπή, Χ., Αποστολάκης, Ι., & Σαράφης, Π. (2024). Αναπηρία, υγειονομικές ανισότητες και πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας. Archives of Hellenic Medicine/Arheia Ellenikes Iatrikes, 41(6).

Β. Διεθνής Βιβλιογραφία

- Aitchison, B., Rushton, A. B., Martin, P., Barr, M., Soundy, A., & Heneghan, N. R. (2022). The experiences and perceived health benefits of individuals with a disability participating in sport: A systematic review and narrative synthesis. *Disability and health journal*, 15(1), 101164.
- Arbour-Nicitopoulos, K. P., Grassmann, V., Orr, K., McPherson, A. C., Faulkner, G. E., & Wright, F. V. (2018). A scoping review of inclusive out-of-school time physical activity programs for children and youth with physical disabilities. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 35(1), 111-138.
- Arfa, S., Solvang, P. K., Berg, B., & Jahnsen, R. (2020). Challenges and facilitators in supporting sustainable participation after rehabilitation: Experiences of immigrant parents and their children with disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-14.
- Augutis, M., & Anderson, C. J. (2012). Coping strategies recalled by young adults who sustained a spinal cord injury during adolescence. *Spinal Cord*, 50(3), 213-219,
- Bampalou, C., Kouimtzi, E., Bonti, E., Kyritsis, Z. (2020) Greek Adult Population with Specific Learning Disabilities: Epidemiology, Demographics and Gender Differences *Hellenic Journal of Psychology*, Vol. 17: 97-118
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57 (1), pp. 71-90
- Bailey, R., Hillman, C., Arent, S., & Petitpas, A. (2013). Physical activity: An underestimated investment in human capital? *Journal of Physical Activity and Health*, 10(3), 289–308. <https://doi.org/10.1123/jpah.10.3.289>
- Barnes, C. (2019). Understanding the social model of disability: Past, present and future. In *Routledge handbook of disability studies* (pp. 14-31). Routledge.
- Beselt, L. J., McDonough, M. H., Hewson, J., & Din, C. (2023). Social support and social barriers for participating in group physical activity among older women living alone. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 15(6), 819-834.
- Borland, R. L., Cameron, L. A., Tonge, B. J., & Gray, K. M. (2022). Effects of

- physical activity on behaviour and emotional problems, mental health and psychosocial well-being in children and adolescents with intellectual disability: A systematic review. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 35(2), 399-420.
- Burke, W. W. (2018). *Organization Change: Theory and Practice*. Sage Publications
- Cavallo, M., & Silvestri, F. (2022). *Sustainable model for social enterprises and altruistic entrepreneurs*. Bologna University Press.
- Celenk, Ç. (2021). Motivation Affects Sports and Life Skills in Physical Disabled People. *Journal of Educational Psychology-Propósitos y Representaciones*, 9.
- Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (1993). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *Journal of leisure research*, 25(2), 111-128.
- Conley, K. T., & Nadler, D. R. (2022). Reducing Ableism and the Social Exclusion of People With Disabilities: Positive Impacts of Openness and Education. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 27(1).
- Crocker, M., Hutchinson, C., Mpundu-Kaambwa, C. et al. (2021) Assessing the relative importance of key quality of life dimensions for people with and without a disability: an empirical ranking comparison study.
- Cybulski, S. (2014). *Life Skill Development in Athletes with Intellectual Disabilities: The Strategies and Learning Pathways of Special Olympics Coaches* (Doctoral dissertation, Université d'Ottawa/University of Ottawa).
- Dedopoulou, A., Malavazos, T., Malliarou, M., Sarafis, P. (2019) The social security system in Greece and social justice in the field of health. *Interdisciplinary Health Care*, 11(1): 28-42
- Department of Economic and Social Affairs Disability, United Nations, <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-withdisabilities.html>
- DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (2005). Disability sport. *Human Kinetics*.
- Eime, R. M., Young, J. A., Harvey, J. T., Charity, M. J., & Payne, W. R. (2013). A systematic review of the psychological and social benefits of participation in sport for adults. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 10(1), 135. <https://doi.org/10.1186/1479-5868-10-135>
- Erdyneeva, K. G., Schetinina, S. Y., Makarov, A. L., Sokolova, N. L., Rozhnova, T. M., & Krokhina, J. A. (2021). Sports in life of students with disabilities:

Individual trajectories of physical abilities development.

- European Commission (2020). Diversity and Inclusion in the Workplace
- Eurostat, & World Health Organization. (2017). A System of Health Accounts 2011
Revised edition: Revised edition. OECD publishing.
- EUROSTAT (1995). Agriculture. Office des publications officielles des Communautés européennes.
- Fernández Gavira, J., Huete García, M. Á., & Vélez Colón, L. (2017). Vulnerable groups at risk for sport and social exclusion. *Journal Of Physical Education And Sport*, 17 (1), 312-326.
- Jaarsma, E. A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H. B., & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24(6), 871-881.
- Jessoula, M., Pavolini, E., Raitano, M., & Natili, M. (2018). ESPN Thematic Report on Challenges in long-term care, Italy, 2018. European Social Policy Network (ESPN), Brussels, European Commission.
- Judge, T. A., & Robbins, S. P. (2017). *Essentials of organizational behavior* (Vol. 3). Pearson Education (us).
- Haneda, S., & Ito, K. (2018). Organizational and human resource management and innovation: Which management practices are linked to product and/or process innovation?. *Research Policy*, 47(1), 194-208.
- Kaitelidou, D., Economou, C., Galanis, P., Konstantakopoulou, O., Siskou, O., Domete, S., et al. (2019). Development and validation of measurement tools for user experience evaluation surveys in the public primary healthcare facilities in Greece: A mixed methods study. *BMC Fam Pract*,
- Kim, D.S., Emerson, R.W., Naghshieh, K., Auer, A. (2017). Drop-off detection with the long cane: effect of cane shaft weight and rigidity on performance, *Ergonomics*, 60(1):59-68.
- Koontz, H. & Weihrich, H., (1993). *Management: A global perspective* (Vol. 1). McGraw-Hill College.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (2016). *Essentials of management*. Visit Tata McGraw-Hill.

- Liu Yi-De (2009). Sport and Social Inclusion: Evidence from the Performance of Public Leisure Facilities. *Social Indicators Research*, 90, 325–337. DOI 10.1007/s11205-008-9261-4.
- Maenner, M.J. et al. (2018) Prevalence and characteristics of autism spectrum disorder among children aged 8 years - Autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2018. *Morb. Mortal. Wkly Rep. Surveill. Summ.* 2021;70:1–16.
- Mascarinas, A., & Blauwet, C. (2018). Policy and advocacy initiatives to promote the benefits of sports participation for individuals with disability. *Adaptive Sports Medicine: A Clinical Guide*, 371-384
- Müller, C. (2021). Anti-racism in Europe: An intersectional approach to the discourse on empowerment through the EU anti-racism action plan 2020–2025. *Social Sciences*, 10(4), 137.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice*. Sage publications.
- Pedersen, M. R. L., Hansen, A. F., & Elmoose-Østerlund, K. (2021). Motives and barriers related to physical activity and sport across social backgrounds: implications for health promotion. *International journal of environmental research and public health*, 18(11), 5810.
- Ramsden, R., Hayman, R., Potrac, P., & Hettinga, F. J. (2023). Sport Participation for People with Disabilities: Exploring the Potential of Reverse Integration and Inclusion through Wheelchair Basketball. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2491.
- Sarantou A, Pigios G, Gkaros P. (2020). Defining skills and competencies in coaches using sports as a means to develop vulnerable social groups in greece. In *Proceedings of 28th International Congress of Physical Education & Sport Science*, held from 12th till 14th of June 2020, in Komotini
- Saran, A., White, H., & Kuper, H. (2020). Evidence and gap map of studies assessing the effectiveness of interventions for people with disabilities in low-and middle-income countries. *Campbell Systematic Reviews*, 16(1), e1070.
- Seippel, Ø. (2002). Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations*, 13, 253-270.
- Sulaj, A., Dhamo, E., Kondi, B., & Kambo, A. (2021). Assessment of Accessibility of

- Disabled Students in the Public University Infrastructure in Albania. Journal of Educational and Social Research, 11(3), 214-214.
- Townsend, N., Kazakiewicz, D., Lucy Wright, F., Timmis, A., Huculeci, R., Torbica, A., ... & Vardas, P. (2022). Epidemiology of cardiovascular disease in Europe. Nature Reviews Cardiology, 19(2), 133-143.
- Townsend, R. C., Huntley, T. D., Cushion, C. J., & Culver, D. (2022). Infusing disability into coach education and development: A critical review and agenda for change. Physical education and sport pedagogy, 27(3), 247-260.
- Verdot, C., & Schut, P. O. (2012). Sport and social inclusion: The political position vs. practices. European Journal for Sport and Society, 9(3), 203-227.
- Willis, C., Nyquist, A., Jahnsen, R., Elliott, C., & Ullenhag, A. (2018). Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. Research in developmental disabilities, 77, 30-39.
- World Health Organization. (2018). Global action plan on physical activity 2018–2030: More active people for a healthier world. World Health Organization.
- World Health Organization. (2010). Global recommendations on physical activity for health. WHO Press.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=el>, Ένωση ισότητας, στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία για το 2021-2030)
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/139/επαγγελματικη-καταρτιση>
- <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/60/καταπολεμηση-της-φτωχειας-του-κοινωνικου-αποκλεισμου-και-των-διακρισεων>
- https://commission.europa.eu/topics/employment-and-social-affairs/delivering-strong-social-europe_el?utm_source=chatgpt.com
- <https://www.mlsi.gov.cy>
- <https://kentrosos.gr/el/>
- <https://www.pegkap.gr>

<https://keat.gr>

<https://autismap.gr>

<https://idrimakofon.gr>

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ

Σχεδιασμός και ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη δημιουργία και υλοποίηση Ολιστικών και καινοτόμων Αθλητικών δράσεων.

4.1. Σκοπός Ενότητας

Σκοπός της ενότητας είναι να εξοπλίσει τους/τις εκπαιδευόμενους/ες με τις απαραίτητες γνώσεις, δεξιότητες και στάσεις ώστε να μπορούν να σχεδιάζουν, να οργανώνουν, να υλοποιούν και να αξιολογούν σύγχρονες αθλητικές δράσεις και γεγονότα με ολιστική, καινοτόμο και κοινωνικά συμπεριληπτική προσέγγιση.

Ειδικότερα, η ενότητα στοχεύει:

- Στην κατανόηση των αρχών του στρατηγικού σχεδιασμού αθλητικών δράσεων και γεγονότων, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές παραμέτρους.
- Στην ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων γύρω από τις βασικές αρχές της «Συνισταμένης» Διοίκησης (Management) στον αθλητικό χώρο, μέσα από την εφαρμογή των λειτουργιών του Σχεδιασμού, της Οργάνωσης, της Διεύθυνσης, του Συντονισμού, του Ελέγχου/Αξιολόγησης/Ανατροφοδότησης και της συνεχούς αναβάθμισης των γνώσεων των στελεχών.
- Στην καλλιέργεια ικανοτήτων για τη δημιουργία και εφαρμογή καινοτόμων και βιώσιμων αθλητικών προγραμμάτων, με έμφαση στη βέλτιστη αξιοποίηση ανθρώπινων και υλικών πόρων.
- Στην εξοικείωση με μεθοδολογίες και καλές πρακτικές που αξιοποιούν τον αθλητισμό ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης και ενδυνάμωσης ευπαθών κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ) και διευκολύνουν την πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας.

- Στην ανάλυση και αξιολόγηση ενδεικτικών καλών πρακτικών αθλητικών προγραμμάτων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, με στόχο τη μεταφορά γνώσης και την προσαρμογή επιτυχημένων μοντέλων στον ελληνικό χώρο.

Συνολικά, η ενότητα αποσκοπεί στη διαμόρφωση στελεχών ικανών να αξιοποιούν τον αθλητισμό ως μοχλό καινοτομίας, κοινωνικής συνοχής και βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο σε οργανωσιακό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Παράλληλα στοχεύει στη κατανόηση από τους υπευθύνους χάραξης αθλητικής πολιτικής για τους έχοντες τη διοικητική διαχείριση και την υπευθυνότητα υλοποίησης των αθλητικών παροχών, των δυνατοτήτων της κοινωνικής ένταξης και ανάπτυξης των επαγγελματικών δεξιοτήτων των ΕΚΟ για το σχεδιασμό και υλοποίηση αθλητικών δράσεων/προγραμμάτων οποιουδήποτε επιπέδου.

4.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Με την ολοκλήρωση του κεφαλαίου, οι εκπαιδευόμενοι/ες θα έχουν τη δυνατότητα:

- Να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να ανταποκρίνονται με επάρκεια στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, καθώς και να υιοθετούν σύγχρονες και καινοτόμες στρατηγικές σχεδιασμού για την εκπαίδευση ατόμων ΕΚΟ, προκειμένου να μπορούν να συμβάλλουν αποτελεσματικά στον σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων και δράσεων αθλητισμού.
- Να σχεδιάζουν στρατηγικές που συμβάλλουν ταυτόχρονα στην επίτευξη πολλαπλών στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης, όπως η διασφάλιση της καλής υγείας και ευημερίας και η βελτίωση της ποιότητας ζωής, σε συνδυασμό με την οικονομική ανάπτυξη των ατόμων ΕΚΟ, την ενίσχυση των επαγγελματικών τους προοπτικών και την κοινωνική τους ένταξη.

- Να συσχετίζουν και να ενσωματώνουν τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals – SDGs), με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνους που αφορούν την καλή υγεία και ευημερία, την κοινωνική ένταξη και την οικονομική ανάπτυξη των ατόμων ΕΚΟ.

4.3. Σύντομη περιγραφή

Η τέταρτη ενότητα εστιάζει στην ολοκληρωμένη προετοιμασία των εκπαιδευόμενων για τον σύγχρονο σχεδιασμό, την οργάνωση, την υλοποίηση και την αξιολόγηση αθλητικών δράσεων και γεγονότων, με ολιστική, καινοτόμο και κοινωνικά συμπεριληπτική προσέγγιση.

Αναλύονται οι βασικές αρχές του στρατηγικού σχεδιασμού στον αθλητισμό, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικές, οικονομικές και αναπτυξιακές διαστάσεις, καθώς και οι θεμελιώδεις λειτουργίες της «Συνισταμένης» Διοίκησης στον αθλητικό χώρο (σχεδιασμός, οργάνωση, διεύθυνση, συντονισμός, έλεγχος, αξιολόγηση και ανατροφοδότηση). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για τη δημιουργία και εφαρμογή καινοτόμων και βιώσιμων αθλητικών προγραμμάτων, με αποτελεσματική αξιοποίηση ανθρώπινων και υλικών πόρων.

Παράλληλα, το κεφάλαιο παρουσιάζει μεθοδολογίες και καλές πρακτικές που αξιοποιούν τον αθλητισμό ως εργαλείο κοινωνικής ένταξης, ενδυνάμωσης ευπαθών κοινωνικά ομάδων (ΕΚΟ) και ενίσχυσης της πρόσβασής τους στην αγορά εργασίας. Μέσα από την ανάλυση επιλεγμένων παραδειγμάτων από το ευρωπαϊκό και εθνικό περιβάλλον, προωθείται η μεταφορά γνώσης και η προσαρμογή επιτυχημένων μοντέλων στον ελληνικό χώρο.

Συνολικά, η ενότητα αποσκοπεί στη διαμόρφωση στελεχών και υπευθύνων χάραξης και υλοποίησης αθλητικής πολιτικής που μπορούν να αξιοποιούν τον αθλητισμό ως μοχλό καινοτομίας, κοινωνικής συνοχής και βιώσιμης ανάπτυξης, τόσο σε οργανωσιακό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, ενισχύοντας παράλληλα τις επαγγελματικές δεξιότητες και τις προοπτικές κοινωνικής ένταξης των ΕΚΟ. Σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο επιχειρηματικό περιβάλλον, η καινοτομία και η δυνατότητα προσφοράς νέων αθλητικών παροχών, προσαρμοσμένων στις ανάγκες του κοινωνικού κοινού αναφοράς, θα πρέπει να αποτελούν επίκεντρο των αντίστοιχων εμπλεκόμενων αθλητικών στελεχών και κατά

συνέπεια θα πραγματοποιηθεί εκτενή αναφορά στην ανάλογη μεθοδολογία απτής προσέγγισης.

4.4. Στρατηγικός Σχεδιασμός Αθλητικών Δράσεων/Γεγονότων

Εννοιολογικά, η Συνισταμένη Διοίκηση (Management) στον Αθλητικό χώρο όχι μόνο για τα άτομα ΕΚΟ, αλλά γενικότερα για όλους τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, περιλαμβάνει οποιονδήποτε συνδυασμό δεξιοτήτων που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, την οργάνωση, τη διεύθυνση, τον έλεγχο, τον προϋπολογισμό, την ηγεσία και την αξιολόγηση στο πλαίσιο ενός οργανισμού ή τμήματος του οποίου το κύριο προϊόν ή υπηρεσία σχετίζεται με τον αθλητισμό ή τη σωματική δραστηριότητα (DeSensi, *et. al.*, 2003).

Με γνώμονα την βασική φιλοσοφία ότι η επιτυχία ή η αποτυχία κάθε αθλητικού προγράμματος ή εκδήλωσης εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, υλοποιείται, αξιολογείται και επανασχεδιάζεται, οι περισσότεροι (ιδιωτικοί κυρίως αλλά και δημόσιοι) Οργανισμοί Αθλητικού ή μη χαρακτήρα, εστιάζουν στην χάραξη στρατηγικών δράσεων και εφαρμογής πολιτικών. Κυρίαρχος στόχος των προαναφερόμενων Οργανισμών, αποτελεί η μεγιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, βελτιώνοντας την αξιολογική τους θέση στην γνώμη των πολιτών/πελατών τους. Φυσικά σε κάθε περίπτωση οι βαθμοί πολυπλοκότητας του σχεδιασμού της αντίστοιχης διαδικασίας παροχής αθλητικών υπηρεσιών, καθώς και της μεθοδολογίας υλοποίησης τους διαφέρει σημαντικά, ανάλογα με τους τελικούς στόχους και τους επωφελούμενους από αυτές.

Εννοιολογικά η ανάπτυξη του στρατηγικού σχεδιασμού ενός Οργανισμού στις βασικές του αρχές του, φαντάζει απλή. Θα μπορούσε να παρατεθεί το επιχείρημα ότι δεν χρειάζεται τίποτα περισσότερο από το αναλυθεί η τρέχουσα και αναμενόμενη μελλοντική κατάσταση, να καθοριστεί η κατεύθυνση του Διοικητικού Οργανισμού και να αναπτυχθούν τα μέσα για την επίτευξη της αποστολής του. Στην πραγματικότητα, η διαμόρφωση στρατηγικών στόχων και των μεθόδων υλοποίησης τους, αποτελεί μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία, που απαιτεί μια συστηματική προσέγγιση για τον εντοπισμό και την ανάλυση εξωτερικών παραγόντων για την

οργάνωση και αντιστοίχιση με τις δυνατότητες του συγκεκριμένου, κάθε φορά, Οργανισμού.

Ο εκάστοτε αθλητικός Οργανισμός/Φορέας οφείλει στον σχεδιασμό αλλά και την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες, χωρίς όμως να αγνοηθούν άλλες σημαντικές παραμέτρους, όπως η πρόκληση των διαδικασιών υπέρβασης των εγγενών αδυναμιών του Οργανισμού/Φορέα για την αξιοποίηση των εκάστοτε ευκαιριών. Εξάλλου, βασική οργανωτική αδυναμία αποτελεί για ένα Οργανισμό, η απουσία τόσο της δυναμικής και εταιρικής ανάπτυξης, όσο και της αδυναμίας παροχής καινοτόμων υπηρεσιών και δράσεων.

Το πνεύμα της επιχειρηματικότητας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διαχείρισης και του επαγγελματικού προσανατολισμού των ατόμων ΕΚΟ και δημιουργεί ένα σαφές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για ανθρώπους και οργανισμούς που ασχολούνται με τον αθλητισμό. Η επιτυχής διαδικασία της σύζευξης δύο αλληλοσυμπληρούμενων κλάδων: της επιχειρηματικότητας και της βέλτιστης διαχείρισης των αθλητικών δραστηριοτήτων/εκδηλώσεων, μπορεί να πραγματοποιηθεί διαμέσου της κομβικής ανάπτυξης των αρχών της Οργάνωσης και Διοίκησης του Αθλητισμού.

Μια επιχειρηματική/επαγγελματική προσέγγιση στον αθλητισμό μπορεί να προσφέρει έναν μηχανισμό για την αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων. Οι παρακμάζουσες οικονομίες παρέχουν έναν καταλύτη για την εμφάνιση της επιχειρηματικότητας (Peredo and Chrisman 2006). Η επιχειρηματικότητα και στο τομέα του αθλητισμού έχει αποδειχθεί ότι αποτελεί την μεγαλύτερη δύναμη αντιρρόπησης ειδικά σε περιόδους οικονομικών κρίσεων. Τα οικονομικά οφέλη από την επιχειρηματικότητα στον αθλητισμό περιλαμβάνουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας (ειδικά για τα άτομα ΕΚΟ), τη βελτίωση της παραγωγικότητας και τους αυξημένους ρυθμούς περιφερειακής ανάπτυξης (Van Praag και Versloot 2007).

Το οικονομικό αποτύπωμα ενός στρατηγικού σχεδιασμού τόσο σε επίπεδο Αθλοτουριστικού Φορέα/Οργανισμού, όσο και σε Εθνικό ή Διεθνές, μπορεί να αποτυπωθεί από ερευνητική εργασία των Parkhouse *et al.*, (2005), στην οποία προσδιορίζεται ότι η αθλητική βιομηχανία αποφέρει οικονομικά στις Ηνωμένες Πολιτείες 213 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως, καθιστώντας την έκτη μεγαλύτερη «βιομηχανία» στην χώρα.

Μια άλλη πτυχή επίπτωσης του στρατηγικού σχεδιασμού ενός Αθλητικού Οργανισμού αποτελεί το γεγονός ότι, σύμφωνα με τα ερευνητικά αποτελέσματα μελέτης των Ruseski και Maresova, (2014) οι θεσμικοί παράγοντες και οι εφαρμοσμένες στρατηγικές πολιτικές, επηρεάζουν τις ατομικές προτιμήσεις των πολιτών κατά τρόπο που δύνανται να προάγουν τη συμμετοχή τους στον αθλητισμό και την αθλητική δραστηριότητα, ενώ δημιουργούν νέες βιώσιμες θέσεις απασχόλησης. Τα αποτελέσματα των μελετών δείχνουν ότι υπάρχει καλή συσχέτιση μεταξύ της χάραξης αθλητικής στρατηγικής πολιτικής (σε συνδυασμό με τις κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες) σε επίπεδο χώρας και της αντίστοιχης απόφασης των πολιτών της να συμμετάσχουν (ή όχι) σε αθλητικές δραστηριότητες (Kokolakakis *et al.* 2019, Palacios-Huerta & Santos 2004).

Μια παράμετρος που θα πρέπει να τονιστεί είναι ότι σύμφωνα τόσο με τα οργανωτικά μοντέλα που σχετίζονται με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και του αντίστοιχου Εθνικού (Ελληνικού), η κύρια ευθύνη για την χάραξη και εφαρμογή της εκάστοτε εθνικής αθλητικής στρατηγικής πολιτικής βρίσκεται στη κυβερνητική δομή (Hartmann-Tews 2006, World Health Organization 2011) που σχετίζεται με τον Αθλητισμό (Υπουργείο ή Υφυπουργείο), η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις βρίσκεται κάτω από το αρμόδιο για την Εκπαίδευση Υπουργείο ή σε κάποιες άλλες περιπτώσεις στο Υπουργείο Πολιτισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η ευθύνη εφαρμογής της αθλητικής πολιτικής επιμερίζεται μεταξύ του υπουργείου που ασχολείται με τον αθλητισμό και άλλων κρατικών φορέων ή υπουργείων. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις χάραξης ολοκληρωμένων πολιτικών στρατηγικής για τον Αθλητισμό από τα κράτη της ΕΕ (World Health Organization, 2010. Hartmann-Tews, 2006. UNESCO, 2015), υπάρχουν αναφορές των ευθυνών και των δράσεων που θα πρέπει να αναληφθούν και από άλλους εμπλεκόμενους φορείς για την υλοποίηση τους.

Παραδείγματα τέτοιων αρμόδιων φορέων αποτελούν συναφή με τον Αθλητισμό Υπουργεία (όπως Υγείας, Παιδείας, κτλ), η Εθνική Ολυμπιακή Επιτροπή, οι εθνικοί αθλητικοί φορείς, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, τα πανεπιστήμια καθώς και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα ιδρύματα έρευνας και ανάπτυξης, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, αθλητικοί φορείς, ο ιδιωτικός τομέας και οι εργοδότες (που εμπλέκονται με τον Αθλητισμό, ή οι εργαζόμενοι τους δραστηριοποιούνται στον

αθλητισμό), για την κάλυψη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων πληθυσμού (Ministry of Culture, Tallinn, 2006).

Μια επίσης ενδιαφέρουσα παράμετρος εξέτασης της δομής υλοποίησης του αθλητικού συστήματος είναι εάν οι δράσεις πραγματοποιούνται από δημόσιους, ιδιωτικούς Φορείς/Οργανισμούς ή συνδυασμό αυτών, ο βαθμός συνεργασίας (Hartmann-Tews, 2006) με τις αντίστοιχες δομές/φορείς του κράτους, καθώς και ο ρόλος/συμβολή του Εθελοντισμού ως «εργαλείο» στην υλοποίηση αθλητικών δράσεων. Για παράδειγμα το σύστημα συνεργασίας του κράτους και των μη κυβερνητικών οργανώσεων στο Ηνωμένο Βασίλειο λειτουργεί στην βάση μιας εύκαμπτης και ημιαυτόνομης διαδικασίας υλοποίησης δράσεων, έναντι ενός εξαιρετικά δομημένου εθελοντισμού, με εταιρική συμμετοχή του ομόσπονδου κρατικού μηχανισμού στη Γερμανία. Σε αντίθεση με πολλές άλλες χώρες, η Δανία ανέπτυξε τρεις εθνικές ομοσπονδίες: την Δανική Ένωση Γυμναστικής και Αθλητισμού, προσανατολισμένη στον Αθλητισμό για Όλους, την Δανική Αθλητική Ομοσπονδία, πιο κοντά στον αγωνιστικό αθλητισμό και την Δανική Ομοσπονδία Αθλητικών Εταιρειών, που προσφέρει όλες τις αθλητικές δραστηριότητες για τους εργαζόμενους σε επιχειρήσεις. Στην χώρα αυτή, οι εθελοντικές αθλητικές οργανώσεις κυριαρχούν στην παροχή στα άτομα με αναπηρίες και τους χρονίως πάσχοντες, αθλητικών δράσεων και διαθέτουν μεγάλη αυτονομία στον σχεδιασμό και την μεθοδολογία υλοποίησης, λόγω του ενεργού τους ρόλου.

Το διαμορφωνόμενο ευρύ φάσμα οργανωτικού πλαισίου το οποίο απαιτείται κατά την υλοποίηση των αθλητικών δραστηριοτήτων, προσφέρει, για κάθε αθλητικό στέλεχος ΕΚΟ, με γνώση στην αντίστοιχη οργάνωση και διοίκηση, τη δυνατότητα, εκτός από την πολύπλευρη οργανωτική και διαχειριστική επάρκεια, να μπορεί να επιλέξει και να ακολουθήσει σταδιοδρομία στο είδος του εργασιακού περιβάλλοντος της επιλογής του στο οποίο ταιριάζουν καλύτερα τα ιδιαίτερα του προσόντα και δεξιότητες. Εκτός από τα παραδοσιακά αθλήματα, η αθλητική «βιομηχανία» περιλαμβάνει πλέον νέες εναλλακτικές δραστηριότητες αναψυχής και extremesports (skateboarding, boogieboarding, αναρρίχηση στον πάγο, καγιάκ χιονιού, παραπέντε κ.λπ.) για τα άτομα με αναπηρίες και τους χρονίως πάσχοντες, ώστε να μπορούν να καλύψουν τις διαφορετικές αθλητικές ανάγκες των συμμετεχόντων που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές και κινητικές ομάδες στόχους.

Η βασική φιλοσοφία στο στρατηγικό σχεδιασμό/δημιουργία και υλοποίηση αθλητικών δραστηριότητες αναψυχής θα πρέπει, όπως έχει αναφερθεί, να καθορίζεται σύμφωνα με την ανάλυση των χαρακτηριστικών των ατόμων ή/και ομάδων ατόμων που συμμετέχουν ενεργά ή παθητικά σε ανταγωνιστικά ή ψυχαγωγικά αθλήματα, ενώ ταξιδεύουν ή/και διαμένουν σε μέρη εκτός του συνηθισμένου τους περιβάλλοντος. Αν και το πρωταρχικό κίνητρο συμμετοχής των ατόμων ΕΚΟ εδράζεται στην επαγγελματική τους εμπλοκή σε αθλητικές δραστηριότητες, η τουριστική διάσταση της εμπειρίας συνιστά έναν κρίσιμο συμπληρωματικό παράγοντα παραγωγής προστιθέμενης αξίας. Ειδικότερα, η αλληλεπίδραση αθλητισμού και τουρισμού λειτουργεί ως μηχανισμός ενίσχυσης του εμπειρικού κεφαλαίου των συμμετεχόντων, μέσω της έκθεσής τους σε διαφοροποιημένα οργανωτικά, πολιτισμικά και λειτουργικά περιβάλλοντα. Παράλληλα, η συμμετοχή σε αθλητικές διοργανώσεις ενταγμένες σε τουριστικά πλαίσια ευνοεί τη συγκρότηση και διεύρυνση δικτύων επαγγελματικών σχέσεων, ενισχύοντας το κοινωνικό και επαγγελματικό κεφάλαιο των ατόμων. Η συσσώρευση αυτών των άυλων πόρων συμβάλλει στην αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου, καθώς διευκολύνει την απόκτηση νέων δεξιοτήτων, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και τη διαμόρφωση ανταγωνιστικών επαγγελματικών πλεονεκτημάτων, με μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην επαγγελματική εξέλιξη και κινητικότητα των συμμετεχόντων

Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός μιας αθλητικής δράσης ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων πρέπει να λάβει υπόψη:

© © © © © ©

Σχήμα 4. Προκλήσεις για το σχεδιασμό μιας αθλητικής δράσης ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων

Σε κάθε περίπτωση, πέραν της συστηματικής αξιολόγησης των ατομικών χαρακτηριστικών και των ικανοτήτων/δεξιοτήτων του εκάστοτε συμμετέχοντα ΕΚΟ στο πλαίσιο της σχεδιαζόμενης επαγγελματικής αθλητικής ενασχόλησης, καθίσταται αναγκαία η παράλληλη ανάπτυξη και ενίσχυση ισχυρών κινήτρων για τη συμμετοχή του σε εναλλακτικές ή συμπληρωματικές θέσεις εργασίας που σχετίζονται με αθλητικές δραστηριότητες. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να υλοποιείται από τους διαχειριστές και τους υπεύθυνους σχεδιασμού των αθλητικών προγραμμάτων, με στόχο την ενίσχυση της επαγγελματικής ένταξης, της βιωσιμότητας της απασχόλησης και της μακροπρόθεσμης συμμετοχής των ατόμων αυτών στον ευρύτερο αθλητικό τομέα (Sherry *et al.*, 2015, Skinner *et al.*, 2008).

4.5. Βασικές Αρχές «Συνισταμένης» Διοίκησης (Management) στον Αθλητικό χώρο.

Με τον όρο «Συνισταμένη Διοίκηση/Οργάνωση» νοείται η συστηματική αναζήτηση και εφαρμογή μεθόδων που αποσκοπούν στη σύνθεση και εναρμόνιση

των διαφορετικών συμφερόντων και επιδιώξεων των μελών ενός οργανισμού, με απώτερο σκοπό την αποτελεσματική επίτευξη των κοινών στόχων που αυτός έχει θέσει (Mintzberg, 2009). Η έννοια της Οργάνωσης αναφέρεται ειδικότερα στη δομημένη ομαδοποίηση των εργασιακών δραστηριοτήτων σε επιμέρους τμήματα, στην εκχώρηση εξουσίας και αρμοδιοτήτων, καθώς και στον συντονισμό των δράσεων των διαφορετικών οργανωτικών μονάδων, προκειμένου να επιτυγχάνονται οι στόχοι της επιχείρησης και να περιορίζονται στο ελάχιστο οι ενδοοργανωσιακές συγκρούσεις (Robbins & Coulter, 2018).

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι κανένα αθλητικό πρόγραμμα ή εκδήλωση δεν μπορεί να διασφαλίσει απόλυτη επιτυχία σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης, ακόμη και όταν εφαρμόζεται με τη χρήση επαρκών πόρων, του αναγκαίου ανθρώπινου δυναμικού και της κατάλληλης μεθοδολογίας. Σε κάθε περίπτωση, παρεμβάλλονται μεταβλητές, καθώς και ποικίλοι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες, οι οποίοι δύνανται να επηρεάσουν σε σημαντικό βαθμό το τελικό αποτέλεσμα του αθλητικού προγράμματος ή της εκδήλωσης, όπως το θεσμικό πλαίσιο, οι οικονομικές συνθήκες, οι οργανωσιακές δομές και το κοινωνικό περιβάλλον (Parent & Chappelet, 2017· Parent, 2013).

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, οι βασικές αρχές εφαρμογής της Συνισταμένης Διοίκησης του Αθλητισμού, στις οποίες οφείλει να εκπαιδευτεί κάθε αθλητικό στέλεχος των ΕΚΟ, παρουσιάζονται ακολούθως.

▪ Η αρχή του Σχεδιασμού (Planning)

Είναι το σημείο εκκίνησης, στο οποίο πρέπει να ξεκαθαρίσουμε τι θέλουμε να πετύχουμε και με ποιο τρόπο. Στην φάση αυτή καθορίζουμε επίσης, την αποστολή (mission), το όραμα (vision), του Αθλητικού Γεγονότος ή της Δραστηριότητας, τους στόχους (aims) και τις επιμέρους δράσεις (activities)

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας του σχεδιασμού, προσδιορίζουμε το κοινό του Αθλητικού Γεγονότος ή της Δραστηριότητας και την ταυτότητά της

Τα βασικά ερωτήματα που θα πρέπει να απαντηθούν κατά την φάση αυτή του σχεδιασμού είναι:

✓ Ποιοί θα είναι οι στόχοι του προγράμματος;

Ως Στόχοι ορίζονται οι βασικές επιδιώξεις στα διάφορα επίπεδα του Αθλητικού Στρατηγικού σχεδιασμού, των οποίων η εκπλήρωση μέσω ενεργειών-δράσεων συντελεί στην υλοποίηση της. Πρόγραμμα Δράσης ορίζεται ως το σύνολο των πρωτοβουλιών ή τα αθλητικών γεγονότων που πρέπει να αναληφθούν προκειμένου να επιτευχθούν ένας ή και περισσότεροι από τους Στρατηγικούς Στόχους του Αθλητικού Σχεδιασμού.

Ειδικότερα για τον καθορισμό των επιχειρησιακών στόχων του αθλητικού προγράμματος/εκδήλωσης μια ασφαλής διαδικασία είναι να ακολουθήσουμε την μέθοδο S.M.A.R.T. που μπορεί να κατευθύνει, ώστε να διατυπωθούν οι επιχειρησιακοί στόχοι με ξεκάθαρο τρόπο και να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα πιο γρήγορα και με σαφήνεια στόχευσης. Η μέθοδος S.M.A.R.T. αποτελείται από 5 θεματικά φίλτρα/κατευθύνσεις που δίνει στον κάθε στόχο. Από τα αρχικά των θεματικών κατευθύνσεων παίρνει και το όνομά της. Έτσι, ο κάθε στόχος σύμφωνα με αυτή τη μεθοδολογία πρέπει να είναι:

1. Συγκεκριμένος (Specific)

Οι στόχοι πρέπει να διατυπωθούν με την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια, ώστε όλοι να γνωρίζουν τι αναμένεται από αυτούς. Επιπλέον, θα ήταν βοηθητικό να περιγράφεται μια παρατηρήσιμη ενέργεια, συμπεριφορά ή αποτέλεσμα με ποσοτικοποιημένη μορφή. Αν ένας στόχος θα μπορούσε να συνδεθεί με κάποιο αριθμό, ποσό ή ποσοστό είναι πολύ πιο ξεκάθαρος δίνοντας ένα συγκεκριμένο μήνυμα σε όλα τα μέλη της ομάδας που συμμετέχουν στην επίτευξη του στόχου.

2. Μετρήσιμος (Measurable)

Για να είναι μετρήσιμος ένας στόχος, είναι πρακτικό να αναφέρεται ένα σύστημα, μία μέθοδο ή μία διαδικασία που καθορίζει σε ποιο βαθμό έχει επιτευχθεί η επιθυμητός στόχος. Ως εκ τούτου, είναι σκόπιμο να τεθεί ένα σημείο αναφοράς και να καθοριστεί μια βασική μέτρηση της αρχικής κατάστασης. Ο καθορισμός ορόσημων κατά την

πορεία επίτευξης ενός στόχου, θα προσδώσει την ευκαιρία να επαναξιολογεί η διαδικασία υλοποίησης του και να επανασχεδιαστεί η διαδικασία επίτευξης στόχου όταν αυτό χρειαστεί.

3. Επιτεύξιμος/ Αποδεκτός (Attainable/Achievable/Acceptable)

Οι στόχοι θα πρέπει να είναι αποδεκτοί τόσο από αυτόν που τους θέτει όσο και από την υποστηρικτική ομάδα ή το τμήμα που καλείται να τους υλοποιήσει. Για τους διαχειριστές είναι σημαντικό να δημιουργηθεί υποστήριξη για το στόχο μεταξύ της ομάδας των στελεχών υποστήριξης. Η υποστήριξη θα ενισχυθεί αν οι εργαζόμενοι συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τους βραχυπρόθεσμους στόχους. Εάν αποφασιστεί σαν στόχος ότι ο κύκλος εργασιών θα πρέπει να αυξηθεί κατά 20% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ίσως ο στόχος αυτός είναι υπερβολικά φιλόδοξος και ενδεχομένως να οδηγεί σε μείωση της ικανοποίησης αν αυτό δεν επιτευχθεί. Ως εκ τούτου, σε αυτή την περίπτωση το αποδεκτό (acceptable) αναφέρεται επίσης ως επιτεύξιμο (attainable). Ο καθορισμός στόχων που μπορείτε εύλογα να επιτύχετε εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού πλαισίου θα βοηθήσει στην δημιουργία κίνητρων και την συγκέντρωση στους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν. Πριν της έναρξης επίτευξης ενός στόχου, θα πρέπει να αποφημιστεί εάν μπορεί να επιτευχθεί άμεσα ή εάν υπάρχουν πρόσθετα προκαταρκτικά βήματα που πρέπει να πραγματοποιηθούν, ώστε να υπάρξει ένα στάδιο προετοιμασίας πριν την επίτευξη του τελικού στόχου.

4. Σχετικοί (Relevant)

Κάθε ένας από τους στόχους πρέπει να ευθυγραμμίζεται με τις αξίες σας και τους μεγαλύτερους, μακροπρόθεσμους στόχους του Οργανισμού/Φορέα ή του αθλητικού προγράμματος/εκδήλωσης. Εάν ένας στόχος δεν συμβάλλει στην επίτευξη των ευρύτερων στόχων, θα πρέπει πιθανά να αναθεωρηθεί. Το βασικό ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί είναι αν ο επιλεγμένος στόχος είναι σημαντικός, καθώς

και το πώς η επιτυχημένη ολοκλήρωση του θα συμβάλει στην επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων σας.

5. Χρονικά δεσμευμένος (Time-bound)

Ο όρος “χρονικά δεσμευμένος” συγγέεται συχνά με το μετρήσιμος, αλλά υπάρχει σαφής διαφορά μεταξύ των δύο. Ο χρόνος είναι στην πραγματικότητα το χρονικό διάστημα που έχει διατεθεί για την επίτευξη του στόχου. Συνεπώς, ένας στόχος SMART έχει έναν ξεκάθαρο χρόνο έναρξης και μια σαφή ημερομηνία λήξης. Ορίζοντας ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα για την επίτευξη του στόχου, υπάρχει σαφής υποβοήθηση στα στελέχη για πιο στοχευμένη κινητοποίηση. Επίσης μια ημερομηνία λήξης μπορεί να προσδώσει επιπλέον κίνητρο για καθορισμό προτεραιοτήτων.

✓ Ποιό θα είναι το περιεχόμενο/σκοπός του προγράμματος;

Η οργάνωση κάθε σκέλος μιας αθλητικής εκδήλωσής που προγραμματίζεται, θα πρέπει αντικατοπτρίζει τον κύριο σκοπό της υλοποίησης της και την έκταση της. Η εκδήλωση για παράδειγμα θα περιλαμβάνει την διοργάνωση ενός μικρού πρωταθλήματος 3X3 Καλαθοσφαίρισης ατόμων με αναπηρία ή μια φιλανθρωπική εκδήλωση 3X3 καλαθοσφαίρισης διασημοτήτων, που τα έσοδα από την εκδήλωση θα προωθηθούν για τα παιδιά ΑμεΑ ή χρονίως πασχόντων. Για παράδειγμα, το τελευταίο θα περιλαμβάνει την πρόσκληση και διασφάλιση συμμετεχόντων διασημοτήτων, των μεγάλων χορηγών και τη στενή συνεργασία με μια φιλανθρωπική οργάνωση ή την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους ΑμεΑ Πρόσφυγες (UNHCR) για να τα επιτευχθούν τα προαναφερόμενα. Για την πρώτη εκδήλωση του ενός μικρού τουρνουά πρωταθλήματος, τα προαναφερόμενα το πιο πιθανό είναι να μην χρειαστούν. Αφού προσδιοριστεί με σαφήνεια ο σκοπός, το περιεχόμενο του προγράμματος/εκδήλωσης, απαιτείται να καθοριστούν και να αναδειχθούν τα ειδικά βήματα που είναι σημαντικά/μοναδικά για τον στόχο σας και να τα μπουν στην κορυφή της λίστας προτεραιοτήτων του σχεδιασμού εφαρμογής. Η διαδικασία αυτή θα υπαγορεύσει την επιτυχία του αθλητικού γεγονότος. Είναι προφανές ότι στο προηγούμενο παράδειγμα, δεν μπορεί να υλοποιηθεί

ένα επιτυχημένο φιλανθρωπικό τουρνουά 3X3 διασημοτήτων, χωρίς διασημότητες ή μια μεγάλη χρηματική επιταγή για φιλανθρωπικούς σκοπούς.

✓ **Ποιοί θα είναι οι συμμετέχοντες;**

Σε σχέση με του συμμετέχοντες τα επιπρόσθετα ερωτήματα που θα πρέπει να διευθετηθούν σχετίζονται: με το κοινωνικό-οικονομικό-πολιτισμικό επίπεδο τους ή/και τις κινητικές ιδιαιτερότητες: ικανότητες ή αδυναμίες. Εδώ εντάσσεται ο καθορισμός τους ηλικιακού φάσματος των συμμετεχόντων καθώς και τα λοιπά Δημογραφικά χαρακτηριστικά τους.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στόχοι:

- άτομα με αναπηρίες
- άτομα με προβλήματα ψυχικής υγείας
- άτομα με νοητική υστέρηση
- χρονίως πάσχοντες
- οι ΑμεΑ κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών
- ΑμεΑ ή χρονίως πάσχοντες μέλη μονογονεϊκών οικογενειών
- ΑμεΑ ή χρονίως πάσχοντες μετανάστες/πρόσφυγες
- Ρομά ΑμεΑ ή χρονίως πάσχοντες
- ΑμεΑ ή χρονίως πάσχοντες με πολύ χαμηλό εισόδημα

✓ **Ποιές είναι οι αθλητικές ανάγκες των επιλεγμένων συμμετεχόντων και τα ενδιαφέροντα τους;**

✓ **Συνεργασίες με Τοπικούς-Εθνικούς-Διεθνείς**

✓ **Χρόνος υλοποίησης - Διάρκεια**

✓ **Πως θα αξιολογηθεί το πρόγραμμα;**

Σημαντικό στοιχείο για το Σχεδιασμό αποτελεί το ξεκαθάρισμα των ορίων της κάθε Αθλητικής παροχής, ώστε να γνωρίζει ο Φορέας υλοποίησης που απευθύνεται και τι επιδιώκει, καθώς και το ύψος των διαθέσιμων πόρων που θα απαιτηθούν για την ολοκλήρωσή του και από που θα εξευρεθούν;

Η έμφαση στο στρατηγικό σχεδιασμό της Διά βίου Αθλητικής δραστηριότητας με στόχο τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, αποτελεί πρόκληση πολλαπλών στόχων για

τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και την Εθνική ή Διεθνή κοινότητα.

Είναι σημαντικό ο σχεδιασμός να πραγματοποιηθεί με γνώμονα την καινοτομία και την πρακτική εφαρμογής, καθώς και η συνεργασία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων ώστε να διασφαλιστεί:

- Εκπόνηση και υλοποίηση ολοκληρωμένου χρονοδιαγράμματος σχεδίου δράσης πολλαπλών επιλογών
- Μειωμένου κόστους υλοποίησης και κατά βάση αυτοχρηματοδοτούμενο
- Προώθηση της καινοτομίας: στην οργανωτική δομή, στην παροχή υπηρεσιών, στην προβολή-επικοινωνία και στην πράσινη παρέμβαση
- Μεγαλύτερη αποδοχή και (πιθανή) συμμετοχή από την Εθνική και Διεθνή κοινότητα, με μακροπρόθεσμο Αθλοτουριστικό και Κοινωνικό αντίκτυπο
- Παρακαταθήκη για τους επόμενους αντίστοιχους Αγώνες, με έμφαση στην διαφορετική προσέγγιση των ειδικών ομάδων στόχων

Επίσης είναι καίριας σημασίας η διασφάλιση παροχής υψηλού επιπέδου ποιοτικών υπηρεσιών, υποδομών και ασφάλειας

▪ **Η αρχή της Οργάνωσης (Organizing)**

Οι βασικές αρχές στην Οργάνωση είναι:

✓ **Η ανάλυση και αναγνώριση**

- Της ιστορίας και της παράδοσης/κουλτούρας γύρω από την επιλεγμένη κοινωνική ομάδα
- Των μεθόδων πρόσβασης, παρακίνησης και ενημέρωσης της επιλεγμένης κοινωνικής ομάδας
- Των διασυνδέσεων ή των ευκαιριών για ενίσχυση της διασύνδεσης με την τοπική, εθνική ή διεθνή κοινωνία
- Της καταγραφής σύμφωνα με τη τελική επιλογή του Αθλητικού χώρου, των λειτουργικών αναγκών, των διαδικασιών υλοποίησης, του αντίστοιχου εξοπλισμού, τις καιρικές συνθήκες (για εξωτερικό χώρο)
- Των βέλτιστων ημερομηνίας/ών και διάρκειας της εκδήλωσης σύμφωνα με τη διαθεσιμότητα του επιλεγμένου χώρου

✓ **Ο προσδιορισμός των εργασιών**

που πρέπει να υλοποιηθούν για να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί στόχοι και οι διαδικασίες που έχουν καταγραφεί κατά την φάση του Σχεδιασμού της Αθλητικής Οργανωτικής Δομής (Αθλητικός Οργανισμός, Οργανωτική Επιτροπή Αγώνων/Εκδηλώσεων, κτλ). Αν αυτή η διεργασία γίνει σωστά, θα καταλήξει σε κάποια λογική ομαδοποίηση των εργασιών, η οποία θα αποτελεί μέσο αποτελεσματικής συνεργασίας των στελεχών στην επίτευξη των αντικειμενικών στόχων

Στο συγκεκριμένο στάδιο καταγράφονται οι αναγκαίοι και οι διαθέσιμοι πόροι (ανθρώπινοι/ υλικοτεχνικοί) και ρυθμίζονται τα θέματα που αφορούν στο προσωπικό και τις θέσεις εργασίας, βάσει των συγκεκριμένων διαδικασιών και προδιαγραφών της εκδήλωσης

Σημαντικό ρόλο παίζει η ξεκάθαρη εσωτερική δομή λειτουργίας της κάθε Οργανωτικής Δομής, αφού με γνώμονα τις λειτουργικές ανάγκες, καθορίζονται οι θέσεις εργασίας και οι αρμοδιότητες. Κατά συνέπεια σε αυτό το στάδιο υφίσταται η διαμόρφωση του οργανογράμματος, που καθορίζει τις σχέσεις αναφοράς και την επίσημη διαρρύθμιση των θέσεων εργασίας μέσα σε έναν οργανισμό.

▪ **Η αρχή της Στελέχωσης (Staffing)**

Ουσιαστικά πρόκειται για την εξειδίκευση των αναγκών σε προσωπικό, δηλαδή τον αριθμό των στελεχών (αμειβόμενοι ή/και εθελοντές) και τις ειδικότητες που είναι απαραίτητες για την επίτευξη του στόχου. Η διαδικασία της Στελέχωσης βασίζεται στην περιγραφή της θέσης εργασίας, (job description), που έχει γίνει στο προηγούμενο στάδιο, της Οργάνωσης.

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί ώστε να τοποθετηθούν οι εργαζόμενοι (αμειβόμενοι ή/και εθελοντές) στις κατάλληλες θέσεις, βάσει:

- ✓ του αντικειμένου εργασίας και των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- ✓ της εμπειρίας τους,
- ✓ των γνώσεών τους,

- ✓ των απαιτήσεων της θέσης,
- ✓ των εκροών και των δυνατοτήτων ανταπόκρισης
- ✓ των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων
- ✓ και την δυνατότητα ή μη στην ομαδική συνεργασία

Επίσης στο στάδιο αυτό θα πρέπει να πραγματοποιηθεί η διαδικασία εκπαίδευσης του προσωπικού ανάλογα την θέση, για τη σωστή προσέγγιση των ευπαθών ομάδων και την ανταπόκριση στη συγκεκριμένη παροχή υπηρεσιών με:

- ✓ κατανόηση της πολιτιστικής και κοινωνικής διαφορετικότητας του περιβάλλοντος από το οποίο προέρχονται οι αθλητές
- ✓ ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας
- ✓ ανάπτυξη οργανωτικών ικανοτήτων και διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού
- ✓ διαχείριση κρίσεων και λήψη αποφάσεων σε κρίσιμες καταστάσεις
- ✓ ενθάρρυνση της καλλιέργειας της και της αλληλεγγύης
- ✓ ανάπτυξη ικανοτήτων ομαδικής εργασίας και ενεργοποίησης της ομάδας
- ✓ ανάπτυξη της διαπραγματευτικής ικανότητας

Η διαχείριση του προσωπικού τόσο κατά την προετοιμασία όσο και κατά υλοποίηση των αθλητικών γεγονότων/εκδηλώσεων αποτελεί μια βασική παράμετρο της επιτυχούς ολοκλήρωσής τους. Θα πρέπει να καταστεί σαφές ότι υπάρχει μια στενή σχέση ανάμεσα στις παραμέτρους:

- Κίνητρα
- Απόδοση
- Ικανοποίηση από την εργασία.

Η μεταβολή σε μία από αυτές έχει επίδραση και στις υπόλοιπες (Berry & Houston, 1993, Nagar, 2012). Οι επιδράσεις της ικανοποίησης από την εργασία, επηρεάζουν την προσωπική ζωή αλλά και την διάθεση του ανθρώπου απέναντι στην απόδοση (όσο πιο ικανοποιημένος αισθάνεται κανείς από την εργασία του, τόσο πιο πρόθυμος είναι να συμβάλει στην επίτευξη ενός σαφώς καθορισμένου εργασιακού στόχου). Η κατανόηση των κινήτρων συμβάλλει στην κατανόηση της συμπεριφοράς. Η κατανόηση της συμπεριφοράς, με τη σειρά της, οδηγεί στη δυνατότητα πρόβλεψης της συμπεριφοράς, πράγμα που, όπως σε κάθε χώρο έτσι και στο χώρο της Αθλητικής δομής, είναι ένα πρωταρχικό ζητούμενο.

Αν μπορούμε να προβλέψουμε μια μορφή συμπεριφοράς, μπορούμε και να επηρεάσουμε την εκδήλωσή της (να αλλάξουμε τις συνθήκες, να μεταβάλλουμε τα χαρακτηριστικά της). Με βάση αυτό, μπορούμε να πάρουμε αποφάσεις σχετικά με το:

- Πώς επιλέγουμε τα κατάλληλα άτομα για τις κατάλληλες θέσεις εργασίας,
- Ποια θα πρέπει να είναι η (μετ)εκπαίδευση των εργαζομένων,
- Ποιος είναι ο πιο κατάλληλος σχεδιασμός εργασίας, καθώς και του περιβάλλοντος εργασίας,
- Πώς να συντονίσουμε τις προσπάθειες για αύξηση της ικανοποίησης από την εργασία, με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας ή τη βελτίωση ποιότητας του παραγόμενου έργου, κ.ο.κ.

Φυσικά, δεν μπορούμε να εξηγήσουμε όλα τα προβλήματα απόδοσης του προσωπικού από την έλλειψη παρακίνησης (Erven & Milligan, 2000) μια και η απόδοση εξαρτάται τόσο από την παρακίνηση αλλά όσο και από την ικανότητα και την πολύ γνώση του εργασιακού αντικειμένου.

▪ Η αρχή της Διεύθυνσης (Directing)

Πρόκειται για τον λειτουργικό και ορθολογικό καταμερισμό των αρμοδιοτήτων των διαφόρων τμημάτων της οργάνωσης, ώστε να επιτευχθεί η ομαλή τους λειτουργία.

Το σημαντικό είναι να περάσει η λογική ότι κάθε τμήμα είναι διαφορετικό, απαιτεί ξεχωριστή τεχνογνωσία, αλλά όλα αποτελούν οργανικά κομμάτια της ίδιας οργάνωσης και πρέπει να υπάρχει υψηλό επίπεδο συνεργασίας για την επίτευξη του στόχου. Ιδιαίτερα δύσκολη παράμετρο αποτελεί η επίτευξη υψηλού επιπέδου συνεργασίας όλων των στελεχών, γιατί οι εργαζόμενοι έχουν διαφορετικές αντιλήψεις, φιλοσοφία, μεθοδολογία επίλυσης θεμάτων και επίσης ο καθένας θεωρεί ότι το αντικείμενό του είναι πιο σημαντικό από τα άλλα

Στόχος κάθε Διεύθυνσης εργασιακής δομής, κερδοσκοπικής ή μη, είναι να κάνει τον καλύτερο συνδυασμό παραγωγικών συντελεστών με στόχο τη μέγιστη απόδοση χωρίς απώλειες. Η λειτουργία αυτή πρέπει να συνδυάζεται με την πρώτητιση αρχή του ολοκληρωμένου στρατηγικού/επιχειρησιακού σχεδιασμού του οργανισμού, με γνώμονα συγκεκριμένους στρατηγικούς στόχους

Μια από τις αρχές της Διεύθυνσης είναι η πρόληψη ή/και εξομάλυνση περιπτώσεων

στις οποίες παρατηρούνται φαινόμενα συγκρούσεων, τα οποία πρέπει να αποσοβούνται πριν την εκδήλωσή τους ή να εξομαλύνονται το συντομότερο δυνατό μετά από την εκδήλωσή τους, για να συνεχιστεί η ομαλή λειτουργία της οργανωτικής Δομής.

Αν και η Ηγεσία (leadership), είναι διαφορετική από τη Διαχείριση (management), θα μπορούσε κανείς να πει ότι βρίσκονται σε μια σχέση αλληλεξάρτησης και η μία συμπληρώνει την άλλη. Ο ηγέτης, πρέπει να έχει διοικητικές ικανότητες, ώστε να είναι αποτελεσματικός σε κάθε περίπτωση, ενώ και ο manager, πρέπει να έχει κάποια ηγετικά χαρακτηριστικά, προκειμένου να είναι σε θέση να φέρει σε πέρας την αποστολή που θα του ανατεθεί, χωρίς προβλήματα.

▪ Η αρχή του Συντονισμού (Coordinating)

Πρόκειται για τις ενέργειες επίτευξης συνεργασίας μεταξύ των Οργανικών τμημάτων (ακόμη και στην περίπτωση απουσίας των προϊσταμένων), για την ολοκλήρωση του στόχου ή των γενικότερων στόχων.

Με δεδομένες τις διαφορετικές προτεραιότητες, είναι αυτονόητο ότι χρειάζεται διάλογος προκειμένου να βρεθούν οι κοινές προτεραιότητες, κάτω από τις οποίες θα ενταχθούν οι προτεραιότητες του κάθε Τμήματος ή Διεύθυνσης. Προϋπόθεση η ύπαρξη οριζόντιας επικοινωνίας (εκτός της κάθετης), συστατικό το οποίο απουσιάζει συνήθως από τις Διοικητικές δομές/Οργανώσεις.

Θετική παράμετρος στην επίτευξη του συντονισμού, είναι η εισαγωγή και χρήση της υψηλής τεχνολογίας, που διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των τμημάτων ενός οργανισμού, κάτι το οποίο πρέπει να εκμεταλλευτεί η Διοικητική δομή Αθλητικών Γεγονότων, προκειμένου οι σχέσεις επικοινωνίας να αλλάξουν τυπικά και όχι άτυπα

▪ Η αρχή της Ελέγχου/Αξιολόγησης/Ανατροφοδότησης (Reviewing)

Βασική παράμετρο σε ένα επιτυχημένο στρατηγικό σχεδιασμό αποτελεί η ανασκόπηση, η αξιολόγηση, και η ανατροφοδότηση της υλοποίησης των στόχων/δράσεων μιας Οργανωτικής Δομής. Αποτελεί ένα πολύ σημαντικό στάδιο, κατά το οποίο πραγματοποιείται η αξιολόγηση των προγραμμάτων δράσης,

εντοπίζονται οι δυσλειτουργίες, γίνονται οι απαραίτητες αλλαγές ή ακόμη και πλήρη αναθεώρηση, καθώς και η ανατροφοδότηση της διαδικασίας, ώστε να βελτιωθεί και να είναι πιο αποδοτική ή πιο καίρια των επιδιώξεων/στόχων.

Η αξιολόγηση αφορά στο ποσοστό επίτευξης των αποτελεσμάτων τόσο σε σχέση με τα ποιοτικά όσο και τα ποσοτικά χαρακτηριστικά υλοποίησης μιας δράσης/στόχου

Τα προαναφερόμενα, θα πρέπει πάντα να τηρούνται, αν θέλουμε να επιτύχουμε ολοκληρωμένο στρατηγικό σχεδιασμό της Διοικητικής δομής Αθλητικών Γεγονότων, συνδυάζοντάς τα με την εφαρμογή συστημάτων μέτρησης και στοχοθεσίας.

Συνοπτικά τα σημαντικά οφέλη του ελέγχου και της αξιολόγησης μπορούν συνοπτικά να αποτυπωθούν ως ακολούθως:

- ✓ Επιτρέπει τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση πληροφοριών απόδοσης.
- ✓ Συμβάλλει στη βραχυπρόθεσμη & μακροπρόθεσμη επιτυχία του οργανισμού
- ✓ Συμβάλλει στο εντοπισμό προβλημάτων, και την επεξεργασία λύσεων
- ✓ Συμβάλλει στη χάραξη εφικτών στόχων
- ✓ Αποτελεί μέσο διάδοσης πληροφόρησης μέσα στον οργανισμό
- ✓ Ενεργοποιεί το ενδιαφέρον και την προσπάθεια όλων
- ✓ Τεκμηριώνει την συνετή χρήση των διαθέσιμων πόρων (διαφάνεια)
- ✓ Καλλιεργεί θετική εικόνα για τον οργανισμό στο περιβάλλον του και ενισχύει την αποδοχή και υποστήριξη του έργου του.
- ✓ Επηρεάζει τη μελλοντική διάθεση επιχορηγήσεων από Χορηγούς

Οι διαφορετικές φάσεις Αξιολόγησης/Ανατροφοδότησης ενός στρατηγικού σχεδιασμού είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Φάση Α: Διατύπωση στόχων & σχεδιασμού (σε σχέση με την διαμόρφωση στόχων, δεικτών, εναλλακτικών σχεδίων και δραστηριοτήτων)
- ✓ Φάση Β: Διαρκής παρακολούθηση κατά την υλοποίηση (υλικοτεχνική υποδομή, διαδικασία, ποιότητα, ασφάλεια, κτλ)
- ✓ Φάση Γ: Τελική αξιολόγηση. Σύγκριση της απόδοσης των αρχικών σε σχέση με τα οικονομικά, ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά της Διοργάνωσης, της παροχής υπηρεσιών προς τους συμμετέχοντες, της ικανοποίησης των στελεχών και γενικά όλων των εμπλεκόμενων σε αυτή (χορηγών,

προμηθευτών , θεατών, κτλ)

▪ **Η αρχή Αναβάθμισης των γνώσεων των στελεχών (Upgrading)**

Η διαδικασία της αναβάθμισης των γνώσεων των στελεχών θα πρέπει, όπως αναφέρθηκε, να αποτελεί βασικό πυλώνα ενός στρατηγικού σχεδιασμού ενός Φορέα/ Οργανισμού υλοποίησης αθλητικών γεγονότων/δράσεων. Η διαδικασία αυτή της εκπαίδευσης και της αναβάθμισης της γνώσης των στελεχών, μπορεί να περιλαμβάνει ενημέρωση του προσωπικού με σεμινάρια, ή οποιοδήποτε άλλο εξειδικευμένη εκπαιδευτική διαδικασία, προκειμένου να γίνει κατανοητός ο ρόλος, οι διαδικασίες και οι αρμοδιότητες του εκάστοτε στελέχους, αλλά και η ενημέρωση για την βαρύνουσα σημασία των εργασιακών τους παροχών για την επιτυχή ολοκλήρωση ενός Αθλητικού Γεγονότος. Είναι σημαντικό να καταστεί σαφές ότι η αποδοτικότητα δεν εξαρτάται μόνο από τους παράγοντες θέληση και ικανότητα, αλλά και την επικαιροποιημένη γνώση για τα σύγχρονα δεδομένα και «εργαλεία» υλοποίησης στόχων και λειτουργίας

Η γνώση της πολιτιστικής σημασίας της διαχείρισης του αθλητισμού σε μια συγκεκριμένη χώρα θα εξόπλιζε τους αθλητικούς μάνατζερ με ένα πολύτιμο εργαλείο για τη διαχείριση τόσο της πολιτισμικής ποικιλομορφίας του δικού τους εργατικού δυναμικού όσο και για την ανάπτυξη κατάλληλων διαπολιτισμικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη διεξαγωγή διεθνών εκδηλώσεων και εκστρατειών μάρκετινγκ , συμφωνίες χορηγιών και κοινοπραξίες. Τα στελέχη της Συνισταμένης Διοίκησης (Management) στον Αθλητικό χώρο (αθλητικού μάνατζμεντ) με την ανάλογη εξειδικευμένη εκπαίδευση, θα μπορούν να ασκούν αυτές τις δεξιότητες σε μια ποικιλία οργανωτικών πλαισίων

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με τους Kinyanjui και Wambua (2020), υπάρχει άμεση σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και παροχής υπηρεσιών, όπως και μεταξύ αξιολόγησης απόδοσης και παροχής υπηρεσιών, καθώς και των προδιαγραφών των απαιτήσεων

4.6. Μεθοδολογία και ανάπτυξη καλών πρακτικών για τη βέλτιστη προσέγγιση και ένταξη των ευπαθών κοινωνικά ομάδων στην αγορά εργασίας μέσω του αθλητισμού.

Η υλοποίηση των Π.Α.γ.Ο. και Ε.Α.γ.Ο. γίνεται με ευθύνη Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, δια της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού σύμφωνα με τον Νόμο (ΦΕΚ 461/Β/14-2-2020) και το οργανωτικό πλαίσιο Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους (ΠΑγΟ και Ε.Α.γ.Ο.), σε συνεργασία με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) και άλλους φορείς, όπως αθλητικές ομοσπονδίες, αθλητικά σωματεία, μορφωτικούς συλλόγους, πολιτιστικούς συλλόγους, αθλητικά κέντρα, φορείς διοργάνωσης προγραμμάτων εργασιακής άθλησης, φορείς τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κ.λπ. και απευθύνονται σε όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως αν βρίσκονται στην Ελλάδα ή είναι πολίτες άλλων χωρών. Η βασική φιλοσοφία γύρω από την οργάνωση των ΠΑγΟ και Ε.Α.γ.Ο. δεν είναι άλλη από την προώθηση της νοοτροπίας στον πολίτη της δια βίου άθλησης.

Οι επιμέρους ποιοτικοί στόχοι που θέτουν οι Ε.Α.γ.Ο. είναι η ευκαιρία συμμετοχής στην άθληση χωρίς κανένα κοινωνικό αποκλεισμό, οι δυνατότητα επιλογής μέσα από μια πληθώρα φυσικών δραστηριοτήτων, η τόνωση της συμμετοχής σε φυσικές δραστηριότητες από την προσχολική έως την τρίτη ηλικία, η προσφορά δραστηριοτήτων καθ' όλη την διάρκεια του έτους, η εμπλοκή των αθλούμενων στο στάδιο του σχεδιασμού τους, ο συνδυασμός των Ε.Α.γ.Ο. με άλλες υπηρεσίες όπως π.χ. πολιτιστικές κ.α., η ανάπτυξη του εθελοντισμού, η διάχυση της πληροφόρησης στους πολίτες με όλα τα διαθέσιμα μέσα των Ε.Α.γ.Ο., η ανάδειξη ειδικών αθλητικών γεγονότων και Εκδηλώσεων, η συνεργασία των ΟΤΑ με άλλους φορείς (ΦΕΚ 461/Β/14-2-2020). **Αναλυτικά τα προγράμματα αυτά θα παρουσιαστούν στο τελευταίο κεφάλαιο**

Στο πλαίσιο της κοινωνικής τους πολιτικής, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) διοργανώνουν, υποστηρίζουν και ενισχύουν οικονομικά τη διεξαγωγή αθλητικών γεγονότων τοπικού, περιφερειακού, πανελλήνιου ή ακόμη και διεθνούς χαρακτήρα. Η εκπαίδευση στον σχεδιασμό και την υλοποίηση αντίστοιχων προγραμμάτων και δράσεων θα πρέπει να αποτελεί βασική γνωσιακή παρέμβαση για τα αθλητικά στελέχη, ιδιαίτερα για εκείνα που προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές

ομάδες.

Ανεξάρτητα από τον ειδικό σκοπό του σχεδιασμού τους, τα αθλητικά γεγονότα που πραγματοποιούνται τόσο σε αστικό περιβάλλον όσο και στην ύπαιθρο αποτελούν πλέον μια ταχέως αναπτυσσόμενη πτυχή των αθλητικών δραστηριοτήτων (Κουστέλιος κ.ά., 2014· Parent & Chappelet, 2017). Επιπλέον, η βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι οι αθλητικές εκδηλώσεις μικρής κλίμακας, σε κοινοτικό ή περιφερειακό επίπεδο, τείνουν να αποφέρουν μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο σε σύγκριση με τη διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων σε μητροπολιτικές πόλεις (Veltri et al., 2009). Οι επιδράσεις τους, τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο, στις πόλεις που τα φιλοξενούν είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Ενδεικτικές και όχι περιοριστικές Ε.Α.γ.Ο., όπως αναφέρονται στο Εγχειρίδιο Καλών Πρακτικών των Κουστέλιου και συν. (2014), θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν μια εκδήλωση Street Mini Volley 3x3, έναν Δρόμο Υγείας 5 χλμ., περιβαλλοντικές δραστηριότητες άσκησης σε διάφορα υπαίθρια οικοσυστήματα (π.χ. σε υδροβιότοπο), ένα φεστιβάλ προγραμμάτων «Άθληση για Όλους», καθώς και ένα τουρνουά Μίνι Μπάσκετ για μαθητές και μαθήτριες Δημοτικών Σχολείων

Κατευθυντήριες γραμμές διοργάνωσης Ε.Α.γ.Ο με στόχο αθλητικές δράσεις των ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Είναι σημαντικό οι εμπλεκόμενοι φορείς που συνδιοργανώνουν μια Ε.Α.γ.Ο. να αναπτύξουν μια στρατηγική επικοινωνίας για την προώθηση της άθλησης και του αθλοτουρισμού, που συνάδει με την εθνική στρατηγική συμβολής στην τόνωση της ευαισθητοποίησης αλλά και κινητοποίησης των πολιτών προς την υιοθέτηση μιας ποιότητας ζωής μέσω της φυσικής δραστηριότητας, μέσα από συμπεριφορές αλλαγές και στάσεις ζωής. Να παρέχουν εκπαιδευτικές καμπάνιες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών αξιοποιώντας όλα τα διαθέσιμα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Να χρησιμοποιούν όχι μόνο τον αθλητισμό αλλά και τις τέχνες, τον πολιτισμό και την υγεία σαν θεματικούς πυλώνες ευαισθητοποίησης μέσα από την ενεργό δράση των πολιτών στις Ε.Α.γ.Ο. Τέλος, να διαθέτουν υψηλό βαθμό συντονισμού με διάφορους φορείς τόσο σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο προκειμένου κατά το σχεδιασμό και υλοποίηση των Ε.Α.γ.Ο. να επιτύχουν αλλαγές συμπεριφορών και στάσεων των πολιτών τους. Καλά παραδείγματα συντονισμένων ενεργειών αποτελούν οι εκδηλώσεις όπως μια μέρα χωρίς

αυτοκίνητο, εθνική μέρα γυμναστικής, εβδομάδα μετακίνησης για το σχολείο και την εργασία με ποδήλατο και άλλες παρόμοιες (WHO, 2018).

4.7. Ενδεικτικές καλές πρακτικές διοργάνωσης Αθλητικών προγραμμάτων για άτομα ΕΚΟ στην Ευρωπαϊκή ένωση και στον Ελλαδικό χώρο.

Στο επόμενο κεφάλαιο θα δοθούν αναλυτικά καλές πρακτικές σε διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες. Θα πρέπει όμως να αναφερθεί ενδεικτικά ότι στα πλαίσια της Ε.Ε. διεξάγονται αθλητικές εκδηλώσεις οι οποίες συμβάλουν τόσο στη τόνωση της κοινωνικής συνοχής όσο και στην διασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης. Για παράδειγμα ήδη από το 2002 διεξάγεται η καμπάνια «European Mobility Week» η οποία εστιάζει το ενδιαφέρον της στον εντοπισμός των διαφόρων πηγών ρύπανσης και άλλων προβλημάτων που σχετίζονται με την μετακίνηση των πολιτών σε μη αστικές περιοχές και πόλεις. Το 2019 ενσωματώθηκε στην εκδήλωση αυτή το θέμα ασφαλή βάδιση και ποδηλασία αναδεικνύοντας όλα τα οφέλη που σχετίζονται με αυτές τις δυο μορφές μετακίνησης και εστιάζοντας περισσότερο στις θετικές τους επιδράσεις τόσο στην υγεία όσο και στο περιβάλλον. Με αφορμή αυτό το θέμα της Ευρωπαϊκής καμπάνιας αρκετές χώρες ανάμεσα τους και η Φιλανδία προβήκαν στην δημιουργία πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών υψηλής ποιότητας, Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το έργο «Mikkeli cycling and walking help» το οποίο επιδιώκει να ενθαρρύνει τους πολίτες, συμπεριλαμβανομένων και των ΕΚΟ, να είναι πιο δραστήριοι μέσω της άθλησης που τους προσφέρουν αυτά μέσα μετακίνησης. Η ενέργεια αυτή παράλληλα συνέβαλε στην τόνωση της κοινωνικής δραστηριοποίησης της περιοχής με την διαξαγωγή αρκετών εκδηλώσεων κατά μήκος αυτών των κατάλληλα διαμορφωμένων διαδρομών (SHARE, 2020).

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού (Γ.Γ.Α.) «#BEACTIVE» έχει σαν στόχο να εμπνεύσει, να ενεργοποιήσει τον υγιή τρόπο ζωής και να ενισχύσει την εκγύμναση των μαθητών/τριών με μια διαφορετική προσέγγιση, υλοποιώντας αθλητικές δράσεις με εστιασμένα θέματα στην φυσική δραστηριότητα και τα οφέλη της. Πρόκειται για μια πανευρωπαϊκή εκστρατεία η οποία επιδιώκει να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για τους Ευρωπαίους, ώστε να ενεργοποιηθούν

(#BeActive) κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αθλητισμού και για να ενθαρρυνθούν να παραμείνουν ενεργοί καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Οι εμπλεκόμενοι φορείς για τον σχεδιασμό εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους μπορούν να αντλήσουν σημαντικές πληροφορίες του προγράμματος στην σχετική ιστοσελίδα του προγράμματος καθώς και στην ιστοσελίδα της Γ.Γ.Α.

Παγκόσμιοι Αγώνες Άθλησης για Όλους

Οι Παγκόσμιοι Αγώνες Άθλησης για Όλους (World Senior Games), αποτελούν ένα κορυφαίο αθλητικό και αθλοτουριστικό γεγονός που δεν γνωρίζει ηλικιακά σύνορα και στοχεύει στην ενθάρρυνση και επιβράβευση της προσπάθειας των ατόμων όλων των ηλικιών (και ειδικότερα των άνω των 40+) για «δια βίου Άθληση» και υιοθέτηση νοοτροπίας κοινωνικής και φυσικής δραστηριοποίησης, ανεξαρτήτως φύλου, θρησκευτικού, πολιτισμικού και κοινωνικού επιπέδου. Κατά την υλοποίησή τους υπάρχει προβολή της Αθλοτουριστικής/Πολιτιστικής δυνατότητας (εναλλακτικός τουρισμός) της χώρας Διεθνώς σε ένα κοινό κυρίαρχα Τρίτης Ηλικίας, με έντονη διάθεση συμμετοχής σε παρόμοια γεγονότα. Αρκετές πληροφορίες δίνονται στις Ηλ διευθύνσεις:

- <http://www.runningnews.gr/item.php?id=30298>
- <https://tennisleague.gr/%cf%84%ce%bf%cf%85%cf%81%ce%bd%ce%bf%cf%85%ce%ac-2017/world-senior-games-2017/>
- <https://sportcity.gr/2017/04/%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%B9%CE%BF%CE%B9-%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%AC%CE%B8%CE%BB%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%85%CF%82-%CE%B1/>

Παράλληλα, οι Παγκόσμιοι Αγώνες Άθλησης για Όλους στοχεύουν στην προαγωγή των δυνατοτήτων επιμόρφωσης των στελεχών ανάλογων αθλοτουριστικών δράσεων, της επικοινωνίας και πληροφόρησης (σχετικά με την υγεία, την άθληση, την τεχνολογία, κτλ) των συμμετεχόντων μέσα από σταθμούς ενημέρωσης (Info stands),

συνέδρια-ημερίδες (Health Congress) και ηλεκτρονικά επικοινωνιακά μέσα (Social media tools).

Στην αντίστοιχη διοργάνωση που πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα το 2017, ο αριθμός των συμμετεχόντων αθλητών που έλαβαν μέρος σε 11 αγωνίσματα στις 4 ημέρες των αγώνων ήταν 1.230 από 33 χώρες, χωρίς να συνυπολογισθούν τα άτομα που τους συνόδευαν.

4.8. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Νομοθεσία

Υπ. αριθμ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΟΑ/ΔΑΟΠΑΑΕΥΔΣ/69097/2670/170/07-02-2020 «Έγκριση Οργανωτικού Πλαισίου Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων Άθλησης για Όλους» (ΦΕΚ 461/Β' / 14-02-2020)

Α. Ελληνική Βιβλιογραφία

Αμανατίδου Μ. (2020). Το Taekwondo ως μέσο άθλησης για την πρόληψη, θεραπεία αλλά και αποκατάσταση προβλημάτων υγείας σε άτομα άνω των 40 ετών (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Γκιτάκου, Μ. (2017). Ανάλυση Πολιτικών για τη “Διά βίου Άθληση” της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών και της Ελλάδας.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014/C 183/03). Ψήφισμα του Συμβουλίου και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνερχομένων στα πλαίσια του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2014, σχετικά με το πρόγραμμα εργασιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον αθλητισμό (2014-2017).

EYZHN (2015). Συνοπτικά Αποτελέσματα Αξιολόγησης 2014-2015 στο πλαίσιο του Προγράμματος EYZHN. Ανάκτηση από <https://eyzhn.edu.gr/summarized-results-eyzhn-2014-2015/>

Ζύγκιρη, Ε. (2020). Άτομα με Αναπηρία (ΑμεΑ) στην Ελλάδα και Οικονομική κρίση: Μια πρώτη προσπάθεια προσέγγισης του θέματος μέσω της καταγραφής των ΑμεΑ και των απόψεων των κυρίων εκπροσώπων τους. Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Καλαμάτας.

Ζώνιου-Σιδέρη Α. (2011). Οι ανάπηροι και η εκπαίδευσή τους. Μια ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση της ένταξης. Αθήνα: Πεδίο.

Ιωαννίδου, Κ. Κ. (2017). Ο ρόλος του σχολικού ηγέτη στην εξάλειψη του επαγγελματικού άγχους και της επαγγελματικής εξουθένωσης. Παιδαγωγική επιθεώρηση, 64, 13-29.

Καμπερίδου, Ε. (2016). Αθλητισμός και Κοινωνική Ενσωμάτωση. 2ο Διεθνές Συνέδριο Αθλητικών Επιστημών, Θεσσαλονίκη

Κουθούρης, Χ. (2009). Υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής – Ακραία αθλήματα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Χριστοδουλίδη.

- Κουστέλιος, Α., και συν. ...(2014). Άθληση για Όλους Οδηγός Υλοποίησης Προγραμμάτων. Τρίκαλα: Εκδόσεις Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
- Μαστρογιάννης, Ι. (2020). Υποδειγματικό σενάριο. Αξιολογώ τη φυσική μου κατάσταση. Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής. Ανάκτηση από <http://aesop.iep.edu.gr/node/5677>
- Μίχος, Δ. (2022). Η επίδραση του κλασικού αθλητισμού στην αντιλαμβανόμενη ποιότητα ζωής των ατόμων με αναπηρία. Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία
- Σφακιανάκης, Μ. (2000). Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Αθήνα: Έλλην.

B. Διεθνής Βιβλιογραφία

- Aitchison, B., Rushton, A. B., Martin, P., Barr, M., Soundy, A., & Heneghan, N. R. (2022). The experiences and perceived health benefits of individuals with a disability participating in sport: A systematic review and narrative synthesis. *Disability and health journal*, 15(1), 101164.
- Alexandris, K., Du, J., Funk, D., & Theodorakis, N. D. (2017). Leisure constraints and the psychological continuum model: A study among recreational mountain skiers. *Leisure Studies*, 36(5), 670-683.
- Allexandris, K. & Carroll, B. (1997). Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation. *Leisure Studies*, 16. 107-125.
- Arfa, S., Solvang, P. K., Berg, B., & Jahnsen, R. (2020). Challenges and facilitators in supporting sustainable participation after rehabilitation: Experiences of immigrant parents and their children with disabilities. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 1-14.
- American College of Sports Medicine (2010). ACSM's Guidelines for Exercise Testing and Prescription (8th ed). Philadelphia (PA): Lippincott Williams & Wilkins.
- Bakhshi, H., Downing, J., Osborne, M., & Schneider, P. (2017). The future of skills: Employment in 2030. Pearson.
- Bailey, R. (2005). Evaluating the relationship between physical education, sport and social inclusion. *Educational Review*, 57 (1), pp. 71-90
- Beacom, A., & Levermore, R. (2009). International policy and sport-in-development. In *Management of sports development*. pp. 123-140).

- Berry, L. M., & Houston, J. P. (1993). Psychology at work: An introduction to industrial and organizational psychology. Brown & Benchmark/Wm. C. Brown Publ.
- Boonen, Vries, Ruiter, Bowker, & Buijs (2009). Κατευθυντήριες οδηγίες για την προαγωγή της υγιεινής διατροφής και φυσικής άσκησης στα σχολεία. Πρόγραμμα HEPS. Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού. Ανάκτηση από https://ich-ddsp.gr/sites/default/files/SHE_3.pdf
- Blanco-Cerradelo, L., Gueimonde-Canto, A., Fraiz-Brea, J. A., & Diéguez-Castrillón, M. I. (2018). Dimensions of destination competitiveness: Analyses of protected areas in Spain. *Journal of Cleaner Production*, 177, 782-794.
- Bull, F. C., Al-Ansari, S. S., Biddle, S., Borodulin, K., Buman, M. P., Cardon, G., ... & Willumsen, J. F. (2020). World Health Organization 2020 guidelines on physical activity and sedentary behaviour. *British journal of sports medicine*, 54(24), 1451-1462.
- Cattaneo, A., Cogoy, L., Macaluso, A., & Tamburlini, G. (2012). Child health in the European Union. Luxembourg: European Commission.
- Caldito, L. A., Rivero, M. S., & Fernández, J. I. P. (2014). Tourism Destination Competitiveness from a Demand Point of View: an Empirical Analysis for Andalusia. *Tourism analysis*, 19(4), 425-440.
- CEP (2022). Membership survey. Confederation Européenne de Petanque. Retrieved from <https://www.cep-petanque.com/survey.html>
- Celenk, Ç. (2021). Motivation Affects Sports and Life Skills in Physical Disabled People. *Journal of Educational Psychology-Propósitos y Representaciones*, 9.
- Coleman, D., & Iso-Ahola, S. E. (1993). Leisure and health: The role of social support and self-determination. *Journal of leisure research*, 25(2), 111-128.
- Collins, M. (2004). Sport, Physical Activity and Social Exclusion. *Journal of Sports Sciences*. V22(8), pp.727–740
- Conley, K. T., & Nadler, D. R. (2022). Reducing Ableism and the Social Exclusion of People With Disabilities: Positive Impacts of Openness and Education. *Psi Chi Journal of Psychological Research*, 27(1).
- Council of Europe (2017). Cultural Participation and Inclusive Societies – A thematic report based on the Indicator Framework on Culture and Democracy, Council of Europe.

- Crawford, D.W., Jackson, E.L. & Godbey, G. (1991). A hierarchical model of leisure constraints. *Leisure Sciences*, 13, 309-320.
- Cunningham, G. B. (2004). Strategies for Transforming the Possible Negative Effects of Group Diversity. *Quest*, 56(4), 421-438.
- Cunningham, C., O'Sullivan, R., Caserotti, P., & Tully, M. A. (2020). Consequences of physical inactivity in older adults: A systematic review of reviews and meta-analyses. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 30(5), 816-827.
- Cybulski, S. (2014). Life Skill Development in Athletes with Intellectual Disabilities: The Strategies and Learning Pathways of Special Olympics Coaches (Doctoral dissertation, Université d'Ottawa/University of Ottawa).
- DePauw, K. P., & Gavron, S. J. (2005). Disability sport. *Human Kinetics*.
- DeSensi, J.T., Kelley, D.R., Blanton, M. D., & Beitel, P. A. (2003). Sport management curricular evaluation and needs assessment: A multifaceted approach. *Journal of Sport Management*, 4, pp.31-58.
- Erdyneeva, K. G., Schetinina, S. Y., Makarov, A. L., Sokolova, N. L., Rozhnova, T. M., & Krokhina, J. A. (2021). Sports in life of students with disabilities: Individual trajectories of physical abilities development.
- Evren, S., & Kozak, N. (2018). Competitive positioning of winter tourism destinations: A comparative analysis of demand and supply sides perspectives—Cases from Turkey. *Journal of Destination Marketing & Management*, 9, 247-257.
- Erven, B., & Milligan, R. (2000). Making Employee Motivation a Partnership, *Employee Management for Production Agriculture*. New York.
- Fernández Gavira, J., Huete García, M. Á., & Vélez Colón, L. (2017). Vulnerable groups at risk for sport and social exclusion. *Journal Of Physical Education And Sport*, 17 (1), 312-326.
- Gibson, J. W., Tesone, D. V., & Buchalski, R. M. (2000). The leader as mentor. *Journal of Leadership Studies*, 7(3), 56-67.
- Gilbert, D. & Hudson, S. (2000). Tourism demand constraints. A skiing participation. *Annals of Tourism Research*, 27, 906-925.
- Girginov, V., Papadimitriou, D., & López De D'Amico, R. (2006). Cultural orientations of sport managers. *European sport management quarterly*, 6(1),

pp. 35-66.

- Gomes, M., Figueiredo, D., Teixeira, L., Poveda, V., Paul, C., Santos-Silva, A., & Costa, E. (2017). Physical inactivity among older adults across Europe based on the SHARE database. *Age and ageing*, 46(1), 71-77.
- Goffi, G. (2013). A Model of Tourism Destination Competitiveness: The Case of the Italian Destinations of Excellence (Un Modelo De Destino Turístico Competitivo: El Caso De Los Destinos Italianos De Excelencia). *Anuario turismo y sociedad*, 14.
- Greater London Authority (2018). Sport for all of us. The Mayor's strategy for sport and physical activity. London. Retrieved from <https://www.london.gov.uk/sites/default/files/sport-for-all-of-us.pdf>
- Jaarsma, E. A., Dijkstra, P. U., Geertzen, J. H. B., & Dekker, R. (2014). Barriers to and facilitators of sports participation for people with physical disabilities: A systematic review. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 24(6), 871-881
- Johnson, C.Y., Bowker, J.M & Cordell, K. (2001). Outdoor recreation constraints: An examination of race, gender, and rural dwelling. *Southern Rural Sociology*, 17. 111-133.
- Hackman, M. Z., & Johnson, C. E. (2013). *Leadership: A communication perspective*. Waveland press.
- Hallal, P., & Ramirez, A. (2015). The lancet physical activity observatory: monitoring a 21st century pandemic. *Research in Exercise Epidemiology*, 17(1), 1-5.
- Haneda, S., & Ito, K. (2018). Organizational and human resource management and innovation: Which management practices are linked to product and/or process innovation?. *Research Policy*, 47(1), 194-208.
- Hattie, J., Marsh, H.W., Neill, J.T. & Richards, G.E. (1997). Adventure education and Outward Bound: out-of-class experiences that make a lasting difference. *Review of educational research*, 67, 43-87.
- Hartmann-Tews, I. (2006). Social stratification in sport and sport policy in the European Union. *European Journal for Sport & Society*, V3(2), pp. 109-124.
- Hartmann, D., & Kwauk, C. (2011). Sport and development: An overview, critique, and reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), pp. 284–305. doi:10.1177/0193723511416986

- Heberlin, T.A. & Fredman, P. (2002). Motivation, constraints and visits to the Swedish mountains. Working paper 2002:2. Ostersund: European Tourism Research Institute.
- Horizon (2020). ΕλληνικήσυμμετοχήστονΟρίζοντα 2020. Retrieved from <https://horizoneurope.gr/gr-horizon2020/>
- Hovelynck, J. (2000). Practice-theories of facilitating experiential learning in Outward Bound: a research report. Journal of adventure education and outdoor learning, 1(2), 53-57.
- Hubbard, J. & Mannell, R. (2001). Testing competing models of the leisure constraint negotiation process in a corporate employee recreation setting. Leisure Sciences, 23, 145-163.
- Hudson, S., Ritchie, B., & Timur, S. (2004). Measuring destination competitiveness: An empirical study of Canadian ski resorts. Tourism and Hospitality Planning & Development, 1(1), 79-94.
- Hulteen, R. M., Smith, J. J., Morgan, P. J., Barnett, L. M., Hallal, P. C., Colyvas, K., & Lubans, D. R. (2017). Global participation in sport and leisure-time physical activities: A systematic review and meta-analysis. Preventive medicine, 95, 14-25.
- Judge, L. W., Woodward, S. C., Gillham, A. D., Blom, L. C., Hoover, D. L., Schoeff, M. A., ... & Bellar, D. M. (2021). Efficacy Sources that Predict Leadership Behaviors in Coaches of Athletes with Disabilities. Journal of Human Kinetics, 78, 271.
- Kelvin-Iloafu, L. E., Igwe, N. N., & Enemu, J. I. (2019). Managing the challenges of women and youth empowerment programmes in Nigeria. Global Journal of Human-Social Science, 19(5), 1-12.
- Knežević Cvelbar, L., Dwyer, L., Koman, M., & Mihalič, T. (2016). Drivers of destination competitiveness in tourism: a global investigation. Journal of travel research, 55(8), 1041-1050.
- King, G., Gibson, B. E., Mistry, B., Pinto, M., Goh, F., Teachman, G., & Thompson, L. (2014). An integrated methods study of the experiences of youth with severe disabilities in leisure activity settings: the importance of belonging, fun, and control and choice. Disability and Rehabilitation, 36(19), 1626-1635.

- Kinyanjui, H. W., & Wambua, P. P. (2020). Performance management practices, organization structure and service delivery. *Journal of Human Resource and Leadership*, 5(1), 1-14.
- Kiuppis, F. (2018). Inclusion in sport: Disability and participation. In *Sport and disability* (pp. 4-21). Routledge.
- Koontz, H. & Weihrich, H., (1993). *Management: A global perspective* (Vol. 1). McGraw-Hill College.
- Kokolakakis, T., Lera-López, F., Ramchandani, G. (2019). Did London 2012 deliver a sports participation legacy?. *Sport Management Review*, 10.1016/j.smr.2018.04.004, 22 (2), pp.276-287.
- Lee, I. M., Shiroma, E. J., Lobelo, F., Puska, P., Blair, S. N., Katzmarzyk, P. T., & Lancet Physical Activity Series Working Group. (2012). Effect of physical inactivity on major non-communicable diseases worldwide: an analysis of burden of disease and life expectancy. *The lancet*, 380(9838), 219-229.
- Leiper, N. (2000). Are destinations' the heart of tourism'? The advantages of an alternative description. *Current Issues in Tourism*, 3(4), 364-368.
- Levermore, R. (2008). Sport: a new engine of development?. *Progress in development studies*, 8(2), 183-190.
- Levermore, R., & Beacom, A. (2012). Reassessing sport-for-development: Moving beyond 'mapping the territory'. *International journal of sport policy and politics*, 4(1), 125-137.
- Ley, C. (2020). Participation motives of sport and exercise maintainers: Influences of age and gender. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(21), 7830.
- Ministry of Culture, Tallinn, (2006). *Estonian strategic development Sport for All Programme 2006–2010*.
- Liu Yi-De (2009). Sport and Social Inclusion: Evidence from the Performance of Public Leisure Facilities. *Social Indicators Research*, 90, 325–337. DOI 10.1007/s11205-008-9261-4.
- Mascarinas, A., & Blauwet, C. (2018). Policy and advocacy initiatives to promote the benefits of sports participation for individuals with disability. *Adaptive Sports Medicine: A Clinical Guide*, 371-384.
- Mintzberg, H. (2009). *Managing*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler.
- McDonald, B. L., & Van Horne, M. (1995). The moralists and the millennial

- generation: The crafting of outdoor recreation in the 21st century. In J. L. Thompson, D. W. Lime, B. Gartner, & W. M. Sames (Comps.), Proceedings of the Fourth International Outdoor Recreation and Tourism Trends Symposium and the 1995 National Recreation Resource Planning Conference, May 14-17, 1995, St. Paul, MN. St. Paul, MN: University of Minnesota College of Natural Resources and the Minnesota Extension Service.
- McKenna, B. & Associates Consulting Pty. Ltd. (2000). Viewing, assessing, comparing & projecting data related to marketing participation in northern Tasmanian. Participation in Regional Sport and Recreation, Report No. 2, 1-73.
- McKenzie, M. (2002). Beyond "the Outward Bound process": Rethinking student learning. Unpublished manuscript. Simon Fraser University.
- Mustafa, H., Omar, B., & Mukhiar, S. N. S. (2020). Measuring destination competitiveness: an importance-performance analysis (IPA) of six top island destinations in South East Asia. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 25(3), 223-243.
- Mustafa, H., Omar, B., Mukhiar, S. N. S., Park, O., & Zainol, W. W. (2021). Exploring island destination competitiveness of langkawi and jeju UNESCO global geopark: Assessment from international tourists and tourism practitioners. *Tourism Planning & Development*, 1-28.
- Nagar, K. (2012). Organizational commitment and job satisfaction among teachers during times of burnout. *Vikalpa*, 37(2), 43-60.
- Neill, J.T. & Richards, G.E. (1998). Does outdoor education really work? A summary of recent meta-analyses. *Australian Journal of Outdoor Education*, 3, 1-9.
- Outward Bound International, Inc. Resource Manual. (2001). Part: 1 Licensing and start-up manual. London, EC4A 4H6.
- Nematpour, M., Khodadadi, M., Makian, S., & Ghaffari, M. (2022). Developing a competitive and sustainable model for the future of a destination: Iran's tourism competitiveness. *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 1-33.
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice*. Sage publications.
- Novais, M. A., Ruhanen, L., & Arcodia, C. (2018). Destination competitiveness: A

- phenomenographic study. *Tourism management*, 64, 324-334.
- Parent, M. C. (2013). Handling item-level missing data: Simpler is just as good. *The Counseling Psychologist*, 41(4), 568-600.
- Parent, M & Chappelet, J. (2017). *Routledge handbook of sports event management*. New York: Routledge.
- Parkhouse, B., Pitts, B. G., Quarterman, J. (2005). Examining the Sport Management Research: Past, Present, Future. Paper presented at the annual conference of the Sport Management Council of NASPE of AAHPERD, Chicago, IL,
- Pate, J. R., Sheadler, T., Spellings, C., Malnati, A., & Hillyer, S. (2020). Sport as a tool for community leaders of people with disabilities: Exploring an innovative, immersive exchange training program. *Managing Sport and Leisure*, 25(3), 146-160.
- Paxton, T. & McAvoy, L. (2000). Social psychological benefits of a wilderness adventure program. *USDA Forest Service Proceedings-P-15*, 3, 202-206.
- Palacios-Huerta, I., & Santos, T. J. (2004). A theory of markets, institutions, and endogenous preferences. *Journal of Public Economics*, 88(3-4), 601-627.
- Peredo, A. M., & Chrisman, J. J. (2006). Toward a theory of community-based enterprise. *Academy of management Review*, 31(2), pp.309-328.
- Pogrmilovic, B.K., Varela, A., R., Pratt, M., Milton, K., Bauman, A., Biddle, S. J., & Pedisic, Z. (2020). National physical activity and sedentary behaviour policies in 76 countries: availability, comprehensiveness, implementation, and effectiveness. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 17(1), 1-13.
- Powrie, B., Copley, J., Turpin, M., Ziviani, J., & Kolehmainen, N. (2020). The meaning of leisure to children and young people with significant physical disabilities: Implications for optimising participation. *British Journal of Occupational Therapy*, 83(2), 67-77.
- Ramsden, R., Hayman, R., Potrac, P., & Hettinga, F. J. (2023). Sport Participation for People with Disabilities: Exploring the Potential of Reverse Integration and Inclusion through Wheelchair Basketball. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2491.
- Ranasinghe, M. P., Andersen, H., Dempsey, R. K., Wexler, N., Davis, R., Francois, M., ... & Dempsey, P. C. (2024). Contemporary national and international

- guidelines on physical activity and sedentary behaviour for people living with chronic conditions, disability and advanced age: a scoping review. *British Journal of Sports Medicine*.
- Rankhumise, E. M., & Letsoalo, M. E. (2019). Owners' perspective of factors associated with performance of small, medium and micro enterprises. *International Journal of Entrepreneurship*, 23(3), 1-17.
- Robbins, S., & Coulter, M. (2018). *Management*. 14th ed, Pearson Education, Inc, ISBN 13: 978-0-13- 452760-4.
- Rowe, K., Karg, A., & Sherry, E. (2019). Community-oriented practice: Examining corporate social responsibility and development activities in professional sport. *Sport Management Review*, 22(3), 363-378.
- Rees, G., & French, R. (Eds.). (2016). *Leading, managing and developing people*. Kogan Page Publishers.
- Ruseski, J. E. & Maresova, K. (2014). Economic Freedom, Sport Policy, and Individual Participation in Physical Activity: An International Comparison. *Contemporary Economic Policy*, V32, pp.42–55.
- Saran, A., White, H., & Kuper, H. (2020). Evidence and gap map of studies assessing the effectiveness of interventions for people with disabilities in low-and middle-income countries. *Campbell Systematic Reviews*, 16(1), e1070.
- Sarantou A, Pigos G, Gkaros P. (2020). Defining skills and competencies in coaches using sports as a means to develop vulnerable social groups in greece. In *Proceedings of 28th International Congress of Physical Education & Sport Science*, held from 12th till 14th of June 2020, in Komotini
- Schneider, B., & Smith, D. B. (2004). Personality and organizational culture. In *Personality and organizations* (pp. 371-394). Psychology Press.
- Seippel, O. (2002). Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations*, 13(3), 253-270.
- SHARE (2020). Contribution of sport to regional development through Cohesion Policy 2021-2027. European Commission. Retrieved from <https://keanet.eu/wp-content/uploads/SHARE-The-contribution-of-sport-to-regional-development-through-CP-2021-2027-FINAL.pdf>
- Sherry, E., Schulenkorf, N., & Chalip, L. (2015). *Managing sport for social change*:

- The state of play. *Sport Management Review*, 18(1), 1–5
- Skinner, J., Zakus, D. H., & Cowell, J. (2008). Development through sport: Building social capital in disadvantaged communities. *Sport management review*, 11(3), 253-275.
- Smulders, H. (2015). Defining the Outdoors. Retrieved from <http://users.atw.hu/outdoorsz/Defining%20the%20Outdoors.pdf>
- SNAP-ED (2019). SPARK San Diego State Research Foundation. SNAP-Ed Toolkit. UNC Center for Health Promotion and Disease Prevention. Retrieved from <https://snapedtoolkit.org/interventions/programs/spark/>
- Sorić, M., Meh, K., Rocha, P., Wendel-Vos, W., de Hollander, E., & Jurak, G. (2021). An inventory of national surveillance systems assessing physical activity, sedentary behaviour and sport participation of adults in the European Union. *BMC Public Health*, 21(1), 1-13.
- Standeven, J., Deknop, P. (1999). *Sport tourism*. Champaign, IL: Human kinetics.
- Stenner, B. J., Buckley, J. D., & Mosewich, A. D. (2020). Reasons why older adults play sport: A systematic review. *Journal of sport and health science*, 9(6), 530-541.
- Svanelöv, E., Stier, J., Enarsson, P., Wallén, E. F., & Talman, L. (2024). Addressing Participation and Intellectual Disability: A Discourse Analysis of Rhetoric from Social Support Staff and Disability Sports Leaders. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 26(1), 650-669.
- Thapa, B., Pennington-Gray, L. & Holland, S. (2002). Assessing the validity of an outdoor recreation constraints model for tourist to Florida. *Proceedings of the 33th Annual Conference of the Travel and Tourism Research Association (TTRA)*. Arlington, VA. June 23-26.
- Thienemann, E., & Lapeyrère, J. Y. (2020). Skills Foresight (research) in the Active Leisure Sector.
- Thomas, D. R., & Dyal, L. (1999). Culture, ethnicity, and sport management: A New Zealand perspective. *Sport Management Review*, 2(2), 115-132.
- Tirone, S., & Pedlar, A. (2005). Leisure, place, and diversity: the experiences of ethnic minority youth. *Canadian Ethnic Studies*, 37(2).
- Townsend, R. C., Huntley, T. D., Cushion, C. J., & Culver, D. (2022). Infusing disability into coach education and development: A critical review and

- agenda for change. Physical education and sport pedagogy, 27(3), 247-260.
- Varela, A. R., & Pratt, M. (2021). The GoPA! Second set of country cards informing decision making for a silent pandemic. Journal of Physical Activity and Health, 18(3), 245-246.
- Varela, A. R., Pratt, M., Powell, K., Lee, I. M., Bauman, A., Heath, G., ... & Hallal, P. C. (2017). Worldwide surveillance, policy, and research on physical activity and health: the global observatory for physical activity. Journal of Physical Activity and Health, 14(9), 701-709.
- Van Praag & Versloot (2007). What is the value of entrepreneurship? A review of recent research. Small Business Economics, 29, 351-382.
- Veltri, F., Miller, J., & Harris, A. (2009). Club sport national tournament: Economic impact of a small event on a mid-size community. Recreational Sports Journal (33), 95-128.
- Verdot, C., & Schut, P. O. (2012). Sport and social inclusion: The political position vs. practices. European Journal for Sport and Society, 9(3), 203-227.
- UNESCO (2015). Quality Physical Education (QPE), Guidelines For Policy-Makers.
- Wattanacharoensil, W., & La-ornual, D. (2019). A systematic review of cognitive biases in tourist decisions. Tourism Management, 75, 353-369.
- Williams, P. & Fidgeon P.R. (2000). Addressing participation constraint: a case study of potential skiers. Tourism Management, 21, 379-393.
- Wilson, P. E., & Clayton, G. H. (2010). Sports and disability. Pm&r, 2(3), S46-S54.
- Willis, C., Nyquist, A., Jahnsen, R., Elliott, C., & Ullenhag, A. (2018). Enabling physical activity participation for children and youth with disabilities following a goal-directed, family-centred intervention. Research in developmental disabilities, 77, 30-39.
- World Health Organization. (2010). World health statistics 2010. World Health Organization.
- WHO (2021). 2021 Physical activity factsheets for the European Union member states in the WHO European region. World Health Organization. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/345335/WHO-EURO-2021-3409-43168-60449-eng.pdf>
- WHO (2018). Global action plan on physical activity 2018–2030: more active people for a healthier world. World Health Organization. Retrieved from

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272722/9789241514187-eng.pdf>

Yang, W., Liang, X., & Sit, C. H. P. (2022). Physical activity and mental health in children and adolescents with intellectual disabilities: a meta-analysis using the RE-AIM framework. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 19(1), 80.

Yukl, G. (1989). Managerial leadership: A review of theory and research. *Journal of management*, 15(2), 251-289.

Zhang, W., Zuo, X., Li, S., & Wu, H. (2020). Research on the Influence Mechanism of Disabled Staff Performance from the Perspective of Advantages. *American Journal of Industrial and Business Management*, 10(03), 564.

Ιστοσελίδες Ευρωπαϊκών προγραμμάτων & εμπλεκόμενων φορέων

Activeproject: <https://www.activeproject.eu/el/archiki/>

CESIE: <https://cesie.org/en/news/beactive-embracing-healthy-active-lifestyles-european-week-sport/>

Γενική Γραμματεία Αθλητισμού –ΓΓΑ
<https://gga.gov.gr/component/content/article/276-evropaika-programmata/2777-europe-national-program>

EUPASMOS: <https://eupasmos.org/publications/>

IMPALA: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/59bb4470-f432-4a82-97cb-8de6bb910d87/EACEA-557014-EPP-1-2014-1-DE-SPO-SCP_List%20of%20Annexes.pdf

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ – ΕΝΟΤΗΤΑ

Εργαστήριο σχεδιασμού επαγγελματικής κατάρτισης ευπαθών κοινωνικά ομάδων διαμέσου της δημιουργίας αθλητικών εκδηλώσεων/δράσεων/προγραμμάτων.

5.1. Σκοπός Ενότητας

Σκοπός της συγκεκριμένης ενότητας είναι η κατανόηση και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των αθλητικών στελεχών που εμπλέκονται στον στρατηγικό σχεδιασμό, την προώθηση και την επαγγελματική κατάρτιση ατόμων που προέρχονται από τις ευπαθείς κοινωνικά ομάδες (ΕΚΟ) ώστε να καταστούν ικανά να σχεδιάζουν και να υλοποιούν πολύμορφες αθλητικές δράσεις/προγράμματα για όλες τις κοινωνικές ομάδες-στόχους. Επίσης στοχεύει στην ανάδειξη και αναγνώριση της εφαρμογής των βασικών διαδικασιών σχετικά με την μεθοδολογία παιδαγωγικής/διαπολιτισμικής επικοινωνίας, την εφαρμογή μοντέλων προσβασιμότητας και συμπερίληψης για την αρτιότερη κατάρτιση των ΕΚΟ. Η κατανόηση από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες της εφαρμογής βασικών δεξιοτήτων για τη βέλτιστη διαδικασία παρακίνησης των ΕΚΟ, την κινητοποίηση και την καλλιέργεια σχέσεων εμπιστοσύνης, καθώς και των τρόπων αξιοποίησής τους στον επαγγελματικό προσανατολισμό —όπως η διοργάνωση αθλητικών υπηρεσιών και δράσεων υψηλής ποιότητας και η εξασφάλιση των απαραίτητων προϋποθέσεων αθλητικής υλικοτεχνικής υποδομής για την υλοποίησή τους— αποτελεί έναν επιπλέον στόχο της ενότητας. Παράλληλα, το πρόγραμμα στοχεύει στην κατανόηση και εμπέδωση, από τους/τις συμμετέχοντες/ουσες, των ωφελειών που απορρέουν από την κατάρτιση και την ανάπτυξη εξειδικευμένων δεξιοτήτων των αθλητικών επαγγελματιών ΕΚΟ, καθώς και της μεθοδολογίας σχεδιασμού και υλοποίησης ολοκληρωμένων αθλητικών προγραμμάτων ή δραστηριοτήτων για καθεμία από τις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες-στόχους.

5.2. Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Η ενότητα στοχεύει να καταστήσει με σαφήνεια τη σημαντικότητα της ανάπτυξης των διαφορετικών δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού ανάλογα με την

ιδιότητά του ως «στρατηγικός Συντονιστής» ή «Εμψυχωτής». Παράλληλα οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν την αξία της εκπαίδευσής τους ώστε να καταστούν ικανοί να μην επηρεάζονται από μη παραγωγικά κοινωνικά στερεότυπα, κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση εκπαιδευτικών διαδικασιών για άτομα ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Παράλληλα, θα μπορεί να εκπαιδεύσει άτομα ΕΚΟ ώστε να μπορούν εκτελούν με ορθότητα και με ποιοτικά χαρακτηριστικά τα καθήκοντα τους, υπό το καθεστώς συνεχών αλλαγών και σε πολλές περιπτώσεις υπό συνθήκες ασυνέπειας ισχύος ρυθμιστικών νόμων για τη θεσμική υποστήριξη των ειδικών συνθηκών εργασίας του. Θα αξιολογεί σε βάθος τις ελλείψεις και τις επαγγελματικές αναπτυξιακές ευκαιρίες των Αθλητικών Οργανισμών/Οντοτήτων που μπορούν να εργαστούν τα άτομα ΕΚΟ (SWOT ανάλυση), αξιολογώντας παράλληλα την αποτελεσματικότητα της διοικητικής διαδικασίας και της μεθοδολογίας/βημάτων υλοποίησης των δράσεων, επενδύοντας στον εκσυγχρονισμό και την καινοτομία. Επίσης, θα αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις για να εκπαιδεύσουν τα άτομα ΕΚΟ ώστε να εφαρμόζουν ένα πετυχημένο σχέδιο/πλάνο μάρκετινγκ

5.3. Σύντομη περιγραφή

Στην πέμπτη ενότητα θα αναλυθεί και θα αναδειχθεί ο ρόλος του εξειδικευμένου και εκπαιδευμένου αθλητικού προσωπικού, ικανό να ανταποκριθεί στις κοινωνικά προσανατολισμένες απαιτήσεις, που επιβάλλονται σε διαφορετικούς ειδικούς τομείς δραστηριότητας, καθώς και του εκπαιδευτή και καθοδηγητή των ατόμων ευπαθών κοινωνικά ομάδων, ώστε να ανταποκριθεί στους ρόλους είτε ως «στρατηγικός Συντονιστής» ή ως «Εμψυχωτής» υλοποίησης πολύμορφων αθλητικών δρασεων και δραστηριοτήτων, Επίσης θα αναλυθεί ο καταλυτικός ρόλος που επενεργεί στην ενίσχυση της συναισθηματικής παρακίνησης των ΕΚΟ, ώστε να συμμετάσχουν σε αθλητικές δράσεις υπό διαφορετικούς επαγγελματικούς ρόλους. Παράλληλα αναλύεται η διάσταση της Αθλητικής Δραστηριότητας για την Ανάπτυξη (ΑΔρΑ) η οποία αναφέρεται στη σκόπιμη και προγραμματισμένη χρήση του αθλητισμού για την επίτευξη ενός ευρέος φάσματος προσωπικών και κοινωνικών αναπτυξιακών στόχων, όπως της ενδυνάμωσης της προσωπικής αυτοεκτίμησης, της επίλυσης συγκρούσεων, του αναλφαριθμητισμού, της μείωσης της εγκληματικότητας, της απασχολησιμότητας,

της βιώσιμης ανάπτυξης και της ένταξης μειονοτήτων και ευπαθών ομάδων στην κοινωνία. Πραγματοποιείται μια ανάλυση των ρόλων των «Στρατηγικών Συντονιστών» και «Εμπυχωτών» και των απαραίτητων ανά ρόλο των δεξιοτήτων ώστε να είναι ικανοί να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν αντίστοιχα διαφορετικές μεθόδους σχεδίασης και υλοποίησης, αξιοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο τις ειδικές γνώσεις/δεξιότητες ανά κοινωνική ομάδα στόχο. Παράλληλα παρουσιάζεται με την μορφή ad hoc εργαστηριακής άσκησης του κατάλληλου πλαισίου για τη συνεργασία ενός διευρυμένου αριθμού εμπλεκομένων φορέων (τοπικών και περιφερειακών οργανισμών/φορέων), που συν-δημιουργούν το περιεχόμενο της στρατηγικής προώθησης και τις ενέργειες προβολής μιας αθλητικής εκδήλωσης, δράσης για τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

5.4. Σχεδιασμός και ανάπτυξη δεξιοτήτων επαγγελματικής κατάρτισης ευπαθών κοινωνικά ομάδων για την υλοποίηση Αθλητικών δράσεων

Ο κατάλογος των πρωτοβουλιών στον τομέα της ανάπτυξης μέσω του αθλητισμού είναι εντυπωσιακός, ο οποίος εκτείνεται σε πολλές πτυχές της διεθνούς ανάπτυξης, με κύριο γνώμονα το σκεπτικό ότι ο αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει ένα δυναμικό κινητήρα, που ωθεί δυναμικά τις αναπτυξιακές πρωτοβουλίες (Beacom and Levermore, 2012, Hartmann and Kwauk, 2011), τόσο διαμέσου εθνικών αναπτυξιακών στρατηγικών, όσο και διαμέσου της ευαισθητοποίησης για την κοινωνική ένταξη διαφορετικών κοινωνικών ομάδων (Stefansen et al., 2016, Levermore, 2008).

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι οι σύγχρονες εργασιακές προκλήσεις στον αθλητικό χώρο, οι οποίες αναμένεται να διαμορφώσουν σε μεγάλο βαθμό την αγορά εργασίας του μέλλοντος (Γκιτάκου, 2017), εστιάζουν στη γνώση και στην παροχή αθλητικών υπηρεσιών που συνδυάζουν παραμέτρους οικονομικής καινοτομίας, νέων τεχνολογιών, ολιστικού σχεδιασμού με βάση τις ομάδες-στόχους, υπέρβασης των περιορισμών του αστικοποιημένου περιβάλλοντος, καθώς και στις δημογραφικές αλλαγές (Bakhshi et al., 2017). Οι μεταβολές αυτές καθιστούν αναγκαία την προσαρμογή τόσο των αθλητικών οργανισμών όσο και της εκπαίδευσης

των στελεχών τους, ανεξαρτήτως του αν προέρχονται από ευπαθείς κοινωνικές ομάδες ή όχι.

Οι σύγχρονες συνθήκες της διοίκησης Οργανισμών (συμπεριλαμβανομένων και των αντίστοιχων Αθλητικών) επιβάλλουν δραματικά νέες προκλήσεις για το σύστημα διαχείρισης δράσεων και στόχων και την επίτευξη αποτελεσματικής διαχείρισης της επαγγελματικής προοπτικής των ΕΚΟ. Από την άλλη πλευρά, η υψηλή δυναμική του σημερινού οικονομικού χώρου απαιτεί από τους Οργανισμούς να αναπτύξουν βασικές ικανότητες όπως η ικανότητα να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά και γρήγορα στις αλλαγές. Ένας σημαντικός παράγοντας για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δραστηριότητας των Αθλητικών Οργανισμών/Οντοτήτων είναι η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού τους και η πλήρωση τους με επαγγελματικά εκπαιδευμένο προσωπικό, ικανό και απαλλαγμένο από μη παραγωγικά στερεότυπα, τα οποία πιθανά να επηρεάζουν την κάθε επαγγελματική τους δραστηριότητα. Επίσης απαιτείται εξειδικευμένο προσωπικό, ικανό να ανταποκριθεί στις κοινωνικά προσανατολισμένες απαιτήσεις, που επιβάλλονται σε διαφορετικούς ειδικούς τομείς δραστηριότητας, όπως αυτών για την άθληση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Παράλληλα, θα πρέπει να μπορεί να εκτελεί με ορθότητα και με ποιοτικά χαρακτηριστικά τα καθήκοντα του, υπό το καθεστώς συνεχών αλλαγών και σε πολλές περιπτώσεις υπό συνθήκες ασυνέπειας ισχύος ρυθμιστικών νόμων για τη θεσμική υποστήριξη των ειδικών συνθηκών εργασίας του. Τα σύγχρονα επαγγελματικά αθλητικά στελέχη θα πρέπει να είναι ικανά να αξιολογήσουν σε βάθος τις ελλείψεις και τις επαγγελματικές αναπτυξιακές ευκαιρίες των Αθλητικών Οργανισμών/Οντοτήτων που υπηρετούν (SWOT ανάλυση), αξιολογώντας την αποτελεσματικότητα της διοικητικής διαδικασίας και της μεθοδολογίας/βημάτων υλοποίησης των δράσεων, δίνοντας παράλληλα ιδιαίτερη προσοχή στη συνεχή επαγγελματική/εκπαιδευτική τους εξέλιξη.

Εν κατακλείδι, η αναγκαιότητα υλοποίησης του προτεινόμενου ολιστικού εκπαιδευτικού προγράμματος, ενέκειται στο γεγονός ότι δεν έχει σημασία πόσο καλά ένας π.χ. διοικητικός παράγοντας στον αθλητικό χώρο ενός ΟΤΑ, ή ένας ΠΦΑ εργαζόμενος σε αυτόν ή ένας εμψυχωτής, μπορεί να πραγματοποιήσει μια αθλητική δραστηριότητα (όπως την αθλητική δραστηριότητα του πετανγκ σε μία

ακροθαλάσσια περιοχή για μεικτές ομάδες τυπικών και αναπήρων), άλλα το ζητούμενο είναι πως θα δημιουργήσει μια ευέλικτη βάση διαφορετικών αθλητικών παροχών, που θα σχετίζονται με το κοινωνικό status και το κινητικό υπόβαθρο των ομάδων στόχων που έχει να διαχειριστεί κάθε φορά (Alexandris *et al.*, 2017).

Γράφημα 7. Δημιουργία Καινοτόμων Δράσεων για υλοποίηση ΕΑγΟ με στόχευση τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες

Ο Αθλητισμός εκτός από την ανάδειξή του σε μια ισχυρή και αυξανόμενη κοινωνική δυναμική, έχει αναγνωριστεί από τα Ηνωμένα Έθνη, την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις εθνικές κυβερνήσεις, καθώς και τους αναπτυξιακούς οργανισμούς ως μια πολυδιάστατη βάση ανάπτυξης για τα άτομα ΕΚΟ (Crespo *et al.*, 2024). Αυτοί οι οργανισμοί αναγνωρίζουν την καθολική δυναμική του αθλητισμού, ειδικά για τα παιδιά/νέους, και φυσικά την δυνατότητα επαγγελματικής προοπτικής στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

Έχει αναγνωριστεί ότι, εκτός από την προώθηση ενεργών τρόπων ζωής και καλής σωματικής υγείας, ο αθλητισμός μπορεί επίσης να χρησιμεύσει ως εκπαιδευτικό εργαλείο και μέσο κοινωνικής παρέμβασης για την αντιμετώπιση ποικίλων αρνητικών κοινωνικών φαινομένων, όπως η ανισότητα των φύλων, η κακή

ψυχική υγεία, η εγκληματικότητα, η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός ειδικά των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Η διάσταση της Αθλητικής Δραστηριότητας για την Ανάπτυξη (ΑΔρΑ) αναφέρεται στη σκόπιμη και προγραμματισμένη χρήση του αθλητισμού για την επίτευξη ενός ευρέος φάσματος προσωπικών και κοινωνικών αναπτυξιακών στόχων, για παράδειγμα, ενδυνάμωση και προσωπική αυτοεκτίμηση, επίλυση συγκρούσεων, αλφαριθμητισμός, μείωση της εγκληματικότητας, απασχολησιμότητα, βιώσιμη ανάπτυξη και ένταξη μειονοτήτων και ευπαθών ομάδων στην κοινωνία, όπως των ΑμεΑ και των χρονίως πασχόντων (Erdyneeva *et al.*, 2021). Οι αθλητικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη (ΑΔρΑ), χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για την αντιμετώπιση των αναγκών των κοινωνικών ομάδων που αντιμετωπίζουν διάφορες – συχνά πολλαπλές – μορφές στέρησης ή άλλες προκλήσεις. Αυτές οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού μπορεί να βρίσκονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή μπορεί να βρίσκονται σε αναπτυσσόμενες χώρες όπου οι ευρωπαϊκές κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται στη βάση μιας αναπτυξιακής συνεργασίας. Οι κυρίαρχες αρχές των ΑΔρΑ βασίζονται στις εγγενείς αξίες του αθλητισμού, όπως για παράδειγμα, το δίκαιο παιχνίδι, η ομαδική συνεργασία, η προσωπική και ομαδική πειθαρχία, η δέσμευση σε κοινά αποδεκτούς κανόνες, η βελτίωση της σωματικής/ψυχικής υγείας και της φυσικής κατάστασης. Παράλληλα, χρησιμοποιεί τα δυναμικά χαρακτηριστικά του αθλητισμού, τα οποία όταν διαχειρίζονται σωστά, μπορούν να δημιουργήσουν έναν ασφαλή χώρο για τους συμμετέχοντες να ακολουθήσουν αναπτυξιακές δραστηριότητες, με επαγγελματικές προοπτικές. Το είδος της αθλητικής δραστηριότητας θα μπορούσε να είναι σχεδόν οτιδήποτε ενσωματώνει τις αξίες του αθλητισμού και είναι ελκυστικό για τους ανθρώπους στις κοινότητες-στόχους. Η έμφαση, ωστόσο, είναι πάντα στη συμμετοχή και στην προσωπική ανάπτυξη παρά στην τεχνική επάρκεια.

Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ αθλητικής ανάπτυξης και αθλητισμού για ανάπτυξη. Η «ανάπτυξη του αθλητισμού» είναι ένας όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη του ίδιου του θεσμού του αθλητισμού, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης των αθλητικών παροχών (π.χ. εγκαταστάσεις και ανθρώπινο δυναμικό), της βελτίωσης των αθλητικών πρακτικών (π.χ. προπονητικών προτύπων και παροχής χωρίς

αποκλεισμούς) και – ιδίως – της αύξησης της αθλητικής συμμετοχής και των επιπέδων αθλητικής απόδοσης.

Ενώ ορισμένες από αυτές τις προσπάθειες μπορεί να συνδέονται με τον αθλητισμό για ανάπτυξη, είναι η «ανάπτυξη μέσω του αθλητισμού» η οποία αποτελεί κεντρικής σημασίας για την κατανόηση από την επιστημονική και διοικητική οπτική. Ως εκ τούτου, ο αθλητισμός για ανάπτυξη αναφέρεται στη δυνατότητα του αθλητισμού να παρέχει αναπτυξιακά αποτελέσματα τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, με το τελευταίο να έχει ευρύτερες δομικές επιπτώσεις στα κοινωνικά δίκτυα όπως οικογένειες και οι τοπικές κοινότητες.

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός η αυξανόμενη συμβολή του αθλητισμού στην υλοποίηση της ανάπτυξης και της ειρήνης, της προώθησης της ανεκτικότητας και του σεβασμού, της συμβολής του στην ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των γυναικών, των νέων και των ευπαθών κοινοτήτων, όπως οι ΑμεΑ και οι χρονίως πάσχοντες, καθώς και των στόχων της υγείας, εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης. Κατά συνέπεια, ο αθλητισμός μπορεί να αποτελέσει ένα σημαντικό παράγοντα αειφόρου ανάπτυξης.

Η διαδικασία της Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Ανάπτυξης (ΣΕΑ) στο πλαίσιο της ΑΔρΑ αποτελεί μια πτυχή της δια βίου μάθησης (Townsend *et al.*, 2022) η οποία περιγράφει τις μαθησιακές δραστηριότητες στις οποίες πρέπει να συμμετάσχουν οι επαγγελματίες του αθλητισμού για να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τα χαρακτηριστικά, τις δεξιότητες και τις γνώσεις τους οι οποίες θα τους οδηγήσουν στην ικανότητα ανταπόκρισης στην εργασία τους, ειδικά για τα άτομα με αναπηρία και τους χρόνια πάσχοντες (Cybulski, 2014).

Όλο και περισσότερο στις επαγγελματικές αθλητικές δραστηριότητες διαφαίνεται η απαίτηση να υπάρχει σε όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής σταδιοδρομίας μια διαδικασία εκμάθησης και ανάπτυξης επικαιροποιημένων γνώσεων και δεξιοτήτων, έτσι ώστε να είναι σε θέση να εργάζονται με γνωστική επάρκεια, με ασφάλεια και με αποτελεσματικότητα (Townsend *et al.*, 2022). Όλο και πιο συχνά, περισσότεροι εργοδότες απαιτούν οι επαγγελματίες του αθλητισμού να διαθέτουν ένα επίσημο πιστοποιητικό επικαιροποιημένης γνώσης του θεματικού πεδίου για το οποίο τους προσλαμβάνουν.

Η διαδικασία της ΣΕΑ θα πρέπει να συνδυάζει διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις μάθησης, όπως εργαστήρια κατάρτισης, συνέδρια και εκδηλώσεις, προγράμματα ηλεκτρονικής μάθησης, τεχνικές βέλτιστων πρακτικών και ανταλλαγής ιδεών, όλα εστιασμένα στο να βελτιωθεί ένας αθλητικός επαγγελματίας-επιστήμονας ο οποίος να έχει αποτελεσματική επαγγελματική εξέλιξη, όχι μόνο στον τομέα των ΑμεΑ και των χρόνια πασχόντων, αλλά και στο γενικότερο αθλητικό χώρο.

Η ΣΕΑ είναι πιο αποτελεσματική όταν ο εκπαιδευόμενος και όσοι παρέχουν υποστήριξη κατανοούν καλά το τρέχον στάδιο ανάπτυξης των κοινωνικών ομάδων που θα δραστηριοποιήσουν αθλητικά. Διάφορες μορφές διαγνωστικής αξιολόγησης των προς εκπαίδευση αθλητικών επαγγελματιών ΕΚΟ θα ήταν σημαντικό να αναληφθούν πριν από τον εντοπισμό των αναγκών για διαδικασίες Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Ανάπτυξης (ΣΕΑ). Ανεξάρτητα από την τρέχουσα κοινωνικοοικονομική κατάσταση ενός επαγγελματία στον αθλητισμό για ανάπτυξη (αμειβόμενος/μη αμειβόμενος, Εμπυχωτής ή Συντονιστής), η διασφάλιση της ύπαρξης επικαιροποιημένης αξιολόγησης πριν από την ενασχόληση με την διαδικασία ΣΕΑ, μπορεί να συμβάλει καθοριστικά στον εντοπισμό των πιο σχετικών και αποτελεσματικότερων γνωστικών αντικειμένων που θα πρέπει να συμπεριληφθούν στη αντίστοιχη διαδικασία επιμόρφωσης.

5.5. Υπό την οπτική της Οργάνωσης και της Συνισταμένης Διοίκησης οι διακριτοί ρόλοι του «Στρατηγικού Συντονιστή» και του «Εμπυχωτή/ Καθοδηγητή»

Θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι δύο κύρια επαγγέλματα/ρόλοι αποτελούν το κλειδί για την επιτυχία σχεδιασμού και υλοποίησης αντίστοιχα των αθλητικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων, όχι μόνο για τα άτομα ΕΚΟ (Patatas *et al.*, 2022), αλλά και του γενικότερου πληθυσμού: α) ο Στρατηγικός Συντονιστής και β) ο Εμπυχωτής/Καθοδηγητής.

1. **Στρατηγικός Συντονιστής:** αποτελεί το ανώτερο προσωπικό που αναλύει τις αναπτυξιακές ανάγκες μιας κοινότητας, προσδιορίζει τις ομάδες-στόχους και τους αναπτυξιακούς τους στόχους και στη συνέχεια σχεδιάζει, εφαρμόζει και αξιολογεί κατάλληλα προγράμματα Αθλητισμού για Ανάπτυξη και τα

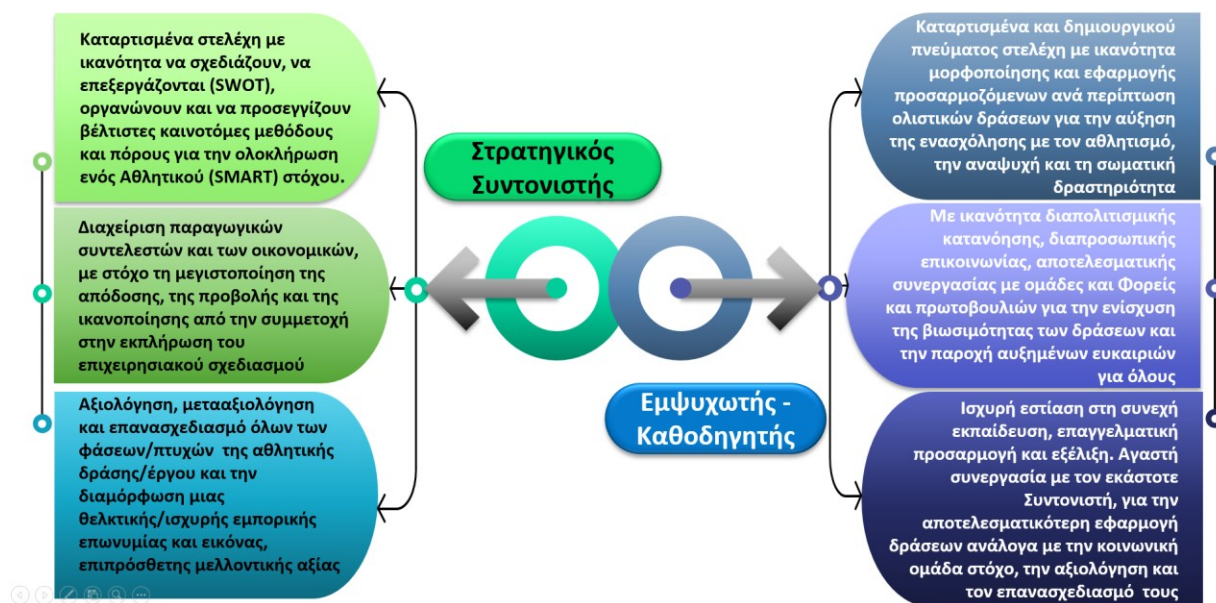
αντίστοιχα για άτομα ΕΚΟ. Σε διαφορετικούς οργανισμούς μπορεί να του αποδίδεται ο τίτλος του διαχειριστή του έργου, του διευθυντή αθλημάτων/αθλητικών δραστηριοτήτων, του υπευθύνου διοικητικής οντότητας/οργανισμού για τον αθλητισμό, του συντονιστή αθλητικής ανάπτυξης κ.λπ. Είναι ή πρέπει να είναι καταρτισμένο στέλεχος με ικανότητα να σχεδιάζει, να επεξεργάζεται (SWOT), οργανώνει και να προσεγγίζει βέλτιστες καινοτόμες μεθόδους και πόρους για την ολοκλήρωση ενός Αθλητικού (SMART) στόχου. Ο Στρατηγικός Συντονιστής θα πρέπει να έχει την δεξιότητα/ικανότητα να διερευνά, να προσεγγίζει και να διαχειρίζεται με το βέλτιστο τρόπο παραγωγικούς συντελεστές και οικονομικούς παράγοντες, με στόχο τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των στρατηγικών αθλητικών στόχων, της προβολής των δράσεων και της ικανοποίησης διοργανωτών και συμμετεχόντων από την εκπλήρωση του εκάστοτε επιχειρησιακού σχεδιασμού μιας διοικητικής οντότητας/οργανισμού. Παράλληλα θα πρέπει να έχει την δυνατότητα και την στόχευση για σχεδιασμό και υλοποίηση διαδικασίας παρακολούθησης, αξιολόγησης και μετα-αξιολόγησης, για τον επανασχεδιασμό όλων των φάσεων/πτυχών της αθλητικής δράσης/έργου και την διαμόρφωση μιας θελκτικής/ισχυρής εμπορικής επωνυμίας για την διοικητική οντότητα/οργανισμό που δραστηριοποιείται, καθώς και της γενικότερης θετικής εικόνας των πολιτών ή των εμπλεκομένων με αυτόν.

2. **Εμπνευστής/Καθοδηγητής:** αποτελεί το αμειβόμενο ή εθελοντικό προσωπικό (Grimes, 2022) που συνεργάζεται απευθείας με τις ομάδες-στόχους όπως τα άτομα με αναπηρίες και χρόνια πάσχοντες της κοινότητας. Παράλληλα σχεδιάζει, διευκολύνει και αναθεωρεί δραστηριότητες που βασίζονται στον αθλητισμό για να βοηθήσει τους συμμετέχοντες να επιτύχουν τους αναπτυξιακούς στόχους που έχουν καθοριστεί για το πρόγραμμα. Είναι ή πρέπει να είναι καταρτισμένο στέλεχος (κατά προτίμηση Πτυχιούχος Φυσικής Αγωγής) δημιουργικού πνεύματος με ικανότητα μορφοποίησης και εφαρμογής προσαρμοζόμενων ανά περίπτωση ολιστικών δράσεων για την αύξηση της ενασχόλησης με τον αθλητισμό, την αναψυχή και τη σωματική δραστηριότητα. Ο Εμπνευστής/Καθοδηγητής θα πρέπει να έχει την δεξιότητα/ικανότητα

διαπολιτισμικής κατανόησης, διαπροσωπικής επικοινωνίας, αποτελεσματικής συνεργασίας με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και Φορείς. Παράλληλα θα πρέπει να έχει την ικανότητα να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την ενίσχυση της βιωσιμότητας των δράσεων και την παροχή αυξημένων ευκαιριών για όλους. Σε διαφορετικούς οργανισμούς μπορεί να του αποδίδεται ο τίτλος του προπονητή, του κοινωνικού πλοηγού/καθοδηγητή, του επικεφαλής δραστηριότητας, του υπευθύνου ένταξης κ.λπ.

Οι Στρατηγικοί Συντονιστές είναι πιθανό να είναι αμειβόμενο προσωπικό που λειτουργεί σε επίπεδα πρώτης γραμμής ή μεσαίας διοίκησης σε μια διοικητική οντότητα που σχετίζεται με το σχεδιασμό και συντονισμό στρατηγικών αθλητικών πολιτικών και δράσεων. Οι Εμπνευστές/Καθοδηγητές είναι πιθανό να είναι επίσης αμειβόμενο προσωπικό, αλλά μπορεί σε κάποιες περιπτώσεις να λειτουργούν ως εθελοντές χωρίς αμοιβή (Grimes, 2022). Σε μικρούς (αλλά και όταν υπάρχει η δυνατότητα και σε μεγαλύτερους) οργανισμούς και σε ενέργειες που στόχο έχουν αθλητικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη, θα πρέπει να υπάρχει άμεση συνεργασία ή/και συνεπικούρηση μεταξύ του Στρατηγικού Συντονιστή και του Εμπνευστή/Καθοδηγητή για την παρακολούθηση, τον έλεγχο, την καθοδήγηση και τη βέλτιστη διαδικασία υλοποίησης των αθλητικών δραστηριοτήτων, με στόχο την περαιτέρω ανάπτυξη τους και τον επανασχεδιασμό προσαρμοζόμενες σύμφωνα με τις τρέχουσες (ή/και μελλοντικές) κοινωνικές ανάγκες των ατόμων στόχων (ΕΚΟ, κ.α.).

Υπό την Οπτική της Οργάνωσης και της Συνισταμένης Διοίκησης

Γράφημα 8. Η σχέση και οι αρμοδιότητες των δύο κύριων επαγγελματιών/ρόλων, οι οποίοι αποτελούν το κλειδί για την επιτυχία σχεδιασμού και υλοποίησης αντίστοιχα των αθλητικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων

Για το λόγο αυτό προτείνεται έναν κύκλο πέντε βασικών σταδίων που μπορούν να ακολουθήσουν οι πάροχοι εκπαίδευσης/κατάρτισης για να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν κατά την διαδικασία της συνεχόμενης κατάρτισης (Wareham *et al.*, 2018) αξιοποιώντας με τον καλύτερο τρόπο τα επαγγελματικά πρότυπα ανά κοινωνική ομάδα στόχο (Bruno, 2021, Berkeley & Casey, 2010) και το κατάλληλο πλαίσιο γνώσεων/δεξιοτήτων για τους Συντονιστές και Εμπυχωτές:

1. Σύγκριση των δεξιοτήτων Συντονιστών και Εμπυχωτών σε σχέση με τα Επαγγελματικά γνωσιακά Πρότυπα/Δεξιότητες για τον προσδιορισμό των αναγκών Εκπαίδευσης

Ο εργοδότης ή/και ο πάροχος εκπαίδευσης συνεργάζεται με τους αθλητικούς Συντονιστές και Εμπυχωτές για να προσδιορίσει τις κύριες ευθύνες του εργασιακού τους ρόλου και στη συνέχεια προσδιορίζει τα Επαγγελματικά γνωσιακά Πρότυπα/Δεξιότητες για την ανάπτυξη των προσαρμοσμένων αθλητικών δραστηριοτήτων ανά κοινωνική ομάδα στόχο, που σχετίζονται με αυτές τις ευθύνες.

Στη συνέχεια, οι επαγγελματίες καλούνται να συγκρίνουν τη δική τους απόδοση στον εργασιακό ρόλο με τα κριτήρια απόδοσης που σχετίζονται με τα προαναφερόμενα Επαγγελματικά γνωσιακά Πρότυπα/Δεξιότητες. Αυτή η ανάλυση θα αποκαλύψει τους συγκεκριμένους τομείς όπου οι Συντονιστές και Εμπυχωτές θα πρέπει να αποκτήσουν νέες γνώσεις και δεξιότητες για τη βελτίωση της απόδοσης τους. Η ανάλυση θα πρέπει επίσης να δείχνει τους τομείς πρακτικής όπου η απόδοση ταιριάζει ήδη με τα σχετικά πρότυπα και επομένως, τα χαρακτηριστικά, τις δεξιότητες και τις γνώσεις που έχει ήδη οι επαγγελματίες. Αυτό είναι γνωστό ως διαγνωστική αξιολόγηση.

2. Καθορισμός των μαθησιακών διαδικασιών και των προς απόκτηση δεξιοτήτων

Έχοντας χρησιμοποιήσει τα Επαγγελματικά γνωσιακά Πρότυπα/Δεξιότητες για να προσδιορίσει τους συγκεκριμένους τομείς όπου οι Συντονιστές ή/και Εμπυχωτές χρειάζονται νέες γνώσεις και δεξιότητες, ο πάροχος εκπαίδευσης στη συνέχεια προσδιορίζει το γενικότερο πλαίσιο δεξιοτήτων και γνώσεων που θα πρέπει να παρασχεθεί στον κάθε Συντονιστή ή/και Εμπυχωτή. Παράλληλα προσδιορίζει τα όποια πιθανά επιπλέον συγκεκριμένα στοιχεία γνώσης και δεξιότητας απαιτούνται για την κάθε περίπτωση ξεχωριστά/εξειδικευμένα. Αφού τα προσδιορίσει, ο πάροχος κατάρτισης/εκπαίδευσης, αξιολογεί αρχικά και ορίζει στη συνέχεια τα μαθησιακά αποτελέσματα που αφορούν τους τομείς γνώσεων και δεξιοτήτων όπου απαιτείται για πιθανή μελλοντική νέα διαδικασία εκπαίδευσης. Τα μαθησιακά αποτελέσματα θα πρέπει επίσης να ορίζονται με τρόπο που να βασίζονται στις γνώσεις και τις δεξιότητες που έχουν ήδη λάβει οι επαγγελματίες. Αυτό θα αποφύγει την επανάληψη και θα επιταχύνει τη μάθηση.

3. Σχεδιασμός Μαθησιακού Περιεχομένου, και Μεθόδων Παράδοσης

Έχοντας καθορίσει τις νέες γνώσεις και δεξιότητες που θα πρέπει να λάβει και την κατάρτιση/εκπαίδευση ο κάθε Συντονιστής ή/και Εμπυχωτής, ο πάροχος εκπαίδευσης ορίζει στη συνέχεια το λεπτομερές μαθησιακό περιεχόμενο, τις μεθόδους παράδοσης που είναι κατάλληλες για τα προγραμματισμένα μαθησιακά αποτελέσματα και το επίπεδο βελτίωσης του εργασιακού πλαισίου, με βάση το προαναφερόμενο εκπαιδευτικό πρόγραμμα.

4. Παροχή και Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής διαδικασίας

Η παράδοση θα πρέπει να ακολουθεί το σχέδιο που αναπτύχθηκε στο στάδιο 3 παραπάνω, αλλά οι εκπαιδευτές πρέπει να είναι σε εγρήγορση για τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της εκάστοτε ομάδας των Συντονιστών ή/και Εμπυχωτών, καθώς και τις νέες ανάγκες και ευκαιρίες μάθησης που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης. Αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί με διαμορφωτική αξιολόγηση. Οι εκπαιδευτές, επομένως, πρέπει να είναι ευέλικτοι και να είναι προετοιμασμένοι να προσαρμόσουν την εκπαίδευση καθώς προχωρά η ανάλογη διαδικασία της ομάδας. Όταν ολοκληρωθεί η εκπαίδευση, μπορεί να υπάρξει ένα στάδιο αθροιστικής αξιολόγησης που προσδιορίζει εάν οι εκπαιδευόμενοι έχουν επιτύχει τα προγραμματισμένα μαθησιακά αποτελέσματα. Σε ένα πιο επίσημο εκπαιδευτικό ή ακαδημαϊκό πλαίσιο, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε επιτυχία/αποτυχία ή βαθμολογημένο πιστοποιητικό επιτυχίας. Η παράδοση θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει αξιολόγηση του πόσο αποτελεσματική ήταν η εκπαίδευση για τους εκπαιδευόμενους.

5. Χρήση των Επαγγελματικών γνωσιακών Προτύπων/Δεξιοτήτων για επιβεβαίωση ότι οι εκπαιδευτικές ανάγκες έχουν ικανοποιηθεί

Σε αυτό το στάδιο πραγματοποιείται μια παρόμοια διαδικασία με αυτή που περιεγράφηκε στο πρώτο (1^ο) στάδιο της σύγκρισης των αποκτηθέντων δεξιοτήτων από τους Συντονιστές ή/και Εμπυχωτές, με εκείνα των Προτύπων για το απαραίτητο γνωσιακό επίπεδο ή τις αναγκαίες δεξιότητες για την ανάπτυξη των προσαρμοσμένων αθλητικών δραστηριοτήτων ανά κοινωνική ομάδα στόχο. Ο σκοπός αυτού του σταδίου είναι να δώσει στον εκπαιδευόμενο χρόνο να εφαρμόσει την αποκτηθείσα γνώση/δεξιότητα κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσης του, στην εργασία του. Εάν, για παράδειγμα, η εκπαίδευση κάλυψε τη χαρτογράφηση της κοινωνικής ομάδας στόχο, ο εκπαιδευόμενος θα πρέπει στη συνέχεια να πραγματοποιήσει μια διαδικασία εφαρμογής αυτής στην κοινωνική ομάδα στόχο που έχει αναλάβει και να αξιολογηθεί είτε από τον εργοδότη του είτε από τον πάροχο της εκπαίδευσης, ως προς το κατά πόσο η εκπαίδευση του βελτίωσε την υλοποίηση του αντίστοιχου έργου. Η διαδικασία αυτή επιβοηθά στην επί τοις πράγμασι επιβεβαίωση/πιστοποίηση ότι ο εκπαιδευόμενος Συντονιστής ή/και Εμπυχωτής πληροί πλέον το αντίστοιχο πρότυπο γνώσεων και δεξιοτήτων.

Σχήμα 3?. Ο κύκλος σχεδιασμού και εκπαίδευσης για συνεχή επαγγελματική και γνωσιακή εξέλιξη των Συντονιστών/Εμψυχωτών

Επειδή υπάρχει αναφορά στη σημαντικότητα της συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης, αυτός ο κύκλος της εκπαίδευσης δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται άπαξ. Θα χρειαστεί να επαναληφθεί σε διαφορετικές περιόδους της σταδιοδρομίας των Συντονιστών και Εμψυχωτών, για παράδειγμα όταν:

- ✓ Επιδεικνύουν κατά την παρακολούθηση και την αξιολόγηση (από εξειδικευμένους αξιολογητές) ή την αυτοαξιολόγηση, ότι η μεθοδολογία της εφαρμογής της αθλητικής δραστηριότητας μπορεί ή και πρέπει να βελτιωθεί
- ✓ Αναλαμβάνουν νέες/καινοτόμες αθλητικές δράσεις για τα άτομα με αναπηρίες ή χρόνια πάσχοντες από διαφορετικές πολιτισμικοοικονομικές κοινότητες και ομάδες
- ✓ Διαπιστώνεται η ανάγκη επίτευξης νέων τύπων αναπτυξιακών στόχων, ενδεχομένως χρησιμοποιώντας διαφορετικούς τύπους αθλημάτων ή αθλητικών δραστηριοτήτων
- ✓ Διαπιστώνεται η ανάγκη ανταπόκρισης σε νέες οργανωτικές πολιτικές και

διαδικασίες ή αλλαγές στη νομοθεσία

- ✓ Αναδεικνύονται νέες θεωρίες προσέγγισης και τεχνικές μάθησης βασισμένες σε νέα επιστημονικά δεδομένα στον τομέα της άθλησης των ΑΜΕΑ και των χρόνια πασχόντων
- ✓ Υπάρχει μετάβαση από έναν οργανισμό σε έναν άλλο
- ✓ Προαγωγή σε υψηλότερο επίπεδο ευθύνης, για παράδειγμα από Εμφυχωτή σε Συντονιστή

Τα επόμενα χρόνια όπου τα ΝΠΔΔ ή τα ΝΠΙΔ που ανήκουν στην Γενική Κυβέρνηση τα οποία δεν θα διαθέτουν στελεχιακό δυναμικό με τις σύγχρονες ή επαρκείς δεξιότητες και γνώσεις, θα αποτελούν μη επωφελείς υπηρεσίες για τους πολίτες, το οποίο θα έχει ευρύτατο αντίκτυπο τόσο στο δημόσιο Οργανισμό όσο και σε ατομικό επίπεδο. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι τα αντίστοιχα επιμορφωμένα Αθλητικά στελέχη στρατηγικού σχεδιασμού, έχοντας αποκτήσει ένα πλέγμα δεξιοτήτων, όχι μόνο στον χώρο του αθλητισμού, αλλά και στον γενικότερο στρατηγικό σχεδιασμό παροχής υπηρεσιών προς διαφορετικές κοινωνικές/ηλικιακές ομάδες, βρίσκονται σε χαμηλότερο κίνδυνο να χάσουν τη εργασιακή τους σχέση, να είναι παραμένουν για μακρό χρονικό διάστημα άνεργοι ή να έχουν δυσκολίες στην εύρεση νέας κατάλληλης θέσης.

Κατά συνέπεια ως βασική παράμετρο και άμεσο όφελος της απόκτησης ευέλικτων/στοχευμένων δεξιοτήτων διαμέσου της προτεινόμενης (επαγγελματικής) εκπαίδευσης στα επιμορφωμένα στελέχη ΕΚΟ (Sarantou *et al.*, 2020), αποτελεί η σταθεροποίηση των εργασιακών τους σχέσεων, με παράλληλη οικονομική ανάπτυξη τόσο των ιδίων (υψηλότερες απολαβές και υψηλότερο βιοτικό επίπεδο) όσο και των Οργανικών μονάδων που υπηρετούν/συμμετέχουν, ώστε να τις καταστήσουν οικονομικά βιώσιμες και ανεξάρτητες από κρατικές ενισχύσεις.

Ο κλάδος της άθλησης αναψυχής/υπαίθριων δραστηριοτήτων συνδέεται με την φυσική δραστηριότητα καθώς εφαρμόζει ή μεταφέρει αυτές τις δραστηριότητες σε ένα περιβάλλον ψυχαγωγικού χαρακτήρα, όπου απουσιάζει ο ανταγωνισμός, η συστηματική προπόνηση, οι κανόνες αθλημάτων, κλπ. Όταν η αναψυχή χρησιμοποιείται σκόπιμα για την επίτευξη στόχων και επιτευγμάτων που έχουν τεθεί

για διάφορες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, καλείται πρόγραμμα αναψυχής των αντίστοιχων κοινωνικών ομάδων (Smulders, 2015). Μια κατηγοριοποίηση τέτοιων προγραμμάτων είναι σε αναψυχής, εκπαιδευτικά, εξελικτικά και θεραπευτικά. Ο στόχος αυτών των προγραμμάτων είναι προσανατολισμένος στις ανάγκες του κοινωνικού μέλους-συμμετέχοντα, παρά στον "τύπο" του πελάτη. Κατά την εθελοντική τους συμμετοχής σε σχεδιασμένες και ανάλογα προσαρμοσμένες ασκήσεις ή υπαίθριες δραστηριότητες, σε καμία περίπτωση δεν επιδιώκουν την μεγιστοποίηση της απόδοσης και αποτελούν την μορφή της αθλητικής αναψυχής (Κουθούρης, 2009), οι οποίες συνδυάζουν την ευεξία με την κοινωνική ένταξη και επικοινωνία των συμμετεχόντων.

Οι κυριότερες αθλητικές δραστηριότητες υπαίθρου προσαρμοσμένες για τα ΑμεΑ και τους χρονίως πάσχοντες, διακρίνονται σύμφωνα με τον Σφακιανάκη (2000) σε αθλήματα ποταμών και λιμνών, βουνού και αέρα. Στα αθλήματα ποταμών συμπεριλαμβάνονται οι καταβάσεις με σκάφη καγιάκ, βάρκα ράφτ ή διθέσιο φουσκωτό σκάφος που ονομάζεται Hot-Dog και η πεζοπορία/όδευση στις όχθες των ποταμών αλλά και μέσα στα ποτάμια. Αντίστοιχα, στα αθλήματα βουνού συμπεριλαμβάνονται η ορειβασία, η ιππασία, η πεζοπορία, η διάσχιση φαραγγιών (canyoning), η σπηλαιολογία και οι ορεινές κατασκηνώσεις. Και στην κατηγορία των αθλημάτων του αέρα συναντάμε τον αεροπτερισμό.

Γενικότερα, κύριος σκοπός όλων όσους ασχολούνται με τον αθλητισμό ελεύθερου χρόνου –είτε από πλευράς κράτους ή ακόμα και από την πλευρά των απλών αθλούμενων - είναι να διευρυνθεί η συμμετοχή σε αθλήματα υπαίθρου, όλων των κινητικών/σωματικών δυνατοτήτων (όπως τα ΑμεΑ), καθώς θεωρείται ότι οδηγεί σε πιο ευτυχισμένη και ικανοποιημένη κοινωνία (Recreation Roundtable Survey, 1999). Ουσιαστικά υπάρχουν εκατοντάδες μικρές ή μεγαλύτερες εταιρείες περιπέτειας σε όλο το κόσμο παρέχοντας ποικίλες αθλητικές δραστηριότητες στα άτομα ΕΚΟ (Lieberman, 2022). Όλες αυτές οι εταιρείες προσφέρουν συγκεκριμένες δραστηριότητες με μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ τους (Standeven & Deknor, 1999).

Επιπροσθέτως των προαναφερόμενων και σύμφωνα με τα αποτελέσματα πρόσφατων μελετών (ESSA 2019), οι Δημόσιοι εργοδότες (πχ. ΟΤΑ) στο χώρο του Αθλητισμού, αναζητούν για τις υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες για Όλους, ΠΦΑ

ή εμπυχωτές κτλ, που όντως διαθέτουν τις προαναφερόμενες δεξιότητες, καθώς και της δημιουργικής στρατηγικής σκέψης, αλλά δυστυχώς λόγω της αδυναμίας εύρεσης των αντίστοιχων προσόντων στελεχιακού δυναμικού, αναγκάζονται να συμβιβάζονται με εργαζόμενους που κυρίως έχουν αποκτήσει κάποιες βασικές γενικές τεχνικές δεξιότητες, γεγονός που υποβαθμίζει το παρεχόμενο έργο, απογοητεύοντας τις επωφελούμενες κοινωνικές ομάδες στόχους, που πολλές φορές απομακρύνονται από την αντίστοιχη αθλητική δραστηριότητα (Thienemann and Lapeyre, 2020).

Τα εκπαιδευμένα στελέχη στην Οργάνωση και Διοίκηση του Αθλητισμού θα πρέπει να είναι εκείνα που θα κληθούν ώστε να συμμετάσχουν στο στρατηγικό σχεδιασμό αθλητικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων, διαχειριζόμενοι ένα μεγάλο αριθμό ανθρώπινων πόρων καθώς και οικονομικών πόρων που ποικίλουν ανάλογα με το εύρος των δραστηριοτήτων/εκδηλώσεων, ενώ παράλληλα εργάζονται σε εξαιρετικά ολοκληρωμένα παγκόσμια δίκτυα διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών/οργανισμών, εθνικές αθλητικές οργανώσεις, κυβερνητικές υπηρεσίες, εταιρείες μέσω ενημέρωσης, χορηγών και κοινωνικών οργανισμών.

Ως εκ τούτου, τα εκπαιδευμένα στελέχη στην οργάνωση και διοίκηση του Αθλητισμού θα πρέπει να κατανοήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αθλητισμού και των συναφών με την αθλητική αγορά εργασιακών προοπτικών, το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν οι αθλητικές οργανώσεις και τους τύπους αθλητικών οργανώσεων που λειτουργούν στους δημόσιους, μη κερδοσκοπικούς και επαγγελματικούς τομείς της αθλητικής αγοράς εργασίας.

5.6. Οι πολυεπίπεδος ρόλος Επιμορφωμένου Στελέχους Αθλητικών Δράσεων, προερχόμενος από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες

Το Επιμορφωμένο Στέλεχος Αθλητικών Δράσεων το οποίο προέρχεται από τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες (ΕΣΑΔΕΚΟ), αποκτά την δυνατότητα και τις επιδεξιότητες να δραστηριοποιείται στον αθλητικό τομέα και γενικά στον τομέα αναψυχής και άθλησης παρέχοντας υπηρεσίες διοικητικής – οικονομικής διαχείρισης και δημοσίων σχέσεων, υψηλού επιπέδου

Το προαναφερόμενο Επιμορφωμένο Στέλεχος ΕΚΟ (ΕΣΑΔΕΚΟ) το οποίο θα μπορεί να αναφέρεται και να δρα ως ο συντονιστής αθλητικών εκδηλώσεων, αποτελεί ένα καταρτισμένο Αθλητικό στέλεχος που έχει την δυνατότητα ανάληψης της ευθύνης του σχεδιασμού κάθε λεπτομέρειας που απαιτείται για την προετοιμασία μιας αθλητικής εκδήλωσης, καθώς και των αντίστοιχων απαιτούμενη για αυτή αθλητικών εγκαταστάσεων, για την επιτυχή υλοποίηση ενός συγκεκριμένου αγώνα ή αθλητικής εκδήλωσης, για ανάλογες/διαφορετικές κοινωνικές ομάδες.

Ο εστιασμός της εργασίας ενός υπεύθυνου αθλητικών εκδηλώσεων επιτελείται κυρίως στην διαμόρφωση του στρατηγικού σχεδιασμού όσο και στην μεθοδολογία των διαδικασιών υλοποίησης, με παράλληλη διαμόρφωση των εναλλακτικών επιλογών κατά τα διάφορα στάδια υλοποίησης τους.

Το Επιμορφωμένο Στέλεχος ΕΚΟ (ΕΣΑΔΕΚΟ) θα πρέπει να έχει γνωστική επάρκεια ώστε να εκτελεί μια ποικιλία λειτουργιών, οι οποίες μπορεί να διαφέρουν από εκδήλωση σε εκδήλωση. Κατά συνέπεια ο στρατηγικός σχεδιασμός της κάθε εκδήλωσης, οι μέθοδοι εκτέλεσης των καθηκόντων του, καθώς και η ακολουθούμενη μεθοδολογία βημάτων υλοποίησης των σχεδιασμένων διαδικασιών, εξαρτώνται από τους διαφορετικούς παράγοντες που σχετίζονται με εκάστοτε αθλητική εκδήλωση, όπως: οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες που συμμετέχουν, το πλήθος των συμμετεχόντων, οι υλικοτεχνικές υποδομές και οι δυνατότητες του προσφερόμενου/επιλεγμένου χώρου που θα λάβει χώρα η αθλητική εκδήλωση, το εύρος της εκδήλωσης (Τοπικής, Εθνικής, Διεθνούς εμβέλειας), κτλ.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι εκτός των ατόμων με διαφορετικού μεγέθους κινητικές αναπηρίες, υπάρχουν άτομα με σοβαρά προβλήματα όπως εκείνα της διαταραχής ή απώλειας ομιλίας, της συναισθηματικής διαταραχής, της σοβαρής απώλειας ακοής, της τύφλωσης και πολλά άλλα. Κατά συνέπεια τα εξειδικευμένα στελέχη (όπως τα αντίστοιχα της υλοποίησης ανάλογων Αθλητικών Εκδηλώσεων) υποβοήθησης/εμπύχωσης των ατόμων με αναπηρία, θα πρέπει να διαθέτουν δεξιότητες και εστιασμένες γνώσεις ώστε να αναλάβουν αυτή την ευθύνη της ορθής στοχευμένης διαμόρφωσης αθλητικών δραστηριοτήτων/εκδηλώσεων. Πρέπει να έχουν υπομονή, σαφή προσανατολισμό για κάλυψη των εξειδικευμένων αναγκών και των «θέλω» τους, αλλά και την ασύμμετρη προσπάθεια που καταβάλουν τα άτομα των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων (Γρηγοράκη, Ε., 2015).

Σε κάθε περίπτωση το ΕΣΑΔΕΚΟ εκτός των οργανωτικών/διοικητικών δεξιοτήτων, οφείλει να έχει την δυνατότητα να:

- Είναι ικανός να διασφαλίσει την ένταξη/συμμετοχή σε μια δραστηριότητα όλων των συμμετεχόντων και ειδικά όσων προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές ομάδες ή διαφορετικών κινητικών ικανοτήτων.
- Συμβάλλει στην ανάδειξη του συνεργατικού πνεύματος, του σεβασμού της ατομικής ιδιαιτερότητας και της αλληλεγγύης μεταξύ των συμμετεχόντων τυπικών και μη.
- Υποβοηθά μέσω του αθλητισμού, τη συνεργατική μάθηση των στελεχών υλοποίησης και παράλληλα διαμορφώνει το πλαίσιο για εισαγωγή εναλλακτικών, πολύμορφων, πολυδιάστατων διδακτικών πρακτικών (διαμέσου της βιωματικής μάθησης)
- Λειτουργεί και ως ερευνητής κινητικών και πνευματικών δυνατοτήτων των συμμετεχόντων των ευπαθών κοινωνικά ατόμων (σε ατομικό αλλά και σε επίπεδο ομάδων)
- Δίνει έμφαση στο δημοκρατικό πνεύμα και τις ηθικές και κοινωνικές αξίες
- Διαμορφώνει τις προϋποθέσεις για κοινωνική αλλαγή μέσα από τον αθλητισμό

5.7. Διεύρυνση και προσαρμογή του ρόλου και των δεξιοτήτων του Επιμορφωμένου Στελέχους Αθλητικών Δράσεων (ΕΣΑΔΕΚΟ) που προέρχεται από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες

Οι εφαρμοσμένες στρατηγικές πολιτικές, επηρεάζουν τις ατομικές προτιμήσεις κατά τρόπο που δύνανται να προάγουν τη συμμετοχή στον αθλητισμό και τη αθλητική δραστηριότητα.

Οι πολιτισμικοκοινωνικές διαφοροποιήσεις των λόγων και των αναγκαιοτήτων συμμετοχής στον αθλητισμό ποικίλλουν μεταξύ των ΕΚΟ λόγω διαφορετικών πολιτισμικών/οικονομικών/κοινωνικών καταβολών των συμμετεχόντων, απαιτώντας να τροποποιηθούν ή να προσαρμοστούν οι σχετικοί

κανόνες σχεδιασμού των αθλητικών δράσεων, οι διαδικασίες προσέγγισης και οι μεθοδολογίες υλοποίησης.

Ανάλογα με την εφαρμοσμένη στρατηγική, τις μεθοδολογικές πρακτικές, τις δεξιότητες των στελεχών σχεδιασμού στη διαχείριση αθλητικών γεγονότων και της διαπροσωπικής επικοινωνίας, με έμφαση στο σεβασμό της διαφορετικότητας, της διάθεσης για ανάδειξη/βελτίωση των ατομικών δυνατοτήτων/ικανοτήτων των συμμετεχόντων, μπορούν να ενισχύσουν ή να επιδεινώσουν τη προσέλκυση/μεγιστοποίηση της συμμετοχής και την επιτυχή υλοποίηση αθλητικών δραστηριοτήτων

Σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο παγκοσμιοποιημένο επιχειρηματικό περιβάλλον, η καινοτομία και η δυνατότητα προσφοράς νέων ολιστικών αθλητικών παροχών, προσαρμοσμένων στις ανάγκες του αθλητικού κοινού αναφοράς (ΕΚΟ), θα πρέπει να αποτελούν επίκεντρο των εμπλεκόμενων αθλητικών στελεχών σχεδιασμού και υλοποίησης αθλητικών δράσεων

Το Επιμορφωμένο Στέλεχος Αθλητικών Δράσεων (ΕΣΑΔΕΚΟ) λόγω της ολιστικής επιμόρφωσης που οφείλει να λάβει και ανάλογα με την θέληση/ψυχροσύνθεση, την ιδιαίτερη ικανότητα και την εμπειρία που θα έχει αποκτήσει στον αθλητικό χώρο, μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε ένα ευρύ φάσμα αθλητικών υπηρεσιών, όπως:

- στην οργάνωση των διαφόρων αθλητικών εκδηλώσεων, όπως Εθνικούς ή διεθνείς αγώνες, πρωταθλήματα και τουρνουά
- στον τομέα της νεολαίας και άθλησης
- ως επικεφαλής ομάδων νέων
- ως υπεύθυνος διαμόρφωσης και υλοποίησης Ευρωπαϊκών προγραμμάτων
- ως διαχειριστής πλάνου αθλητικών σχεδίων δραστηριότητας
- ως υπεύθυνος χάραξης αθλητικής πολιτικής ή υπηρεσιών αθλητικών Οργανισμών ή Επιτροπών
- ως εκπρόσωπος Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)
- ως εξειδικευμένος εκπρόσωπος ή εργαζόμενος αθλητικών (ή μη) εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων/Οργανισμών
- ως εκπρόσωπος ή εργαζόμενος τοπικών αρχών ή δημόσιων φορέων που

εστιάζονται στους νέους (με σωματικές αναπηρίες, ευπαθών και μειονεκτούντων κοινωνικών ομάδων ή άτομα με χαμηλά επίπεδα πρόσβασης στις αθλητικές αλλά και γενικότερα κοινωνικές δραστηριότητες) στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και του αθλητισμού

- ως υπεύθυνος έρευνας εμπορικών συμφωνιών με στόχο από την ανάδειξη, προώθηση και τη διάδοση του αθλητικού προϊόντος (που μπορεί να είναι μια διοργάνωση, ένας αθλητής, ή αθλητικά προϊόντα), όσο και τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από τη διάδοση αυτή.

5.8. Βέλτιστη γνώση χρήσης επικοινωνιακών μέσων προβολής και τρόποι προώθησης αθλητικών δράσεων

Με γνώμονα την βασική φιλοσοφία ότι η επιτυχία ή η αποτυχία κάθε αθλητικού προγράμματος ή εκδήλωσης εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζεται, υλοποιείται, αξιολογείται και επανασχεδιάζεται, οι περισσότεροι (ιδιωτικοί κυρίως αλλά και δημόσιοι) Οργανισμοί Αθλητικού ή μη χαρακτήρα, εστιάζουν στην χάραξη στρατηγικών δράσεων και εφαρμογής πολιτικών. Κυρίαρχος στόχος των προαναφερόμενων Οργανισμών, αποτελεί η μεγιστοποίηση των παρεχόμενων υπηρεσιών, βελτιώνοντας την αξιολογική τους θέση στην γνώμη των πολιτών/πελατών τους (ειδικά των ΕΚΟ) και της ανάλογης προβολή τους (Yang et al., 2020). Φυσικά σε κάθε περίπτωση οι βαθμοί πολυπλοκότητας του σχεδιασμού της αντίστοιχης διαδικασίας παροχής αθλητικών υπηρεσιών, καθώς και της μεθοδολογίας υλοποίησης τους διαφέρει σημαντικά, ανάλογα με τους τελικούς στόχους και τους επωφελούμενους από αυτές.

Εννοιολογικά η ανάπτυξη του στρατηγικού σχεδιασμού ενός Οργανισμού στις βασικές του αρχές του, φαντάζει απλή. Θα μπορούσε να παρατεθεί το επιχείρημα ότι δεν χρειάζεται τίποτα περισσότερο από το αναλυθεί η τρέχουσα και αναμενόμενη μελλοντική κατάσταση, να καθοριστεί η κατεύθυνση του Διοικητικού Οργανισμού και να αναπτυχθούν τα μέσα για την επίτευξη της αποστολής του. Στην πραγματικότητα, η διαμόρφωση στρατηγικών στόχων και των μεθόδων υλοποίησης

τους, αποτελεί μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία, που απαιτεί μια συστηματική προσέγγιση για τον εντοπισμό και την ανάλυση εξωτερικών παραγόντων για την οργάνωση και αντιστοίχιση με τις δυνατότητες του συγκεκριμένου, κάθε φορά, Οργανισμού.

Ο εκάστοτε αθλητικός Οργανισμός/Φορέας οφείλει στον σχεδιασμό αλλά και την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδιασμού να επωφεληθεί από τις ευκαιρίες, χωρίς όμως να αγνοηθούν άλλες σημαντικές παραμέτρους, όπως η πρόκληση των διαδικασιών υπέρβασης των εγγενών αδυναμιών του Οργανισμού/Φορέα για την αξιοποίηση των εκάστοτε ευκαιριών (Hartmann & Kwauk 2011). Εξάλλου, βασική οργανωτική αδυναμία αποτελεί για ένα Οργανισμό, η απουσία τόσο της δυναμικής και εταιρικής ανάπτυξης, όσο και της αδυναμίας παροχής καινοτόμων υπηρεσιών και δράσεων.

Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, κανένα αθλητικό πρόγραμμα/εκδήλωση Άθλησης για Όλους δεν μπορεί να εξασφαλίσει την επιτυχία σε όλα τα επίπεδα υλοποίησης, ακόμα και όταν εκτελείται χρησιμοποιώντας τους κατάλληλους πόρους, το αναγκαίο ανθρώπινο δυναμικό (Indrawan, 2023, Surujlal, 2016, Seippel, 2002, Erven & Milligan, 2001) και τη κατάλληλη μεθοδολογία (Bakhshi, *etal.*, 2017). Κάθε φορά υπάρχουν κάποιες μεταβλητές που παρεμβάλλονται, καθώς επίσης και διάφοροι εσωτερικοί και εξωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα του αθλητικού προγράμματος/εκδήλωσης (Inoue & Havard, 2014).

Ωστόσο, παρατηρείται ότι οι συμμετέχοντες σε αθλητικές δραστηριότητες όπως των ΕΚΟ, αναζητούν πληροφορίες πριν την συμμετοχή τους στον προορισμό υλοποίησης των αθλητικών δράσεων τείνουν να κάνουν το ίδιο και κατά την διάρκεια της συμμετοχής τους. επίσης μια εξίσου σημαντική πτυχή είναι η διακύμανση του αντιλαμβανόμενου ρίσκου που εμφανίζουν οι τουρίστες αθλοτουριστικών δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων. Οι ΕΚΟ που συμμετέχουν για παράδειγμα σε υπαίθριες δραστηριότητες ή/και εκδηλώσεις αναζητούν πληροφορίες που σχετίζονται με θέματα ασφάλειας της ίδιας της δραστηριότητας, ενώ επίσης δίνουν μεγάλη έμφαση σε θέματα πρόσβασης, ασφαλείας και για τους πιθανούς κινδύνους που μπορεί να διατρέχουν κατά την διάρκεια της αθλητικής δραστηριότητας, αφού ανήκουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες. Επομένως ο Στρατηγικός Συντονιστής της αθλητικής δράσης/εκδήλωσης οφείλει συμβάλει καταλυτικά και με την ανάλογη διαβάθμιση της παρεχόμενης πληροφορίας (Yamashita, 2022).

Στην βιβλιογραφική έρευνα (Yamashita, 2022) αναφέρεται η σημασία της υιοθέτησης των μέσων πληροφόρησης για την προβολή των ανάλογων δράσεων, για το λόγο ότι τα άτομα με αναπηρίες (ή οικείοι τους) αναζητούν πληροφορίες εκτός από το χώρο που θα λάβει χώρα η αθλητική εκδήλωση, τα χαρακτηριστικά της, τις παρεχόμενες υπηρεσίες από τον διοργανωτή, την επωνυμία και την φήμη του διοργανωτή, αξιολογούν και το μέσο κοινωνικής δικτύωσης από το οποίο πραγματοποιείται η προβολή/πληροφόρηση της δράσης, ως προς το βαθμό εμπιστοσύνης και της προγενέστερης αξιοπιστίας του. Όπως παρατίθεται από την διεθνή βιβλιογραφία (Gretzel & Yoo, 2008; Helal, *et al.*, 2023) ο ρόλος των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (social media) ενισχύει την συναισθηματική εμπλοκή των συμμετεχόντων ΕΚΟ, καθώς τους παρέχεται η δυνατότητα να εξωτερικεύσουν και να μοιραστούν την δική τους εμπειρία με άλλους. Επίσης, οι ίδιοι με την σειρά τους εμπιστεύονται ως αξιόπιστο το περιεχόμενο που δημοσιεύουν άλλοι χρήστες που έχουν παρόμοιες με εκείνους εμπειρίες στον ίδιο προορισμό ή στην ίδια αθλητική εκδήλωση ή δραστηριότητα. Εξίσου τείνουν να εμπιστεύονται και το περιεχόμενο δημοσιεύσεων των αθλητικών οργανισμών αναφορικά με τα αθλητικά προϊόντα και υπηρεσίες. Η σημαντικότητα της επιρροής των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έγκειται στο ότι συμβάλλουν καθοριστικά στο χτίσιμο της εμπιστοσύνης αλλά και στην μελλοντική καταναλωτική πρόθεση των ΕΚΟ, οι οποίοι δηλώνουν ότι θα ήθελαν να ξανασυμμετάσχουν στον ίδιο προορισμό μιας επιτυχημένης αθλητικής διοργάνωσης (Helal, *et al.*, 2023). Η επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στο βαθμό εμπιστοσύνης σε επίπεδο των καταναλωτικών αποφάσεων είναι μεγαλύτερη στο στάδιο αναζήτησης πληροφοριών πριν την πραγματοποίηση της συμμετοχής. Το γεγονός αυτό επαληθεύει την δυναμική που ενέχει η αξιοποίηση των social media για τις αθλητικές επιχειρήσεις στην άσκηση επιρροής στις καταναλωτικές προθέσεις των συμμετεχόντων, στην διαμόρφωση του βαθμού ικανοποίησης από την αθλητική εμπειρία καθώς επίσης και του βαθμού αφοσίωσης τους (Pop *et al.*, 2022).

Μια εξίσου σημαντική πτυχή που θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι υπεύθυνοι προβολής αθλοτουριστικών προγραμμάτων και εκδηλώσεων είναι η σωστή και εμπεριστατωμένη ερμηνεία της αθλητικής συμπεριφοράς αποτελεί η χρήση τεχνολογικών μέσων πληροφόρησης κατά την διάρκεια μιας αθλητικής εκδήλωσης/δράσης. Η τεχνολογική γνώση χρήσης και η τεχνογνωσία σε επίπεδο πρόβλεψης και εστιασμένης διερεύνησης τόσο των προθέσεων όσο και της

συμπεριφοράς των συμμετεχόντων συμβάλλει καθοριστικά στην επιτυχή έκβαση των δράσεων/εκδηλώσεων (Yamashita, 2022).

5.9. Καλές πρακτικές υλοποίησης αθλητικών δράσεων για την εκπαίδευση και ανάπτυξη δεξιοτήτων των ΕΚΟ σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές επίπεδο

Ο αθλητισμός όπως έχει αναφερθεί, αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της ΕΕ και είναι ικανός για την επίτευξη της κοινωνικής συνοχής, συμβάλλοντας ταυτόχρονα στην εξάλειψη των κοινωνικών εμποδίων ειδικά για την επαγγελματική προοπτική των άτομα ΕΚΟ.

Παραδείγματα ορθών πρακτικών που ενισχύουν την σωματική άσκηση του πληθυσμού και αναπτύσσουν το κίνημα «Αθλητισμός για Όλους» για τα άτομα ΕΚΟ ανά κράτος της ΕΕ αλλά Διεθνώς δίνονται στη συνέχεια.

Στη χώρα μας εκτός από τα Ειδικά προγράμματα και εκδηλώσεις Άθλησης για όλους της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, που αναφέρθηκαν και αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, τα οποία στοχεύουν στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, αναπτύσσονται και άλλες αθλητικές δράσεις, που στοχεύουν στις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες

Ενδεικτικά θα γίνει αναφορά σε δύο από αυτές της οποίας φορέας σχεδιασμού και υλοποίησης είναι η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και η πρώτη σχετίζεται με ένα Ευρωπαϊκό πρόγραμμα, ενώ το δεύτερο σε ένα εθνικό πρόγραμμα

Σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και στο πλαίσιο του προγράμματος **Erasmus+ Sport**, αναπτύχθηκε το πρόγραμμα **«Different People – Common Needs. Refugees Moving Towards a Physically Active Life» (DICOR)**.

Βασικός στόχος του προγράμματος ήταν η δημιουργία και υλοποίηση ενός οργανωμένου αθλητικού προγράμματος που θα συνέβαλλε στην **κοινωνική ένταξη**

προσφύγων, με έμφαση κυρίως σε **παιδιά και εφήβους**, μέσω της συστηματικής αθλητικής δραστηριότητας.

Παράλληλα, το πρόγραμμα αποσκοπούσε:

- στη γνωριμία των συμμετεχόντων με διαφορετικά αθλήματα,
- στην ψυχολογική τους υποστήριξη,
- στη δημιουργική εκτόνωση και ψυχαγωγία, λειτουργώντας ως αντιστάθμισμα των τραυματικών εμπειριών και των δύσκολων συνθηκών διαβίωσης που είχαν αντιμετωπίσει ή εξακολουθούσαν να βιώνουν.

Ομάδες Στόχοι

Οι κύριες κοινωνικές ομάδες-στόχοι του προγράμματος ήταν **ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά προσφύγων**, ηλικίας **12 έως 18 ετών**. Οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε αντίστοιχες ηλικιακές ομάδες, ώστε να διασφαλιστεί η ασφαλής, αποτελεσματική και παιδαγωγικά ορθή υλοποίηση των δράσεων.

Χώρος Υλοποίησης και Αριθμός Συμμετεχόντων

Ως καταλληλότερος χώρος υλοποίησης, σύμφωνα με τον σχεδιασμό και τις απαιτήσεις του προγράμματος, επιλέχθηκε το **Εθνικό Γυμναστήριο Αθηνών «Ι. ΦΩΚΙΑΝΟΣ»**, με εξασφαλισμένη τη διαθεσιμότητά του καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος.

Ο μέγιστος αριθμός συμμετεχόντων καθορίστηκε στους **70 πρόσφυγες**, λαμβάνοντας υπόψη:

- τις δυνατότητες των αθλητικών εγκαταστάσεων,
- το διαθέσιμο στελεχιακό δυναμικό,
- και τις ανάγκες ασφάλειας και ποιοτικής καθοδήγησης των συμμετεχόντων.

Δομή και Περιεχόμενο Αθλητικού Προγράμματος

Το αθλητικό πρόγραμμα χωρίστηκε σε δύο διακριτές χρονικές περιόδους, με διαφορετική στόχευση η καθεμία:

Α΄ Περίοδος (διάρκεια περίπου 2 μηνών)

Στόχος: Γενική φυσική κατάσταση και βασική κινητική ανάπτυξη.

Οι αθλητικές δραστηριότητες που εναλλάσσονταν περιλάμβαναν:

- Τρέξιμο με εναλλαγές κατεύθυνσης (slalom)
- Δρομικές ασκήσεις και παιχνίδια
- Στίβο εμποδίων
- Ασκήσεις ισορροπίας (π.χ. σε κορμό δέντρου)
- Ασκήσεις και δράσεις διέλευσης από εμπόδια
- Ελαφρές πλειομετρικές ασκήσεις (άλματα σε box)
- Ασκήσεις ladder και άλματα σε στεφάνια
- Ασκήσεις κοιλιακών και ραχιαίων σε στρώματα

Β΄ Περίοδος (διάρκεια περίπου 14 μηνών)

Στόχος: Γνωριμία με διαφορετικά αθλήματα και ανάπτυξη κινητικών δεξιοτήτων μέσω ψυχαγωγικής συμμετοχής.

Οι συμμετέχοντες έρχονταν σε επαφή, κάθε φορά, με ένα διαφορετικό άθλημα ή αθλητική δραστηριότητα, με ειδικά σχεδιασμένο ασκησιολόγιο, που στόχευε:

- στην ανάδειξη και εξερεύνηση κινητικών δεξιοτήτων,
- στη συνεργασία και κοινωνικοποίηση,
- και στη χαρά του «ελεύθερου παιχνιδιού».

Ενδεικτικές δραστηριότητες:

- Ξυλορακέτες
- Πετοσφαίριση (Βόλεϊ)
- Kick Boxing

- Πυγμαχία
- Καλαθοσφαίριση (Μπάσκετ 3×3)
- Ποδόσφαιρο (5×5)
- Μυϊκή ενδυνάμωση (βάρη)
- και άλλες συναφείς αθλητικές δραστηριότητες, ανάλογα με τις ανάγκες και τη χρονική περίοδο υλοποίησης.

Έλεγχος, Αξιολόγηση και Επανασχεδιασμός των Αθλητικών Δραστηριοτήτων του Προγράμματος ERASMUS+

Με την ολοκλήρωση της Δράσης πραγματοποιήθηκε συστηματική αξιολόγηση του προγράμματος ως προς την επίτευξη των αρχικών του στόχων. Η αξιολόγηση επικεντρώθηκε στους ακόλουθους βασικούς δείκτες:

- Δείκτης βελτίωσης του βαθμού κοινωνικοποίησης των συμμετεχόντων, μέσω της ενεργούς συμμετοχής τους σε ομαδικές αθλητικές δραστηριότητες.
- Δείκτης επίδρασης του προγράμματος στην ανταλλαγή και αλληλεπίδραση πολιτισμικών στοιχείων, ενισχύοντας τη διαπολιτισμική επικοινωνία και κατανόηση μεταξύ των συμμετεχόντων.
- Δείκτης ψυχικής χαλάρωσης και συναισθηματικής εκτόνωσης, ως αποτέλεσμα της φυσικής δραστηριότητας και της αποφόρτισης από την καθημερινή πίεση.
- Δείκτης διαμόρφωσης μιας νέας οπτικής της καθημερινότητας, μέσω της ενασχόλησης με τον αθλητισμό και της δημιουργίας ενός οικείου και υποστηρικτικού περιβάλλοντος που διευκολύνει την κοινωνική προσαρμογή.
- Δείκτης δημιουργίας κλίματος ευεξίας, δημιουργικής συνεύρεσης και ανάπτυξης κοινωνικών δεσμών, ενισχύοντας το αίσθημα του ανήκειν.
- Δείκτης ενστάλαξης αισιοδοξίας και θετικής στάσης απέναντι στο μέλλον, τόσο σε προσωπικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αξιοποιήθηκαν για τον επανασχεδιασμό και τη βελτίωση των μελλοντικών αθλητικών δράσεων ανάλογων προγραμμάτων, με στόχο τη μέγιστη δυνατή κοινωνική, ψυχολογική και πολιτισμική ωφέλεια των συμμετεχόντων.

Το δεύτερο εθνικό πρόγραμμα που υλοποιείται φέρει τον τίτλο: **Παιδί και Παιχνίδι ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ**.

Σκοπός του προγράμματος είναι η δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ των παιδιών ανεξαρτήτως αν είναι τυπικοί ή άτομα με αναπηρία, η προαγωγή της αξίας της διαφορετικότητας και η ισχυροποίηση της κοινωνικής συνοχής, μέσω του παιδαγωγικού παιχνιδιού, το οποίο στοχεύει στη γνωριμία, την επαφή και τη συναναστροφή μεταξύ των τυπικών παιδιών και παιδιών με αναπηρία.

Οι φορείς υλοποίησης αποτελούν οι Αθλητικές Ομοσπονδίες, Αθλητικά Σωματεία, ΚΑΑΠ, ΕΕΕΕΚ, Ειδικά Σχολεία, ΜΚΟ και Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων ειδικών σχολείων.

Η μεθοδολογία υλοποίησης της δράσης περιλαμβάνει αρχικά συναντήσεις γνωριμίας μεταξύ παιδιών με αναπηρίες (από σωματεία ομοσπονδιών ΑΜΕΑ, ΚΑΑΠ, ΕΕΕΕΚ και ειδικά σχολεία) και παιδιών χωρίς αναπηρίες από Αθλητικές Ομοσπονδίες και Αθλητικά Σωματεία, με παράλληλη ανάλυση και επεξήγηση των αθλητικών δράσεων που θα υλοποιηθούν στη συνέχεια. Οι αθλητικές δράσεις επιλέγονται και προσαρμόζονται ανάλογα με τις κινητικές δυνατότητες των συμμετεχόντων και το ηλικιακό του φάσμα. Οι συμμετέχοντες λαμβάνουν μέρος σε ομαδικά παιχνίδια και παιχνίδια συναγωνισμού, με την επίβλεψη και καθοδήγηση των καθηγητών φυσικής αγωγής. Ο διαχωρισμός των τμημάτων γίνεται με βάση 2 ηλικιακές κατηγορίες:

- Παιδιά ηλικίας 6-12 χρονών
- Έφηβοι ηλικίας 13-17 χρονών

Η όλη διαδικασία υλοποίησης γίνεται σε συνεργασία με τις ανάλογες αθλητικές ομοσπονδίες, τα σωματεία, τα ΚΑΑΠ, ΕΕΕΕΚ και τα ειδικά σχολεία που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, ορίζοντας συγκεκριμένες ημερομηνίες αθλητικών συναντήσεων για τις δράσεις ενώ συντονιστικό και καθοδηγητικό ρόλο για την πορεία του προγράμματος έχει η ΓΓΑ διαμέσου της Δ/σης Άθλησης για Όλους. Η διάρκεια της κάθε αθλητικής συνάντησης δύναται να διαρκεί έως 2 ώρες. Οι χώροι επιλέγονται για τις δράσεις κρίνονται ανά περίπτωση, αλλά κύρια είναι οι αθλητικές εγκαταστάσεις όπου προπονούνται οι αθλητικοί σύλλογοι των ομοσπονδιών ΑΜΕΑ

λόγω ευκολότερης πρόσβασης των συμμετεχόντων. Για την ελαχιστοποίηση του κόστους μετακίνησης των συμμετεχόντων, πραγματοποιείται μια αθλητική δράση ανά περιοχή και σε αυτή συμμετέχουν οι αθλητικοί σύλλογοι που βρίσκονται πλησίον αυτής.

Στις προαναφερόμενες αθλητικές δραστηριότητες το σχεδιασμό, την μεθοδολογία προσαρμογής των δραστηριοτήτων, ανάλογα με τις κινητικές ικανότητες των συμμετεχόντων και την επίβλεψη της υλοποίησης αναλαμβάνει ο αναγνωρισμένος από την ΓΓΑ προπονητής του αθλητικού σωματείου που φιλοξενεί το πρόγραμμα, σε συνεργασία με τους προπονητές των αθλητικών σωματείων που φιλοξενούνται στην εκάστοτε συνάντηση. Στόχος κάθε προπονητή είναι να δημιουργήσει μικτές ομάδες ώστε οι συμμετέχοντες σε κάθε ομάδα να απαρτίζεται τόσο από άτομα με χρόνιες παθήσεις/αναπηρίες όσο και από τυπικούς, αλλά με την δημιουργία συνθηκών ενσωμάτωσης και άμβλυνσης των ιδιομορφιών, όπως για παράδειγμα όλοι οι συμμετέχοντες, τυπικοί και μη, να κάθονται καθ' όλη την διάρκεια της δραστηριότητας σε αναπηρικά αμαξίδια.

Όπως έχει αναφερθεί, σημαντική παράμετρο για τον έλεγχο, τη παρακολούθηση και την αξιολόγηση μια δράσης αποτελεί η εφαρμογή της ανατροφοδότησης. Για το λόγο αυτό, με την ολοκλήρωση της εκάστοτε κοινής δράσης/δραστηριότητας διανέμεται τόσο στους υπεύθυνους του κάθε φορέα όσο και στους ίδιους τους συμμετέχοντες, έντυπο αξιολόγησης προκειμένου να αποτυπώσουν τις απόψεις τους για την εφαρμογή του προγράμματος, καθώς και τις εντυπώσεις των γονέων των συμμετεχόντων που εκπροσωπούν και την επιθυμία ή μη της επανάληψης της δράσης.

Έρευνες έχουν δείξει δυστυχώς, πως το bullying και ο ρατσισμός τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί δραματικά στις συγκεκριμένες ηλικιακές κατηγορίες και ειδικότερα έναντι των ατόμων με αναπηρίες, αλλά και των ατόμων με χρόνιες παθήσεις. Μελλοντικός στόχος του προγράμματος είναι η καταπολέμηση της κάθε είδους ψυχολογικής ή/και σωματικής κακοποίησης των ασθενέστερων κοινωνικά ομάδων, μέσω της συναναστροφής των παιδιών και της αποδοχής της διαφορετικότητας του κάθε ατόμου. Η ισχυροποίηση της κοινωνικής συνοχής δημιουργεί ένα υγιές και παιδαγωγικό περιβάλλον.

Επίσης πέρα από το προαναφερόμενο πρόγραμμα, παρουσιάζονται διάφορες

προσαρμοσμένες αθλητικές δραστηριότητες όπως η γυμναστική, ο στίβο, η ποδηλασία το πεντανγκ, κα., οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλες φυσικές δραστηριότητες για τα άτομα ΕΚΟ. Μια από τις εφαρμοσμένες καλές αθλητικές πρακτικές είναι αυτή που αναφέρεται από τον Πανελλήνιο Σύλλογο Προσαρμοσμένων Δραστηριοτήτων ΑΛΜΑ (2022) στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ) για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΑΤΤΙΚΗ 2014-2020», Άξονας Προτεραιότητας (09) «ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ – ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ» και απευθύνεται σε παιδιά και νέους, ηλικίας από 4 ετών και άνω, με κοινωνικοοικονομικά προβλήματα, με αυτισμό, νοητική αναπηρία ή/και κινητικές δυσκολίες. Οι εγκαταστάσεις υλοποίησης των αθλητικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων είναι το Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Π. Φαλήρου, το Πάρκο «Αντώνης Τρίτσης», καθώς και διάφοροι ανοικτοί χώροι του Π. Φαλήρου (Παιδική Χαρά Αγ. Σκέπης). Στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος προσφέρεται ένα ολοκληρωμένο πρωινό πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δημιουργικής Απασχόλησης (summer camp) για παιδιά και νέους ηλικίας από 7 ετών και άνω, με αυτισμό, νοητική αναπηρία. Τα προγράμματα αυτά περιλαμβάνουν την συμμετοχή σε δραστηριότητες όπως πρόγραμμα κολύμβησης (πισίνα), επισκέψεις σε πολιτιστικούς χώρους, Bowling, καλαθοσφαίριση, ποδηλασία, boccia, ψυχοκινητικά παιχνίδια, καλλιτεχνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες (Επιτραπέζιες δραστηριότητες, κατασκευές, παιδαγωγικά παιχνίδια, καλλιτεχνικές δημιουργίες). Η συμμετοχή των παιδιών σε καλοκαιρινές αθλητικού και ψυχαγωγικού σκοπού σε ομαδικό ή ατομικό επίπεδο όπως bowling, κολύμβηση, τένις αποτελεί και μια ακόμη συστάδα δράσεων στα πλαίσια του ευρωπαϊκού έργου «4U- Πρόγραμμα κοινωνικοποίησης, ένταξης, υποστήριξης παιδιών & εφήβων με νοητική στέρηση και αυτισμό, με παράλληλη υποστήριξη των οικογενειών τους», που υλοποιεί ο Πανελλήνιος Σύλλογος Προσαρμοσμένων Δραστηριοτήτων ΑΛΜΑ (ΑΛΜΑ, 2019).

Σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Στα πλαίσια της Ε.Ε. διεξάγονται αθλητικές εκδηλώσεις οι οποίες συμβάλουν τόσο στη τόνωση της κοινωνικής συνοχής των σεβασμό στη διαφορετικότητα για να

άτομα των ΕΚΟ όσο και στην διασφάλιση της αειφορίας. Για παράδειγμα ήδη από το 2002 διεξάγεται η καμπάνια «European Mobility Week» η οποία εστιάζει το ενδιαφέρον της στον εντοπισμός των διαφόρων πηγών ρύπανσης και άλλων προβλημάτων που σχετίζονται με την μετακίνηση των πολιτών σε μη αστικές περιοχές και πόλεις. Το 2019 ενσωματώθηκε στην εκδήλωση αυτή το θέμα ασφαλή βάρδια και ποδηλασία με στόχευση και στα άτομα ΕΚΟ, αναδεικνύοντας όλα τα οφέλη που σχετίζονται με αυτές τις δυο μορφές μετακίνησης και εστιάζοντας περισσότερο στις θετικές τους επιδράσεις τόσο στην υγεία των ατόμων με αναπηρία και των χρόνια πασχόντων όσο και στο περιβάλλον. Με αφορμή αυτό το θέμα της Ευρωπαϊκής καμπάνιας αρκετές χώρες ανάμεσα τους και η Φιλανδία προβήκαν στην δημιουργία πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών υψηλής ποιότητας και με δυνατότητα πρόσβασης των ατόμων ΕΚΟ. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η αθλητική δράση με τίτλο «Mikkeli cycling and walking help», το οποίο επιδιώκει να ενθαρρύνει τους πολίτες να είναι πιο δραστήριοι μέσω της άθλησης ανεξάρτητα της κινητικής τους κατάστασης, κάνοντας χρήση των προαναφερόμενων μέσων μετακίνησης, ανάλογα φυσικά με την κινητική τους ικανότητα. Η ενέργεια αυτή παράλληλα συνέβαλε στην τόνωση της κοινωνικής δραστηριοποίησης της περιοχής με την διεξαγωγή αρκετών αθλητικών και μη εκδηλώσεων κατά μήκος αυτών των κατάλληλα διαμορφωμένων διαδρομών (SHARE, 2020).

Η Γερμανική Συνομοσπονδία Ολυμπιακών Αθλημάτων σε συνεργασία με τη Γερμανική Ιατρική Ένωση και διάφορες εταιρείες ασφάλισης υγείας έχουν αναπτύξει ένα πρόγραμμα αναβάθμισης της υγείας με την ονομασία **"Quality Seal Sports For Health"** (Ποιοτικά Αθλήματα Εδάφους, αέρα και νερού για την υγεία). Τα αθλητικά σωματεία που επιθυμούν να λάβουν το σήμα ποιότητας, πρέπει να πληρούν κάποια τυποποιημένα κριτήρια, όπως: να εστιάζουν σε συγκεκριμένες ομάδες στόχους, όπως αυτές των ατόμων ευπαθών κοινωνικών ομάδων, να διαθέτουν εξειδικευμένους εκπαιδευτές, ενιαία οργανωτική δομή, να θέτουν υποχρεωτικό προληπτικό ιατρικό έλεγχο και να εφαρμόζουν συνεχή κατάρτιση των προπονητών.

Άλλο πρόγραμμα που ακολουθείται είναι το σχεδιασμένο πρόγραμμα με την ονομασία **«Πραγματική ευεξία μετά τα 50»**, που έχει στόχο να προσελκύσει άτομα μεγαλύτερης ηλικίας τόσο ΕΚΟ όσο και μη, σε ειδικά σχεδιασμένα προγράμματα γυμναστικής.

Επιπλέον η Γερμανική Ομοσπονδία Στίβου εισήγαγε μέσω του διαδικτύου μία πρωτοβουλία για την άσκηση στο σπίτι και την υγεία (TrueAthletes@Home). Με αφορμή την υγειονομική και κοινωνική κρίση ξεκίνησε ένα πρόγραμμα που παρέχει μια πλούσια γκάμα προτάσεων για να βοηθήσει όλους, να παραμείνουν σε φόρμα και υγιείς. Συγκεκριμένα υπάρχουν προγράμματα προθέρμανσης, λεπτομερείς συμβουλές κατάρτισης φυσικής και ψυχικής κατάστασης, υγιεινές συνταγές και συμβουλές διατροφής, καθώς και πολλές άλλες πληροφορίες για την υγεία, την ιατρική και την φυσική κατάσταση για άτομα όλων των ηλικιών και των κινητικών ικανοτήτων.

Μεταξύ των χαρακτηριστικών του προγράμματος, είναι ένα καθημερινό βίντεο από κάποια παγκοσμίου φήμης πρωταθλήτρια της χώρας, που στοχεύει σε παιδιά δημοτικού σχολείου, το οποίο προσφέρει οδηγίες και πρόγραμμα προπόνησης. Στα πλαίσια της πρωτοβουλίας, υπάρχει και ένα τεστ φυσικής κατάστασης, που βοηθά στον προσδιορισμό της ικανότητας όλων των αθλουμένων (ανεξαρτήτου χρώματος, κοινωνικοοικονομικής ή κινητικής κατάστασης), αλλά και ένας οδηγός για το πώς μπορούν οι συμμετέχοντες να φτιάξουν το δικό τους πρόγραμμα άσκησης.

Στην Αυστρία το πρόγραμμα **"Fit for Austria"** αποτελεί σύμπραξη μεταξύ δημόσιου - ιδιωτικού τομέα. Χρηματοδοτείται με δημόσιους πόρους, η διαχείρισή του ασκείται από την Αυστριακή Αθλητική Ομοσπονδία ενώ υπάρχει συνεργασία με το Υπουργείο Υγείας και τον Δημόσιο Οργανισμό Ασφάλισης Υγείας, ώστε να υπάρχει προσαρμογή και συμπερίληψη στις αθλητικές δράσεις των ευπαθών κοινωνικά ατόμων. Δημιουργήθηκε έτσι ένα δίκτυο 30 συντονιστών του **"Fit for Austria"**, για να παρέχει σε εθνική κλίμακα πραγματογνωμοσύνη και στήριξη σε αθλητικά σωματεία, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα και να αυξηθεί ο αριθμός και η πολυμορφία των προγραμμάτων σωματικής άσκησης με επίκεντρο την υγεία τόσο των τυπικών όσο και των ευπαθών κοινωνικών ομάδων. Το **«Σήμα ποιότητας»** για τη σωματική άσκηση με επίκεντρο την υγεία απονέμεται σε προγράμματα που ικανοποιούν ειδικές απαιτήσεις διαχείρισης ατόμων με κινητικά προβλήματα, περιεχομένου και ειδίκευσης των ιθυνόντων.

Το πρόγραμμα **«Ministry for Children Healthy»** που πραγματοποιείται στην Αυστρία ξεκίνησε με πρωτοβουλία του Υπουργού Αθλητισμού σε συνεργασία με αθλητικούς συλλόγους, τα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία. Στόχος ήταν να αποτελέσει νοοτροπία ζωής μέσα από την διεύρυνση των ωρών ενασχόλησης με τη

φυσική άσκηση συμμετέχοντας σε πολυαθλητικές δραστηριότητες τόσο τα τυπικά παιδιά όσο και τα αντίστοιχα ευπαθών κοινωνικά ομάδων, των ηλικιών που φοιτούσαν στα νηπιαγωγεία και τα δημοτικά σχολεία.

Επιπλέον από το 2016, υπάρχει το πρόγραμμα **“50 Days of Exercise”** με το μήνυμα **“Fit together. Move with us!”**. Αυτό το χρονικό διάστημα αθλητικοί σύλλογοι και σωματεία, γυμναστήρια κλπ, κάνουν προσφορές για προγράμματα 150 λεπτών την εβδομάδα. Τα προγράμματα μπορεί να είναι περπάτημα, τζόκινγκ, μέχρι τένις και ποδόσφαιρο ή άλλη δραστηριότητα, ανάλογα με τις κινητικές ικανότητες των συμμετεχόντων, που προάγει την φυσική κατάσταση, τα οποία συνοδεύονται και με ασκήσεις ενδυνάμωσης δυο φορές την εβδομάδα. Σκοπό έχουν να δραστηριοποιήσουν αθλητικά τους συμμετέχοντες ανάλογα με την κινητική τους δυνατότητα, ώστε να βελτιώσουν την φυσική τους κατάσταση και την αντοχή.

Το πρόγραμμα **Physical Activity on Referral** στο Βέλγιο (Bewegen op Verwijzing) χρηματοδοτείται από το Υπουργείο Υγείας της Φλάνδρας και συντονίζεται από το Ινστιτούτο της Φλάνδρας για την Υγιεινή Ζωή. Στόχος του είναι να αυξήσει τη σωματική δραστηριότητα των ατόμων που δεν είναι ενεργά λόγω της αναπηρίας ή των χρόνιων προβλημάτων υγείας έχουν εθιστεί σε καθιστικό περισσότερο τρόπο ζωής, και επαφίονται κύρια στην πρωτοβάθμια περίθαλψη για άμβλυνση των προβλημάτων υγείας τους. Τα προαναφερόμενα άτομα παραπέμπονται από τον γιατρό σε προπονητή φυσικής δραστηριότητας, ο οποίος έχει πτυχίο ή μεταπτυχιακό σε σωματική δραστηριότητα ειδικών κινητικά ατόμων και τους υποστηρίζει με την δημιουργία ενός προσωπικού αθλητικού σχεδιασμού δραστηριοτήτων, μέσω συνεντεύξεων κινήτρων και συμβουλευτικής.

Για τα άτομα προσχολικής ηλικίας, το πρόγραμμα **«Woogie Boogie»** προσφέρει σύντομα διαδικτυακά βίντεο κλιπ με δημοφιλή κινούμενες φιγούρες και παιδιά, κινούμενες κάρτες οδηγίων για ενεργά αθλητικά μαθήματα κίνησης και ευεξίας. Σωματική δραστηριότητα στα διαλείμματα για παιδιά δημοτικού προωθούνται από το Πρόγραμμα **Dip Dobbel Doe**. Παράλληλα, στην πρωτοβάθμια και στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, προβάλλεται σύντομο διαδικτυακό βίντεο κλιπ και κάρτες οδηγίων σχετικά με την φυσική άσκηση.

Επίσης το πρόγραμμα **«Bike to work»** αποτελεί μια δέσμη αθλητικών δράσεων ώστε να ενθαρρύνουν τους εργαζόμενους τυπικούς και ΕΚΟ (σε όσους οι

φυσικές ικανότητες τοι επιτρέπουν) να χρησιμοποιούν το ποδήλατο για να πάνε στην εργασία τους. Πραγματοποιείται ενημέρωση μέσα από ένα διαφημιστικό υλικό με οδηγίες προς τους εργοδότες για τη θέσπιση πολιτικής ποδηλάτου στην εργασία, για επαγγελματική εκπαίδευση και διαδικτυακό σύστημα εγγραφής, ενώ παράλληλα με το διαφημιστικό/προωθητικό υλικό η δράση περιλαμβάνει και γραφείο υποστήριξης/βοήθειας από εξειδικευμένα αθλητικά στελέχη.

Η καμπάνια «**#sportersbelevenmeer**» προσκαλεί τους ενεργούς αθλητές να μοιραστούν τις (αθλητικές) εμπειρίες τους μέσω των social media ώστε να ενθαρρύνουν τους μη αθλητές και ειδικά ΑμεΑ να συμμετέχουν σε αθλήματα και αθλητικές δράσεις. Ο στόχος είναι να δοθεί έμφαση στην ενεργή συμμετοχή σε αθλητικές δράσεις ανάλογα με την κινητική και φυσική ικανότητα. Παράλληλα δίνονται κίνητρα σε αθλητικούς συλλόγους, προκειμένου να παρακινήσουν χρόνια πάσχοντες και ΑμεΑ, ώστε να βιώσουν την αξία της προσωπικής εμπειρίας στο αθλητικό τους πρόγραμμα και έτσι να δημιουργήσουν μια διαφοροποιημένη οπτική ζωής σε σχέση με τις κινητικές τους δυνατότητες και να διαμορφώσουν ένα περιβάλλον συμπερίληψης και κοινωνικής ένταξης. Για την προώθηση αυτής της δράσης, εκτός από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, συμμετέχουν ραδιοφωνικοί και την τηλεοπτικοί σταθμοί.

Στην Ουγγαρία έχουν τεθεί σε εφαρμογή διάφορα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από τις κρατικές υπηρεσίες. Συγκεκριμένα εφαρμόζεται το πρόγραμμα «Άθλησης ηλικιωμένων» και «Άθληση αναπήρων» που λειτουργούν ως πρότυπα προγράμματα, με στόχο τη βελτίωση της σωματικής άσκησης αυτής της ομάδας ηλικιών και της κινητικής κατάστασης.

Επιπλέον χρηματοδοτείται από τις κρατικές υπηρεσίες ένα πρόγραμμα με την ονομασία «**Ανοικτές Θύρες**», στο πλαίσιο του οποίου ορισμένες αθλητικές εγκαταστάσεις παραμένουν ανοικτές και μετά τις επίσημες ώρες λειτουργίας τους (Σαββατοκύριακα και το βράδυ) για να δώσουν τη δυνατότητα σε οικογένειες, κατοίκους της περιοχής, άτομα ευπαθών κοινωνικών ομάδων να αθλούνται, εκτός από τις ομάδες αγωνιστικού επιπέδου. Τέλος, εφαρμόζεται ένα εμβληματικό πρόγραμμα με την ονομασία «**Φεγγαρόφως**» για την προσφορά δωρεάν εσπερινών ή νυχτερινών αθλητικών δραστηριοτήτων (π.χ. επιτραπέζιο τένις) σε ομάδες νέων και ειδικότερα αναπήρων, οι οποίοι ζουν σε περιοχές με μεγάλη οικονομική ανέχεια, ως

μια δράση κοινωνικής μέριμνας.

Το Ηνωμένο Βασίλειο εφαρμόζει διάφορα και πολυποίκιλα προγράμματα που αναφέρονται και στοχεύουν όχι μόνο σε άτομα με αναπηρία ή/και χρόνια πάσχοντες, αλλά και σε τυπικούς. Στη συνέχεια παρατίθενται κάποια από τα πιο αντιπροσωπευτικά τα οποία αποτελούν καλές πρακτικές για την υιοθέτησή τους:

Η δράση **"Let's get moving"** (Ωρα να κινηθούμε). Αποτελεί ένα πρόγραμμα σωματικής άσκησης που εφάρμοσαν πειραματικά 15 ιατρεία γενικής παθολογίας στο Λονδίνο. Οι ιατροί μετρούν τα επίπεδα άθλησης και σωματικής άσκησης ενός ασθενούς χρόνιων παθήσεων μέσω ενός ερωτηματολογίου για τη σωματική άσκηση (που δημοσίευσε το Υπουργείο Υγείας). Στη συνέχεια ενθαρρύνουν τους ασθενείς να αλλάξουν συμπεριφορά παρέχοντας συμβουλές ενισχύοντάς τους να θέτουν στόχους άσκησης και να ξεπεράσουν τα εμπόδια για τη σωματική άσκησή τους. Η μέθοδος αυτή διευρύνει τις ευκαιρίες φυσικής άσκησης από ασκήσεις αεροβικής σε κλειστούς χώρους και γυμναστήρια, σε υγιεινούς περιπάτους σε χώρους πρασίνου της περιοχής και άλλη υπαίθρια φυσική άσκηση στο φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Το πακέτο **"Let's get moving"** περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα εξατομικευμένης άσκησης, ανάλογα με τις δυνατότητες και την πάθηση κάθε ασθενούς χρόνιων παθήσεων, ενώ παράλληλα δίνονται σαφείς πληροφορίες για διαφορετικές/εναλλακτικές δραστηριότητες στις οποίες μπορούν να συμμετέχουν. Οι πληροφορίες εκτός από τις διαφορετικές εξατομικευμένες αθλητικές δραστηριότητες που μπορεί να συμμετάσχει ο ασθενής, παρέχεται ειδικός χάρτης του πλησιέστερου πάρκου και υπαίθριων χώρων που μπορούν να πραγματοποιηθούν αυτές οι αθλητικές δράσεις και συμβουλές για τη διατροφή και την άσκηση. Η όλη αυτή προσπάθεια/πρόγραμμα πραγματοποιείται σε άμεση συνεργασία με θεράποντες παθολόγους ιατρούς που παρακολουθούν και αξιολογούν την πρόοδο των ασθενών τους σε διαστήματα τριών ή/και έξι μηνών.

«**Σχολείο με τα πόδια**», πρόγραμμα που έχει τη μορφή της μετάβασης ομάδων παιδιών τυπικών και ΑμεΑ στο σχολείο ή τον παιδικό σταθμό, με τη συνοδεία ενηλίκων. Παρέχει στα παιδιά γνώσεις και ικανότητες που συνδέονται με την οδική ασφάλεια, το ρόλο τους ως πεζών και παρέχει οδηγίες για τον ασφαλή τρόπο μεταφοράς στην καθημερινή τους ζωή κατά την παιδική τους ηλικία, ενώ παράλληλα ενθαρρύνει την άσκηση ανάλογα με την φυσική και κινητική τους ικανότητα, παρέχοντας χρόνο για περαιτέρω κοινωνική επαφή τυπικών και ΑμεΑ.

Η δράση **"Sport Unlimited"** (Απεριόριστη άθληση), είναι ένα πρόγραμμα εξωσχολικής άθλησης. Σκοπός του προγράμματος είναι να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες στα παιδιά και τους νέους να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες εκτός σχολικού προγράμματος, αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό τα επίπεδα συμμετοχής τους σε πέντε ώρες την εβδομάδα. Γίνεται σε συνεργασία των κρατικών υπηρεσιών και διαφόρων ιδιωτών που παρέχουν εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, όπως ενώσεις νέων, αθλητικά σωματεία ΑμεΑ, σύλλογοι και κέντρα αναψυχής.

Η δράση **Well@Work** αποτελεί ένα διετές πειραματικό πρόγραμμα κατάρτισης στο Ηνωμένο Βασίλειο, όπου συμμετέχουν 32 διαφορετικοί χώροι εργασίας πχ από μονάδες τροφίμων ΑμεΑ, μέχρι ξενοδοχεία, αγροτικές επιχειρήσεις κλπ., με σκοπό την δραστηριοποίηση των εργαζομένων τους. Το πρόγραμμα κατάρτισης και στήριξης βοηθά τις επιχειρήσεις να σχεδιάζουν και να υλοποιούν υγιείς δραστηριότητες. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, οι συμμετέχοντες φορείς πρέπει να εφαρμόζουν μια πολιτική ενεργού και υγιούς χώρου εργασίας, καθώς ένα μέλος του προσωπικού τους εκπαιδεύεται ώστε να έχει γνώσεις σε θέματα υγείας και δημιουργίας αθλητικών δράσεων στο χώρο εργασίας, προσαρμοσμένες στις κινητικές και φυσικές δυνατότητες του προσωπικού.

Αξίζει να αναφέρουμε ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο (Αγγλία), πραγματοποιείται μια συνεργασία μεταξύ της Sport England και του Υπουργείου Υγείας που απευθύνεται σε πολεοδόμους, χωροτάκτες και αρχιτέκτονες νέων κοινοτήτων, οι οποίοι αναπτύσσουν δυναμικά σχέδια που προωθούν τη άθληση και σωματική άσκηση μέσα από τρεις βασικές αρχές:

- Προσβασιμότητα: Η βελτίωση της πρόσβασης αναφέρεται στην παροχή εύκολης, ασφαλούς και άνετης πρόσβασης σε όλα τα άτομα, ανεξαρτήτου κινητικής ικανότητας, ώστε να παρέχεται η πλήρης δυνατότητα ευκαιριών συμμετοχής τους σε αθλήματα και αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και την απρόσκοπτη μετακίνηση τους σε όλους τους χώρους υλοποίησης της σωματικής άσκησης.
- Βελτίωση παροχών υπηρεσίας: Βελτίωση των παροχών υπηρεσίας συνεπάγεται βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος στο σχεδιασμό και τον βαθμό λειτουργικότητας των εγκαταστάσεων άθλησης και αναψυχής, τη σύνδεση των διαφορετικών λειτουργικών χώρων μεταξύ τους, ώστε να

διαμορφώνεται ένα ευχάριστο και άμεσα προσβάσιμο αθλητικό συγκρότημα.

- Ευαισθητοποίηση: Η λογική της αύξησης της ευαισθητοποίησης για συμμετοχή στην αθλητική δραστηριότητα, διαμορφώνει το πλαίσιο ανάδειξης και προβολής των παροχών που προσφέρονται στις αθλητικές εγκαταστάσεις άθλησης καθώς και η δυνατότητα, πέραν των ευκαιριών άσκησης, της αναψυχής και της κοινωνικής επικοινωνίας.

Στο Λουξεμβούργο, το Υπουργείο Υγείας απονέμει επίσημα βραβεία σε επιχειρήσεις οι οποίες προσφέρουν προγράμματα αναβάθμισης της υγείας στο χώρο εργασίας, συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών σε σχέση με τη σωματική άσκηση των αναπήρων. Το βραβείο ονομάζεται "Prix Santé en entreprise" (Βραβείο υγείας στο χώρο εργασίας) και απονεμήθηκε για πρώτη φορά το 2008.

Το **DIPASPA** είναι μια εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα. για την προώθηση της υγιούς σωματικής και διατροφικής συμπεριφοράς που αναπτύχθηκε για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μεταξύ προσφύγων, αιτούντων άσυλο, ατόμων με αναπηρία και χρόνια πασχόντων. Το πρόγραμμα είναι προσβάσιμο σε κάθε μέλος των προαναφερόμενων κοινωνικών ομάδων, με διατροφικές συμβουλές και οργάνωση προμήθειας τροφίμων. Παράλληλα προσφέρεται η δυνατότητα για συμμετοχή τους σε διαφορετικές δραστηριότητες όπως ποδόσφαιρο, κολύμπι, ποδηλασία και τρέξιμο δωρεάν στην ομάδα-στόχο για την ενίσχυση της υγείας και την ευημερία και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας

Το πρόγραμμα «**MOBAK**» αξιολογεί τις σωματικές και κινητικές δεξιότητες των μαθητών κατά τη διάρκεια της γυμναστικής. Οι δάσκαλοι αντιλαμβάνονται τα στάδια της φυσικής ανάπτυξης των μαθητών τους και μπορούν έτσι ανάλογα να προσαρμόσουν το πρόγραμμα σπουδών τους και τη φυσική τους δραστηριότητα. Αυτό διασφαλίζει ότι τα παιδιά έως την ηλικία των 12, λαμβάνουν την κατάλληλη φυσική αγωγή, σύμφωνα με την τρέχουσα ανάπτυξή τους και κινητική τους δυνατότητα, ακολουθώντας ένα ειδικά για εκείνα προσαρμοσμένο ασκησιολόγιο, που βοηθά στην ανάπτυξη των κινητικών τους δεξιοτήτων.

Ο στόχος του προγράμματος «**Sport Inform Habile**» στην Ιταλία είναι να

προωθήσει τον ερασιτεχνικό ανταγωνιστικό αθλητισμό μεταξύ των ατόμων με αναπηρία για καλύτερα αποτελέσματα αποκατάστασης και ενίσχυσης της κοινωνικοποίησης και ένταξής τους στην κοινότητα. Το «**Sport Inform Habile**» είναι ένα ανεξάρτητο πρόγραμμα που παρέχει πληροφορίες για αθλητικές ευκαιρίες και εκστρατείες ευαισθητοποίησης και προώθησης της πρακτικής άσκησης σε αυτή την ομάδα στόχο.

Το πρόγραμμα «**Workplace health promotion – Lombardy network**» εντάσσεται στο Περιφερειακό Σχέδιο Πρόληψης για τη Λομβαρδία. Προάγει την υγεία στο χώρο εργασίας και ειδικότερα παρακολουθεί την πρόληψη παραγόντων κινδύνου συμπεριφοράς για χρόνιες και εκφυλιστικές παθήσεις. Οι πιο αποτελεσματικές, αποδεδειγμένες πρακτικές δείχνουν ότι, ο κύριος στόχος πρέπει να είναι η προώθηση οργανωτικών αλλαγών στο χώρο εργασίας για τη δημιουργία ενός εργασιακού περιβάλλοντος που προωθεί τον υγιή τρόπο ζωής μεταξύ των εργαζομένων. Παρέχονται επιπλέον καλές πρακτικές για την προώθηση ευκαιριών για σωματική άσκηση. Επιχειρήσεις που επιθυμούν να εγγραφούν στο πρόγραμμα πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια

Στην Δανία και συγκεκριμένα στην πόλη Odense, υπάρχει λόγος και της μορφολογίας του εδάφους μέσα στη πόλη (δρόμοι χωρίς έντονες κλίσεις) προώθηση της χρήσης του ποδηλάτου σε κάθε έκφανση της καθημερινότητας, μέσα από διάφορες πρωτοβουλίες και κατόρθωσε να αυξήσει τον αριθμό των μετακινήσεων με ποδήλατο κατά ποσοστό άνω του 20% σε διάστημα πέντε ετών. Ταυτόχρονα, ο αριθμός ατυχημάτων με ποδηλάτες ήταν κατά 20% χαμηλότερος σε σύγκριση με την υπόλοιπη χώρα. Το ποσοστό τροχαίων ατυχημάτων με ποδηλάτες είναι χαμηλότερο σε χώρες όπου η ποδηλασία αποτελεί συνήθη πρακτική, ίσως επειδή οι χώρες αυτές (κυρίως οι Κάτω Χώρες και η Δανία) διαθέτουν δίκτυο ασφαλών ποδηλατοδρόμων και επειδή οι οδηγοί αυτοκινήτων έχουν εκπαιδευτεί να συνυπάρχουν με τους ποδηλάτες. Παρόλα αυτά, ακόμα και σε χώρες που δεν διαθέτουν αυτή την υποδομή, τα ατυχήματα με ποδηλάτες είναι σπάνια σε απόλυτους αριθμούς και τα οφέλη για την υγεία υπερτερούν κατά πολύ των κινδύνων. Ορισμένες πόλεις μάλιστα χρησιμοποιούν τις συνεργασίες μεταξύ δημόσιου/ιδιωτικού φορέα για να προσφέρουν δωρεάν στους πολίτες ποδήλατα, διότι χρησιμεύουν ως μέσα διαφήμισης και προώθησης προϊόντων (αναφέρεται ενδεικτικά το σύστημα δημοτικών ποδηλάτων

στην πόλη Aarhus της Δανίας).

Το πρόγραμμα **Get2Sport** στην Δανία επίσης, δημιουργήθηκε υπό το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ένταξης και την Αθλητική Συνομοσπονδία της Δανίας και παρέχει ευκαιρίες για παιδιά και νέους σε μειονεκτούσες περιοχές να συμμετέχουν σε αθλήματα, κυρίως ποδόσφαιρο, σε τοπικούς συλλόγους. Το πρόγραμμα δραστηριοποιείται σε 22 δήμους και παρέχει διάφορα οφέλη, όπως υγεία, δικτύωση, ένταξη, εκπαίδευση και απασχόληση.

Επίσης όλα τα σχολεία, υποχρεούνται να προσφέρουν μια προσαρμοσμένη δραστηριότητα μετά το σχολείο (Skolefritidsordning), σε παιδιά με αναπηρία, που περιλαμβάνει κίνηση του σώματος, ώστε να δημιουργηθεί μια νοοτροπία δια βίου άθλησης και βελτίωση της φυσικής κατάστασης και της υγείας των συμμετεχόντων. Επιπλέον λειτουργεί το Σχολείο Νέων (Ungdomsskole) που προσφέρει μετασχολική εκπαίδευση και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου για μαθητές ηλικίας 14–18 ετών, με διάφορα παθολογικά ή κινητικά προβλήματα που εστιάζουν στην κίνηση και την ευεξία.

Ένα χαρακτηριστικό πρόγραμμα, που μπορεί να αποτελέσει, με κάποιες προσαρμογές, μια καλή πρακτική και για τη χώρα μας, είναι η δράση κατά τη οποία το 2021 διάφορα σωματεία και αθλητικές οργανώσεις συνεργάστηκαν στο έργο **Together we move** (Sammen I bevægelse) προκειμένου να φέρουν κοντά τους Δανούς πολίτες μέσω της κίνησης και της σωματικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Στόχος ήταν να δημιουργήσουν μια δράση στην οποία όλοι θα μπορούσαν να συμμετάσχουν με τους δικούς τους όρους. Για παράδειγμα οι μαθητές σε όλα τα σχολεία, ειδικά και μη, μπορούσαν να συμμετέχουν στην δράση «Μαζί περπατάμε» (Vi går sammen), στην οποία οι σχολικές τάξεις μετρούν τα χιλιόμετρα που περπατούν και ανά τάξη μπορούσαν να αναδείξουν την καλύτερη τάξη που οι μαθητές της πραγματοποίησαν τα περισσότερα χιλιόμετρα μέσω της βάδισης. Ως μέρος του έργου, η Danish Broadcasting Corporation (η μεγαλύτερη επιχείρηση ηλεκτρονικών μέσων της Δανίας) ανέλαβε να προωθήσει τα προγράμματα στο ραδιόφωνο, την τηλεόραση και το διαδίκτυο παρακινώντας και άλλους εκπαιδευτικούς οργανισμούς να μνηθούν και να υιοθετήσουν το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Στη Σουηδία, εφαρμόζεται η αθλητική δράση που συμπεριλαμβάνει δράσεις

για άτομα με αναπηρίες, με την επωνυμία «Idrottslyftet», μια συνεργασία μεταξύ του σχολείου και του παραολυμπιακού αθλητικού κινήματος. Η Σουηδική Αθλητική Συνομοσπονδία με το ειδικό πρόγραμμα, **"Lift for Sport"** [Idrottslyftet], έχει σκοπό να δημιουργήσει τις αθλητικές προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά, ανεξαρτήτως κινητικής κατάστασης, να δοκιμάσουν αθλητικές δραστηριότητες καθώς και να ενθαρρύνει τους μεγαλύτερους νέους, επίσης ανεξαρτήτως κινητικής κατάστασης, να ξεκινήσουν ή/και να συνεχίσουν τον αθλητισμό. Το "Lift for sport" προωθείται από περισσότερους από 10.000 λέσχες και προσελκύει περισσότερους από 800.000 συμμετέχοντες με ίσο αριθμό γυναικών και ανδρών. Επιμέρους στόχος του Idrottslyftet, είναι να υποστηρίξει και την ενασχόληση των παιδιών και των νέων σε σωματικές δραστηριότητες και αθλήματα, καθώς και να τους ενθαρρύνει να παραμείνουν αφοσιωμένοι στον αθλητισμό για μεγάλη περίοδο της ζωής τους.

Σημαντική πρωτοβουλία επιπλέον είναι η συνεργασία των κρατικών υπηρεσιών της Σουηδίας με εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας, με την οποία από το σύνολο των 2.500 μονάδων που απαιτούνται για την απόκτηση ενός διπλώματος, όλοι οι σπουδαστές υποχρεούνται 100 από αυτές τις πιστωτικές μονάδες (που αντιστοιχούν περίπου στον ίδιο αριθμό μαθημάτων) να τις έχουν κερδίσει από τη φυσική αγωγή.

Η Σουηδική Εθνική Υπηρεσία για την Εκπαίδευση (Skolverket) έχει αναπτύξει επίσης συνεργασίες με την Εθνική Υπηρεσία για την Ειδική Αγωγή και τα Σχολεία (Specialpedagogiska skolmyndigheten) για την δημιουργία της ταινίας «Φυσική Αγωγή και Υγεία με ίσους όρους». Η ταινία περιγράφει τρόπους να δημιουργηθούν ευκαιρίες για όλους τους μαθητές, ανεξαρτήτως ικανότητας και να συμμετέχουν στη φυσική αγωγή. Σε σχέση με την ταινία, έχει αναπτυχθεί ένα πακέτο μελέτης που περιέχει κατευθυντήριες γραμμές και υλικό για την υποστήριξη δασκάλων, ομάδων εργασίας και σχολείων στις προσπάθειές τους να αναπτύξουν τη φυσική αγωγή για όσους χρειάζονται ειδική υποστήριξη, προκειμένου να δημιουργηθούν ίσες συνθήκες για όλους τους μαθητές.

Επιπρόσθετα υπάρχει το πρόγραμμα με τίτλο **«Case for the team – a training in how to prevent falls» (Ett fall för teamet)**, σκοπός του οποίου είναι να αυξήσει τις γνώσεις και τις δεξιότητες στην πρόληψη πτώσεων, ενθαρρύνοντας παράλληλα μια συστηματική ομαδική προσέγγιση. Η σχετική εκπαίδευση για την

προώθηση της φυσικής δραστηριότητας που αποτελεί το κύριο συστατικό της πρόληψης των πτώσεων, παρέχεται στο προσωπικό υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικών υπηρεσιών που εργάζεται με ηλικιωμένους.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ένα σημαντικό πρόγραμμα στους εργασιακούς χώρους της Σουηδίας που έχει σχέση με την έμμεση χρηματοδότηση του από τον κρατικό προϋπολογισμό, το οποίο απευθύνεται σε όλους τους εργαζόμενους, ανεξάρτητα με την κινητική του ικανότητα, κατά το οποίο η σωματική δραστηριότητα και οι δραστηριότητες ευεξίας που προσφέρονται από έναν εργοδότη σε όλους τους εργαζόμενους, είναι απαλλαγμένες από την φορολογία. Ο εργοδότης είναι ελεύθερος να επιλέξει αν θα προσφέρει αυτό το κίνητρο, το οποίο στη συνέχεια χρηματοδοτεί για ανα απαλλαγεί από την ανάλογη με αυτό φορολογία (μείωση φορολογίας ανάλογα με το δηλωθέν κόστος του προγράμματος), προκειμένου να ενθαρρύνει τους εργαζόμενους να συμμετάσχουν στη σωματική δραστηριότητα. Τέτοιες δραστηριότητες παρατίθενται σε λίστα από την Σουηδική Εφορία και περιλαμβάνουν γυμναστική, προπόνηση δύναμης, spinning, αθλήματα χορού και ρακέτας και τακτικά ομαδικά αθλήματα όπως βόλεϊ, ποδόσφαιρο και χόκεϊ επί πάγου. Η προσφορά είναι είτε για την ενίσχυση φυσικής κατάστασης είτε στα πλαίσια της υγειονομικής περίθαλψης ατόμων με αναπηρίες ή/και χρόνιους πάσχοντες. Προκειμένου το επίδομα να καλύπτεται από τους κανόνες φοροαπαλλαγής, το ίδιο ποσό και προϋποθέσεις πρέπει να ισχύουν για όλο το προσωπικό εξίσου.

Στη Φινλανδία, στο πλαίσιο του προγράμματος **Fit for Life** πραγματοποιήθηκε ενημερωτική εκστρατεία με την επωνυμία «Οι περιπέτειες του Joe Finn», για να ενθαρρυνθούν οι μεσήλικες άνδρες που έχουν καθιστική ζωή ή χρόνια προβλήματα υγείας, να αναπτύξουν ένα υγιεινό τρόπο ζωής. Η εκστρατεία περιλαμβάνει ένα εγχειρίδιο για τη σωματική ευεξία, τον διαδικτυακό τόπο, ειδικά προσαρμοσμένα σε κάθε μειονεξία ή και αναπηρία μαθήματα σωματικής άσκησης, καθώς και ένα συνδυασμό μαθημάτων με μαγειρική και πειραματισμό σε διάφορα αθλήματα και διάφορες εκδηλώσεις.

Επιπλέον το εθνικό πρόγραμμα υγιεινής γυμναστικής για ενήλικες οι οποίοι ζουν μόνοι, το «**Strength in Old Age**» (ενδυνάμωση σε μεγάλη ηλικία), προωθεί την αυτονομία και την ποιότητα ζωής ηλικιωμένων με μειωμένες λειτουργικές ικανότητες ή χρόνιες παθήσεις. Το πρόγραμμα αναπτύσσει κατάλληλες μορφές ομαδικής

σωματικής άσκησης και περιλαμβάνει γυμναστήριο, ασκήσεις ισορροπίας και γυμναστικές ασκήσεις στο σπίτι.

Το πρόγραμμα «**Finnish Schools on the move**», είναι ένα εθνικό πρόγραμμα που καθιερώθηκε το 2010, το οποίο στοχεύει στην αύξηση της φυσικής δραστηριότητα κατά τη διάρκεια της σχολικής ημέρας. Σχολεία και δήμοι δημιουργούν τις δικές τους ιδέες για αθλητικές δραστηριότητες διαλείμματος. Ένα παράδειγμα του προγράμματος αποτελεί το «peer activator training», στο οποίο οι μαθητές από τις τάξεις 4-9, εκπαιδεύονται να οργανώσει καθοδηγούμενες δραστηριότητες διαλείμματος για τους συνομηλίκους τους. Κάθε συμμετέχον σχολείο έχει προσθέσει και μια δραστηριότητα, τουλάχιστον 30 λεπτών για το διάλειμμα, με βάση τις ανάγκες του καθημερινού προγράμματος και τις δυνατότητες συμπερίληψης στις αντίστοιχες αθλητικές δραστηριότητες για τα πιθανά άτομα με αναπηρίες.

Στην Ουγγαρία, έχουν τεθεί σε εφαρμογή προγράμματα σε συνεργασία με δασκάλους παιδικών σταθμών ειδικών σχολείων για παιδιά με κινητικά προβλήματα, οι οποίοι οργανώνουν μαθήματα και διασκέψεις, προκειμένου τα παιδιά ανεξαρτήτως κινητικής δυνατότητας, να αναπτύξουν τις δεξιότητες και γνώσεις σχετικά με υγιεινούς και δραστήριους τρόπους ζωής. Ένας δεύτερος στόχος αυτού του σχεδίου είναι η ευαισθητοποίηση των γονέων.

Το πρόγραμμα “**BikeAcademy**” στην Ουγγαρία περιλαμβάνει τόσο θεωρητικά όσο και πρακτικά μαθήματα σε όλα τα άτομα ανεξαρτήτως κινητικής δυνατότητας, (οδική σήμανση, κανόνες κυκλοφορίας, πρακτικές ποδηλασίας και προετοιμασία). Το πρόγραμμα εξελίσσεται συνεχώς με την πάροδο των ετών και είναι πλέον διαθέσιμο στα νηπιαγωγεία ως προαιρετικό μάθημα. Οι δάσκαλοι μπορούν να υποβάλουν αίτηση σε αυτό, για να παρακολουθήσουν το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διάρκειας 30 ωρών, στο οποίο μπορούν να βελτιώσουν τόσο τις θεωρητικές όσο και τις πρακτικές τους δεξιότητες τις οποίες θα μεταφέρουν στα παιδιά.

Η Ουγγρική Σχολική Ομοσπονδία Αθλητισμού (ως μέρος ενός κοινού έργου έρευνας και ανάπτυξης με το Ινστιτούτο Cooper στο Τέξας, Ηνωμένες Πολιτείες), ανέπτυξε ένα νέο εθνικό τεστ αξιολόγησης φυσικής κατάστασης για μαθητές που ονομάζεται **NETFIT**. Αυτό χρησιμοποιείται πλέον υποχρεωτικά σε όλα τα ουγγρικά σχολεία. Με την εισαγωγή του NETFIT, η Ουγγρική Σχολική Ομοσπονδία Αθλητισμού θα μπορεί

να παρέχει συγκεντρωτικά δεδομένα για την κατάσταση της υγείας του πληθυσμού σχολικής ηλικίας ανά ηλικία, φύλο και σύμφωνα με 4 προφίλ φυσικής κατάστασης (σύσταση σώματος, αερόβια φυσική κατάσταση, μυοσκελετική / κινητική ικανότητα και ευελιξία).

Το πρόγραμμα «**Men on the Move**» στην Ιρλανδία είναι ένα δωρεάν κοινοτικό πρόγραμμα 12 εβδομάδων, για σωματική δραστηριότητα σε ανενεργούς ενήλικες άνδρες με προβλήματα χρόνιων παθήσεων. Η ευεξία και το πρόγραμμα σωματικής δραστηριότητας παρέχεται από τοπικές αθλητικούς συλλόγους σε συνεργασία με το Στελέχη Υγείας και Ασφάλειας. Το Men on the Move υποστηρίζει τους άνδρες στην (επανα)σύνδεση με τον εαυτό τους σε ένα ασφαλές, μη επικριτικό περιβάλλον στο οποίο μπορούν να συνδεθούν άλλους ανθρώπους. Περιλαμβάνει δομημένη ομαδική άσκηση, βιωματικά εργαστήρια, πόρους και μια εορταστική εκδήλωση.

Στη Γαλλία εφαρμόζονται διάφορες πολιτικές/προγράμματα για τον τομέα του Αθλητισμού. Πιο συγκεκριμένα:

Το Κέντρο Παρέμβασης για τη Σωματική Άσκηση και Καθιστική ζωή των Εφήβων (ICAPS) εφαρμόζει ένα πρόγραμμα πολλαπλών επιπέδων και φορέων στο οποίο μπορούν να συμμετέχουν νέοι, σχολεία, γονείς, δάσκαλοι, νέοι εργαζόμενοι, ενώσεις νέων, αθλητικά σωματεία, κλπ. Στόχος του είναι, να ενθαρρύνει τους νέους, ειδικά όσους αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα λόγω αναπηρίας, να αθλούνται περισσότερο και επιπλέον προσφέρει ευκαιρίες τόσο εντός όσο και εκτός των σχολείων. Τα αποτελέσματα των τεσσάρων πρώτων ετών είναι θετικά και δείχνουν ότι τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση της παχυσαρκίας έχουν επιτυχία.

Το αθλητικό πρόγραμμα, Femmes et sport, vers un nouveau départ! (Women and Sport – For a Fresh Start!) ενθαρρύνει την υιοθέτηση αθλημάτων όπως, καράτε ή χοροθεραπεία σε κακοποιημένες γυναίκες ή γυναίκες που έχουν υποστεί βία ή παρουσιάζουν διάφορα κινητικά προβλήματα.

Μια καλή πρωτοβουλία δράσης που διαμορφώνει ένα παρακινητικό περιβάλλον για την άθληση, αποτελεί η εφαρμογή του προγράμματος «**Pass'Sports**» που αποτελεί ένα 15ωρο κουπόνι που μειώνει την συνδρομή μελών σε sports club, κουπόνι το οποίο βρίσκεται αναρτημένο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Αθλητισμού και οι χρήστες μπορούν εύκολα να το κατεβάσουν στο κινητό τους και

απευθύνεται σε τυπικούς και φυσικά άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάσχοντες.

Παράλληλα, έχουν δημιουργηθεί ειδικοί αθλητικοί χώροι «**Οίκοι αθλητισμού και υγείας**», τα οποία αδειοδοτήθηκαν και εγκαινιάστηκαν από τα υπουργεία που είναι αρμόδια για τον αθλητισμό και την υγεία. Την παρούσα περίοδο υπάρχουν 288 τέτοια αθλητικά κέντρα/χώροι σε όλη τη χώρα. Τα αθλητικά κέντρα είναι χώροι που παραχωρήθηκαν τόσο από δημόσιες (π.χ. νοσοκομεία, τοπικές αρχές) όσο και ιδιωτικές δομές (π.χ. ενώσεις, δίκτυα αθλητισμού και υγείας), που αναγνωρίζουν την σπουδαιότητα του προγράμματος. Τα κέντρα αυτά παρέχουν πληροφορίες και συνεδρίες ευαισθητοποίησης, καθοδήγηση και εξατομικευμένη υποστήριξη από επαγγελματίες υγείας και αθλητισμού για προσαρμοσμένη και εξατομικευμένη, ανάλογα με την κινητική ικανότητα του συμμετέχοντα, άσκηση σωματικής δραστηριότητας και αθλητισμού. Ιδιαίτερα απευθύνονται σε άτομα που χρειάζονται προσαρμοσμένη σωματική δραστηριότητα με συνταγή γιατρού και άτομα με χρόνιες παθήσεις για τα οποία συνιστάται η σωματική άσκηση και πολίτες με καλή υγεία που θέλουν υποστήριξη για να επιστρέψουν σε έναν δραστήριο τρόπο ζωής.

Το πρόγραμμα για παιδιά 6-11 ετών με την επωνυμία “**Knowing how to ride a bike**”, είναι μια πρωτοβουλία που εκπαιδεύει τους συμμετέχοντες ώστε μέσα σε 10 ώρες να μάθουν να χειρίζονται το ποδήλατο αυτόνομα, αλλά και μέσω της ποδηλασίας να μάθουν την άσκηση αλλά και πως να ταξιδεύουν οικονομικά και οικολογικά.

Ένα άλλο καινοτόμο πρόγραμμα που συνδυάζει την τεχνολογία με την αθλητική δραστηριότητα αποτελεί η ανάπτυξη και χρήση μιας ηλεκτρονικής εφαρμογής με την ονομασία: «**MoveAtHome** (BougezChezVous)» του Υπουργείου Αθλητισμού, η οποία βοηθάει άτομα να παραμένουν αθλητικά ενεργά ακόμη και όταν βρίσκονται στο σπίτι, είτε λόγω κάποιων κινητικών προβλημάτων είτε λόγω χρόνιων παθήσεων, μέσω συγκεκριμένης εφαρμογής στο κινητό, τάμπλετ ή υπολογιστή. Με την καθημερινή υπενθύμιση, η πλατφόρμα βοηθάει τους ανθρώπους να ακολουθούν εξειδικευμένα προγράμματα που καλύπτουν τις προσωπικές τους ανάγκες.

Επιπλέον το πρόγραμμα «**Playground 2024**» (Terre de Jeux 2024) προορίζεται για δήμους, διαδημοτικές αρχές, διαμερίσματα και περιφέρειες της Γαλλίας και των υπερπόντιων εδαφών που επιθυμούν να συμπεριλάβουν περισσότερο αθλητισμό στην καθημερινή ζωή των κατοίκων τους, με την έγκριση και την

υποστήριξη του Υπουργείου Αθλητισμού.

Το Πανεπιστήμιο της Λισαβόνας στην Πορτογαλία υποστηρίζει τους φοιτητές και ειδικά τα άτομα με αναπηρίες, που λαμβάνουν ταυτόχρονα ακαδημαϊκή και αθλητική επιτυχία, προσφέροντάς τους μια ετήσια υποτροφία (400€). Για να λάβει αυτήν τη χρηματοδοτική στήριξη, ο φοιτητής πρέπει να περάσει το ακαδημαϊκό έτος και να λάβει τον τίτλο του «Εθνικού» ή «Ευρωπαϊκού» πρωταθλητή Πανεπιστημίου, εκπροσωπώντας το Πανεπιστήμιο της Λισαβόνας. Στο «ετήσιο πανεπιστημιακό γκαλά του αθλητισμού» οι φοιτητές λαμβάνουν τις υποτροφίες τους από τον Πρύτανη ως δημόσια αναγνώριση για την αριστεία στον τομέα του αθλητισμού και της μελέτης.

Στο πρόγραμμα **“Bicycle Train Programme”** που αναπτύχθηκε από τον Δήμο της Λισαβόνας, τα παιδιά πηγαίνουν στο σχολείο με ποδήλατο συνοδευόμενα από ομάδα ενηλίκων. Όπως ένα κανονικό τρένο, έχει καθορισμένα δρομολόγια έτσι και κάθε παιδί μπορεί να πάει στο σχολείο ως μέρος του τρένου. Κάθε τρένο περιλαμβάνει έναν ενήλικα ανά ομάδα τεσσάρων παιδιών. Ο στόχος είναι να ευαισθητοποιήσει και να προωθήσει την υιοθέτηση ενεργών, βιώσιμων συνηθειών κινητικότητας κατά τη μετακίνηση στο σχολείο, δίνοντας τη δυνατότητα στα παιδιά να χρησιμοποιούν το ποδήλατο αυτόνομα προσφέροντας μια ασφαλή, διασκεδαστική εναλλακτική λύση αντί της μηχανοκίνητης επιλογής.

Επιπλέον το πρόγραμμα **«Εθνικό τουρνουά ποδοσφαίρου δρόμου»**, προωθεί την πρόσβαση στον αθλητισμό για άτομα που είναι άστεγα και κοινωνικά και οικονομικά ευάλωτα καθώς και τα παιδιά με αναπηρία. Στόχος είναι να παρέχονται στους ανθρώπους ίσες ευκαιρίες και να διευκολυνθεί η κοινωνική ένταξη μέσω του αθλητισμού. Οι συμμετέχοντες πρέπει να είναι 15 ετών και άνω, να είναι μέρος ενός κοινωνικού έργου ή να συνοδεύονται από ένα κοινωνικό ίδρυμα για να ενταχθούν στην ποδοσφαιρική ομάδα. Κάθε χρόνο περισσότεροι από 1500 νέοι συμμετέχουν σε ένα ευρύ φάσμα αθλητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και αγωνίζονται στην εθνική ομάδα ποδοσφαίρου στο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων. Αυτό έχει υποστηριχθεί από πολλούς φορείς, όπως η Διεθνής Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου (FIFA) μέσω του Κοινοτικού Προγράμματος του Ιδρύματος, η Ένωση Ευρωπαϊκών Ποδοσφαιρικών Ομοσπονδιών (UEFA), η Πορτογαλική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία και το Πορτογαλικό Ινστιτούτο Αθλητισμού και Νεολαίας.

Το 2019, το Υπουργείο Εργασίας προώθησε την εκστρατεία «**Fit@work**» για τη διάδοση και την προώθηση ενεργών, υγιεινών τρόπων ζωής στο χώρο εργασίας για τη διασφάλιση της υγείας, της ευημερίας, της ποιότητας ζωής και της εργασίας των εργαζομένων, ανεξαρτήτως της κινητικής τους ικανότητας. Η εκστρατεία περιλάμβανε επίσης μέτρα πρόληψης για τη μείωση του κινδύνου και της σοβαρότητας των εργατικών ατυχημάτων και ασθενειών μέσω της διάδοσης βίντεο, αφισών και φυλλαδίων με ασκήσεις στο χώρο εργασίας

Ένα πρωτοποριακό αθλητικό πρόγραμμα της Βουλγαρίας, που σε συνεργασία του Υπουργείου Επιστημών και Εκπαίδευσης με την Βουλγαρική Ένωση Αυτοκινήτων δημιούργησαν ένα πρόγραμμα «**Applied cycling**» για την προώθηση της ποδηλασίας με ταυτόχρονη εκπαίδευση των παιδιών τυπικών και ΑμεΑ στην οδική ασφάλεια. Στόχος της εφαρμοσμένης ποδηλασίας είναι να αναπτύξει τις δεξιότητες των παιδιών και των εφήβων στην οδήγηση ποδηλάτου και να τους διδάξει την οδική ασφάλεια. Η προπόνηση και η ιδιότητα μέλους του συλλόγου είναι δωρεάν και επομένως είναι προσβάσιμα σε κάθε παιδί και φυσικά στα ΑμεΑ.

Το «**Chair up**» είναι ένα πρόγραμμα που βοηθά τους ανθρώπους των οποίων οι δουλειές είναι ιδιαίτερα καθιστικές για μεγάλες περιόδους ή είναι ΑμεΑ ή επίσης άτομα με χρόνιες παθήσεις. Το πρόγραμμα προτείνει προπονήσεις, φυσικοθεραπεία και γιόγκα, καθώς και ασκήσεις αποκατάστασης, ενώ μπορεί να γίνει τόσο στο γραφείο όσο και στο σπίτι. Προτείνονται μηνιαία θεματικά προγράμματα, καθώς και εφάπαξ εκπαιδευτικές συνεδρίες σε διάφορα θέματα. Οι γενικοί στόχοι είναι η εισαγωγή ενός υγιεινού, ενεργού τρόπου ζωής σε άτομα που εργάζονται σε γραφεία και στο σπίτι ή είναι ΑμεΑ ή επίσης άτομα με χρόνιες παθήσεις ώστε να βελτιώσουν την φυσική κατάσταση και την υγεία τους, να αυξηθεί η ικανότητα συγκέντρωσή τους, να μειωθεί το άγχος τους και να βελτιωθεί η απόδοσή στον χώρο εργασίας.

Τέλος το πρόγραμμα «**Happy bones**», προωθεί τη σωματική δραστηριότητα για γυναίκες ηλικίας 50–65 ετών ανεξαρτήτων της κινητικής του ικανότητας, προσφέροντας ένα καινοτόμο πρωτόκολλο άσκησης που τους παρέχει μέτρια σωματική δραστηριότητα, ώστε να μπορούν να βελτιώσουν την φυσική τους κατάσταση που είναι απαραίτητη για την βελτίωση της υγείας τους.

Σε Διεθνές επίπεδο

Μια άλλη μορφή προσαρμοσμένων προγραμμάτων για άτομα με αναπηρία είναι η θεραπευτική ιππασία. Σύμφωνα τον Εθνικό Αμερικανικό Σύνδεσμο Ιππασίας Ατόμων με Ειδικές Ανάγκες (National American Riding for the Handicapped Association, NARHA, 2002), η θεραπευτική ιππασία χωρίζεται σε τέσσερις τομείς ανάλογα με την διαφορετική χρήση των ιπικών δραστηριοτήτων:

- ως μορφή θεραπείας για να επιτευχθούν σωματικοί, ψυχολογικοί, γνωστικοί, συμπεριφορικοί και επικοινωνιακοί στόχοι. Η θεραπεία δε παρέχεται από ειδικευμένο επαγγελματία υγείας.
- για την επίτευξη ψυχοεκπαιδευτικών στόχων για άτομα με σωματική, πνευματική και ψυχολογική διαταραχή. Εδώ παρέχεται στα άτομα και η δυνατότητα εκμάθησης δεξιοτήτων στο άθλημα. Δίνεται έμφαση στην ενσωμάτωση γνωστικών, συμπεριφορικών, ψυχολογικών και σωματικών στόχων στο πρόγραμμα κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας,
- συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες με το άλογο, προσαρμοσμένες ανάλογα με τις ανάγκες ατόμων και
- για αναψυχή και ψυχαγωγία.

Έμφαση δίνεται στην παροχή μιας ευχάριστης και χαλαρωτικής εμπειρίας, που παρέχει θεραπευτικά οφέλη στην κοινωνικοποίηση, τη στάση του σώματος, την κινητικότητα και μια συνολική βελτίωση της ποιότητας ζωής με σωματικές, διανοητικές ή ψυχολογικές διαταραχές (NARHA, 2002).

Παράλληλα, μια άλλη **καλή πρακτική παιχνιδιών Street Games**, αποτελεί το πρόγραμμα που χρησιμοποιεί μια πρωτοποριακή μορφή παροχής δραστηριοτήτων γνωστή ως «Doorstep Sport», η οποία λειτουργεί για να φέρει τον αθλητισμό πιο κοντά στο σπίτι για νέους που μεγαλώνουν σε μειονεκτικές κοινότητες. Το κάνει αυτό καθιστώντας τις αθλητικές συνεδρίες διαθέσιμες την κατάλληλη στιγμή, στο σωστό μέρος, στη σωστή τιμή και στο σωστό στυλ προς όφελος των «σωστών ανθρώπων», δηλαδή των μειονεκτούντων νέων. Με έμφαση στη διαχείριση της τοπικής κοινότητας, το Doorstep Sport έχει αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματικό στη συμμετοχή εφήβων συμμετεχόντων.

Ο αθλητισμός εμφανίζεται πλέον σε διάφορες στοχευμένες πρωτοβουλίες για

νέους, με χαρακτηριστικότερη (αλλά όχι τη μοναδική, όπως έχει αναδειχθεί από τις προαναφερόμενες καλές πρακτικές) τη λειτουργική εφαρμογή προγράμματος με την ονομασία «Θετικού μέλλοντος», που πραγματοποιείται στην Αγγλία και την Ουαλία (Crime Concern, 2006), με στόχο την κοινωνική ένταξη διαμέσου κυρίως του αθλητισμού και τη φυσική δραστηριότητα. Οι διαδικασίες μέσω των οποίων αυτές οι «αθλητικές παρεμβάσεις» ενδέχεται να προωθήσουν την «κοινωνική ένταξη» απαιτούν, ωστόσο, περαιτέρω διερεύνηση. Με βάση συνεντεύξεις με επιχειρησιακό προσωπικό, διευθυντές, εταίρους και συμμετέχοντες, διάφορες μελέτες έχουν αναλύσει κριτικά την έννοια της «κοινωνικής ένταξης με βάση τον αθλητισμό» με αναφορά σε τέσσερα βασικά θέματα: «αθλητισμός για όλους», «κοινωνική συνοχή», «μια πορεία προς την εργασία» και «δίνοντας φωνή».

5.10. Παραδείγματα εργαστηριακής άσκησης σχετικά με στρατηγικό σχεδιασμό, την οργάνωση και τη εφαρμογή υλοποίησης ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων για ΕΚΟ

Για την υλοποίηση της εργαστηριακής άσκησης σχετικά με το στρατηγικό σχεδιασμό, την οργάνωση και τη εφαρμογή υλοποίησης ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων για ΕΚΟ, προτείνεται να δημιουργηθούν, από το σύνολο των συμμετεχόντων στο επιμορφωτικό πρόγραμμα, 4 ομάδες των 5 ή 6 ατόμων αντίστοιχα (σε στρογγυλά τραπέζια, κατά προτίμηση, ή αν η διαδικασία της επιμόρφωσης πραγματοποιείται εξ αποστάσεων, σε αντίστοιχες ομάδες με ηλεκτρονική διαδικασία διαχωρισμού), οι οποίες θα αποτελούν και τις ομάδες εργασίας για την συλλογική επίλυση των ακόλουθων ασκήσεων εφαρμογής.

Επίσης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη από τους συμμετέχοντες στις ομάδες, όλη η προαναφερόμενη θεωρητική ανάλυση (των κεφαλαίων που προηγήθηκαν), καθώς επίσης και οι καλές πρακτικές που αναπτύχθηκαν στα ανάλογα Κεφάλαια, ως ενδεικτικές αναφορές σε καλές πρακτικές από Εθνικούς, Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς, για την υποβοήθηση ενός εικονικού στρατηγικού σχεδιασμού ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων στα

οποία θα δίνεται η δυνατότητα για συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία ή/και χρονίως πασχόντων.

Η εμβέλεια του αντίστοιχου Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων, μπορεί να περιλαμβάνει:

1. Εκδηλώσεις συγκεκριμένης ή μη αθλητικής/ές δραστηριότητας/ές για όλες τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, με εστίαση στις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες
2. Εκδηλώσεις που απευθύνονται σε ορισμένες ηλικιακές ομάδες ή όλες τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού
3. Εκδηλώσεις πολλαπλών, πολυθεματικών ή/και παράλληλων αθλητικών δραστηριοτήτων για όλες τις κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, με εστίαση στις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες
4. Εκδηλώσεις - μεγάλων αθλητικών γεγονότων για όλες τις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες στόχους του πληθυσμού
5. Εκδηλώσεις με περιοδικότητα και διάρκεια για όλες τις για όλες τις προαναφερόμενες κοινωνικές ομάδες στόχους του πληθυσμού

5.10.1. Παράδειγμα εργαστηριακής άσκησης: Μέρος 1ο

Έχοντας υπόψη την μεθοδολογική προσέγγιση εφαρμογής του στρατηγικού σχεδιασμού ενός πολύμορφου προγράμματος/εκδήλωσης Άθλησης για Όλους, όπως αναλύθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, καθώς και το ακόλουθο γράφημα που παρουσιάζει συνοπτικά τα βασικά και γενικά βήματα σχεδιασμού και υλοποίησης Αθλητικών Δράσεων:

Σχήμα 6. Τα βασικά βήματα σχεδιασμού και υλοποίησης των στοχευμένων Αθλητικών Δράσεων

Να σχεδιαστεί ανά κοινωνική ομάδα, η πρώτη φάση ενός εικονικού στρατηγικού σχεδιασμού ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων Εκδήλωσης, έχοντας υπόψη τα ακόλουθα:

- ✓ Ποιοι θα είναι οι στόχοι και το περιεχόμενο της Εκδήλωσης;
- ✓ Ποιοι θα είναι οι συμμετέχοντες;
- ✓ Κοινωνικό-οικονομικό-πολιτισμικό επίπεδο
- ✓ Ηλικίες – Λοιπά Δημογραφικά χαρακτηριστικά
- ✓ Ποιες είναι οι αθλητικές ανάγκες τους και τα ενδιαφέροντα τους;

Παράλληλα κατά την σχεδίαση της προαναφερόμενης Αθλητικής Εκδήλωσης Αθλησης για Όλους, να ληφθεί υπόψη ότι ως κριτήρια αξιολόγησης του στρατηγικού σχεδιασμού, εκτός των όποιων άλλων τεθούν από τον συντονιστή του Εργαστηρίου, θα αποτελέσουν τα ακόλουθα:

- ✓ Σχεδίαση με διευρυμένες/πολλαπλές κοινωνικές επιδράσεις
- ✓ Καινοτομία στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της Εκδήλωσης
- ✓ Μεθόδους πρόσβασης, παρακίνησης και ενημέρωσης της επιλεγμένης κοινωνικής ομάδας

Ο χρόνος ολοκλήρωσης της άσκησης να μην υπερβαίνει τα 40', ενώ μετά την ολοκλήρωση του προαναφερόμενου χρονικού ορίζοντα, οι ομάδες θα παρουσιάσουν ανά μία, την διαμόρφωση των παραμέτρων του σχεδιασμού της Αθλητικής Εκδήλωσης.

5.10.2. Παράδειγμα εργαστηριακής άσκησης: Μέρος 2ο

Χωρισμένοι στις προηγούμενες ομάδες εργασίας και μετά την παρουσίαση της πρώτης άσκησης (1^ο Μέρους), προτείνεται να υπάρξει μια δεύτερη άσκηση η οποία θα αποτελέσει και την ολοκλήρωση των βημάτων ενός εικονικού στρατηγικού σχεδιασμού ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων Εκδήλωσης, καθώς και κάποιων αντίστοιχων βημάτων της φάσης υλοποίησης του, έχοντας υπόψη τα ακόλουθα:

- ✓ Συνεργασίες με Τοπικούς-Εθνικούς-Διεθνείς Οργανισμούς
- ✓ Χρόνος υλοποίησης - Διάρκεια
- ✓ Πόσοι πόροι θα απαιτηθούν;
- ✓ Πως θα αξιολογηθεί το πρόγραμμα;

Παράλληλα κατά την σχεδίαση του προαναφερόμενου στρατηγικού σχεδιασμού ενός Αθλητικού Γεγονότος ή/και Καινοτόμων Αθλητικών Δράσεων/Προγραμμάτων Εκδήλωσης, να ληφθεί υπόψη ότι ως κριτήρια αξιολόγησης του στρατηγικού σχεδιασμού, εκτός των όποιων άλλων τεθούν από τον συντονιστή του Εργαστηρίου, θα αποτελέσουν κύρια η έμφαση στην καινοτομία και οι πρωτότυπες προσεγγίσεις στα ακόλουθα θέματα:

- ✓ στο σχεδιασμό των διαδικασιών προσέλκυσης Χορηγών, δωρεών, χρηματοδοτήσεων, διαδικασίας αξιολόγησης και ελέγχου
- ✓ στη δημιουργία μέσων και καναλιών προβολής (website, κοινωνικά δίκτυα, τηλεόραση, ραδιόφωνο, αφίσες κτλ)
- ✓ στη μείωση των λειτουργικών δαπανών
- ✓ στην Πράσινη παρέμβαση

5.11. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Διεθνής Βιβλιογραφία

- Bakhshi, H., Downing, J. M., Osborne, M. A., & Schneider, P. (2017). The future of skills: Employment in 2030. Pearson.
- Berkeley, V., & Casey, L. (2010). Effective delivery and co-ordination of learning and skills for disabled adult learners; informing future provision. Effective Practice Project–Final Report. London: NIACE.
- Bruno, N. (2021). Utilizing knowledge translation to enhance quality participation in recreational sport programming for children with intellectual and developmental disabilities (Master's thesis, Queen's University (Canada)).
- Crespo-Eguílaz, N., Gamba, L., Varela, A., & Fraguera-Vale, R. (2024). Satisfying basic psychological needs through a recreational sports programme for people with intellectual disability: human growth and adapted sport in focus. *Frontiers in Psychology*, 15, 1470411.
- Grimes, A. C. (2022). Development of Evidence-Informed Recommendations for Training Disability Sport Event Volunteers (Master's thesis, Queen's University (Canada)).
- Cybulski, S. (2014). Life Skill Development in Athletes with Intellectual Disabilities: The Strategies and Learning Pathways of Special Olympics Coaches (Doctoral dissertation, Université d'Ottawa/University of Ottawa).
- De Sensi, J. T., & Rosenberg, D. (2003). Ethics and morality in sport management. *Fitness information technology*.
- Erdyneeva, K. G., Schetinina, S. Y., Makarov, A. L., Sokolova, N. L., Rozhnova, T. M., & Krokhina, J. A. (2021). Sports in life of students with disabilities: Individual trajectories of physical abilities development.
- Erven, B., & Milligan, R. (2001). Making employee motivation a partnership. In *Proceedings Employee Management for Production Agriculture Conference*. Kansas State University.
- Helal, E. A., Hassan, T. H., Abdelmoaty, M. A., Salem, A. E., Saleh, M. I., Helal, M. Y., ... & Szabo-Alexi, P. (2023). Exploration or Exploitation of a

- Neighborhood Destination: The Role of Social Media Content on the Perceived Value and Trust and Revisit Intention among World Cup Football Fans. *Journal of Risk and Financial Management*, 16(3), 210.
- Hartmann & Kwauk (2011). Sport and Development: An Overview, Critique, and Reconstruction. *Journal of Sport and Social Issues*, 35(3), 284 –305.
- Inoue, Y., & Havard, C. T. (2014). Determinants and consequences of the perceived social impact of a sport event. *Journal of Sport Management*, 28(3), 295-310.
- Kerka, S. (2005). Learner persistence in adult education. California Adult Literacy Professional Development Project.
- National American Riding for the Handicapped Association, NARHA, 2002 [https://www.pointsoflight.org/awards/north-american-riding-for-the-handicapped-association/social impact of a sport event](https://www.pointsoflight.org/awards/north-american-riding-for-the-handicapped-association/social%20impact%20of%20a%20sport%20event). *Journal of Sport Management*, 28(3), 295-310.
- Lieberman, L. J. (2022). Activities of daily living experienced through outdoor adventure activities: Intentional instruction for individuals with disabilities. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 25(1), 61-73.
- Patatas, J. M., De Bosscher, V., Derom, I., & Winckler, C. (2022). Stakeholders' perceptions of athletic career pathways in Paralympic sport: From participation to excellence. *Sport in Society*, 25(2), 299-320.
- Pop, R. A., Săplăcan, Z., Dabija, D. C., & Alt, M. A. (2022). The impact of social media influencers on travel decisions: The role of trust in consumer decision journey. *Current Issues in Tourism*, 25(5), 823-843.
- REVFINE (2023). Tourism Marketing: Brand New Marketing Tips to Boost Your Results. Retrieved from <https://www.revfine.com/tourism-marketing/>
- Seippel, O. (2002). Volunteers and professionals in Norwegian sport organizations. *Voluntas: international journal of voluntary and nonprofit organizations*, 13(3), 253-270.
- SHARE (2020). Contribution of sport to regional development through Cohesion Policy 2021-2027. European Commission. Retrieved from <https://keanet.eu/wp-content/uploads/SHARE-The-contribution-of-sport-to-regional-development-through-CP-2021-2027-FINAL.pdf>
- Surujlal, J. (2016). Managing human resources in sport: issues, challenges and

- possible remedies management and tourism. African Journal for Physical Activity and Health Sciences (AJPHEs), 22(31), 760-776.
- Townsend, R. C., Huntley, T. D., Cushion, C. J., & Culver, D. (2022). Infusing disability into coach education and development: A critical review and agenda for change. Physical education and sport pedagogy, 27(3), 247-260.
- Wareham, Y., Burkett, B., Innes, P., & Lovell, G. P. (2018). Sport coaches' education, training and professional development: The perceptions and preferences of coaches of elite athletes with disability in Australia. Sport in Society, 21(12), 2048-2067.
- Yamashita, R. (2022). A quantitative scoping review of information search behaviour in sport tourism. Journal of Sport & Tourism, 26(4), 363-386.